

Vimalakirti szútra

MAHÁJÁNA BUDDHIZMUS SZENTIRATAI

Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó

A Kőrösi Csoma Sándor Buddhista Egyetem
jegyzete

ISBN 963 7310 77 0

Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó, 2000
OLÁH Nyomda Kft.

A könyv megjelenését
a Kőrösi Csoma Sándor Buddhista Alapítvány támogatta

Vimalakirti szútra

Az eredeti mű címe, kiadója:
Robert A. F. Thurman: The holy teaching of Vimalakirti
Motilal Banarsidass Publishers, Delhi

Fordította:
© Kertész Éva

Lektorálta:
Kovács Endre

Előszó

A Mahajana buddhista írások csillogó ékkövei közül ez a könyv úgy kitűnik, mint egy mesterien csiszolt gyémánt. A *Vimalakirti tanításai* a Transzcendentális Bölcsesség (Prajnaparamita) Írásainak aranya, ezüstje és igazgyöngyei, a Versfűzér (Avatamsaka) vagy az Elképzeltetlen Megvilágosodás (Acintyavimoksa) Írásainak zafirjai, rubinjai és gyémántjai között helyezkedik el, megtöri ezek fényét és a szemlélőnek a gyémánt koncentrált szivárvány-fényeként sugározza vissza.

Ezzel a gondosan kidolgozott tradicionális metaforával próbálok kifejezni Vimalakirti tanításainak egyedülállóságát a buddhista írások között; hasznosságát a Mahajana-tanok legjavának tanulmányozására – mind az alaposág, mind a átfogóság tekintetében; erkölcsi tisztaságát, mint a műértő élvezetének tárgyát. Segít megértenünk, hogy India, Közép-Ázsia, Kína, Japán és Kelet-Ázsia Mahajana buddhistáinak több száz generációja hogyan tanulmányozza, tiszteli és élvezi ezt a szútrát, megvilágosodást, inspirációt és a kellemes humor eleganciáját találva benne.

Vimalakirti tanításainak eredeti szövegéről semmi biztosat nem tudunk. Tartalmazza a Gautama Buddha idejében (Kr.e. 6-5. sz.) történt események leírását, de írott szöveg nem volt Indiában egészen addig, amíg Nagarjuna (Kr.e. 1. sz.-Kr.u. 1. sz.) fel nem elevenítette a Mahajana tradíciókat, felfedezve a Mahajana Szanszkrit Szútrákat, köztük a Vimalakirti-szövegeket. Ezt a szöveget ezután hétszer fordították le kínaira a 3. századtól kezdődően, amelyek közül Kumarajiva (Kr.u. 406) fordítása volt a legnépszerűbb, Hsüan Tsang-é (Kr.u. 650) pedig technikailag a legpontosabb. Tibeti nyelvre kétszer fordították le, a döntő változatot a jól ismert fordító, Chos Ńid Thsul Khrims készítette a kilencedik században. Ezen kívül lefordították még sogdi, khotáni és újgur nyelvekre is. Sajnos minden alapvető szanszkrit szöveg elveszett, kivéve néhány töredéket, amelyeket Mahajana filozófiai munkákban találtak.

A japánok Kumarajiva verzióját fordították, és a modern fordítások nagy része is ezen alapul. Nemrégiben dr. E. Lamotte változtatta meg ezt a helyzetet: kitűnő francia fordítása a tibeti és a Hsüan Tsang verziókon alapul. A fordítások története ott teljesedik ki, hogy tisztelendő

E. Bangert először a tibetit fordította modern thai nyelvre, majd mai szanszkritra.

Az én fordításom a tibeti verzió alapul, mivel leginkább abban a nyelvben vagyok járatos, bár néha a Kumarajiva-változat egyszerűsége, a Hsüan Tsang-változat pszichológiai precizitása, vagy Lamotte verziójának eleganciája valószínűleg tisztázza a tibetit, alternatívát kínálhat, vagy egy másik referenciapontot, hogy megtaláljam a középutat. A tibetitől való minden lényeges eltérést pontosan jelöltem.

A legfőbb célom ezzel a fordítással az, hogy Vimalakirti hiteles tanításait bemutassam, így a megközelítés inkább filozófiai és nem filológiai. Ennek érdekében fáradságot nem ismerve három szójegyzéket készítettem az olvasó számára: az elsőt a szanszkrit kifejezésekre és tulajdonnevekre, a másodikat a számszerű fogalmakra, a harmadikat pedig az angol buddhista szakszavakra, amelyek a fontos szanszkrit fogalmak megfelelői (ezek megértése alapvető feltétele a tanítások pontos értékeléséhez). A szanszkrit fogalmak szótári alakban állnak, kivéve, amikor többes számban vagy grammatikai kapcsolatban állnak.

Valaminek az alapvető kifejezhetetlensége semmikor sem olyan nyilvánvaló, mint amikor kifejeznénk tanáraink és jótevőink iránt érzett hálánkat. Kedvességük visszafizethetetlen, mert képessé tesz arra, hogy ilyen minőségben szolgálhassak. Ezen oknál fogva a hallgatás olyan lenne, mint Sariputra hallgatása (7. fejezet), de nem olyan, mint Vimalakirti oroszlánjának ordítása (9. fejezet).

Először is köszönetet mondok a tudósok és fordítók sokaságának – kik közül néhányat megemlítettem – Manjusritól Lamotte-ig, akik megőrizték ezeket a tanokat több ezer éven keresztül és elérhetővé tették számomra; remélem, ez a könyv hozzájárul a végtelen tradícióhoz.

A szerző

Bevezető

Vimalakirti üzenete

„Az anyag nem üres az üresség miatt; az üresség az anyagban van. Az anyag maga az üresség.”¹ Ez az állítás, ami közös a Mahajana szútrákban, a Középút (madhyamapratipat) lényegét fejezi ki és szintén alapja Vimalakirti tanításainak. Mély értelmű, mégis oly egyszerű, hogy meglepő célzásai könnyen elkerülhetik figyelmünket. Az „anyag” az ismerős világot reprezentálja, a relativitás világát, míg az „üresség” a szellem vágyódásának célját szemlélteti, a végső, transzcendentális, végtelen és örök világot. Ha e két fogalom ugyanaz, mi a vallás célja? Mi a filozófia célja? Mi a spirituális gyakorlatok egyszerűségének célja? Mi a célja ennek az állításnak, más állításoknak, vagy tanításoknak? Nem ez a nihilizmus legégbekiáltóbb formája?

Sok tudós – ókori és modern egyaránt – tévesen úgy gondolta, hogy a Vimalakirti, Nagarjuna és a Mahajana Buddha által tanított Középút minden evilági és szellemi érték megsemmisüléséhez vezet. A bevezetővel az a szándékom, hogy ezt a szörnyű félreértést kiküszöböljem. A megoldás kulcsa az „üresség” fogalmában rejtezik. Nagy gondossággal választottam ezt a szót, amelyet ne tévesszünk össze a „semmi”-vel.

Az „anyag” „üresség”-gel való egyenlővé tétele elárul valamit az anyag természetéről, de nem azt, hogy egyáltalán nem létezik. Az „üresség” „anyag”-gal való kiegyenlítése pedig azt a tényt hangsúlyozza, hogy ez a tanítás – ami igen távol áll a nihilizmustól – a nihilizmus legjobb kúrja.

Nagarjuna ugyanezt fejti ki a *Vigrahavyavartani*-ban: „Tisztelem a páratlan, tökéletes Buddhát, aki kijelentette az üresség, a relativitás és a Középút jelentésének egyenlőségét.”² Itt az „anyag” helyett a „relativitás”-t (pratityasamutpada) találjuk, ami a Középút filozófiájában egy másik kulcsfogalom. Azt jelenti, hogy minden véges dolog kölcsönösen egymástól függ, viszonylagos és feltételes, és arra utal, hogy nincs független, önálló, állandó dolog vagy valóság. A valóság csak más valóságokkal való kapcsolatban létezik. Bizonyára részekből áll, amelyek a valóság teremtésének pillanatában összetalálkoztak, és el-

válnak a megsemmisüléskor. Minden dolog, amit megfigyelhetünk, elképzelhetünk, vagy felfoghatunk véges elménkkal, viszonylagos, mivel korlátozza őket az, hogy érzékeinkkel, vagy képzeletünkkel kapcsolatban vannak.

Ahogy a viszonylagos világon átutazunk, elménk hozzászokik ahhoz, hogy ellentétpárokat alkosson, úgy, mint: hosszú – rövid, világos – sötét. Így feltételezünk egy ellentétet minden véges, függő, időleges, viszonylagos valóságnak, amit csak ismerünk, vagy elképzelünk, és az ellentétpárt végtelennek, függetlennek, öröknek, abszolútnak nevezük – amely szavak általában etimológiailag negatívak (vég-telen = nem véges). Ez ártalmatlan, sőt, hasznos, amíg öntudatlanul fel nem tételezzük, hogy ha az előbbi szavak létezőkre utalnak, akkor az utóbb felsoroltaknak is valamilyen létezőkre kell utalniuk, ezért elkezdünk egy bizonyos „független lényre”, vagy más hasonló fogalomra gondolni. Ha pedig ezeket az önálló lényről szóló hamis elképzeléseket hozzákapcsoljuk bármihez, amit értéknek tartunk, akkor nem vagyunk a teljes valóság tudatában.

A Középút tanítói az „üresség”-et használják, hogy emlékeztessenek minket arra, hogy az ilyen hamis fogalmak megtévesztőek; hogy megszabadítsanak minket saját fogalmak alkotásától. Így az „anyag: üresség” kifejezés nem tagadja az anyagot, mint relatív jelenséget, de tagadja, hogy az anyag alapvető, független és szubsztanciális, és, hogy *alapvetően* igazi lenne. Az anyagnak magában nem szükséges, hogy valamiféle alapvető, független lényege legyen, hogy változatos formában létezzen és különböző relatív transzformációkon menjen keresztül. Valójában, ha az anyagnak bármilyen független, végső lényege lenne (mint az igazi létezés, amit minden dolognak tulajdonítunk, mivel szokásunk a neveket a valósággal összekeverni), akadályozná függőségi funkciót, mivel, definíció szerint, egy független „dolog” nem lehet függő. Ezért a Középút tanításaiiban – a szútráktól a Madhyamika szisztematikus tanulmányaiig, melyeket olyan mesterek írtak, mint Nagarjuna és követői – semmilyen negatív állítás nem tagadja a relatív dolgokat per se, csak a végső létezésüket, amit eredetileg a megrögzött, csalfa mentális értelmezés tulajdonított nekik.

A legtöbb ember hozzá van szokva olyan fogalmakhoz, amelyek miatt a világ lehetetlennek tűnne, ha a dolgoknak nem lenne maradandó lényegük. Nagarjuna legfőbb művében, a *Bölcsesség*-ben (Prajna nama mulamadhyamakakarika),³ híres tiltakozót idéz: „Ha minden üres

lenne, nem lenne alkotás, sem pusztulás...” Nagarjuna válasza meg-
hökkenítő: „Ha semmi sem lenne üres, nem lenne alkotás, sem pusztulás...”⁴ Így az üresség, távol attól, hogy megsemmisítsen mindent, *szükséges feltétele* minden relatív létezésnek. Más szavakkal, az „üresség” itt nem az az üresség, amit a mikroúrben, vagy makroúrben elképzelünk, a sötét semmi, amely atomokat és galaxisokat tartalmaz; nem is anyag. Végtelenség, ami csak egy kifejezés a relatív valóság ki-mondhatatlanságára, amelynek nem látjuk sem a végét, sem a kezdetét.

Az elv pontos megértésének bonyolultsága talán egyszerűségében rejlik. Amikor az elme ahhoz van szokva, hogy szövevényes összetettségében ismerje meg az igazságot, érzelmileg visszataszító lehet egy olyan egyszerű elvet elfogadnia, amely látszólag idejétmúlttá teszi az intellektust. Ezért ez az elv nem vezet el a megoldáshoz, hacsak az analitikus értelem nem vetett el minden más lehetséges alternatívát. Ezért éppen olyan csalóka az elvet úgy megragadni, mint önmagában álló megoldás, mint azonnal visszautasítani.

Az alapelv az, hogy annak ténye, hogy az anyag üresség, az anyag létezésének megerősítése, nem pedig tagadása. Hogyan értem ezt?

Az alapvető valóságról kétféle teória létezik: a nihilizmus és az „abszolútizmus”. Természetesen, az értelem históriája bővelkedik teóriákban, amelyek részleteikben különbözőek, de mind tartalmazza a két fent említett teória valóságról szóló alapvető posztulátumait. Vagy teljes egészében tagadják, vagy feltesznek valamilyen végső létezést, anyagot, felettes létezőt, amely a pillanatnyi valóság alapjaként, lényegként, tartályaként szolgál. Ez az abszolútizmus, míg úgy tűnik, megerősít valamit, valójában tagadja a pillanatnyi valóságot, a feltételezett végső valóság érdekében. Mivel, ha „Isten”, „Brahman”, a „világegyetem”, „az üresség”, „nirvána”, „tisztá ész”, „a Tao”, „tisztá lény”, és így tovább, egy alapvető valóságot alkotnak a mi tökéletlen világunk felett, a spirituális embernek törekednie kell arra, hogy megszabaduljon ettől a tökéletlenségtől és elérje a végső, örök jólétet. Bármennyire is különbözőek a posztulált elvek, a gyakorlatban mind arra ösztönöz, hogy megtagadjuk pillanatnyi valóságunkat.

Most talán jobban értékeljük az állítás első értelmezését, miszerint a pillanatnyi, relatív valóság az alapvető, tökéletes valóság: az anyag üresség. Ha így van, pillanatnyi valóságunk alapvető, nem szabadulhatunk tőle és nem tagadhatjuk, úgy kell elfogadnunk, ahogy van –

legalábbis itt kell kezdenünk, mielőtt relatív módon megpróbálunk valamit tenni –, hamis remények nélkül, hogy egyszer alapvetővé teheljük, mivel már az. Most pedig egyrészt a látszólag ellentmondásos alapvetőség kérdésének megértése a feladatunk, másrészt, hogy energiánkat az elkerülhetetlen viszonylagos helyzet fejlesztésének kell szentelnünk. E kettős feladat sikeres teljesítéséhez szükségünk van bölcsességre (prajna) és a nagy könyörületre (mahakaruna), amelyek a Nagy Szekér (Mahajana) és a Középut lényegét alkotják.

A bölcsesség nem engedi, hogy megelégedjünk az érzéki tárgyakkal való megszokott kapcsolattal (csak mert „adottak” és „ott vannak”), ösztönöz, hogy megtanuljunk és gyakoroljuk a nyilvánvaló valóság felszíne alatti kutatást, azért, hogy minden dolog végső valóságának tudatában legyünk. Ugyanakkor, a nagy könyörület nem engedi, hogy bármilyen feltételezett „végső valóság”-ot építsünk fel, csendes transzba mélyedjünk, vagy elfogadjunk bármilyen, a valóságtól való illogikus menekülést, de határozottan kényszerít minket arra, hogy önzetlenül viselkedjünk, mintha már megvilágosodtunk volna, még akkor is, ha nem érezzük úgy, hogy megvilágosodtunk. Így az anyag ürességének (rupasunyata), a tudatosság ürességének (vijjanasunyata), sőt, az üresség ürességének helyes megértése az elengedhetetlen első lépés a meg nem érthetetlen toleranciájának hosszú meditációs gyakorlásához, valamint a hétköznapi önpusztító önzésének gyógyításához. Nehéz az út, nem a bonyolultsága miatt, hanem mert nem ragadhatjuk meg az anyagot, az elmét, még az „elme és anyag megragadhatatlanságának” tanát sem ragadhatjuk meg. Mégis, az anyag, az elme és az alapvető üresség elkerülhetetlen valóságként megmarad előttünk, mint a hold tükörképe a vízen. Egyértelmű, hogy e szövevényes, mély, mégis egyszerű tanítás mindazok számára megközelíthetetlen, sőt, ijesztő, akik értelmileg, vagy érzelmileg nem felkészültek, míg azon kevesek, akik kellőképpen felkészültek, csak hallaniuk kell és minden mentális akadály összeomlik.⁵

Így a Középut tanítása nem mindenkinek szól. Mivel Buddha és a mesterek, akik örökölték tanítását, örökül hagytak más tanításokat, hogy fejlődésükben segítsék azokat, akiket a tanítás útmutatásai elriasztanak; hogy odáig segítsék őket, ahol készek a végső céllal való szembesülésre: az ürességet a viszonylagossággal egyenlővé tenni. A Hinajana tanítás szerint a megszabadulás (nirvána) kiszabadít a relatív világból, ahol nincs tökéletes megvilágosodás. A „csak tudat” tanítás

(vijnanavada) azt tanítja, hogy minden nyomorúságos jelenségen felül áll a tiszta tudat valósága.

Mindegyik esetben a tanítások csak egy pontig fejlesztik az egyént: addig, amíg találkozhat Vimalakirtivel, aki elviszi nekik a Középut alapvető üzenetét.

Nagarjuna szavaival a *Ratnavali*-ből: „Mint ahogy a nyelvész nyelvtant olvastat, a Buddha a tanítványok toleranciája szerint tanítja a Dharmát. A Dharmát tanítja, hogy némelyeket visszatartson a büntől, némelyek megvalósítsák az erényeket, néhányan a dualizmusra támaszkodjanak; végül, némelyeknek azért tanítja a megvilágosodás mély, félelmetes gyakorlatát, mert lényegük a könyörület és üresség.”⁶

A Szútra alternatív címével összhangban (Elképzelhetetlen megszabadulás)⁷, Vimalakirti nagy hangsúlyt helyez az elképzelhetetlenség témájára, pontosan minden dolog – relatív, vagy abszolút – alapvető elképzelhetetlenségére. Elsőként ő mondja ki az üresség alkalmazását: a véges, önző elme még csak elképzelni sem képes a dolgok alapvetőségét, ezért az ilyen ész alapvető valósága maga az elképzelhetetlenség.

Ez összhangban van a bodhisattva megvalósításának fokával, amelyet Vimalakirti hallgatósága oly gyakran elért, melynek neve „minden dolog végső meg nem születésének toleranciája” (anupattika-dharmaksanti). Lényeges, hogy a „tolerancia” (ksanti) szó használatos inkább, és nem a „meggyőződés”, „megértés”, vagy „részermelés”; hangsúlyozza azt a tényt, hogy ahol a „végső”-ről van szó, ott a tudat nem képes semmit megragadni a dualista gondolkodás szerint, mivel nincs véges dolog ebben az esetben, és az evilági értelem szerint csak a relatív tárgyakat lehet relatív bizonyossággal megragadni. Viszont ebből nem az következik, hogy a tanítvány feladata az, hogy mindenre az „elképzelhetetlen” címkét akassza és önelégülten pihenjen, gondolván, hogy elérte a legmagasabb állapotot.

A toleranciának három fokozata van: szóbeli (ghosanuga), alkalmazkodó (anulomiki) és a meg nem születés igaz toleranciája. Ez mutatja az igaz tolerancia elérésének bonyolultságát, ami csak a bodhisattvaság nyolcadik fokán jelenik meg.⁸ Az elképzelhetetlenség, mint verbális fogalom csak egy elv, amelyet az ész alkalmaz, úgy, mint az üresség, vagy a végtelenség verbális fogalma is elv.

Amikor komolyan elgondolkodunk ezeken a fogalmakon, elménk fokozatosan egyre szélesebbre nyílik, amelynek határa az előre kialakított korlátoktól előre kialakított korlátokig terjed. Saját meglepetés-

sünkre azt fedezzük fel, hogy mindig van valami távolabbi, és megkérdőjelezzük a határ véglegességét, mert minden határ csak arra szolgál, hogy egy nagyobb tér, dimenzió, vagy idő korlátja legyen. Ha kitarunk emellett a folyamat mellett, hamarosan a csillagok között találjuk magunkat, egyre bizonytalanabban azt illetően, hogy egyáltalán elindultunk valahonnan. Időbe telik, amíg egy ilyen folyamat áthatol az egyéni, mivel megrázkódtató élmény lehet olyasvalaki számára, akinek kondicionált fogalmai megrögzöttek és azokat előzetesen nem vették analitikus vizsgálat alá. A nagymester, Atisa, egyszer összehasonlította a folyamatot egy adag vajjal, ami a húslevesben olvadt, vagy egy vasalóval, ami kivasalta a ráncokat egy darab pamutanyagon.

A Buddha ezt a fajta mély értelmű tanítást csak azoknak a tanítványoknak mondja el, akik képesek megbirkózni vele. Maga Nagarjuna ritkán mondta ezt ki, mert csak az eszközöket akarta szolgáltatni, amivel a fegyelmezett értelem képes levetkőzni saját fogalomalkotását és szokásait. Vimalakirti viszont úgy érezte, hogy ilyen üzenet az emberek sokkal nagyobb köre számára kell, hogy elérhető legyen, mivel ő minden alkalommal világosan fejezte ki magát, amint ebben a szútrában is olvasható. Így megkíséreltem az ő példáját követni: üzenetének lényegét úgy próbálom elmondani, hogy tanításait ne magyarázzák félre a nihilizmus és az álnokoskodás igazolására. Természetesen nem szükséges ismételni, hogy semmilyen forma, fonéma, vagy elbeszélés nem tehet többet annál, hogy kijelöli az utat a megértés felé, ami mindazonáltal magába foglalja a puszta szavakat is, mint egy másik szempontból viszonylagos dolgokat. Valójában már e bevezető léte is elárulja alkalmatlanságomat arra, hogy Vimalakirti nyomába érjek, ki híres hallgatásáról, amikor Manjustrī a dualitásról kérdezi.

Vimalakirti módszere

A második fejezet, *Az elképzelhetetlen megszabadító technika*, Vimalakirti olyan emberként mutatja be, aki a megszabadító technika tudásának tökéletes megtestesülése.⁹ Ez még nyilvánvalóbbá teszi a Szútra utalását, miszerint ő megtestesülés (nirvana), mint Sakyamuni Buddha maga, és mint olyan, megkülönböztethetetlen a Buddhától abban, hogy minden egyes emberrel jót cselekszik. Ékesszólása tökéletes, viselkedése példás, és csodás tettei felérnek Buddháéval. Bár tisztelttudó Buddhával és udvarias mindenkivel, még tanítványaival

is, a Tathagata fényes jelenléte sem félemlíti meg, amikor a szemébe mondja, hogy nem léteznek.¹⁰

Leginkább a Vimalakirti által használt technika érdekel minket – dichotómia –, amely egy másik alternatív címet sugall: *Az ellentétek kibéktítése* (yamakavyatyastahara).¹¹ Ez összhangban van a Középut mestereinek tradicionális módszereivel, akik igen tapasztaltak voltak abban, hogy a homlokegyenest ellenkező dolgokat szembeállítsák, azért, hogy rögzültségüket megszüntessék. Ezzel a tanítvány elméjét felszabadítják – aki az ellentétekre összpontosít –, hogy a fogalmakon túl a valóság mezejére lépjen. India első évezredének „Nagy Varázsló”-i (mahasiddhas) ezt a technikát énekeikben és különleges cselekedeteikben a tökéletességig finomították, és a Nagy Ch'an és Zen mesterek ugyanezt a kétélű kardot forgatták földrengető kijelentéseikben és megvilágosító tetteikben. Ilyen tanítók ellentétek alkalmazását illető egyedülálló tulajdonsága abban a tényben rejlik, hogy a hallgatók gyakorlatához kapcsolják őket, kényszerítve a tanítványokat arra, hogy elméjükben és cselekedeteikben egységbe rendezzék ezeket az ellentéteket. Így elérik, hogy a tanítványok elérjék az elképzelhetetlen megszabadulást, miközben azzal vannak elfoglalva, hogy másoknak segítsenek.¹² Felajánlják szeretetüket és könyörületüket, míg fenntartják annak tudatát, hogy egyáltalán nincs olyan, hogy élő lény, szenvedő lény, vagy szolgaságban élő lény. Röviden, megmutatják az utat a bölcsesség és könyörületesség teljes egysége felé – amely utóbbi a megszabadító technika képessége is – és minden mester szerint a Mahajana lényegének egységes megközelítése felé.¹³

Ez előhozza Vimalakirti és tanítványai közti vita legfőbb okát: Sariputra, akit túlságosan önelégültnek tart a megszabadítás értelmét és a bölcsesség felsőbbtségét illetően. Továbbá hangsúlyozza még a Középut pozitív nézetét általában, ami gyakran elkerülte nyugati kritikusaiknak figyelmét, akik a legrosszabb esetben nihilizmusnak, legjobb esetben pedig szofisztikus, száraz intellektualizmusnak vélték. Vimalakirti tisztázza, hogy a bölcsesség, a gnózis, vagy a megszabadítás bármely állapotának egyetlen szerepe, hogy a helyettesíthetetlen könyörületesség szükséges kiegészítője. Ennek a könyörületességnek nincs tárgya (anupalambha), és nem szentimentálisan kieszelt érzés (ananuyadrstimahakaruna). A bölcsesség, mint egyedüli birtok – a megszabadító technikába bele nem tartozva – egyszerűen csak szolgaság;¹⁴ még a meditáció, transz, koncentráció, stb. is hiábavaló, ha nem segít

kibékíteni a világ és megszabadulás (samsara és nirvána) közti alapvető ellentétet. Néhány modern tudós azon gondolata, hogy Vimalakirti üzenetének ezen alapvető pontját, az egész Mahajanának ezt az alapvető sarokkövét figyelmen kívül hagyták olyan mesterek, mint Nagarjuna, vagy Candrakirti, igen meglepő lenne.

Vimalakirti olyan mértékben kibékíti az ellentéteket, ami igen meglepő a tanítványokat: támogatja még a legszörnyűbb dolgokat is, mert azok részei a bodhisattva ösvényének. Egy bodhisattva elkövetheti az öt halálos bűnt,¹⁵ követhet hamis heterodox tanításokat, magáénak vallhatja a hatvankét hamis véleményt, követheti a vágyait, és így tovább. Még a Marák, vagyis ördögök, amelyek szerencsétlenséggel sújtják a különböző univerzumokat, bodhisattvák „lakhelyei” az elképzelhetetlen megszabadulásban¹⁶ – ördöggként viselkednek, azért, hogy tanítsák az élőlényeket.

Ez olyan különleges tényhez vezet, amelyet nem hagyhatunk ki, mivel némelyek számára megdöbbentő lehet a különböző buddhista tanítások eredetét illető meggyőződésük miatt. Az intellektuális és viselkedési ellentétek egyeztetésében Vimalakirti módszere egyike a legégbekiáltóbbaknak tanításában. További kutatás szükséges ahhoz, hogy megállapítsuk, ezek a kapcsolatok bebizonyítják-e a tantrizmus létét: előbb is léteztek már, mint ahogyan a modern tudósok hiszik, vagy a késői tantrizmusok találták inspirálónak Vimalakirti tanításait. Vimalakirti módszerének megvitatásakor meg kell jegyeznünk, hogy a szélsőséges ellentétek kibékítésekor Vimalakirti tiszta tantrikus tanokat tanít, amint az megtalálható olyan munkákban, mint a *Guhyasamajatantra*.¹⁷ Az a fogalom, hogy a hozzáértő olyan ösvényeket használ a megvilágosodás és a buddha-tulajdonságok eléréséhez, amelyeket általában gonoszaknak tartunk, a tantrikus tanításokban és gyakorlatban alapvetőek. Ahogyan Sakyamuni feltárja a Saha-világot, mint az egyik ékkövekkel kirakott buddha-mezőt, összhangban van a tantrikus módszerrel. A módszer a buddhaság előtételéből indul, bizonyos értelemben, amint az elkötelezett saját magát Buddhaként, minden élőt Buddhaként és más istenségekként érzékeli, a világot Tathagaták tiszta birodalmának, saját lakhelyét égi kristálypalotának látja, és így tovább.¹⁸ Vimalakirti értekezése arról, hogy egy bodhisattva az elképzelhetetlen megszabadulás állapotában hogyan képes áttenni a Sumeru-hegyet, vagy egy egész univerzumot egy mustármagba, emlékeztet arra a jógagyakorlatra, amely átváltoztatja az idő és tér dimen-

zióit (ahogy a *Guhyasamajá*-ban olvashatjuk).¹⁹ Vimalakirti leírása az „ezoterikus gyakorlatok”-ban;²⁰ a „Tathagaták Családjá”-nak²¹ leírása; Vimalakirti verse azonosítja a bölcsességet, mint az anyát; a megszületés technikát, mint az apát, mindez tökéletesen megfelel a tantrikus szimbolizmusban a férfinak és nőnek – mint gyémánt jogar és csengő;²² a jógai hatalma, amit az elképzelhetetlen megszabadulás állapotában a bodhisattvának tulajdonítanak, mint annak képessége, hogy tüzet nyeljen;²³ számos Tathagata említése – beleértve: Aksobhya, Amitabha, Ratnavyuha, Sarvarthasiddha, és sokan mások –, akik megjelentek Vimalakirti házában és a Tathagaták ezoterikáját tanították (tathagataguhya);²⁴ Aksobhya Buddha látomásában a szútra betetőzése;²⁵ mindez a Tantra auráját kölcsönzi a szútrának.²⁶ Bármi is a történelmi kapcsolat, azt biztosan állíthatjuk, hogy Vimalakirti módszere az ellentétek kibékítésére – ami a bodhisattva elképzelhetetlen megszabadulásán alapul – kialakítja a Tantrát, ami egy gyors, hatásos mód arra, hogy egyszerre fejlessze magas fokra a bölcsességet és a könnyөрületességet. Természetesen nem kétséges, hogy a késői varázslók (mahasiddha) otthon érezték volna magukat Vimalakirti házában.

Vimalakirti csodái

Vimalakirtit is a „Nagy Varázslók” közé kell sorolnunk, aki bőkezűen bánt csodás tetteivel, mikor a férfiakat és a nőket tanította. A modern idők szellemének szemszögéből a csodák bevezető érdemelnek, azért, hogy az előítéleteket kiküszöböljük, s így megfelelő funkciójukban működhessenek. Tibet, Kína, Japán modern és tradicionális tudósai megegyeznek, bár akaratlanul, egy alapvető kérdésben. A modern tudósok általában nem hisznek a „természetfeletti” csodákban, és nem hiszik azt sem, hogy Vimalakirti életének eseményei történelmiak. A Szútrát a Mahajana tradíció egy jó képzelőerejű írójának irodalmi alkotásának tekintik; bizonyos filozófiai és vallási tanítások allegorikus előadásának látják, amely Sakyamuni Buddha ősi és megszentelt korában játszódik, és amely kitalált Tathagatákat és bodhisattvákat használ arra, hogy dramatizálja a tanokat.

A tradicionális tudósok hisznek Vimalakirti és a többi bodhisattva létezésében, a Buddha és a Mahajana manifesztációjában, úgy, mint a „tudományos-fantasztikus” világ kapcsolatban lévő univerzumaiban és buddha-mezőiben.

A Buddhák és bodhisattvák könyörületos motívumainak és csodás erőinek technikai értékelése miatt azonban egyet értenek a Szútra allegórikus természetéről. Ezért hiszik Vimalakirtiről, hogy Buddha reinkarnációja (nirmanakaya), egy élő allegória, és a legmagasabb tanítás szekere; hiszik, hogy minden, amit csinál és mond, kizárólag azt a célt szolgálja, hogy fejlessze az élőlényeket, és megszabadítsa őket. Ezért általánosan egyetértenek abban, hogy a Szútra eseményei allegorikusak, és félre kell tennünk azt a kérdést, hogy élő, vagy irodalmi allegóriák.

Ez az attitűd kellene, hogy learassa a Szútrában leírt csodák hasznát. A modern és tradicionális tudósok egyetértenek abban, hogy a csodák nem egyszerűen csodás bátorság megnyilatkozásai, és nem lármáznak hitelért vagy kihívó hitetlenségért, inkább a képzeletet tágtítják. Ez történhet maga Vimalakirti által, mint csodás életformák művésze, vagy a mester által, aki a teremtés szó szerinti művésze; megpróbálják felrázni a tanítvány lehetségesről és lehetetlenről alkotott rögzült feltételezéseit, és az elképzelhetetlenség üzenetére fogékonytá tenni. A Hwa Yen mesterek bizonyára egyetértenének abban, hogy az ékkövekkel díszített ernyő, a Merudhvaja univerzumból származó trónok, a kimeríthetetlen étel, az Abhirati univerzum lekicsinyítése stb. a csodálatos jelenségek kölcsönös nem-akadályozása elvének tökéletes illusztrációi (shih shih wu ai). Így Vimalakirti tisztán demonstrálja az Avatamsaka feltételezett „pozitív megközelítésének” kiegészíthetőségét, és a Prajnaparamita „negatív megközelítését”, megmutatva, hogy az alapvető csoda az üresség és az egymásba hatoló univerzumok kápráztató valóságának tökéletes ekvivalense.

Erősödik Vimalakirti és a Buddha csodás tetteinek szépsége és nagyszerűsége iránt érzett örömünk és tiszteletünk, amikor halljuk Vimalakirti figyelmeztetését az elképzelhetetlenség toleranciájára és az elképzelhetetlen megszabadulásra törekedni. Erősödik örömünk és tiszteletünk, amikor a lehetőségeket kizáró merevségünk lazul és enged, mielőtt a megvilágosodás keretei kitérnének. Erősödik, amikor Vimalakirti üzenetén elmélkedünk, mentális horizontunk a végtelenség egyre szélesedő terére nyílik. Hasonlóan, a buddha-mezők leírása és a dimenziók, távolságok, idők, terek torzulása által teremtett mentális képek elképzelése hozzájárul Vimalakirti tanításainak alapos és finom érzékeléséhez. Ezzel olyan szerencsések lehetünk, hogy meghallhatjuk a hatalmas oroszlán mély csendről szóló üvöltését.

1. A Buddha-mező megtisztítása²⁷

Hódolat minden Buddhának, Aryasravakas-nak és Pratyekabuddhának, a múltban, jelenben és jövőben.

Így hallottam egyszer: a Buddha²⁸ Vaisali²⁹ városban, Amrapali kertjében tartózkodott, nagy társaság kíséretében. Ott volt nyolcezer bhikkhus, mind szent.³⁰ Mentések voltak minden tisztátalanságtól, szenvedéstől és rendelkeztek az önuralom képességével. Elméjüket teljesen felszabadította a tökéletes tudás. Nyugodtak és méltóságteljesek voltak, mint a királyi elefántok. Elvégezték a munkájukat, megtették, amit meg kellett tenniük, levetették terheiket, elérték céljaikat, és teljesen lerombolták a létezés kötelekeit. Mindannyian elérték a tudatirányítás³¹ minden formájának legvégső tökéletességét.

Ott volt harminckétezer bodhisattva, hatalmas szellemi hősök,³² akiket mindenhol ünnepeltek. Átható tudásuk³³ felszentelte őket, Buddha kegyelme³⁴ pedig erőt adott nekik. Dharma városának védelmezői ők, fenntartották az igaz tanokat,³⁵ és nagy tanításaik visszhangoztak mind a tíz irányban, mint az oroszlán ordítása. Felkérés nélkül is minden élőlény természetes szellemi jötevői³⁶ voltak. Biztosították a Három Ékkő töretlen utódlását, legyőzve ördögöket, ellenséget és megsemmisítve minden kritikust.

Figyelmességük, értelmük, felfogásuk, elmélkedésük, varázsigéik³⁷ és ékesszólásuk tökéletes volt. Mentések voltak a bizonytalanságtól és érzelmi befolyástól, akadályok nélkül, szabadságban éltek. Felszentelte őket a felsőbbrendűségük: a nagylelkűség, a szelíd, megingathatatlan és őszinte erkölcs, tolerancia, erőfeszítés, elmélkedés, bölcsesség, megszabadító képesség, elkötelezettség, erő és gnózis.³⁸ Elérték minden dolog felfoghatatlanságának intuitív toleranciáját.³⁹ A Dharma visszafordíthatatlan kerekét forgatták.⁴⁰ A jeltelenség jelével megbélyegzettek.

Minden élőlény szellemi képességeinek tudói voltak. Magabiztosságukkal bátrak voltak, amely megfélemlített minden gyülekezetet. Érdemeiket és bölcsességet szereztek⁴¹ és díszítés nélkül is csodálatos testüket a felsőbbrendűség jelei ékítették.⁴² Hírnév és dicsőség ma-

gasztalta őket, mint a Sumeru-hegy magas csúcsát. Elhatározásuk szilárd, mint a gyémánt, hitük Buddhában, Dharmában és Sanghában rendíthetetlen, ambróziaesőt szórtak, amely a mindent besugárzó Dharma ékkövének fénysugarából származik.

Hangjuk stílusára és zengésére nézve tökéletes volt, valamint sokoldalú minden nyelv beszédekör. Áthatoltak a relativitás elvén⁴³ és megsemmisítették az ösztönös mentális szokások ellenállását, amelyek a véglegesség és végtelenség meggyőződéseinek alapját képezik.⁴⁴ Mint az oroszlánok, félelem nélkül beszéltek, mikor fenséges tanításaik mennydörögtek. Meghaladtak minden mértéket: páratlanok voltak. A Dharma, az érdemek és bölcsesség kincsei felfedezőútjának legjobb kapitányai voltak. A Dharma útjának szakértői voltak, amely egyenes, békés, szövevényes, nemes, és amelyet nehéz meglátni és felismerni. Fel voltak ruházva a bölcsességgel, amely képes megérteni az élőlények gondolatait és gondolkodásuk működését. Fel voltak szentelve: Buddha páratlan gnóziisa felkente őket. Erős elhatározásukkal haladtak a tíz hatalom, a négy bátorság és Buddha tizennyolc különleges tulajdonsága felé.⁴⁵

Átkeltek a rossz vándorlás⁴⁶ (alvilágok) rémisztő szakadéknán, de mégis magukra vállalták a reinkarnációt, hogy tanítsanak minden élőt. A gyógyítás hatalmas királyai voltak, akik a szenvedély minden betegségét ismerték és a Dharma gyógyszereit megfelelően tudták alkalmazni.

Határtalan erények kimeríthetetlen kincsesbányái voltak ők, számtalan buddha-mezőt dicsőítve erényeik ragyogásával. Mindenkiel jót tettek, aki látta, hallgatta, vagy csak megközelítette őket. Még ha évek miriádjáig dicsőítenénk is őket, akkor sem tudnánk erényeiket hűen felsorolni.

Ezen bodhisattvák név szerint: Samadarsana, Asamadarsana, Samadhivikurvitaraja, Dharmesvara, Dharmaketu, Prabhaketu, Prabhaveyuha, Ratnavyuha, Mahavyuha, Pratibhanakuta, Ratnakuta, Ratnapani, Ratnamudrahasta, Natyapralambahasta, Nityotksiptahasta, Prasiddhapratisamvitprapta, Gaganaganja, Ratnolkaparigrhita, Ratnasura, Ratnapriya, Ratnasri, Indrajala, Jaliniprabha, Niralambanadhyanana, Prajnakuta, Ratnadatta, Marapramardaka, Vidyuddeva, Vikurvana-
raja, Kutanimittasamatikranta, Simhanadanadin, Giryagrapramardiraja, Gandhahastin, Gandhakunjaranaga, Nityodyukta, Aniksiptadhu-
ra, Pramati, Sujata, Padmasrigarbha, Padmavyuha, Avalokitesvara,

Mahasthamaprapta, Brahmajala, Ratnadandin, Ksetrasamalamkara, Maniratnacchattra, Suvarnacuda, Manicuda, Maitreya, Manjusriku-marabhuta, és így tovább, még harminckétezer bodhisattva.⁴⁷

Azután még tízezer Brahma is összegyűlt ott, vezetőjük Brahma Sihin volt,⁴⁸ aki a négyrészes Asoka univerzumból jött, hogy lássa, hódoljon Buddhának, szolgálja őt, és saját szájából hallja a Dharmát. Különböző négykörös univerzumokból húszezer Sakra⁴⁹ érkezett, valamint ott volt a többi hatalmas isten is: Brahmák, Sakrák, Lokapalák,⁵⁰ devák, nagák, yaksák, gandharvák, asurák, garudák, kimnarák és mahoragák.⁵¹ Végül, ott volt a négyes társaság: bhiksuk, bhiksunik, laikus férfiak és nők.⁵²

Buddha – körülvéve a neki hódoló élőlények százezzeivel – fenséges oroszlán-trónján ülve elkezdte tanítani a Dharmát. Uralkodott a tömegben, mint Sumeru, a hegyek királya, amely magasan az óceánok fölé emelkedik, Buddha is így ragyogott, sugárzott és csillogott, ahogy ott ült hatalmas oroszlán-trónján.

Ekkor a licchavi bodhisattva, Ratnakara,⁵³ ötszáz licchavi fiattal, kik mindannyian értékes, hét különféle drágakőből készült napernyőt tartottak,⁵⁴ eljött Vaicali városából, hogy tisztelegjen Buddha előtt. Egyenként léptek Buddha elé, meghajoltak a lábánál, az óramutató járásával megegyező irányban hétszer körbejárták, átadták Ratnakara ajándékait, a napernyőket, majd visszavonultak.

Amint az értékes napernyőket átadták, hirtelen, Buddha csodálatos hatalma folytán, azokból egyetlen óriási ernyő lett, amely befedte az egész hatalmas galaxist.⁵⁵ A galaxis felszíne pedig az óriási ernyő belsején tükröződött, látható volt rajta a galaxis minden alkotója: napok, holdak és csillagok palotái, devák, nagák, yaksák, gandharvák, asurák, garudák, kimnarák, mahoragák birodalma, úgy, mint a négy Maharaja birodalma is, a hegyek királya, Sumeru, valamint Himadri-, Mucilinda-, Mahamucilinda-, Gandhamadana-, Ratnaparvata-, Kalaparvata-, Cakravada-, Mahacakravada-hegy,⁵⁶ minden óceán, folyó, öböl, zuhatag, folyam, patak, forrás, végül minden falu, előváros, város, főváros, megye és pusztaság. Ezeket mindenki tisztán látta. A Buddhák hangja a tíz irányból kinyilvánította tanítását a Dharmáról, visszhangozva a hatalmas ernyő alatt.

Buddha természetfeletti hatalmától megjelenő csodás látvány a sokaságot elragadtatottá, megdöböntté, elégedetté tette, tisztelettel ve-gyes félelemmel és örömmel töltötte el. Mindannyian meghajoltak a

Tathagata előtt, majd tenyerüket összetéve félrehúzódtak és figyelmesen néztek rá. A fiatal licchavi Ratnakara letérdelt, kezét felemelve, összezárt tenyérrel Buddha előtt tisztelegve a következő himnusszal dicsőítette:

Szemed tiszták, nagyok és gyönyörűek,
Mint a kék lótusz szirmai.
Tudásod tiszta, mely felfedezte minden transz
Legfőbb felsőbbrendűségét.⁵⁷
Erényeid és jócselekedeteid
Óceánja mérhetetlen.
Megerősítet a béke ösvényét.
Ó, Hatalmas Aszkéta, engedelmeskedünk neked!

Emberi csordánk vezérbikája!⁵⁸
Látjuk csodád kinyilatkoztatását.
A Sugaták fenséges és ragyogó
Mezei feltűnnek előttünk,
És alapos szellemi tanításaid,
Melyek halhatatlansághoz vezetnek,⁵⁹
Hallhatóak az űrön át is.

Dharma-király, Dharmával uralkodsz
Legfőbb Dharma-királyságodon,
Így Dharma kincseit
Az élőlényeknek adományozod.
A dolgok elemzésének tudója vagy,
A legvégső értelmet tanítod.⁶⁰
Dharma uralkodója, engedelmeskedünk neked!

Minden valamilyen okból keletkezik,
Mégis létezők és nem létezők egyszerre.
Semmi sem ego, sem tapasztaló, sem cselekvő,
De minden tettnek, jó vagy rossz, hatása van.⁶¹
Ez a te tanításod.

Ó, Sakyamuni, Mara erős seregét legyőzted,
Megllettet a békét, halhatatlanságot és annak a

Legfőbb megvilágosodásnak a boldogságát,
Amelyet senki más a heterodoxok közt nem talált,⁶²
Bár kordában tartják érzéseiket, gondolataikat.

Ó, Csodálatos Dharma-király!
Emberek és istenek előtt forgattad Dharma kerekét,
Háromszoros fordulatával,
Sokrétű aspektusával,⁶³
Természetének tisztaságával,
Végtelen békéjével.
Ezáltal a Három Ékkő láthatóvá vált.

Akiket a Dharmád fegyelmez,
Mentések hiábavaló képzetektől és mindig békések.
Legfőbb gyógyító, te végzed be a születést, hanyatlást, betegséget,
És halált.
Érények mérhetetlen óceánja, engedelmeskedünk neked!

Mint a Sumeru-hegy, sem megbecsülés, sem megvetés nem
mozdít meg.
Egyformán szereted az erkölcsös és nem erkölcsös lényeket.
Lebegve a nyugalomban, elméd, mint az ég.
Ki ne tisztelné a létezők e csodálatos ékkövét?⁶⁴

Hatalmas Bölcs, az itt összegyűlt sokaság
Őszinte hittel tekint arcodra,
Szemléli a Győzedelmest.
Ez Buddha különös jellemzője.⁶⁵

Bár Urunk egy hangon beszél,
A jelenlevők ugyanazt a hangot másképp hallják,
És mindegyikük a saját szüksége szerint értelmezi azt.
Ez Buddha különleges jellemzője.⁶⁶

A Vezető beszédétől néhányan
Fogékonyak lesznek tanaira, néhányan felismerést nyernek,
A kételkedők megnyugvást szereznek.
Ez Buddha különleges jellemzője.

Engedelmeskedünk neked, ki bírod a vezetői képesség erejét,
És a tíz hatalmat!

Engedelmeskedünk neked, ki rettenthetetlen vagy, nem ismered a
félelmet!

Engedelmeskedünk neked, ki minden élő vezetője vagy,
Aki kinyilatkoztatod a különös jellemzőket!

Engedelmeskedünk neked, ki levetted béklyóidat!

Engedelmeskedünk neked, ki átléptél

És most biztos talajon állsz!

Engedelmeskedünk neked, ki megmented a szenvedőket!

Engedelmeskedünk neked, ki nem maradsz a vándorlók közt!

Kapcsolatot teremtesz az élőkkel, hogy meglátogatód őket
Vándorlásaik során.

A te elméd azonban szabad minden vándorlástól.

Mint a lótusz, sárban születettél, de nem mocskolódtál be általa,

Így Buddha lótusza megőrzi az üresség megvalósítását.

Megsemmisítesz minden jelet, mindenhol.

Nem kívánsz semmit.⁶⁷

A Buddhák csodás hatalma elképzelhetetlen.

Meghajlok előtted, ki a semmiben állsz, mint a végtelen űr.

Miután a fiatal licchavi Ratnakara ezekkel a mondatokkal dicsőítette Buddhát, így szólt:

– Uram, ez az ötszáz fiatal licchavi igazán jó úton van az egyedülálló, tökéletes megvilágosodás felé, és megkérdezték, mi a bodhisattvák buddha-mező tisztítása.⁶⁸ Kérlek, Uram, magyarázd el nekik, mi a bodhisattvák buddha-mező megtisztítása!

Erre a kérésre Buddha helyeselt és azt mondta a fiatal licchavi Ratnakarának: – Jól van, fiatalember! Tathagatához intézett kérdésed a buddha-mező megtisztításáról igazán helyénvaló. Ezért jól figyelj és ne feledd, amit mondok! Elmagyarázom neked a bodhisattvák buddha-mező megtisztítását.

– Igen, Uram. – válaszolt Ratnakara és az ötszáz fiatal licchavi.

Buddha azt mondta:

– Nemes ifjak, a bodhisattvák buddha-mezeje az élőlények mezeje.

Miért? Egy bodhisattva magáévá tesz egy buddha-mezőt épp annyira, amennyire az élőlények fejlődését elősegíti. Magáévá tesz egy buddha-mezőt, amennyire az élőlények tanulttá válnak. Magáévá tesz egy buddha-mezőt, amennyire a buddha-mező bejáratán keresztül az élőlények megismerik a buddha-gnózist. Magáévá tesz egy buddha-mezőt, amennyire a buddha-mező bejáratán keresztül az élőlények fejlesztik szent szellemi képességeiket.⁶⁹ Miért van ez így? Nemes ifjú, a bodhisattvák buddha-mezeje az élőlények céljaiból ered.

Például, Ratnakara, Ha kívánhatnánk, hogy az üres térben építsünk, megtennénk, annak ellenére, hogy nem lehetséges semmit építeni vagy díszíteni üres térben. Ugyanilyen módon, ha egy bodhisattva, aki tudja jól, hogy minden olyan, mint az üres tér, kívánhatná, hogy építhessen egy buddha-mezőt azért, hogy fejlessze az élőlényeket, megtenné, annak ellenére, hogy nem lehetséges üres térben buddha-mezőt építeni vagy díszíteni.⁷⁰

Mégis, egy bodhisattva buddha-mezeje a pozitív gondolat mezeje.⁷¹ Amikor eléri a megvilágosodást, a hitetlenségtől és csalárdságtól mentes lények újjászületnek az ő buddha-mezejében.

Nemes ifjú, egy bodhisattva buddha-mezeje az erős elhatározás mezeje. Amikor eléri a megvilágosodást, azok a lények, akik betakarították a két tartalékot és elvetették az erény gyökerét, újjászületnek az ő buddha-mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje az erényes igyekezet mezeje. Amikor eléri a megvilágosodást, az erény elvei alapján élők újjászületnek az ő buddha-mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje a megvilágosodás-szellem koncepciójának nagyszerűsége. Amikor eléri a megvilágosodást, a valóban a Mahajanával élők újjászületnek az ő buddha-mezejében.⁷²

Egy bodhisattva buddha-mezeje a nagylelkűség mezeje. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, kik minden vagyonukon túladtak, újjászületnek az ő mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje az erény mezeje. Amikor eléri a halhatatlanságot, azok, akik a tíz erény és a pozitív gondolkodás ösvényét követik, újjászületnek az ő buddha-mezején.

Egy bodhisattva buddha-mezeje a tolerancia mezeje. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, akik toleranciával, fegyellemmel és a felsőbbrendű transszal élnek – s így a harminckét kedvező jellel ékesek –, újjászületnek az ő buddha-mezején.

Egy bodhisattva buddha-mezeje az erőfeszítés mezeje. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, akik erejüket az erényességre fordították, újjászületnek az ő buddha-mezején.

Egy bodhisattva buddha-mezeje az elmélkedés mezeje. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, akik megfelelően egyensúlyoztak a figyelmesség és tudatosság között, újjászületnek az ő buddha-mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje a bölcsesség mezeje. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, akik a végsőkre elrendeltek,⁷³ újjászületnek az ő buddha-mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje a négy mérhetetlenből áll. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, akik a szeretet, a könyörület, az öröm és az elfogulatlanság szerint élnek, újjászületnek az ő buddha-mezejében.⁷⁴

Egy bodhisattva buddha-mezeje az egységesítés négy eszközéből áll. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, akiket a megszabadítás tart össze, újjászületnek az ő buddha-mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje a megszabadítás technikájának képessége. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, akik járatosak ezekben, újjászületnek az ő buddha-mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje a megvilágosodáshoz szükséges harminchét segítséget tartalmazza. Azok, akik erejüket a figyelmesség négy középpontjának, a négy helyes erőfeszítésnek, a négy alapvető varázserőnek, az öt szellemi képességnek, az öt erőnek, a megvilágosodás hét tényezőjének, és a szent ösvény nyolc ágának szentelik, újjászületnek az ő buddha-mezején.

Egy bodhisattva buddha-mezeje a saját elkötelezett elméje. Amikor eléri a megvilágosodást, minden erény díszje megjelenik az ő buddha-mezején.

Egy bodhisattva buddha-mezeje az a tan, amely megsemmisíti a nyolc csapást. Amikor eléri a megvilágosodást, a három rossz vándorlás és a nyolc csapás megszűnik az ő buddha-mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje az alapvető szabályok személyes megfigyelése⁷⁵ és annak elkerülése, hogy másokat szabályszegés miatt hibáztassunk. Amikor eléri a megvilágosodást, még a *bűn* szó sem fordul elő az ő buddha-mezejében.

Egy bodhisattva buddha-mezeje a tíz erény ösvényének tisztasága. Amikor eléri a megvilágosodást, azok, akik hosszú életűek, vagyonosak, viselkedésük tiszta, igaz beszédűek, halk szavúak, cselszövéstől

mentesek és ügyesek a felek kibékítésében, társalgásukban felvilágosítók,⁷⁶ nem irigyek, nem rosszindulatúak, és tökéletesek a meglátásaik, újjászületnek az ő buddha-mezejében.

Így, nemes ifjú, amilyen a bodhisattva megvilágosodása, olyan a pozitív gondolkodása. Amilyen a pozitív gondolkodása, olyan az éretnyes igyekezete.

Éretnyes igyekezete egyenértékű erős elhatározásával, erős elhatározása egyenértékű szándékával, szándéka egyenértékű gyakorlataival, gyakorlatai egyenértékűek teljes elkötelezettségével, teljes elkötelezettsége egyenértékű felszabadító technikájával, felszabadító technikája egyenértékű az élők fejlesztésével,⁷⁷ az élők fejlesztése egyenértékű buddha-mezejének tisztaságával.

Buddha-mezejének tisztasága tükrözi az élők tisztaságát; az élők tisztasága tükrözi az ő gnózisának tisztaságát; gnózisának tisztasága tükrözi tanainak tisztaságát; tanainak tisztasága tükrözi transzcendentális gyakorlatainak tisztaságát;⁷⁸ transzcendentális gyakorlatainak tisztasága tükrözi saját elméjének tisztaságát.

Ekkor, Buddha által csodás hatására, tiszteletre méltó Sariputrának⁷⁹ ez a gondolata támadt: „Ha a buddha-mező csak annyira tiszta, amennyire a bodhisattva elméje, akkor, amikor Sakyamuni Buddha a bodhisattva hivatásával volt elfoglalva, elméje bizonyosan tisztátalan volt. Másképp hogyan tűnhetne a buddha-mező olyan tisztátalannak?”

Buddha – mivel telepatikusan látta tiszteletre méltó Sariputra gondolatait – azt mondta neki:

– Mit gondolsz, Sariputra? A nap és a hold tisztátalan, mert a születésüktől vakok nem látják?

Sariputra válaszolt:

– Nem, Uram. Nem a nap vagy a hold hibája, hogy a születésüktől vakok nem látják őket, hanem a vakoké.

Buddha azt mondta:

– Ugyanígy, Sariputra, a tény, hogy némely élőlény nem látja Tathagata buddha-mezejének ragyogó erőnyeit, csakis saját tudatlanságuknak tulajdonítható. Ez nem Tathagata hibája. Sariputra, Tathagata buddha-mezeje tiszta, de te nem látod.

Akkor, Sikhin Brahma azt mondta nagytiszteletű Sariputrának:

– Tiszteletre méltó Sariputra, ne mondd azt, hogy Tathagata buddha-mezeje tisztátalan. Tiszteletre méltó Sariputra, Tathagata buddha-

mezeje tiszta. Látom, hogy Sakyamuni urunk buddha-mezejének ragyogó kiterjedése megegyezik például a legnagyobb istenségekével.⁸⁰

Nagytiszteletű Sariputra ezt válaszolta Sikkhin Brahmának:

– Ami engem illet, ó, Brahma, látom ezt a hatalmas földet magaságával, mélységével, töviseivel, szakadékaival, csúcsaival, és mintha teljesen elborítaná a szenny.

Sikkhin Brahma válaszolt:

– Az, hogy ilyen tisztátalan buddha-mezőt látsz, nagytiszteletű Sariputra, biztos jele annak, hogy pozitív gondolkodásod – tekintettel a buddha-gnózisra – szintén tisztátalan. Nagytiszteletű Sariputra, azok, akik elfogulatlanok minden élővel, és pozitív gondolkodásuk a buddha-gnózis iránt tiszta, ezt a buddha-mezőt tökéletesen tisztának látják.

Ekkor az Úr nagylábujjával megérintette ezt a milliárd galaxist magába foglaló földet, mire az hirtelen átváltozott értékes ékkövek tömegévé, sokszázezer csodás ékkövé, míg Tathagata Ratnavyuha univerzumához nem hasonlított, aminek neve Anantagunaratnavyuha.⁸¹ A gyülekezet minden tagját csodálkozás töltötte el, mivel mindannyian ékes lótusztrónon ültek.

Buddha azt mondta a nagytiszteletű Sariputrának:

– Sariputra, látod a buddha-mező erényének eme ragyogását?

Sariputra válaszolt:

– Látom, Uram! Olyan nagyszerű ragyogást látok, amiről még sosem hallottam vagy láttam.

Buddha azt mondta:

– Sariputra, a buddha-mező mindig ilyen tiszta, de a Tathagata hibáktól eltorzítottnak tünteti fel, hogy az alacsonyrendű lények fejlődését előidézze. Például, Sariputra, a Trayastrimsa menny⁸² istenei mind egyszerű edényből esznek, mégis a nektár, amely táplálja őket, különbözik az általuk összegyűjtött érdemektől függően. Ugyanígy, Sariputra, az ugyanabban a buddha-mezőben született élőlények a Buddhák buddha-mezejének erényeit a saját tisztaságuktól függően látják.

Amikor a buddha-mező erényének nagyszerű szépsége felragyogott, nyolcvannégyezer élő érezte a tökéletes megvilágosodás energiáját, és az ötszáz licchavi fiatal, aki elkísérte a fiatal Ratnakarát, mind elérte a végső meg nem születés toleranciáját.⁸³

Akkor az Úr visszavonta csodálatos hatalmát, és a buddha-mező

azonnal visszanyerte szokásos kinézetét. Minden ember és isten, aki adakozott a tanítvány-szekérre,⁸⁴ azt gondolta: „Jaj! Semmilyen alkotás nem örök.”

Harminckétezer élőlény nézett szét makulátlanul tiszta Dharmaszemmel.⁸⁵ A nyolcezer bhiksus megszabadult mentális tisztátalanságától, elérve a meg nem ragadás állapotát. A nyolcvannégyezer élőlény, aki a buddha-mező nagyságának elkötelezettje – megértve, hogy minden dolgot a természet terem, kivéve a csodás lényeket – befogadta a tökéletes, páratlan megvilágosodás szellemét.⁸⁶

2.

A megszabadítás technikájának elképzzelhetetlen képessége

Abban az időben Vaisali hatalmas városában élt egy bizonyos licchavi, akit Vimalakirtinek hívtak. Mivel szolgálta és tisztelte az ősi Buddhákat, az erény alapjait ezzel megszerezte. Megszerezte a toleranciát és az ékesszólást is. Játszi könnyedséggel használta a hatalmas tudást. Megszerezte a bátorság és a varázslás hatalmát.⁸⁷ Legyőzött minden démont és ellenfelet. Dharma nehéz útját végigjárta. A bölcsesség felőbbrendűsége által felszabadult. Ismerte az élőlények gondolatait és cselekedeteit azáltal, hogy a felszabadító technikában egyesítette a ráeszmélést és a képességeket. Mindenkinek a megfelelő módon tanította a Dharmát, mert ismerte képességeiknek erejét és gyengeségét, és páratlan ékesszólással is rendelkezett. A Mahajanának szentelte életét, így megértette azt és igen fortélyosan teljesítette feladatait. Egy Buddha magatartásával élt, és felőbbrendű tudása oly hatalmas volt, mint az óceán. Magasztalták, tisztelték, minden Buddha dicsérte, a Lokapalák, Brahmák és Indrák is tisztelték. Vaisali hatalmas városában élt, hogy felszabadító technikájával fejlessze az élőlényeket.

A szegények és védtelenek segítéséhez kimeríthetetlen energiával rendelkezett. Megtartotta tiszta erkölcsait, hogy megvédje az erkölcsteleneket. Toleráns volt és megtartotta önuralmát, hogy kibékítse azokat, akik mérgesek, kegyetlenek, erőszakosak és brutálisak voltak. Energiától sugárzott, hogy a resteknek erőt adjon. Koncentrált, figyelmes és elmélkedő volt, hogy segítse a szellemiekben gyengéket. Elérte a döntő bölcsességet, hogy támogassa a bolondokat.⁸⁸

A laikusok fehér ruháját viselte, ugyanakkor kifogástalanul élt, mint egy vallásos hívő. Otthon lakott, de távol tartotta magát a vágy birodalmától, a tiszta anyag birodalmától és a testetlen birodalomtól.⁸⁹ Volt fia, felesége, szolgálólányai,⁹⁰ mégis önmegtartóztatásban élt. Látszólag szolgák vették körül, mégis magányosan élt. Úgy tűnt, hogy ékszerekkel díszített, de mindig a kedvező jelek látszottak rajta. Úgy látszott, hogy eszik és iszik, de táplálékát mindig az elmélkedésből sze-

rezte. Időnként megjelent a sportpályákon és a kaszinókban is, de célja az volt, hogy megvilágosítsa azokat, akik a szerencsejáték rabjai. Rendszeresen látogatta a heterodox tanítókat, de mindig tántoríthatatlanul lojális maradt Buddhához. Ismerte a világi és a transzcendentális tudományokat, az ezoterikus gyakorlatokat,⁹¹ mégis a Dharmában lelte örömét. Mindenféle társaságban otthon volt, de mindenhol legelsőként tartották számon.⁹²

Azért, hogy harmóniában éljen az emberekkel, barátkozott idősekkel, középkorúakkal, fiatalokkal, mégis csak a Dharmával tudott harmóniában beszélni.⁹³ Sokféle foglalkozásba belekezdett, de sosem érdekelt a haszon és a vagyon. Az embereket oktatta útkereszteszövedésekben és utcasarkokon, védelmükre még a kormányban is szerepet vállalt. A Dharma hallgatói és tanítói között is megjelent, hogy elfordítsa az embereket a Hinajanától és a Mahajanához hívja őket. A gyerekeket az iskolákban tanította. A vágyak gonoszságát szemléltetni még a bordélyházakba is betért. A részegeseket gondosságra próbálta nevelni, ezért ellátogatott a vendéglőkbe.

Az üzletemberek üzletemberként tisztelték, mert megmutatta a Dharma elsőbbségét. A földbirtokosok földbirtokosként tisztelték, mert megtagadta a birtoklást. A harcosok harcosként tisztelték, mert gyakorolta a kitartást, határozottságot, állhatatosságot. A főnemesek főnemesként tisztelték, mert elfojtotta a büszkeséget, hiúságot és gögőt. A hivatalnokok hivatalnokként tisztelték, mert a Dharma szerint megújította a kormányt. A hercegek hercegként tisztelték, mert megváltoztatta ragaszkodásukat a királyi örömhöz és az uralkodói hatalomhoz.⁹⁴ A királyi háremben eunuch-ként tisztelték, mert a fiatal nőket a Dharma szerint tanította.

Az egyszerű emberek szerették, mert értékelte az egyszerű érdekeket is. Az Indrák Indraként tisztelték, mert megmutatta nekik uralmuk időlegességét. A Brahmák Brahmaként tisztelték, mert megmutatta nekik a gnózis különlegességét. A Lokapalák Lokapalaként tisztelték, mert minden élőlény fejlődését szívén viselte.

Vaisali hatalmas városában így élt a licchavi Vimalakirti, aki végtelen tudással rendelkezett a megszabadító technikákról.

Abban az időben Vimalakirti, a megszabadító technika segítségével, betegnek tette magát. Állapota iránt sokan érdeklődtek: a király, a hivatalnokok, a nemesek, a fiatalok, az arisztokraták, a háztulajdonosok, az üzletemberek, a városi és vidéki emberek, és még sok ezren

meglátogatták őt Vaisali városában. Amikor megérkeztek, Vimalakirti tanítani kezdte őket, s beszédét a négy alapelemmel kezdte:

– Barátaim, a test oly kevéssé tartós, oly törekeny, bizalomra érdemtelen és gyenge. Olyan lényeg nélküli, halandó, rövid életű, fájdalmas, betegségekkel sújtott és változásoknak kitett. Így, barátaim, mivel a test csak betegségek tartóedénye, az ember nem támaszkodhat rá. A test olyan, mint a hab, képtelen elviselni bármilyen nyomást. Olyan, mint egy buborék, csak kevés ideig marad meg. Olyan, mint a délibáb, a szenvedélyből születik. Olyan, mint a fatörzs, amelynek nincs belseje. A test olyan, mint egy gép, csontok és inak halmaza. Olyan, mint egy varázslatos illúzió, amely csupán hamisságokat tartalmaz.⁹⁵ Olyan, mint egy álom, egy irreális vízió. Olyan, mint egy tükörkép, elmúlt események képzete. Olyan, mint a visszhang, valamitől függő és feltételes. Olyan, mint a villám, amely minden pillanatban bizonytalan és elmúló. A testnek nincs gazdája, mert csupán különböző feltételek eredménye.

A test tehetetlen, mint a föld; lényeg nélküli, mint a víz; élettelen, mint a tűz; személytelen, mint a szél; anyagtalan, mint az űr. A test irreális, a négy elem kapcsolata. Üres, nem létezik, mint önmaga vagy önmagán uralkodó. Lélektelen, mint a fű, a fák, a falak, a föld göröngyei és a hallucinációk. Érzéketlen, úgy működik, mint egy szélmalom. Szennyes, csupán váladék és ürülék halmaza. Csalárd: arra ítéltetett, hogy eltörjön és elpusztuljon, a kenőcsök és a masszírozás ellenére is. A négyszáz-négy betegség sújtja.⁹⁶ Olyan, mint egy ősrégi kút, amelyet megsemmisít az idő. Élettartama bizonytalan, csak az biztos, hogy meghal. A test adalékok, elemek és érzékek⁹⁷ keveréke, amelyek gyilkosokhoz, mérges kígyókhoz és egy üres városhoz hasonlíthatók. Egy ilyen test nem tetszetős. Fel kell adnotok és helyette a Tathagata testét imádjátok.

Barátaim, egy Tathagata teste Dharma teste,⁹⁸ a gnózisból született. A Tathagata teste a bölcsességből és érdemekből született.⁹⁹ Az erkölcsökből, elmélkedésből, bölcsességből, megszabadulásokból, a megszabadulás előrelátásából és tudásából született.¹⁰⁰ Szeretetből, könyörületből, örömből, pártatlanságból született. Jótékonyaságból, fegyelemből, önuralomból született. A tíz erény ösvényéből született. Türelemből és szelidségből született. Az erőfeszítés által elvetett erény gyökereiből született. Az összpontosításból, a megszabadulásból, az elmélkedésből és az elmélyedésből született. A tanulásból, bölcsességből és

a megszabadító technikából született. A megvilágosodás harminchét segítőjéből született. A szellem nyugalmaiból és a transzcendentális analízisből született.¹⁰¹ A tíz hatalomból, a négy bátorságból és a tizen-nyolc különleges tulajdonságból született. A transzcendenciákból született. A tudományokból és a különleges tudásból született. A rossz tulajdonságok elhagyásából és a jó tulajdonságok összegyűjtéséből született. Az igazságból született. A valóságból született. A tudatosságból született.¹⁰²

Barátaim, egy Tathagata teste számtalan jó dologból született. Ilyen test után kell vágyódnod és be kell fogadnod az egyetlen, tökéletes megvilágosodás szellemét, hogy megsemmisüljön az élők vágyainak betegsége.

Amíg a licchavi Vimalakirti így tanította a Dharmát azoknak, akik eljöttek érdeklődni állapota iránt, sok százezer élőlény fogadta be az egyetlen, tökéletes megvilágosodás szellemét.

3.

A tanítványok vonakodnak meglátogatni Vimalakirtit¹⁰³

A licchavi Vimalakirti azt gondolta: „Ágyban fekvő beteg vagyok, fájdalmaim vannak, és Tathagata, a szent és tökéletes Buddha mégsem fejezi ki sajnálatát, még csak ide sem küld senkit, hogy érdeklődjön állapotom iránt.”

Az Úr tudta, mit gondol Vimalakirti, és azt mondta a nagytiszteletű Sariputrának:

– Sariputra, menj, és érdeklődj a licchavi Vimalakirtitől betegsége után.

Miután ezt hallotta, a nagytiszteletű Sariputra azt válaszolta a Buddhának:

– Vonakodom¹⁰⁴ elmenni és érdeklődni a licchavi Vimalakirti betegségéről. Miért? Emlékszem, egy nap, amikor az erdőben egy fa lábánál ültem elmélkedve, a licchavi Vimalakirti odajött és azt mondta: „Nagytiszteletű Sariputra, nem ilyen módon kellene elmélkedned. Úgy kellene a gondolataidba merülnöd, hogy sem a tested, sem az elméd ne legyen jelen a hármas világban.¹⁰⁵ Úgy kellene elmélkedned, hogy megtestesíts minden viselkedést anélkül, hogy lemondanál a megszűnésről.¹⁰⁶ Úgy kellene elmélkedned, hogy megtestesítsd egy hétköznapi ember természetét anélkül, hogy elhagynád saját kiművelt, szellemi természetedet. Úgy kellene elmélkedned, hogy elméd se ne pihenjen, se ne mozogjon valamilyen külső dolog felé. Úgy kellene elmélkedned, hogy a megvilágosodás harminchét segítőjét testesíted meg anélkül, hogy eltorzulnának bármilyen meggyőződés irányába. Úgy kellene elmélkedned, hogy megszabadulj anélkül, hogy elhagynád a vágyakat, amelyek a világ provinciái.¹⁰⁷ Nagytiszteletű Sariputra, azok, akik oly módon elmélkednek, ahogyan azt az Úr előírta, azok elmélkednek igazán.”

Uram, amikor ezt meghallgattam, képtelen voltam válaszolni. Ezért vonakodom meglátogatni, és a jó ember állapota iránt érdeklődni.

Akkor a Buddha azt mondta a nagytiszteletű Mahamaudgalyayanának:

– Maudgalyayana, menj és érdeklődj a licchavi Vimalakirtitől betegsége után.¹⁰⁸

Maudgalyayana válaszolt:

– Uram, vonakodom a licchavi Vimalakirtihez menni és érdeklődni betegsége után. Miért? Emlékszem, egy nap, amikor Vaisali hatalmas városában tanítottam a Dharmát egy téren, és a licchavi Vimalakirti odajött és azt mondta: „Nagytiszteletű Maudgalyayana, nem így kell a Dharmát tanítani a családapáknak, akik fehér ruhában vannak. A Dharmát a valósághoz igazítva kell tanítani. Nagytiszteletű Maudgalyayana, a Dharma élőlények nélkül létezik, mert mentes az élőlények mocskától. Lényeg nélküli, mert a vágy mocskától mentes. Élet nélküli, mert mentes születéstől és haláltól. Személyiség nélküli, mert nincs múltbeli eredete és eljövendő végzete. A Dharma béke és megbékélés, mert vágyaktól mentes. Nem válik tárggyá, mert nem szavakból és betűkből áll; kifejezhetetlen, mert felülmúlja az elmét.¹⁰⁹ A Dharma mindenhol jelen van, mert olyan, mint a végtelen űr. Nincs színe, jele, alakja, mert mentes folyamattól. Nem tartozik hozzá az „enyém” fogalma, mert mentes a birtoklás szokásos fogalmától. Nincsenek ötletei, mert mentes az elmétől, gondolatoktól, tudattól. Összehasonlíthatatlan, mert nincs antitézise. Feltételeesség nélküli, mert nem alkalmazkodik okokhoz. Egyformán áthatol mindenben, mert minden benne foglaltatik a végső birodalomban.¹¹⁰ Alkalmazkodik a valósághoz, a nem alkalmazkodás eszközével. A valóság határán mozog,¹¹¹ mert mentes a fluktuációtól. Mozdíthatatlan, mert az érzékelés hat tárgyától. Nem jön és nem megy, mert sosem áll. Magában foglalja az űrességet, jeltelen, véleményektől és megtagadástól, mert nincsenek óhajai. Nincsenek alapjai és visszautasítása, nincs születése és pusztulása. Nincs alapvető tudata, áthatol a szem, fül, orr, nyelv, test és gondolat körén. Nincs magassága és mélysége. Nincs mozgása, vagy cselekvése.¹¹²

Nagytiszteletű Mahamaudgalyayana, hogyan is létezhet tanítás ilyen Dharmára tekintettel? Nagytiszteletű Mahamaudgalyayana, még a „Dharmát tanítani” kifejezés önhitt, és azok is, akik meghallgatják az ilyen tanítást. Nagytiszteletű Maudgalyayana, ahol nincsenek merész szavak, ott nincsen tanítója a Dharmának, nincs, aki hallgassa és megértse. Olyan, mintha egy látszólagos személynek kellene a Dharmát

tanítani látszólagos embereknek. Ezért mindig erre emlékezve kell a Dharmát tanítanod. Ezért ismerned kell az emberek szellemi képességeit. A bölcsesség-szem tökéletes látásával, a könyörületesség megvalósításával, a Buddha jóságos cselekedeteinek tiszteletével, szándékaid megtisztításával, a Dharma döntő kifejezéseinek¹¹³ megértésével kell a Dharmát tanítanod, azért, hogy a Három Ékkő folytonossága ne szakadjon meg.”

Uram, amikor Vimalakirti ezt elmondta, a tömegben nyolcszáz ember értette meg az összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodást, és én magam meg sem tudtam szólalni. Ezért, Uram, vonakodom elmenni ehhez a jó emberhez, hogy érdeklődjem betegsége után.

Akkor a Buddha azt mondta a nagytiszteletű Mahakasyapának:¹¹⁴

– Mahakasyapa, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj betegsége után.

– Uram, vonakodom elmenni a licchavi Vimalakirtihez, hogy érdeklődjem betegsége után. Miért? Emlékszem, egy nap, amikor az utcán a szegények közt jártam, akik ételért könyörögtek, a licchavi Vimalakirti odajött, és azt mondta: „Nagytiszteletű Mahakasyapa, a gazdagok házát elkerülni, és látogatni a szegényeket – ez részrehabilitáció a jótékonykodásban.”¹¹⁵ Nagytiszteletű Mahakasyapa, el kellene gondolkoznod a dolgok egyenlőségének tényén, és alamizsnát minden élőnek egyformán kell kérned. Annak tudatában kellene ételedért könyörögnöd, hogy végső soron nem is létezik étel. Azért kellene alamizsnát keresned, hogy mások materializmusát megszüntesd.¹¹⁶ Amikor bemész egy városba, észben kell tartanod ürességét, mégis úgy kell áthaladnod rajta, hogy fejleszd a férfiakat és nőket. Úgy kellene belépned a házakba, mintha a Buddha családjához mennél.¹¹⁷ El kellene fogadnod az alamizsnát, hogy nem veszel el semmit. Úgy kellene látnod, mint a születésétől fogva vak, hallanod, mintha visszhangot hallgatnál, szagolnod, mintha szelet szagolnál, ízlelned, megkülönböztetés nélkül, megérintened a dolgokat, de annak tudatában, hogy a gnózisban nincs kapcsolat, és tudni dolgokat, a képzeletbeli lény tudatával. Az, aminek nincs valódi anyaga, az nem ég. Ami nem ég, nem tud elpusztulni.¹¹⁸

Mahakasyapa, ha – egyensúlyozva a nyolc megszabadulás közt anélkül, hogy a nyolc hamis ösvényt¹¹⁹ érintenéd – a valóság nyugalmaiba lépsz a hamis ösvények eszközeivel, ha minden élőlénynek ajándékot adsz, a szenteknek és a Buddhának felajánlasz valamit akár egy

kevés alamizsnából is, magad akkor ehetsz. Amikor ettél, nem lehetsz tele szenvedéllyel, vagy mentes ezektől; nem koncentrálhatsz, és nem lehetsz mentes ettől; nem élhetsz a világban, és nem lehetsz a megszabadulásban. Akik ilyen alamizsnát adnak, nagytiszteletű, nem kapnak se nagy érdeme, se kicsit, nem nyernek, és nem veszítenek semmit. Követniük kell a Buddhák útját, nem pedig a tanítványokét. Csakis ezen a módon elfogyasztott alamizsnának van értelme.”

Uram, amikor meghallgattam ezt a tanítást, megdöbbsentem, és azt gondoltam: „Hódolat minden bodhisattvának! Ha egy laikus bodhisattva fel lehet ruházva ilyen ékesszólással, ki az, aki nem tudná megérteni az összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodást?” Ettől kezdve már nem a tanítványok szekerét, és nem a magányos bölcseket ajánlottam, hanem a Mahajanát. Így, Uram, vonakodom elmenni ehhez a jó emberhez, és érdeklődni a betegsége után.

Akkor a Buddha azt mondta a nagytiszteletű Subhutinak:¹²⁰

– Subhuti, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj a betegsége után.

Subhuti válaszolt:

– Uram, vonakodom ehhez a jó emberhez elmenni és a betegsége után érdeklődni. Miért? Emlékszem egy nap, amikor élelemért könyörögtem Vaisali hatalmas városában a licchavi Vimalakirti házábanál, ő odajött és megtöltötte az edényemet valamilyen kítűnő étellel, és azt mondta: „Nagytiszteletű Subhuti, vedd eme ételt, ha érted minden dolog egyenlőségét – az anyagi dolgok egyenlőségének segítségével – és ha érted a Buddha tulajdonságainak egyenlőségét – minden dolog egyenlőségének segítségével. Vedd ezt az ételt, ha anélkül, hogy elhagynád a vágyakat, a gyűlöletet, az ostobaságot, el tudod kerülni a kapcsolatot velük; ha követni tudod az egy ösvényt, anélkül, hogy megzavarnád az egoista nézeteket;¹²¹ ha el tudod érni a tudást és a megszabadulást, anélkül, hogy legyőznéd a tudatlanságot és a létezés vágyát; ha az öt halálos bűn egyenlőségének segítségével eléred a megszabadulás egyenlőségét;¹²² ha nem vagy szabad, sem lekötött; ha nem látod a Négy Szent Igazságot,¹²³ de mégsem te vagy az az egy, „aki nem látta az igazságot”;¹²⁴ ha semmi gyümölcsöt nem érted el, de nem te vagy az az egy, „aki nem ért el semmit”; ha hétköznapi ember vagy, de nincsenek meg benned a hétköznapi ember tulajdonságai; ha nem vagy szent, de nem vagy nem-szent; ha felelős vagy mindenért, de mentes vagy mindentől, ami bármire is vonatkozik. Vedd ezt az

ételt, nagytiszteletű Subhuti, ha anélkül, hogy láttad volna a Buddhát, hallottad volna a Dharmát, szolgáltad volna a Sanghát, vallásos életet élsz a hat heterodox mester (Purana Kasyapa, Maskarin Gosaliputra, Samjayin Vairatiputra, Kakuda Katyayana, Ajita Kesakambala, Nirgrantha Jnatiputra)¹²⁵ útmutatásai szerint. Vedd ezt az ételt, nagytiszteletű Sariputra, ha gondolkodsz a hamis nézeteken, de nem találsz a szélsőségeket és a középutat; ha a hét csapás sújt, de nem nyersz kedvezőbb feltételeket; ha vágyakozol, de nem éred el a megtisztulást; ha minden élőlény szenvtelensége¹²⁶ a te szenvtelenséged, nagytiszteletű; ha nem tisztulnak meg azok, akik ajándékot adnak neked;¹²⁷ ha, akik ételt adnak neked, nagytiszteletű, a három rossz vándorlásba esnek; ha hasonulsz a Marákkal; ha minden vágy megvan benned; ha a vágyak természete egy nagytiszteletű természete; ha ellenséges érzéseket táplálsz minden élő iránt; ha megveted a Buddhákat; ha vitatod a Buddhák tanításait; és végül, ha sosem lépsz a végső megszabadulásba.”

Uram, amikor meghallgattam a licchavi Vimalakirti szavait, azon gondolkodtam, mit kellene mondanom és tennem, de csak a sötétben tapogatóztam. Otthagyva edényemet, éppen menni készültem, amikor a licchavi Vimalakirti azt mondta: „Nagytiszteletű Subhuti, nem félj ezektől a szavaktól, és vedd az edényt. Mit gondolsz, nagytiszteletű Subhuti? Ha ez a Tathagata általi inkarnáció lenne, félnél?”¹²⁸

Azt válaszoltam: „Nem, Nagyuram!”

Akkor ő azt mondta: „Nagytiszteletű Subhuti, a dolgok természete olyan, mint egy illúzió, mint egy csodás inkarnáció, ezért nem kell félned. Miért? A szavaknak szintén van ilyen természetük, így a bölcsek nem kapaszkodnak a szavakba, de nem is félik azokat. Miért? Végső soron a nyelvek sem léteznek, csak mint megszabadulás. Minden dolog természete a megszabadulás.”¹²⁹

Amikor Vimalakirti mindezt elmondta, kétszáz isten látta minden dolog tiszta tanát, tisztátalanság és bizonytalanság nélkül, és ötszáz isten érte el a toleranciát. Ami engem illet, én nem tudtam megszólalni, és képtelen voltam válaszolni. Ezért, Uram, vonakodom elmenni ehhez a jó emberhez, és érdeklődni a betegsége után.

A Buddha azt mondta a nagytiszteletű Purnamaitrayaniputrának:¹³⁰

– Purna, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj betegsége után.

Purna válaszolt:

– Uram, vonakodom elmenni a jó emberhez, és érdeklődni a betegsége után. Miért? Uram, amikor egy nap az erdőben fiatal szerzeteseknek tanítottam a Dharmát, a licchavi Vimalakirti odajött, és azt mondta:

– Nagytiszteletű Purna, először magadra koncentrálj, tiszteld ezeket a fiatal bhikusoknak az elméjét, és akkor tanítsd nekik a Dharmát! Ne tégy rothadt ételt az értékes edénybe! Először értsd meg ezeket a szerzeteseknek a szándékait, ne téveszd össze a megfizethetetlen zafírt az üvegyönggyel! Nagytiszteletű Purna, ne számíts az élőlények képességeinek egyoldalúságára anélkül, hogy megvizsgáld volna szellemi képességeiket; ne sebezsd meg azokat, akiknek nincsenek sebeik; ne írd elő a keskeny ösvényt azoknak, akik a szélesre vágnak; ne próbáld a hatalmas óceánt egy ökör patájának nyomába önteni; ne próbáld a Sumeru-hegyet egy mustármagba tenni; ne téveszd össze a nap sugárzását egy szentjánosbogár fényével; ne szembesítsd azokat, akik az oroszlán üvöltésére vágnak, a sakál vonításával!

Nagytiszteletű Purna, ezek a szerzetesek már elmélyedtek a Mahajanában, de elfelejtették a megvilágosodás szellemét. Ezért ne utasítsd őket a tanítvány-szekerbe. A tanítvány-szeker nem indokolt a végsőkig, és ti, tanítványok, olyanok vagytok, mint a születésétől vak emberek, az élőlények szellemi képességeinek felismerése tekintetében.”

Abban a pillanatban a licchavi Vimalakirti olyan koncentrációba kezdett, hogy a szerzetesek visszaemlékeztek előző életeikre, amelyekben megalapozták erényességüket azért, hogy szolgálták az ötszáz Buddhát a tökéletes megvilágosodás érdekében. Amint saját megvilágosodásuk kitisztult előttük, meghajoltak a jó ember lábai előtt, és tiszteletük jeléül összeszorították tenyerüket. A Dharmát tanította nekik, és ők elérték a visszafordíthatatlanság állapotát¹³¹ az elképzelhetetlen, tökéletes megvilágosodástól. Akkor eszembe jutott, hogy: „a tanítványok, akik nem ismerik mások gondolatait és szándékait, nem képesek arra, hogy a Dharmát tanítsák. Miért? Ezek a tanítványok nem járatosak abban, hogy meglássák az élőlények felsőbb-, és alsóbbrendű tulajdonságait, és nem mindig vannak abban a koncentrációs állapotban, mint a Tathagata, a Szent, a tökéletes Buddha.”

Ezért, Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, és érdeklődni a betegsége után.

A Buddha azt mondta a nagytiszteletű Mahakatyayanának:¹³²

– Katyayana, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj a betegsége után.

Katyayana így válaszolt:

– Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, és érdeklődni állapota iránt. Miért? Uram, emlékszem, egy nap, miután az Úr rövid utasítást adott a szerzeteseknek, éppen tisztáztam a tanítás kifejezéseit a nem állandóság, a szenvedés, a személytelenség és a béke jelentésének tanításával.¹³³ A licchavi Vimalakirti odajött, és azt mondta: „Nagytiszteletű Mahakatyayana, ne taníts végső valóságot felruházva tevékenységgel, alkotással és rombolással! Nagytiszteletű Mahakatyayana, semmi sem pusztult el, semmi sem pusztul és semmi sem fog elpusztulni. Ez a nem állandóság jelentése. A szenvedés jelentése:¹³⁴ a meg nem születés felfogásának jelentése az öt csoport ürességének felfogásán keresztül. A személytelenség jelentése: a személy és a személytelenség nondualitásának ténye. Aminek nincs valódi anyaga, és semmilyen más lényege, az nem ég, az nem ég, az nem pusztulhat el!¹³⁵ – ez az elpusztíthatatlanság a béke jelentése.

Amikor ezt elmondta, a szerzetesek elméje megszabadult a tisztálanságtól, és a meg nem ragadás állapotába lépett. Ezért, Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, és állapota iránt érdeklődni.

A Buddha azt mondta a nagytiszteletű Aniruddhának:¹³⁶

– Aniruddha, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj betegsége után.

– Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy állapota iránt érdeklődjem. Miért? Emlékszem, Uram, egy nap, amikor sétáltam, a nagy Brahma, Subhavyuha, és még tízezer Brahma, akik elkísérték őt, beragyogták a helyet. Subhavyuha, meghajolva lábaim előtt, félrehívott, és megkérdezte: „Nagytiszteletű Aniruddha, Buddha kinyilvánította, hogy te vagy a legelső mindazok közt, akik birtokolják az isteni szemet.”¹³⁷ Mekkora távolságra terjed ki a nagytiszteletű Aniruddha isteni látása? Válaszoltam: „Barátaim, látom Sakyamuni Urunk milliárd-galaxisú univerzumát, olyan tisztán, mint ahogyan egy hétköznapi látású a tenyerében levő mogyorót.” Amikor ezt mondtam, a licchavi Vimalakirti odajött, és meghajolva lábaim előtt, azt mondta: „Nagytiszteletű Aniruddha, isteni szemed természet szerint összetett? Vagy természet szerint nem összetett? Ha összetett, ugyanaz, mint a heterodoxok tudása.¹³⁸ Ha nem összetett, nem megalkotott, és így nem is képes látni.¹³⁹ Akkor, hogyan látsz?”

Ezekre a szavakra nem tudtam mit mondani, és Brahmát szintén lenyűgözte a jó ember tanítása. Meghajolva előtte, azt mondta: „Akkor ki birtokolja az isteni szemet?”

Vimalakirti válaszolt: „A világon egyedül a Buddháknak van isteni szemük. Ők látják a buddha-mezőket anélkül, hogy elhagynák a koncentráció állapotát, és hatással lenne rájuk a nondualitás.” Amint meghallgatták ezt, a tízezer Brahma megéreztek az erős elhatározást, és megértették a tökéletes megvilágosodás szellemét. Miután hódolatukat és tiszteletüket kifejezték nekem és a jó embernek, eltűntek. Ami engem illet, hallgattam, és ezért vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, és állapota iránt érdeklődni.

A Buddha azt mondta Upalinak:¹⁴⁰

– Upali, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj állapota iránt.

Upali válaszolt:

– Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy állapota iránt érdeklődjem. Miért? Uram, emlékszem, egy nap két szerzetes, akik kihágást követtek el, szégyelltek az Úr előtt megjelenni, így eljöttek hozzám, és azt mondták: „Nagytiszteletű Upali, mindketten kihágást követtünk el, és szégyellünk a Buddha előtt megjelenni. Nagytiszteletű Upali, szüntesd meg aggodalmunkat, hogy felmentesz minket a kihágások alól.”¹⁴¹

Uram, amíg a két szerzetest vallásos okításban részesítettem, a licchavi Vimalakirti odajött, és azt mondta: „Nagytiszteletű Upali, ne súlyosbítsd tovább e két szerzetes bűnét. Anélkül, hogy összezavarnád őket, szabadítsd meg őket a büntudattól. Nagytiszteletű Upali, a bűnt nem belül, nem kívül, és nem a kettő közt kell megragadni. Miért? A Buddha azt mondta: 'Az élőlényeket a gondolat vágyai sújtják, és csak a gondolat megtisztulása tisztíthatja meg őket.' Nagytiszteletű Upali, az ész nem kívül, nem belül, és nem a kettő közt van. A bűn ugyanaz, mint az ész, és minden dolog ugyanaz, mint a bűn. Nem kerülhetik el ugyanezt a valóságot.

Nagytiszteletű Upali, az ész eme természetét – amelynek erényével a te elméd is megszabadul – sújtja-e valaha valami?”¹⁴²

„Soha.” – válaszoltam.

„Nagytiszteletű Upali, minden élőlény elméjének ugyanez a természete. Nagytiszteletű Upali, a vágyak fogalmak alkotásából állnak. Ezeknek a fogalomalkotásoknak és képzeletbeli kitalációknak a végső

nem-léte az a tisztaság, ami az ész valódi természete.¹⁴³ Amit rosszul érzékelünk, azokat vágyaknak hívjuk. A téves érzékelések végső hiánya az ész valódi természete. A személyiség feltételezése – vágy. A személyiség hiánya az ész valódi természete. Nagytiszteletű Upali, minden dolog alkotás, pusztulás és időtartam nélküli, mint a csodás illúziók, felhők, és villámlás. Minden dolog múló, egy pillanatig sem maradandó. Minden dolog olyan, mint az álmok, a hallucináció, és valótlan víziók. Minden olyan, mint a hold képe a vízen, és, mint a tükörkép. Mind mentális alkotásra született. Azokat, akik tudják ezt, a tan igaz fenntartóinak hívják,¹⁴⁴ és akiket ily módon tanítottak, azok igazán tanultak.”

A két szerzetes azt mondta: „Ez az ember igazán bölcs. A nagytiszteletű Upali, akiről az Úr azt mondta, hogy a legelső a tanok fenntartói közt, nem egyenlő vele.”

Akkor azt mondtam a két szerzetesnek: „Ne higgyétek, hogy ő csak egyszerű ember! Miért? Tathagata kivételével nincs tanítvány, vagy bodhisattva, aki képes lenne ékesszólásával, vagy ragyogó bölcsességgel versenyezni.”

A két szerzetes, megkönnyebbülve és szilárd elhatározással telve, megértette a tökéletes megvilágosodás szellemét. Meghajolva a jó ember előtt, azt kívánták: „Minden élő tapasztalja meg erme ékesszólást!”

Ezért, Uram, vonakodom elmenni a jó emberhez, és állapota iránt érdeklődni.

A Buddha azt mondta a nagytiszteletű Rahulának:¹⁴⁵

– Rahula, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj állapota felől.

Rahula válaszolt:

– Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy érdeklőjem állapota felől. Miért? Uram, emlékszem, egy nap sok licchavi fiatal jött oda hozzám, és azt mondták: „Nagytiszteletű Rahula, az Úr gyermeke vagy, és megtagadva egy egyetemes uralkodó királyságát, elhagytad a világot. Milyen erényeit és előnyeit láttad a világ elhagyásának?”

Amint a világ megtagadásának előnyeit és erényeit tanítottam, a licchavi Vimalakirti odajött, üdvözölt, és így szólt: „Nagytiszteletű Rahula, nem ilyen módon kellene a megtagadás erényeit és előnyeit tanítanod. Miért? A megtagadás magában az erények és előnyök hiánya. Nagytiszteletű Rahula, az erényekről és előnyökről csak az összetett

dolgokra való tekintettel beszélhetünk, de a megtagadás nem összetett, és ezért nem is vonatkozhat rá az előnyök és erények kérdése. Nagytiszteletű Rahula, a megtagadás nem materiális, de mentes az anyagtól. Mentés a kezdet és a vég szélsőséges nézeteitől.¹⁴⁶ A megsza- badulás ösvénye. Dicsérik a bölcsek, magukévá teszik a szentek, és a Marákat is legyőzi. Megszabadít a létezés öt állapotából, megtisztítja az öt szemet, fejleszti az öt erőt, és támogatja az öt szellemi képessé- get. A megtagadás teljesen veszélytelen, és nem hamisítja meg sem- milyen gonoszság. Tanítja a tévhitűeket, és áthatol minden felekeze- ten. Hid a vágy ingoványa felett, mentes az *én* és az *enyém* szoká- saitól. Mentés a ragaszkodástól, a zavartól, megsemmisít minden zűr- zavart. Tanítja a saját elménket és megvédi másokét. Kedveli a szellem nyugalmát és stimulálja a transzcendentális analízist. Minden tekin- tetben feddhetetlen, ezért hívják megtagadásnak. Azokat, akik ilyen módon hagyják el a való világot, „igazi megtagadóknak” nevezik. Fia- talok, tagadjátok meg a világot e tiszta tanítás fényében! A Buddha igen ritkán jelenik meg. A pihenéssel és lehetőségekkel teli életet na- gyon nehéz elnyerni. Nagyon értékes emberi lénynek lenni.”¹⁴⁷

A fiatalok azt mondták: „De mi hallottuk, hogy Tathagata kijelentet- te, hogy nem szabad megtagadni a világot a szülők engedélye nélkül.”

Vimalakirti azt válaszolta: „Fiatalemberek, művelnetek kell maga- tokat, hogy megértsétek a tökéletes megvilágosodást. Az lesz önmagá- ban a ti megtagadásotok és felszenteléseitek!”¹⁴⁸

Ekkor a harminckét¹⁴⁹ licchavi fiatal megértette a tökéletes megsza- badulás szellemét.

Uram, ezért vonakodom meglátogatni azt a jó embert, és érdeklőd- ni állapota felől.

A Buddha azt mondta a nagytiszteletű Anandának:¹⁵⁰

– Ananda, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj állapota felől.

Ananda azt válaszolta:

– Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy érdeklőd- jem állapota felől. Miért? Uram, emlékszem, egy nap, amikor az Úr tes- te gyenge volt, és egy kis tejet kívánt, vettem az edényemet, és el- mentem a nagy Brahman család házához.¹⁵¹ A licchavi Vimalakirti arra járt, és köszöntve engem, azt mondta: „Nagytiszteletű Ananda, mit csinálsz ennek a háznak a küszöbén ilyen korán reggel egy tállal a kezdedben?”

Azt mondtam: „Az Úr teste gyenge, és tejure van szüksége. Ezért hoztam neki egy keveset.”

Vimalakirti azt mondta nekem: „Nagytiszteletű Ananda, ne mondj ilyet! Nagytiszteletű Ananda, a Tathagata teste olyan erős, mint a gyémánt, mert megsemmisítette a gonosz minden nyomát, és csak jóság lakozik benne. Hogyan is tudna betegség úrrá lenni ilyen testen?”

Nagytiszteletű Ananda, menj csendben, és ne kisebbítsd az Urat. Ne mondj ilyen dolgokat másoknak. Nem lenne jó a hatalmas isteneknek, vagy a bodhisattváknak, akik különböző buddha-mezőkből jönnek, ha ilyesmit hallanának.

Nagytiszteletű Ananda, egy egyetemes uralkodó, akiben egy kis része is lakozik az erénynek, mentes a betegségektől. Hogyan is lehetne az Úrnak, akinek végtelen az erénye, bármilyen betegsége? Ez lehetetlen.

Nagytiszteletű Ananda, ne hozz ránk szégyent, menj csendben, nehogy a tévhitű szekták¹⁵² meghallják szavaidat. Azt mondanák: „Szégyen! Ezeknek az embereknek a tanítója még saját magát sem tudja meggyógyítani. Hogy gyógyítja akkor mások bajait?” Nagytiszteletű Ananda, óvatosan menj el, ne lásson senki.

Nagytiszteletű Ananda, a Tathagaták a Dharma testét bírják, nem olyat, amely anyagi étellel tartható fenn. A Tathagatáknak transzcendentális testük van, amely túllépi a földi minőséget. Egy Tathagata testét semmi sem sértheti meg, mert megszabadult minden tisztatlanságtól. Egy Tathagata teste nem összetett, és mentes minden formáló tevékenységtől. Nagytiszteletű Ananda, azt hinni, hogy ilyen testben lehetséges betegség, irracionális és helytelen!”

Amikor ezeket a szavakat hallottam, azon gondolkoztam, nem értettem-e félre azelőtt a Buddhát, és nagyon szégyelltem magam. Akkor egy hangot hallottam az égből: „Ananda! Az ember igazat beszél. Mindazonáltal, mióta a Buddha megjelent az öt romlás idején, úgy tanítja az embereket, hogy ő maga alázatos. Ezért, Ananda, ne szégyeld magad, és hozd a tejet!”¹⁵³

Uram, így történt,¹⁵⁴ és ezért vonakodom meglátogatni azt a jó embert, hogy érdeklődjem állapotá iránt.

Ugyanilyen módon, az ötszáz tanítvány vonakodott elmenni a licchavi Vimalakirtihez, és mindegyik elmondta a Buddhának a saját kalandját, visszaidézve a licchavi Vimalakirtivel folytatott párbeszédiket.

4.

A vonakodó Bodhisattvák

A Buddha azt mondta Maitreya bodhisattvának:¹⁵⁵

– Maitreya, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj állapotára iránt.

Maitreya válaszolt:

– Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, és az állapotára iránt érdeklődni. Miért? Uram, emlékszem, egy nap éppen a Tusita menny isteneivel,¹⁵⁶ Samtusita istennel, és kíséretével folytattam párbeszédet a nagy bodhisattvák vissza nem téréséről, amikor a licchavi Vimalakirti odajött, és megszólított: „Maitreya, a Buddha megígérte, hogy már csak egy újjászületés áll előtted az elképzelhetetlen, tökéletes megvilágosodásig. Milyen újjászületés lesz az, Maitreya? Múlt? Jövő? Vagy jelen? Ha múltbeli, már befejeződött. Ha jövőbeli születés, sosem jön el. Ha jelenbeli, akkor nincs. Mert a Buddha kijelentette: 'Bhiksus, egy pillanat alatt megszületsz, megöregszel, meghalsz, lelked elvándorol, és újjászületsz.' Illetl a jóslat a meg nem születést? A meg nem születés a végső állapotra¹⁵⁷ vonatkozik, ahol nincs sem jóslat, sem a tökéletes megvilágosodás. Maitreya, a valóság a születéstől ered? Vagy a megszűnéstől? Valóságod, ahogy a jóslat mondja, nem született, és nem is szűnik meg, nem fog megszületni, és nem fog megszűnni.¹⁵⁸ Ezen túl, valóságod ugyanaz, mint minden élőlény valósága, mint minden dolog valósága, mint minden szent valósága. Ha megvilágosodásodat meg lehet jóslni ilyen módon, akkor minden élőlényét meg lehet. Miért? Mert a valóság dualitás, és nem diverzitás. Maitreya, amikor csak eléred a Buddha-állapotot, amely a tökéletes megvilágosodás, ugyanakkor minden élőlény eléri azt. Miért? A megvilágosodás minden élőlény megvalósulása. Maitreya, abban a pillanatban, amikor eléred a végső megszabadulást, minden élőlény eléri azt. Miért? A Tathagaták nem lépnek a végső megszabadulásba addig, míg minden élőlény el nem érte azt. Ezért, mivel minden élőlény teljesen megszabadult, a Tathagaták úgy tekintenek rájuk, mint akik bírják a végső megszabadulás természetét.

Maitreya, ne bolondítsd és csapd be ezeket az istenségeket! Senki

sem tartózkodik a megvilágosodásban, vagy tér vissza onnan. Maitreya, meg kellene ismertetned ezekkel az istenségekkel a megvilágosodást illető diszkriminatív értelmezések visszautasítását.¹⁵⁹ A megvilágosodást sem a test, sem az ész nem tudja tökéletesen megérteni. A megvilágosodás minden jel megsemmisítése. A megvilágosodás mentes minden tárgyat illető feltételezéstől. A megvilágosodás mentes minden szándékos gondolat működésétől. A megvilágosodás minden meggyőződés megsemmisítése. A megvilágosodás mentes minden diszkriminatív értelmezéstől. A megvilágosodás mentes minden habozástól, nyugtalanságtól. A megvilágosodás mentes minden elkötelezettségtől. A megvilágosodás megérkezés a függetlenségbe, minden szokásos viselkedéstől való mentességen keresztül. A megvilágosodás talaja a végső birodalom.¹⁶⁰ A megvilágosodás a valóság megvalósítása. A megvilágosodás a valóság határán van.¹⁶¹ A megvilágosodásban nincs dualitás, mert nincs benne sem ész, sem dolog. A megvilágosodás egyenlőség, mert egyenlő a végtelen űrrel.

A megvilágosodás nem szerkesztett, mert nem született, nem lerombolt, és nem alakul át. A megvilágosodás minden élőlény gondolatainak, tetteinek, vágyainak teljes tudása. A megvilágosodás nem ajtaja a hat érzéknek.¹⁶² A megvilágosodás nem meghamisított, mert mentes az ösztönös életek szenvedélyeitől. A megvilágosodás nincs valahol és sehol, mert nincs helye és dimenziója. A megvilágosodás, mert semmi sem tartalmazza, nincs a valóságban. A megvilágosodás csupán egy elnevezés, és az is mozdulatlan. A megvilágosodás, mert mentes a tartózkodástól és kötelezettségtől, mentes az energiától is. A megvilágosodásban nincs mozgás, mert természettől tiszta. A megvilágosodás sugárzás, amelynek alkotója tiszta. A megvilágosodásnak nincs egyénisége, és nincs tárgya. A megvilágosodás, amely áthatol minden dolog egyenlőségén, nem különül el. A megvilágosodás, amelynek nincs példája, összehasonlíthatatlan. A megvilágosodás szövevényes, mert igen nehéz elképzelni. A megvilágosodás mindent átható, mivel övé a végtelen űr. A megvilágosodást nem lehet elképzelni sem fizikailag, sem szellemileg. Miért? A test olyan, mint a fű, a fák, a falak, ösvények, és hallucinációk. Az észnek nincs anyaga, láthatatlan, alap-talan, és tudattalan.”¹⁶³

Uram, amikor Vimalakirti ezt elmondta, az istenségek közül kétszáz elérte a meg nem születés toleranciáját. Ami engem illet, nem ju-

tottam szóhoz. Ezért, Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy érdeklődjem állapota után.

A Buddha azt mondta a fiatal licchavi Prabhavyuhának:¹⁶⁴

– Prabhavyuha, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj állapota után.

Prabhavyuha azt válaszolta:

– Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy érdeklődjem állapota után. Miért? Uram, emlékszem, egy nap, amikor Vaisali hatalmas városából mentem el, találkoztam a licchavi Vimalakirtivel, aki szembe jött velem. Köszöntött engem, és én megszólítottam: „Uram, honnan jössz?”

– „A megvilágosodás trónjáról.”¹⁶⁵ – felelte.

– Mi az a „megvilágosodás trónja”? – érdeklődtem.

– Fiam – mondta –, a megvilágosodás trónja a pozitív gondolat ülése, mert mellőzi a mesterkéeltséget. Az erőfeszítés trónja, mert energikus tevékenységeket szabadít fel. A mély elhatározás trónja, mert éleslátása felsőbbrendű. A megvilágosodás hatalmas szellemének trónja, mert nem hagy figyelmen kívül semmit.

A nagylelkűség trónja, mert nem vár ellenszolgáltatást. A moralitás trónja, mert minden elkötelezettséget teljesít. A tolerancia trónja, mert nem haragszik egyik élőlényre sem. Az erőfeszítés trónja, mert sohasem fordul vissza. A meditáció trónja, mert az ész frissességét okozza. A bölcsesség trónja, mert mindent közvetlenül lát.¹⁶⁶

A szeretet trónja, mert minden élőlényvel egyenlő. A könyörületesség trónja, mert minden sérelmet elvisel. Az öröm trónja, mert örömmel elkötelezettje a Dharma üdvösségének. A nyugalom trónja, mert elhagyja a ragaszkodást és az idegenkedést.¹⁶⁷

A paranormális érzékelés trónja,¹⁶⁸ mert benne van a hat tudás. A megszabadulás trónja, mert értelmesít. A megszabadulás technikájának trónja, mert fejleszti az élőlényeket. Az egységesítés eszközeinek trónja,¹⁶⁹ mert összehozza az élőlényeket. A tanulás trónja, mert a lényeket gyakoroltatja. A döntés trónja,¹⁷⁰ a pontos megkülönböztetés miatt. A megvilágosodás segítőinek trónja,¹⁷¹ mert megszünteti az összetett és a nem összetett dualitását. Az igazság trónja, mert nem csap be senkit.

A kölcsönösen egymástól függő eredeztetés trónja, mert a tudatlanság kimerítésétől az öregség és halál kimerítéséig halad.¹⁷² Minden szenvedély megsemmisítésének trónja, mert tökéletesen felvilágosult

a valóság természetéről. Minden élőlény trónja, mert minden élő mentes a végső identitástól. Minden dolog trónja, mert tökéletesen megvilágosult, tekintettel az ürességre.

Minden ördög legyőzésének trónja, mert sosem hátrál meg. A harmas világ trónja, mert nem foglal magába semmit. A hősiesség trónja, amely olyan, mint az oroszlánüvöltés, mert nem fél és nem reszket. Az erők, bátorság, és Buddha minden különleges tulajdonságának trónja, mert minden tekintetben feddhetetlen. A három tudás trónja, mert nincs benne szenvedély. Minden dolog pillanatnyi, teljes megértésének trónja, mert érti a mindenhol jelenvalóság gnózisát.

Fiam, amikor a bodhisattvák a transzcendenciákkal, az erény gyökereivel, az élőlények fejlesztésének képességével, a szent Dharmával vannak felruházva,¹⁷³ akár felemelik, akár leteszik a lábukat, mind a megvilágosodás üléséből jönnek. A Buddha tulajdonságaiból jönnek, és a Buddha tulajdonságain állnak.

– Uram, amikor Vimalakirti elmagyarázta ezt a tanítást, ötszáz isten és ember értette meg a megvilágosodás szellemét, és én nem tudtam megszólalni. Ezért, Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy érdeklődjem állapota iránt.

A Buddha azt mondta Jagatimdhara bodhisattvának:¹⁷⁴

– Jagatimdhara, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj állapota felől.

– Uram – Jagatimdhara válaszolt –, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy állapota felől érdeklődjem. Miért? Uram, emlékszem, egy nap, amikor otthon voltam, a gonosz Mara Indraként, tizenkétezer égi szűzzel körülvéve, zenével és énekkel közelített felém. Üdvözölt: fejével megérintette a lábam, majd kíséretével félrehúzódott. Azt gondolván, hogy ő Sakra, az istenek királya, azt mondtam neki:

– „Üdvözöllek, ó, Kausika!¹⁷⁵ A vágyak örömei közt tudatodnál kellene maradnod. Gyakran kellene a nem állandóságon és küzdelmen gondolkodnod, hogy hasznosítsd a testben, életben és bőségben a lényeket.”

– „Jó uram, – válaszolt a Mara – fogadd el tőlem ezt a tizenkétezer isteni szüzet, és tedd őket rabszolgáiddá.”

– „Ó, Kausika – válaszoltam –, ne ajánlj nekem ilyen helytelen dolgokat, ki vallásos vagyok, és a Sakya fia.¹⁷⁶ Nem helyénvaló, hogy ezeket a leányokat elfogadjam.”

Alighogy kimondtam ezeket a szavakat, a licchavi Vimalakirti oda-
jött, és azt mondta:

– „Fiam, ne gondold, hogy ez Indra! Nem Indra, hanem a gonosz
Mara, aki neveltségessé akar tenni téged.”

Akkor a licchavi Vimalakirti azt mondta a Marának:

– „Gonosz Mara, mivel ezek a mennybeli szüzek nem felelnek meg
egy vallásos hívőnek, Sakya fiának, add őket nekem.”

A Mara megijedt és ideges lett, mert azt gondolta, hogy a licchavi
Vimalakirti leleplezi őt. Megpróbált láthatatlanná válni, de bármilyen
varázserővel is próbálta, nem tudott eltűnni. Ekkor egy hang vissz-
hangzott az égben: „Gonosz, add oda a mennyei leányokat a jó Vima-
lakirtinek, mert csakis akkor tudsz visszatérni saját lakhelyedre.”

A Mara még rémültebb lett, és akarata ellenére, de odaadta a meny-
yei szüzeket. A licchavi Vimalakirti, miután megkapta az istennőket,
azt mondta nekik:

– „Most, hogy a Mara nekem adott benneteket, mindannyian fogad-
játok be a tökéletes megvilágosodást.”¹⁷⁷

Akkor olyan tanítással buzdította őket, ami a megvilágosodás
szempontjából megfelelő fejlettségüknek, és hamarosan érezték a
megvilágosodás szellemét. azt mondta nekik:

– „Most megéreztetétek a megvilágosodás szellemét. Ezentúl annak
szenteljétek magatokat, hogy a Dharmában leljétek örömetöket, és ne
a vágyakban.”

– „Mik azok a „Dharma örömei”?” – kérdezték.

– „A Buddhában való töretlen hit, hallani a Dharmát, Sanghát szol-
gálni, és büszkeség nélkül hódolni a szellemi jótevőknek. Az egész
világ megtagadásának öröme, a tárgyakhoz nem ragaszkodás öröme,
annak öröme, hogy az öt csoportot gyilkosnak tartjuk, annak öröme,
hogy az összetevőket mérges kigyónak tartjuk, annak öröme, hogy az
érzékeket üres városnak tartjuk.”¹⁷⁸ Annak öröme, hogy mindig védel-
mezzük a megvilágosodás szellemét, hogy segítünk az élőlényeken,
hogy önzetlenek vagyunk, erkölcsünk nem lazulnak, türelmesek va-
gyunk, erényesek vagyunk, a meditációban tökéletesen feloldódunk,
bölcességünkben hiányzik a vágy. Annak öröme, hogy szélesítjük a
megvilágosodást, legyőzzük a Marákat, a szenvedélyeket, és megtisz-
títjuk a buddha-mezőt. Annak öröme, hogy gyűjtjük az erényeket,
hogy fenntartsuk a kedvező jeleket. Annak öröme, hogy nem félünk,¹⁷⁹
amikor a *tanítást* halljuk. Annak öröme, hogy megtaláljuk a megsza-

badulás három ajtaját; és a megszabadulás elképzelésének öröme. Annak öröme, hogy a megszabadulás trónjának díszje vagyunk; hogy nem a rossz időben érzük el a megszabadulást. Annak öröme, hogy szolgáljuk azokat, akiknek ugyanakkora a vagyonuk; hogy nem gyűlöljük, és nem neheztelünk azokra, akiknek nagyobb a vagyonuk; hogy szolgáljuk szellemi jótevőinket, és elkerüljük a bűnösöket. A Dharma iránt érzett elkötelezettség és hit felsőbbrendű öröme. Annak öröme, hogy elsajátítjuk a megszabadító technikákat, és hogy a megvilágosodás segítőit tudatosan gyakoroljuk. Így a bodhisattva imádja és örömet leli a Dharma élvezetében.”

– „Gyertek, térjünk vissza otthonunkba” – mondta a Mara az istennőknek.

– „Odaadtál ennek az embernek. – mondták – Most már a Dharma élvezetében kell örömlenünk, nem pedig a vágyakéban.”

Akkor a Mara azt mondta a licchavi Vimalakirtinek:

– „Ha igaz, hogy a bodhisattva, a szellem hőse, nem ragaszkodik semmihez, és mindenét odaadja, add nekem ezeket az istennőket.”

– „Odaadom őket. Menj haza a kíséreteddel. Váltsd valóra minden élőlény vallásos vágyait!”

Az istennők, Vimalakirtit köszöntve, azt mondták:

– „Uram, hogyan éljünk a Marák otthonában?”

– „Hűgaim, – válaszolta Vimalakirti – a Dharmának van egy ajtaja,¹⁸⁰ amit úgy hívnak: 'A kifogyhatatlan lámpa'. Gyakoroljátok! Mi az? Hűgaim, egy lámpa megvilágíthatja lámpák százazreit is, anélkül, hogy kifogyna. Hasonlóképpen, egy egyszerű bodhisattva képes élőlények százazreit a megvilágosodáshoz segíteni, anélkül, hogy gondossága csökkenne. Valójában nemhogy nem csökken, de erősödik. Hasonlóképpen, minél többet tanítod és mutatod az erényességet, annál nagyobbat nősz e tekintetben. Ez a Dharma ajtaja, amit 'A kifogyhatatlan lámpának' hívnak. Amikor a Mara birodalmában éltek, hassatok minél több istenre és istennőre a megvilágosodás szellemével. Ilyen módon visszafizethetitek a Tathagata kedvességét,¹⁸¹ és minden élőlény jótevőjévé váltok.”

Az istennők meghajoltak a licchavi Vimalakirti lábai előtt, és a Marával elmentek. Így, Uram, láttam a licchavi Vimalakirti varázserejének, a bölcsességének és ékesszólásának felsőbbtségét, és ezért vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy állapota felől érdeklődjem.

A Buddha azt mondta a kereskedő fiának, Suddatának:¹⁸²

– Fiam, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj állapotára felől.
– Uram, – válaszolta Suddata – vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy állapotára felől érdeklődjem. Miért? Uram, emlékszem, egy napra az apám házában, amikor – hogy a nagy áldozatot megünnepeljük¹⁸³ – ajándékokat adtam a híveknek, brahmanoknak, a szegényeknek, a nyomorultaknak, a szerencsétleneknek, koldusoknak, és akik még szükségét szenvedtek. A nagy áldozat hetedik, utolsó napján a licchavi Vimalakirti odajött, és azt mondta:

– „Kereskedő fia, nem ilyen módon kellene az áldozatot ünnepelned. A Dharma-áldozatot kellene ünnepelned. Mi az anyagi dolgok áldozatának haszna?”

– „Hogyan kell Dharma-áldozatot adni?” – kérdeztem.

– „A Dharma-áldozat – válaszolta – az, ami kezdet és vég nélkül fejleszteti az élőlényeket, mindnek egyszerre adva ajándékot.¹⁸⁴ Mi az? Hatalmas szeretet, amely a megvilágosodásban tökéletesedett; könyörületesség, amely minden élőlény megszabadításán fáradozó szent Dharmában tökéletesedett;¹⁸⁵ öröm, amely minden élőlény boldogságának tudatában tökéletesedett;¹⁸⁶ és nyugalom, amely a tudásban tökéletesedett.

A Dharma-áldozat a nagylelkűség transzcendenciája, amely békében és önuralomban tökéletesedett; a moralitás transzcendenciája, amely erkölcstelen lények morális fejlődésében tökéletesedett; a tolerancia transzcendenciája, amely lényegnélküliség elvében tökéletesedett; az erőfeszítés transzcendenciája, amely a megvilágosodás felnyitásban tökéletesedett; a meditáció transzcendenciája, amely a test és ész magányában tökéletesedett; a bölcsesség transzcendenciája, amely a mindenhol jelenvaló gnózisban tökéletesedett.

A Dharma-áldozat az üresség meditációja, amely minden élőlény fejlődésének hatásságában tökéletesedett; a jeltelenség meditációja, amely minden összetett dolog megtisztításában tökéletesedett; a kívánságmentesség meditációja, amely az öntelt újrászületésben tökéletesedett.

A Dharma-áldozat a hősiesség ereje, amely a szent Dharma megtartásában tökéletesedett; az élet ereje,¹⁸⁷ amely az egységesítés eszközeiben tökéletesedett; a büszkeség hiánya, amely abban tökéletesedett, hogy minden élőlény szolgája és tanítványa; a test, egészség, bőség, amely abban tökéletesedett, hogy a lényegtelenből kivonta a lényegét;¹⁸⁸ a gondosság, amely a hat emlékekben tökéletesedett; a pozitív gondolat,

amely az igazán élvezhető Dharmában tökéletesedett; a megélhetés tisztasága, amely a megfelelő szellemi gyakorlatban tökéletesedett; a szentek tisztelete, amely örömteli és hű szolgálatban tökéletesedett; az ész józansága, amely abban tökéletesedett, hogy mentes a hétköznapi emberrel szembeni ellenszenvtől; mély elhatározás, amely a megtagadásban tökéletesedett; a műveltség, amely a vallás gyakorlásában tökéletesedett; a magányos visszavonulás, amely a szenvedélyektől mentes dolgok megértésében tökéletesedett; a befelé forduló meditáció, amely a Buddha-gnózis elérésében tökéletesedett; a jóga gyakorlása, amely abban tökéletesedett, hogy minden élőlényt megszabadít a szenvedélyeitől.¹⁸⁹

A Dharma-áldozat az érdemek sora, amely a kedvező jelek által, a buddha-mezők díszei által, és az élőlények fejlődésének minden más eszköze által tökéletesedett; a tudás, amely abban tökéletesedett, hogy képes a Dharmát az élőlények gondolatai és cselekedetei szerint tanítani; a bölcsesség, amely az azonos gnózisban tökéletesedett, amely nem fogad el semmit, nem tagad meg semmit; az erény gyökerei, amelyek minden szenvedély, bizonytalanság és más nem erényes dolog elhagyásában tökéletesedett; a megvilágosodás minden segítőjének elérése, amely a gnózis mindenhol jelenvalóságának megértésében, és minden erény tiszteletében tökéletesedett.

Fiam, ez a Dharma-áldozat. A bodhisattva, aki eme Dharma-áldozat szerint él, a legjobb áldozó, és áldozatán keresztül érdemes mindenki, még az istenek ajándékaira is.”

– Uram, amint az az ember mindezt elmondta, a jelenlevő brahmanok megéreztek a tökéletes megvilágosodást. Én, csodálkozással telve, fejet hajtottam lábai előtt, egy százezer aranyat érő igazgyöngy nyakláncot akartam adni neki.¹⁹⁰ Nem fogadta el, ezért azt mondtam:

– „Kérlek, fogadd el, jó ember, ezt az igazgyöngy nyakláncot, könyörületem jeléül, és add, akinek kívánod.”

Akkor Vimalakirti elvette a láncot, és két részre osztotta. Az egyiket odaadta azoknak, akik a város legszegényebbjei, akiket az áldozók megvetettek. A másik részt a Tathagata Dusprasahának ajánlotta. Ez után olyan csodát tett, hogy minden jelenlevő meglátta a Marici univerzumot és a Tathagata Dusprasahát. A Tathagata Dusprasaha fején a nyaklánc egy gyönggyel díszített házzá változott, négy alapon nyugodott, négy oszloppal, szimmetrikus, jól megépített, csodálatos látvány volt. A csoda után azt mondta Vimalakirti:

– „Az az adakozó, aki a város legszegényebbjeinek ad, adományra érdemesnek tartja őket, mint maga Tathagata, az az adományozó, aki megkülönböztetés nélkül ad, ellenszolgáltatást nem várva, hatalmas szeretettel, az teljesíti a Dharma-áldozatot.”

Akkor a város szegényei, látva a csodát és hallva a tanítást, érezték a tökéletes megvilágosodást.

Ezért, Uram, vonakodom elmenni ahhoz a jó emberhez, hogy állapota felől érdeklődjem.

Ugyanígy minden bodhisattva, a hatalmas szellemi hősök, elmondta Vimalakirtivel folytatott párbeszédének történetét, és vonakodásokat, hogy elmenjenek hozzá.

5.

A beteg vigasza

A Buddha azt mondta a koronahercegnek, Manjusrinak:¹⁹¹

– Manjusri, menj el a licchavi Vimalakirtihez, és érdeklődj állapotáról.

– Uram, – válaszolta Manjusri – nehéz meglátogatni a licchavi Vimalakirtit. Csodálatos ékesszólással van megáldva a mély értelmű dolgok törvényét illetően. A kifejezések terén, és az ellentétek kibékítésében igen jártas.¹⁹² Ékesszólása hajthatatlan, és összezavarhatatlan intellektusának senki sem tud ellenállni. A bodhisattvák minden tevékenységét megalósítja. A bodhisattvák és a Buddha minden titkába belelát. Az ördögök minden lakhelyét civilizálni tudja. Játsszik a hatalmas tudással. Tökéletes a bölcsessége és a megszabadító technikája. Elérte a végső birodalom láthatatlan, nonduális szféráinak tökéletességét. Képzett abban, hogy a Dharmát tanítsa annak végtelenségével. Képzett abban, hogy a megvilágosodás eszközeit nyújtsa az embereknek, azok szellemi gyakorlataival összhangban. Tökéletesen egységesítette a megszabadító technika megértését annak képességével. Elérte a döntés képességét minden kérdés tekintetében. Így, bár gyengeséggel nem állhatok ellen neki, de a Buddha támogatásával elmegek hozzám, és elbeszélgetek velem.

A gyülekezetben mindenki, a bodhisattvák, a tanítványok, a Sakrák, a Brahmák, a Lokapalák, az istenek és istennők, mind azt gondolták: „a fiatal herceg, Manjusri, és a jó ember párbeszéde bizonyára a Dharma tanításával végződik.”

Nyolcezer bodhisattva, ötszáz tanítvány, rengeteg Sakra, Brahma, Lokapala, istenek és istennők százezrei követték a fiatal Manjusrit, hogy meghallgassák a Dharmát. Manjusri, körülvéve ezekkel a bodhisattvakkal, tanítványokkal, Sakrákkal, Brahmákkal, Lokapalákkal istenekkel és istennőkkel, megérkeztek Vaisali hatalmas városába.

Közben a licchavi Vimalakirti azt gondolta: „Manjusri, a koronaherceg, számos kísérővel ide tart. Ez a ház változzon ürességgé!”

A ház csodálatos módon üres lett. Még az ajtónálló is eltűnt. Azt az ágyat kivéve, amin maga Vimalakirti feküdt, minden ágy és szék eltűnt.

Akkor a licchavi Vimalairti meglátta Manjusrit, a koronaherceget, és megszólította:

– Üdvözöllek, Manjusri! Isten hozott! Itt vagy, de nem jöttél. Megjelsz, de nem látlak. Hallak, de nem vagy hallható.

– Uram – mondta Manjusri –, úgy van, ahogy mondod. Aki jön, végül nem jön. Aki elmegy, végül nem megy el. Miért? Aki jön, nem tudjuk, hogy jön. Aki elmegy, nem tudjuk, hogy elmegy. Aki megjelenik, végül nem látható.¹⁹³

Jó uram, állapotod kielégítő? Elviselhető? Testedet nem háborgatja a betegség? Betegséged múlóban? Nem erősödik? A Buddha kérdezi: van-e bármilyen gondod, kényelmetlenséged, betegséged, gyötrelmed könnyű-e, gondoskodnak-e rólad, erős vagy-e, kényelemben tartanak-e, önvád nélkül, a legnagyobb boldogságban élsz-e? Uram, honnan kaptad a betegséget? Meddig fog tartani? Hogyan áll most? Hogyan csilapítható?

– Manjusri – válaszolta Vimalakirti –, a betegségem a tudatlanságból és a lét utáni szomjúságból származik, és addig fog tartani, ameddig minden élőlény betegsége. Ha minden élő mentes lenne a betegségektől, én sem lennék beteg. Miért? Manjusri, a bodhisattvának a világ csak az élőlényekből áll, és a betegség benne rejlik a világban. Ha minden élőlény mentes lenne a betegségektől, a bodhisattva sem lenne beteg. Például, Manjusri, amikor egy kereskedő egyetlen fia beteg, mindkét szülője megbetegszik fiuk betegsége miatt. A szülők addig fognak szenvedni, amíg egyetlen fiuk meg nem gyógyul. Ugyanígy, Manjusri, a bodhisattva úgy szereti az embereket, mintha mind az egyetlen gyermeke lenne. Beteg lesz, ha ők betegek, és meggyógyul, ha ők meggyógyulnak. Azt kérdezed, honnan jön a betegségem: a bodhisattvák betegségei az együttérzésből származnak.

– Uram, miért üres a házad? Miért nincsenek szolgálád?

– Manjusri, a buddha-mezők is mind üresek.

– Mitől üresek?

– Az üresség miatt üresek.¹⁹⁴

– Mi üres az ürességben?¹⁹⁵

– A szerkezetek üresek az üresség miatt.¹⁹⁶

– Az ürességet fogalmilag is lehet képezni?¹⁹⁷

– Még az a fogalom is üres, és az üresség nem alkothat ürességet.¹⁹⁸

– Uram, hol keressük az ürességet?

– Manjusri, az ürességet a hatvankét szemlélet közt kell keresni.¹⁹⁹

- A hatvankét szemléletet hol keressük?
- A Tathagaták megszabadításában.
- A Tathagaták megszabadítását hol keressük?

- Minden élőlény elsődleges szellemi tevékenységében.

Manjusri, azt kérdeed, miért nincsenek szolgálím, de minden Mara és ellenfél a szolgálóm. Miért? A Marák pártolják az életet a születéssel és halállal együtt, és a bodhisattva nem kerül el az életet. A hitetlen ellenfelek pártolják a meggyőződéseket, és a bodhisattvát nem zavarják azok. Ezért szolgálím a Marák és az ellenfelek.

- Uram, miféle a te betegséged?

- Anyagtalan és láthatatlan.

- Fizikai, vagy szellemi?

- Nem fizikai, mert a test önmagában anyagtalan. Nem szellemi, mert az ész természete olyan, mint az illúzió.

- Uram, a négy őselem melyikét zavarta meg a betegség?

- Manjusri, csak azért vagyok beteg, mert az embereket zavarta meg a betegség.²⁰⁰

- Uram, hogyan vigasztalja az egyik bodhisattva a másikat, ha az beteg?

- Elmondja neki, hogy a test nem tartós, de nem buzdítja lemondásra vagy undorra. Elmondja neki, hogy a test nyomorúságos, de nem bátorítja arra, hogy a megszabadulásban találjon vigaszt; hogy az élőket fejleszteni kell; hogy a test békés, de azt nem, hogy a végső megnyugvást keresse. Buzdítja, hogy bevallja minden gonosz tettét, de nem a feloldozás miatt.²⁰¹ Bátorítja együttérzését minden élő iránt a saját betegsége miatt; emlékeit a kezdet nélküli idő kezdetétől való szenvedésről; tudatosítja, hogy az élők jólétéért dolgozik. Bátorítja, hogy ne legyen szomorú, de mutassa ki az erényeket, mutassa az elsődleges tisztaságot és a vágyak hiányát, és így küzdjön, hogy a gyógyító királya lehessen, aki minden bajt meggyógyít. Így vigasztalja az egyik bodhisattva a másikat, így teszi őt boldoggá.

- Uram, egy beteg bodhisattva hogyan irányítja az elméjét?

- Manjusri, egy beteg bodhisattva a következő elgondolással irányítja az elméjét: a betegség a kezdet nélküli idő kezdetétől való félreértésből származik.²⁰² A szenvedélyekből származik, amelyek valótlán szellemi értelmezések eredményei, ezért alapjában véve semmit sem érzékelhetünk, amit betegségnek hívhatnánk. Miért? A test a négy fő elem eredménye, és ebben a négy elembe nincs birtokos, és nincs

közeg. A testben nincs lényeg, és kivéve, amikor döntően ragaszkodunk a lényeghez, nincs „én”, amelyet betegnek mondhatunk. Ezért azt gondolja, hogy: „én nem kell, hogy ragaszkodjam semmilyen lényeghez, és a betegség tudásában kell megnyugodnom”, el kell hagynia a maga, mint személyiség fogalmát, és dolognak kell gondolnia magát, mondván, hogy „ez a test sok dolog összessége. Amikor megszületik, csak dolgok születnek; amikor megszűnik, csak dolgok szűnnek meg; ezek a dolgok nem tudnak egymásról, és nem éreznek egymás iránt semmit; amikor megszületnek, nem gondolják, hogy „megszülettem”; amikor megszűnnek, nem gondolják, hogy „megszűnök”.”

Továbbá, alaposan meg kell értenie az önmaga, mint dolog fogalmát, a következő elgondolás gyakorlásával: úgy, mint a lényeg esetében, a „dolog” esetében is félreértésről van szó. Ez a félreértés súlyos betegség, meg kell szabadítanom magam ettől a betegségtől, és küzdenem kell ellene.²⁰³

Mi a betegség megsemmisítése? Az egoizmus és birtoklásvágy megsemmisítése. Mi a birtoklásvágy és az egoizmus megsemmisítése? A dualizmustól való mentesség. Mi a dualizmustól való mentesség? A külsővel és belsővel való kapcsolat hiánya. Mi a külsővel és belsővel való kapcsolat hiánya? A nyugalomtól el nem térés, annak meg nem zavarása, és a nem ingadozás. Mi a nyugalom? Minden egyenlősége az egyéntől a megszabadításig. Miért? Mert mind az egyén, mind a megszabadítás üres. Hogyan lehet mindkettő üres? Mint szóbeli elnevezés, mindkettő üres, és egyiknek sincs valós alapja. Ezért az, aki látja ezt az egyenlőséget, nem tesz különbséget betegség és üresség közt; betegsége maga az üresség, és ez a betegség, mint üresség, maga is üres.²⁰⁴

A beteg bodhisattvának fel kell ismernie, hogy az érzékelés végül is érzéketlenség, de ez nem az érzékelés megszűnése. Bár az öröm és a fájdalom elmarad, amikor eléri a buddha-tulajdonságok teljes megvalósulását, nincs áldozata a hatalmas könyörületességnek azok iránt az élőkről, akik a rossz vándorlásban vannak. Így, felismerve saját szenvedésében ezen élőlények végtelen szenvedését,²⁰⁵ a bodhisattva szemléli ezeket az élőlényeket, és elhatározza, hogy meggyógyít minden betegséget. Ami ezeket az élőlényeket illeti, nincs semmi, amit hozzáadjunk, vagy elvegyünk; csak a Dharmát kell nekik tanítani, hogy megértsék, milyen alpból származik a betegség. Mi ez az alap?

A tárgyfelismerés.²⁰⁶ Amennyiben a nyilvánvaló dolgokat felfogjuk, ezek a betegségek alapjai. Milyen dolgokat észlelünk tárgyakként? A létezés három birodalmát. Mi az alapvető, nyilvánvaló tárgy teljes megértése? A nem észlelés, mivel semmi sem létezik végső soron. Mi a nem észlelés? A belső dolgot és a külső tárgyat nem dualisztikusan észleljük. Ezért ezt nem észlelésnek hívjuk.²⁰⁷

Manjusri, a beteg bodhisattva így irányítja elméjét, hogy felülkerekedjen az öregségen, betegségen, halálon, és születésen. Ilyen, Manjusri, a bodhisattva betegsége. Ha másképpen fogja fel, minden erőfeszítése hiábavaló. Például, aki minden ellenségét legyőzi, hősnek hívják. Ugyanígy, bodhisattvának hívják, aki legyőzi az öregedés, betegség, és halál szenvedését.²⁰⁸

A beteg bodhisattva azt kell, hogy mondja magának: ugyanúgy, ahogy a betegségem nem valódi, úgy minden élőlény betegsége is valótlan és nem létező. Ilyen gondolatokon keresztül ébred fel benne a könnyөрületesség minden élő iránt, anélkül, hogy bármilyen szentimentális érzés kerítené hatalmába.²⁰⁹ A könnyөрületesség, amely azért harcol, hogy megsemmisítse a véletlenszerű szenvedélyeket, nem érzel semmilyen életet az élőkben. Miért? Mert a nagy könnyөрületesség, amely szentimentális, csak kimeríti a bodhisattvát reinkarnációi során. De az a könnyөрületesség, amely mentes a szentimentalizmustól, nem meríti ki a bodhisattvát reinkarnációin keresztül.²¹⁰ Nem ilyen nézeteken keresztül reinkarnálódik, hanem elméjével, amely mentes ezektől. Ezért, még reinkarnációja is olyan, mint a megszabadulás. Reinkarnálódva, mintha meg lenne szabadulva, megvan a hatalma és képessége, hogy a Dharmát tanítsa, amely az élöket megszabadítja köteteléseiktől. Ahogy az Úr mondja: „Lehetetlen egy megkötözött számára, hogy másokat köteteléseiktől megszabadítson. De az, aki maga szabad, képes másokat is megszabadítani.” Ezért a bodhisattvának részt kell vennie a megszabadításban, és nem szabad részt vennie a szolgaságban.

Mi a szolgaság? Mi a megszabadítás? A világból a megszabadulásba merülni a megszabadító technikák nélkül a bodhisattva számára szolgaság. A világban az életbe merülni a megszabadító technikák segítségével a bodhisattva számára megszabadulás. Az elmélkedés és koncentráció ízet megtapasztalni a megszabadító technika nélkül: szolgaság. Az elmélkedés és koncentráció ízet megtapasztalni a megszabadító technikával: megszabadulás. A bölcsesség megszabadító technika

nélkül szolgaság, de a bölcsesség a megszabadító technikával: megszabadulás.

Miért szolgaság az a bölcsesség, amellyel nem jár a megszabadító technika? Ez a bölcsesség tartalmazza az ürességre, jeltelenségre, és lemondásra való koncentrációt, de mivel a szentimentális könyörület irányítja,²¹¹ egyúttal tartalmazza a kedvező jelekre, a buddha-mező díszítésére, és az emberek fejlődésén való munkálkodásra koncentráls sikertelenségét is – ami pedig szolgaság.

Miért megszabadulás az a bölcsesség, amely a megszabadító technikával kiegészített? Ez a bölcsesség tartalmazza azt, hogy a nagy könyörületesség irányít,²¹² és így a kedvező jelek gyakorlására, a buddha-mező díszítésére, az emberek fejlesztésén való munkálkodásra koncentráls, mialatt az üresség, jeltelenség, és lemondás beható vizsgálatára koncentráls. Ez a megszabadulás.

Mi a szolgasága a megszabadító technikának, amely nem kiegészített a bölcsességgel? Ennek a megszabadító technikának a szolgasága tartalmazza azt, hogy a bodhisattva elülteti az erény gyökereit anélkül, hogy a megvilágosodásnak szentelné ezeket, míg dogmatikus meggyőződések, szenvedélyek, ragaszkodás, harag, és ezek tudatalatti ösztöneinek fogságában él.²¹³

Mi a megszabadítása a megszabadító technikának, amely a bölcsességgel kiegészített? Ennek a megszabadító technikának a megszabadítása tartalmazza az erény gyökereinek való elkötelezettségét a megvilágosodás érdekében, anélkül, hogy büszkeség töltené el, míg tartózkodik minden meggyőződéstől, szenvedélytől, ragaszkodástól, haragtól, és ezek tudatalatti hajlamaitól.²¹⁴

Manjusri, a beteg bodhisattvának így kell felfognia a dolgokat. Bölcsessége a test, ész, és betegség megítélése, mint nem tartós, nyomorúságos, üres, és lényeg nélküli. Megszabadító technikája tartalmazza, hogy nem meríti ki magát azzal, hogy megpróbálja elkerülni a testi betegségeket, de megpróbálja teljesíteni a jótéteményeket, anélkül, hogy a reinkarnáció köreit megzavarná. Ezen túl bölcsessége abban rejlik, hogy megérti: a test, az ész, és a betegség nem régi, és nem új, hanem mindez egyszerre és egymás után. Megszabadító technikája abban rejlik, hogy nem keresi a test, az ész, és a betegség megszűnését.

Ilyen módon kell egy bodhisattvának elméjét irányítania; nem szabad sem irányítania, sem mindent megengednie eszének. Miért? Min-

dent megengedve csak a bolondok élnek, elméjüket irányítva pedig a tanítványok. Ezért egy bodhisattvának elméjét sem irányítva, sem megengedve neki mindent nem szabad élni. Egyik szélsőség szerint való élet sem jellemző a bodhisattvára.

Ami nem a hétköznapi ember, és nem a szentek életére jellemző, az a bodhisattva élete.²¹⁵ A világ tere, de nem a szenvedélyeké – ez a bodhisattva élete. Ahol megértjük a megszabadulást, de nem lépünk a végső, teljes megszabadulásba, ott a bodhisattva élete. Ahol a négy Mara megnyilatkozik, de minden munkájuk alulmarad, ott a bodhisattva élete. Ahol a mindenhol jelenvalóság gnózisát keressük, de nem a rossz pillanatban érzük azt el, ott a bodhisattva élete. Ahol a Négy Szent Igazságot tudjuk, de nem a rossz pillanatban ismerjük fel, ott a bodhisattva élete. A befelé fordulás tere, ahol nem akadályozzuk az önkéntes reinkarnációt a világban – ilyen a bodhisattva élete. Egy tér, ahol megértjük a meg nem születést, de nem predestinálódunk a végsőre – ilyen a bodhisattva élete. Ahol látjuk a relativitást anélkül, hogy bármilyen meggyőződésünk lenne – ott a bodhisattva élete. Ahol találkozunk minden élőlényel, de távol tartjuk magunkat minden kínzó ösztöntől – ott a bodhisattva élete. A magány tere, ahol nincs helye a test és ész kimerülésének – ott a bodhisattva élete. A „három világ” tere, de láthatatlan a végső birodalomtól – ott a bodhisattva élete. Az üresség tere, ahol gyakoroljuk az erényeket – ilyen a bodhisattva élete. A jeltelenség tere, ahol szem előtt tartjuk minden élőlény megszabadítását – ilyen a bodhisattva élete. A nem kívánás tere, ahol önként kinyilvánítjuk életeinket a világban – ilyen a bodhisattva élete.

Egy tér, amely kötelezettségek nélküli, de ahol az erényt minden körülmények között vállaljuk – ilyen a bodhisattva élete. A hat transzcendencia tere, ahol elérjük minden élőlény gondolatainak és cselekedeteinek transzcendenciáját²¹⁶ – ilyen a bodhisattva élete. A hat tudás²¹⁷ transzcendenciája, ahol nincs tisztátalanság – ilyen a bodhisattva élete. A Dharma szerint való élet tere, ahol még csak nem is érzékeljük a gonosz ösvényeit – ilyen a bodhisattva élete. A négy határtalan tere, ahol nem fogadjuk el a Brahma-mennybéli újjászületést – ilyen a bodhisattva élete. A hat emlék tere, amit nem érint semmilyen tisztátalanság – ilyen a bodhisattva élete. Az elmélkedés és koncentráció tere,²¹⁸ ahol ezek erejével nem születünk újjá az alaktalan birodalmakban – ilyen a bodhisattva élete. A gondosság négy céljának tere, ahol test, érzék, ész, és dolgok nem számítanak – ilyen a bodhisattva

élete. A négy helyes erőfeszítés tere, ahol a jó és rossz dualitását nem érzékeljük – ilyen a bodhisattva élete. A csodás erők négy alapjának tere, ahol erőfeszítés nélkül gyakorolhatjuk ezeket – ilyen a bodhisattva élete. Az öt szellemi tevékenység tere, ahol ismerjük az élőlények szellemi tevékenységeinek fokát – ilyen a bodhisattva élete. Az öt erővel való élet tere, ahol örömmünket leljük a Tathagaták tíz erejében – ilyen a bodhisattva élete. A megvilágosodás hét tényezőjének tökéletessége, ahol képesek vagyunk finom megkülönböztetésre – ilyen a bodhisattva élete. A szent nyolcágú ösvény tere, ahol örömmünket leljük a Buddha végtelen ösvényében – ilyen a bodhisattva élete.²¹⁹ A szellemi nyugalomra és transzcendentális analízisre való hajlam gyakorlásának tere, ahol nem esünk szélsőséges csendbe – ilyen a bodhisattva élete. A dolgok meg nem születését felismerjük, de felismerjük a test, a kedvező jelek, és a Buddha díszeknek tökéletességét – ilyen a bodhisattva élete. A tanítványok és a magányos bölcsek viselkedéseinek kinyilvánításának tere, anélkül, hogy a Buddha tulajdonságait feláldoznánk – ilyen a bodhisattva élete. A dolgokhoz való tiszta alkalmazkodás tere, míg minden élőlény vágyaihoz illő viselkedést mutatunk – ilyen a bodhisattva élete. Annak tere, hogy felismerjük, a buddha-mezők lerombolhatatlanok és teremthetetlenek, mert a végtelen űr természetét hordják, de megalapozzuk a buddha-mezők jellemzőit azok különbözőségével és nagyszerűségével – ilyen a bodhisattva élete. Az a tér, ahol a szent Dharma kerekét forgatjuk, és a végső megszabadulás nagyszerűségét kinyilvánítjuk, de sosem mondunk le a bodhisattvaságról – ilyen a bodhisattva élete.²²⁰

Amikor Vimalakirti mindezt elmondta, Manjusri, a koronaherceg társaságában lévő nyolcezer isten érezte a tökéletes megvilágosodás szellemét.

6.

Az elképzeltetlen megszabadulás

Akkor a nagytiszteletű Sariputra azt gondolta: „Miért nincs itt még egy szék sem? Hová fognak ezek a tanítványok és bodhisattvák ülni?”

A licchavi Vimalakirti olvasott a nagytiszteletű Sariputra gondolataiban, és azt válaszolta:

– Tiszteletre méltó Sariputra, a Dharma miatt jöttél? Vagy netán a szék kedvéért?

– A Dharma miatt jöttem, – felelte – nem a szék miatt.

– Nagytiszteletű Sariputra, akit a Dharma érdekel, azt nem érdekli a saját teste sem, még kevésbé egy szék. Nagytiszteletű Sariputra, akit a Dharma érdekel, nem érdeklődik a dolgok, érzések, intellektus, ok, vagy tudat iránt.²²¹ Érdektelenek számára ezek az aggregátumok, azaz alkotóelemek, vagy érzékszervek.²²² Mivel a Dharma érdekli, nem érdeklődik a vágyak, a dolgok, vagy az anyagtalan birodalma iránt. Aki a Dharma iránt érdeklődik, nem érdeklődik a Buddhához, a Dharmához, vagy a Sanghához való ragaszkodás iránt. Nagytiszteletű Sariputra, akit a Dharma érdekel, azt nem érdekli a szenvedés felismerése, eredetének elhagyása, megszűnése, vagy az ösvény gyakorlása.²²³ Miért? A Dharma végső soron alak és szóbeliség nélküli. Aki szavakba foglalja: „a szenvedést észre kell venni, eredetét meg kell szüntetni, megszűnését fel kell fogni, az ösvényt gyakorolni kell” azt nem a Dharma érdekli, hanem a szóbeliség.²²⁴

Nagytiszteletű Sariputra, a Dharma nyugodt és békés. Azok, akik a teremtéssel, vagy pusztítással vannak elfoglalva, azokat nem érdekli a Dharma, a magány, hanem a teremtés és pusztítás.²²⁵

Ezen túl, nagytiszteletű Sariputra, a Dharmában nincs romlottság, és mentes a tisztátalanságtól. Aki bármihez is ragaszkodik, még ha az a megszabadítás is, nem a Dharma iránt érdeklődik, hanem a vágy rontásához. A Dharma nem tárgy. Aki a tárgyakat űzi, nem a Dharma iránt érdeklődik, hanem a tárgyak iránt. A Dharmában nincs elfogadás, vagy visszautasítás. Aki ragaszkodik dolgokhoz, vagy elengedi őket, nem a Dharma iránt érdeklődik, hanem a ragaszkodás és az elengedés iránt. A Dharma nem egy biztos menedék. Aki a biztos menedék-

ket élvezi, az nem a Dharma iránt érdeklődik, hanem a biztos menedék iránt. A Dharmának nincs jele. Akinek tudata jeleket keres, nem a Dharma, hanem a jelek iránt érdeklődik. A Dharma nem társadalom. Aki csatlakozni akar a Dharmához, azt nem a Dharma, hanem a társaság érdekli. A Dharma nem látvány, nem hang, nem kategória, és nem idea. Aki a látványhoz, hangokhoz, kategóriákhoz, ideákhoz kapcsolódik, azt nem a Dharma, hanem a látvány, a hangok, a kategóriák, az ideák érdeklik. Nagytiszteletű Sariputra, a Dharma mentes az összetett és a nem összetett dolgoktól. Aki ragaszkodik az összetett és nem összetett dolgokhoz, az nem a Dharma, hanem az összetett és nem összetett dolgok iránt érdeklődik.

Ezért, nagytiszteletű Sariputra, ha te a Dharma iránt érdeklődsz, nem érdekelhet semmi más.²²⁶

Amikor Vimalakirti ezt elmondta, ötszáz isten nyerte el a Dharmaszem tisztánlátását.

Akkor a licchavi Vimalakirti azt mondta a koronahercegnek, Manjusrinak:

– Manjusri, már számtalan buddha-mezőben jártál az univerzumban keresztül, mind a tíz irányban.²²⁷ Melyik buddha-mezőben láttad a legjobb, legszebb oroszlán-trónt?

– Nemes uram, – válaszolta Manjusri – ha valaki átszeli a buddha-mezőket kelet felé, amelyek sokkal számosabbak, mint a harminckét Gangesz homokszemei, a Merudhvaja univerzumot találja. Ott lakik egy Tathagata, kinek neve Merupradiparaja. Teste nyolcmillió kilométer magas, és a trónja hatmillió kilométer magas. A bodhisattvák négy-millió kilométer magasak, és az ő trónjaik hárommillió kilométer magasak. Nemes uram, a legnagyobb trónok ebben az univerzumban léteznek, ami a Merupradiparaja Tathagata buddha-mezeje.

Abban a pillanatban a licchavi Vimalakirti koncentrált, és olyan csodát vitt véghez, hogy a Tathagata Merupradiparaja, a Merudhvaja univerzumban, hárommillió trónt küldött. Ezek a trónok olyan magasak, hatalmasak, és gyönyörűek voltak, hogy a tanítványok, Sakrák, Brahmák, Lokapalák, és más istenek még hasonlót sem láttak azelőtt. A trónok az égből ereszkedtek alá a licchavi Vimalakirti házába. A hárommillió trón magától megtalálta a helyét, a ház pedig úgy tűnt, ennek megfelelően megnagyobbodott. Vaisali hatalmas városa nem tűnt kisebbnek, sem Jambudvipa földje,²²⁸ sem a négy kontinens világa. Minden ugyanolyan volt, mint azelőtt.

Akkor a licchavi Vimalakirti azt mondta Manjusrinak:

– Manjusri, üljenek a bodhisattvák ezekre a trónokra, testük pedig legyen ennek megfelelő méretű.²²⁹

Azok a bodhisattvák, akik elérték a hatalmas tudást, négymillió kilométer magasra nőttek, és a trónokra ültek. A kezdő bodhisattvák nem tudtak úgy átalakulni, hogy ráülhessenek a trónra. A licchavi Vimalakirti megtanította őket, hogy képesek legyenek elérni a hatalmas tudást, ezután pedig négymillió kilométer magasra nőttek, és trónjaikra ültek. A tanítványok még mindig nem tudtak a trónokra ülni.

A licchavi Vimalakirti azt mondta a nagytiszteletű Sariputrának:

– Nagytiszteletű Sariputra, foglald el helyed a trónon.

– Jó uram – válaszolta –, túl magasak a trónok, nem tudok rájuk ülni.

– Nagytiszteletű Sariputra, hajolj meg a Tathagata Merupradiparaja előtt, és el tudod foglalni a helyed.

A tanítványok meghajoltak a Tathagata Merupradiparaja előtt, és felültek trónjaikra.

A nagytiszteletű Sariputra azt mondta a licchavi Vimalakirtinek:

– Nemes uram, megdöbbenő, hogy ezen hatalmas trónok ezrei beférnek ilyen kis házba, míg Vaisali városa, a falvak, városok, királyságok, Jambudvipa fővárosai, a másik három kontinens, az istenek lakhelyei, a nagák, yaksák, gandharvák, asurák, garudák, kimnarák, és mahogarák mind ugyanolyannak látszanak, mint azelőtt.

– Nagytiszteletű Sariputra, a Tathagaták és bodhisattvák számára létezik egy megszabadulás, amit „elképzelhetetlennek” nevezünk.²³⁰ A bodhisattva, aki az elképzelhetetlen megszabadulásban él, képes a hegyek királyát, Sumerut – amely oly magas, hatalmas, nemes – egy mustármagba beletenni. Ezt anélkül teszi, hogy megnövelné a mustármagot, vagy lecsökkentené a Sumeru-hegyet. A négy Maharaja és a Trayastrimsa menny istenei pedig nem is tudják, hogy hol vannak.²³¹ Csak azok értik ezt, akiknek sorsuk, hogy csodákra legyenek képesek.²³² Ez, nagytiszteletű Sariputra, az egyik kapu a bodhisattvák elképzelhetetlen megszabadulásának terébe.

Továbbá, Sariputra, az a bodhisattva, aki az elképzelhetetlen megszabadulásban él, képes a négy hatalmas óceán vizét bőrének egyetlen pórusába önteni, anélkül, hogy megsértené a vízi állatokat, mint: halak, teknősök, krokodilok, békák, és más teremtmények; és anélkül, hogy a nagák, yaksák, gandharvák, és asurák tudnák, hogy hol van-

nak. Mindezt anélkül teszi, hogy bármilyen élőlényt megsértene, vagy megzavarna.

Ez a bodhisattva képes jobb kezével megragadni ezt a milliárd világot tartalmazó galaxist, és mintha egy fazekas kereke lenne, megpörgetni, számtalan univerzumon áthajítani anélkül, hogy az élőlények tudnák ezt. Képes elkapni, és a helyére tenni anélkül, hogy az élőlények tudnának az oda- és visszaútról, mégis az egész művelet látható.

Továbbá, nagytiszteletű Sariputra, vannak emberek, akik hosszú fejlődési szakasz után szerzik meg tudásukat, és vannak, akik rövid idő alatt érik el ezt. A bodhisattva, aki az elképzelhetetlen megszabadulásban él, azok nevelése érdekében, akik hosszú fejlődési szakasz után szerzik meg tudásukat, egy hét elteltét egy eón elteltének láttatja. Ugyanígy, egy eón elteltét egy hétnek láttatja azokkal, akik rövid idő alatt szerzik meg tudásukat. Azok, akik mérhetetlen sok fejlődés után érik el a tudást, egy hetet egy eónnak érznek, és azok, akik rövid fejlődési idő után érik el a tudást, egy eónt egy hétnek érznek.²³³

Így a bodhisattva, aki az elképzelhetetlen megszabadulásban él, minden buddha-mező erényének nagyszerűségét megmutathatja egyetlen buddha-mezőben. Hasonlóképpen, képes arra, hogy minden élőlényt a tenyerére tegyen, és természetfeletti sebességgel meg tud mutatni minden buddha-mezőt anélkül, hogy a saját buddha-mezejét elhagyná. Egyetlen pórusában meg tudja mutatni mindazokat az ajándékokat, amelyeket valaha is a Buddháknak ajánlottak, minden nap, hold pályáját, és a tíz irány csillagait. Be tudja lélegezni a tíz irány kozmikus szelének hurrikánjait,²³⁴ anélkül, hogy megsértené saját testét, vagy lelapítaná a buddha-mezők fűvét és fáit. Minden szupernova tűzét – amelyek végül elpusztítják a buddha-mezők univerzumait – képes lenyelni, anélkül, hogy megzavarná működésüket. Miután átszelte a Gangesz homokszemeinél is számosabb buddha-mezőket, és felemelt egy buddha-mezőt, a mezők fölé emelkedve magasra helyezheti azt, éppúgy, mintha egy erős ember egy tű hegyén felemelne egy hatalmas falevelet.

A bodhisattva, aki az elképzelhetetlen megszabadulásban él, képes bármilyen élőlényt csodás erővel átváltoztatni egy világegyetem urává, egy Lokapalává, Sakrává, Brahmává, tanítványá, magányos bölccsé, bodhisattvává, még egy Buddhává is. A bodhisattva minden élőlény kiáltását, zaját át tudja változtatni – legyen az felsőbbrendű, középszerű, alsóbbrendű – a Buddha hangjává, a Buddha, a Dharma, a Sangha

szavaival, amelyek azt mondják: nem tartós, nyomorult, üres, lényeg nélküli. Emellett a tíz irány Buddháinak minden tanítását is vissza- idézhető.

Nagytiszteletű Sariputra, csak egy kis részét mutattam meg annak a bejáratnak, amely a bodhisattva terébe vezet, aki az elképzelhetetlen megszabadulásban él. Nagytiszteletű Sariputra, ahhoz, hogy teljes egészében megmagyarázzam az elképzelhetetlen megszabadulásban élő bodhisattva terének bejáratát, több mint egy éon kellene.²³⁵

Akkor Mahakasyapa pátriárka, miután meghallgatta az elképzelhetetlen megszabadulásban élő bodhisattváról szóló tanítást, lenyűgözve azt mondta a nagytiszteletű Sariputrának:

– Nagytiszteletű Sariputra, ha megpróbálnánk megmutatni egy születésétől fogva vak embernek a dolgok sokszínűségét, nem látna semmit sem. Hasonlóképpen, Sariputra, amikor az elképzelhetetlen megszabadulás eme ajtaját tanítjuk, minden tanítvány és magányos bölcs olyan vak, mint aki annak született, és az elképzelhetetlen megszabadulás egyetlen okát sem értik. Ki van a bölcsek között, aki hallván az elképzelhetetlen megszabadulásról nem érezné a tökéletes megvilágosodás szellemét? Ami minket illet, akiknek cselekedetei megromlottak, mint az éggett, rothadt mag, mi más tehetünk, ha nem fogadjuk be a nagy szekeret? Mi, tanítványok és magányos bölcsek, a Dharma tanítását hallva a megbánás kiáltását kellene hallatnunk, amely megrázná ezt a milliárd-galaxisú univerzumot!²³⁶ Ami pedig a bodhisattvákat illeti, amikor ezt az elképzelhetetlen megszabadulást meghallják, olyan boldognak és a legvégsőkig elkötelezettnek kellene lenniük, mint az ifjú koronahercegnek, akit megkoronáznak és felkennek. Mit is tehetne a Marák egész serege olyasvalaki ellen, aki az elképzelhetetlen megszabadulás elkötelezettje?

Amikor Mahakasyapa pátriárka mindezt elmondta, harminckétezer isten érezte a tökéletes megvilágosodás szellemét.

A licchavi Vimalakirti azt mondta Mahakasyapa pátriárkának:

– Nagytiszteletű Mahakasyapa, a Marák, akik a tíz irány megszámlálhatatlan univerzumaiban gonoszkodnak, mind a bodhisattvák lakhelyei az elképzelhetetlen megszabadulásban, mert játszanak a gonosszal, hogy az élőlények megszabadító technikáját fejlesszék. Nagytiszteletű Mahakasyapa, azok a nyomorult kéregetők, akik a tíz irány megszámlálhatatlan univerzumainak bodhisattváihoz jönnek kezét, lábat, orrot, fület, vért, izmot, csontokat, velőt, szemet, torzót, fejet,

végtagot, testrészt, trónt, királyságot, országot, feleséget, fiút, lányt, rabszolgát, szolgálólányt, lovat, elefántot, szekeret, taligát, aranyat, ezüstöt, ékköveket, igazgyöngyöket, kagylókat, kristályt, berillt, kincseket, ételt, italt, elixírt, ruhát kérni – ezek a követelőző koldusok rendszerint az elképzelhetetlen megszabadulásban élő bodhisattvák, akik megszabadító technikájuk segítségével azért jönnek, hogy a bodhisattvák elhatározását tegyék próbára. Miért? Nagytiszteletű Mahakasyapa, a bodhisattvák szörnyű egyszerűséggel mutatják elhatározásuk szilárdságát. A hétköznapi embereknek nincs hatalmuk arra, hogy ilyesmit követeljenek a bodhisattvától, hacsak nem jutalmazták meg ilyen lehetőséggel. Nem képesek arra sem, hogy öljenek anélkül, hogy lehetőséget kapnának erre.

Nagytiszteletű Mahakasyapa, csakúgy, mint ahogy egy szentjánosbogár nem tudja elhalványítani a nap fényét, az sem lehetséges, hogy a hétköznapi ember – különleges engedéllyel – megtámadjon egy bodhisattvát. Nagytiszteletű Mahakasyapa, csakúgy, mint ahogy egy számár nem tud megtámadni egy elefántot, aki maga nem bodhisattva, nem tud bosszantani egy bodhisattvát. Csak aki maga is bodhisattva, az tud bosszantani egy másik bodhisattvát, és csak egy bodhisattva tudja elnézni egy másik bodhisattva bosszantását. Nagytiszteletű Mahakasyapa, ez az elképzelhetetlen megszabadulásban élő bodhisattvák megszabadító technikájának hatalma.²³⁷

7.

Az istennő

Manjusri, a koronaherceg, megszólította a licchavi Vimalakirtit:

– Jó uram, egy bodhisattva hogyan figyelni az élőlényeket?

– Manjusri, egy bodhisattvának úgy kell figyelni az élőlényeket, mint ahogy egy bölcs szemléli a vízben a hold tükörképét, vagy egy varázsló a csodával teremtett embereket. Úgy kell tekintenie őket, mint akik: egy arc a tükörben, mint a délibáb vize, mint a visszhang hangja, mint felhő az égen, mint a szappanbuborék előbbi pillanata, mint egy buborék fel- és eltűnése, mint az útilapu magja, mint egy vilám, mint az ötödik elem, mint a hetedik érzék, mint egy anyagi dolog feltűnése az anyagiatlan világban, mint egy rothadt mag hajtása, mint egy teknősszőr-kabát, mint a játék vidámsága annak, aki meg akar halni, mint egy mindenkít legyőző egoizmusa;²³⁸ mint egy egyszerű-visszatérő harmadik újjászületése; mint egy nem-visszatérő méhbe ereszkedése; mint egy szent vágya, gyűlölete, butasága; mint egy toleranciát elért bodhisattva kapzsisága, erkölcstelensége, gonoszsága, ellenségessége; mint egy Tathagata szenvedélye; mint a piros szín érzékelése egy születésétől fogva vak emberben; mint egy megszűnésbe merült aszkéta ki- és belélegzése; mint egy madár nyoma az égen; mint egy eunuch erekciója; mint egy terméketlen nő terhessége; mint a Tathagata inkarnációjának szenvedélyei; mint ébredés utáni álmovíziók; mint annak a szenvedélyei, aki mentes a fogalomalkotástól; mint a tüzelő nélkül égő tűz; mint annak a reinkarnációja, aki elérte a végső megszabadulást.

Pontosan ezt teszi egy bodhisattva, aki felismeri minden dolog végső lényegtelenségét.²³⁹

– Nemes uram, – kérdezte tovább Manjusri – ha egy bodhisattva így látja az embereket, hogyan valósítja meg a hatalmas szeretetet²⁴⁰ irántuk?

– Manjusri, amikor egy bodhisattva így látja az embereket, azt gondolja: „Amint felismertem a Dharmát, tanítanom kell azt az élőlényeknek.”²⁴¹ Ezért kifejleszti a hatalmas szeretetet, ami minden élőlény számára menedék; a szeretetet, amely békés, mert mentes a dolgok

megragadásától; a szeretetet, ami nem heves, mert mentes a szenvedélytől; a szeretetet, ami megegyezik a valósággal, mert mindhárom időben nyugodt; a szeretetet, ami összetűzés nélküli, mert mentes a szenvedélyek tüzeitől; a szeretetet, ami nem duális, mert nincs kapcsolatban sem a külsővel, sem a belsővel; a szeretetet, ami rendíthetetlen, mert végső.

Olyan szeretetet érez, amely szilárd, elhatározása törhetetlen, mint egy gyémánt; szeretetet, amely valódi természetében tiszta; amely egyenlő, mert törekvései egyenlők; a szent szeretetét, amely megsemmisítette ellenségét;²⁴² a bodhisattva szeretetét, amely folyamatosan fejleszti az élőlényeket; a Tathagata szeretetét, amely megérti a valóságot; a Buddha szeretetét, amely felkelti az élőlényeket álmukból; szeretetet, amely önként való, mert saját jószántából megvilágosult;²⁴³ szeretetet, amely megvilágosodás, mert a tapasztalat egysége; amelynek nincsenek feltételezései, mert megsemmisítette a ragaszkodást és idegenkedést; amely a hatalmas könyörületesség, mert a Mahajanát sugárzással tölti fel; amely sosem merül ki, mert tudomásul veszi az ürességet és lényeg nélküliséget. Szeretetet, amely adakozás, mert nem egy rossz tanító szűkmarkúságával adja a Dharmát; amely erkölcs, mert fejleszti az erkölcstelen élőlényeket; amely tolerancia, mert megvédi saját magát, és másokat is; amely erőfeszítés, mert minden élőlény iránt felelősséget érez; amely elmélkedés, mert megtartóztatja magát az ízektől; amely bölcsesség, mert mindent a megfelelő időben ér el;²⁴⁴ amely megszabadító technika, mert mindenhol megmutatja az utat; amely nélkülözi a formalitást, mert tiszták az indítékai; amely mentes a devianciától, mert határozott indítékokkal cselekszik; amely erős elhatározás, mert nincs szenvedélye; amely nem csal meg, mert nem mesterkél; amely boldogság, mert megismertet a Buddha boldogságával. Ilyen a bodhisattva hatalmas szeretete.

- Mi a bodhisattva hatalmas könyörületessége?
- Az erény átadása minden élőlénynek.
- Mi a bodhisattva hatalmas öröme?
- A vidám, és megbánás nélküli adakozás.
- Mi a bodhisattva nyugalma?
- Ami a maga és mások hasznára válik.²⁴⁵
- Mihez kell folyamodnunk, ha félelemmel tölt el az élet?²⁴⁶
- Manjusri, egy bodhisattva, aki fél az élettől, a Buddha nagylelkűségéhez forduljon.

– Hová forduljon az, aki a Buddha nagylelkűségéhez kíván folyamodni?

– A minden élőlény iránti nyugalomhoz.²⁴⁷

– Hová forduljon az, aki a minden élőlény iránti nyugalmat kívánja?

– Minden élőlény megszabadításáért kellene élnie.²⁴⁸

– Mit kellene tennie annak, aki minden élőlényt meg kíván szabadítani?

– Meg kellene őket szabadítani szenvedélyeiktől.

– Mit tegyen, aki meg kíván szabadítani másokat szenvedélyeiktől?

– Megfelelően kell viselkednie.

– Hogyan viselkedjen, hogy „megfelelően viselkedjen”?

– Ne teremtsen, és ne romboljon.

– Mit ne teremtsen, és mit ne romboljon?

– Ne teremtsen rossz dolgokat, és ne rombolja le a jókat.

– Mi a jó és a rossz gyökere?

– Az anyagiasság.²⁴⁹

– Mi az anyagiasság gyökere?

– A vágy.

– Mi a vágy és a ragaszkodás gyökere?

– A vágy gyökere a valótlan teremtés.

– Mi a valótlan teremtés gyökere?

– A hamis képzetek.

– Mi a hamis képzetek gyökere?

– Az alaptalanság.

– Mi az alaptalanság gyökere?

– Manjusri, amikor valami alaptalan, hogyan lehetne gyökere?

Ezért minden dolog azon a gyökéren áll, ami alaptalan.²⁵⁰

Egy bizonyos istennő, aki abban a házban élt, miután a Dharma bodhisattvákról szóló tanítását meghallotta, örömeiben és elégedettségében tetet öltött, és mennyei virágokkal halmozta el a szellemi hő-söket, a bodhisattvákat, és a tanítványokat. Amikor a virágok a bodhisattvák testére estek, leestek a földre, de amikor a tanítványokra estek, odatapadtak, és nem hulltak le. A tanítványok rázták magukról a virágokat, még csodás hatalmukat is megpróbálták használni, de a virágok nem mozdultak. Akkor az istennő azt mondta a nagyiszteletű Sariputrának:

– Nagyiszteletű Sariputra, miért akarjátok lerázni ezeket a virágokat?

– Istennő, ezek a virágok nem illenek egy vallásos emberhez,²⁵¹ ezért akarjuk lerázni őket.

– Ne mondd ezt, nagytiszteletű Sariputra. Miért? Ezek a virágok megfelelőek! Miért? Ezeknek a virágoknak nincsenek teremtő gondolataik, és nem különböztetnek meg. Viszont az idős Sariputra mindkettővel rendelkezik.

Nagytiszteletű Sariputra, ami nem megfelelő valakinek, aki lemondott a világról a Dharma tanításaiért, az a teremtő gondolkodás és a diszkrimináció, mégis telve vagy ilyenekkel. Az, aminek nincsenek ilyen gondolatai, mindig megfelelő.

Nagytiszteletű Sariputra, nézd ezeket a virágokat, amint nem tapadnak a hatalmas szellemi hősök, a bodhisattvák testéhez! Azért, mert ők megsemmisítették a teremtő gondolkodást, és a diszkriminációt. Például, a gonosz erőknél hatalmuk van a félénk emberek felett, de a bátrak felett nincs. Hasonlóképpen, a világtól félők a formák, hangok, illatok, ízek, anyagok hatalmában vannak, amelyek nem háborgatják azokat, akik nem félnek a konstruktív világban rejlő szenvedélyektől. Így ezek a virágok odaragadnak azok testéhez, akik nem semmisítették meg a szenvedélyekre való hajlamukat, és nem tapadnak azok testéhez, akik már megsemmisítették ezeket a hajlamokat. A virágok nem tapadnak a bodhisattvák testéhez, akik már megszabadultak vágyaiktól.²⁵²

– Istennő – mondta a nagytiszteletű Sariputra –, mióta vagy ebben a házban?

– Azóta, mióta te a megszabadulásban élsz.

– Régóta vagy itt?

– Régóta élsz a megszabadulásban?

Sariputra nem válaszolt.

– Te vagy a „bölcsek bölcse"! Miért nem szólsz? Amikor válaszolnod kellene, nem felelsz.

– Mivel a megszabadulás kifejezhetetlen, istennő, nem tudom, mit mondjak.

– Minden hang, amit kiejtesz, a megszabadulás természetét hordozza. Miért? A megszabadulás sem külső, sem belső, és nem érzékelhető ezektől függetlenül.²⁵³ Hasonlóan, a hangok sem külsők, sem belsőek, és nem érzékelhetők máshol. Ezért, nagytiszteletű Sariputra, ne úgy mutass a megszabadulásra, hogy nem szólsz!²⁵⁴ Miért? A szent megszabadulás minden dologgal egyenlő!

– Istennő, a megszabadulás nem a vágytól, gyűlöletől, butaságtól való mentesség?

– „A megszabadulás mentesség a vágyaktól, gyűlöletől, butaságtól” – ez a túlságosan büszkék tanítása.²⁵⁵ De azoknak, akik mentesek a büszkeségtől, azt tanítják, hogy a vágy, gyűlölet, butaság természete maga a megszabadulás.

– Nagyszerű! Mondd, mit láttál, hogy ily ékesen szólsz?

– Semmit sem, nagytiszteletű Sariputra. Nem ébredtem rá semmire, ezért szólok ékesen. Aki azt gondolja: „Elértem! Megértettem!”, az túl büszke a Dharma tanítására.

– Istennő, a tanítvány-szekérhez, a magányos-szekérhez, vagy a nagy szekérhez tartozol?²⁵⁶

– A tanítvány-szekérhez tartozom, amikor azoknak tanítom, akiknek szükségük van rá. A magányos-szekérhez tartozom, amikor az alárendelt eredet tizenkét kötelékét tanítom azoknak, akiknek szükségük van rá. Mivel sosem hagyom el a hatalmas könyörületet, a nagy szekérhez tartozom, mert mindenkinek szüksége van a tanításra, hogy elérjék a végső megszabadulást.²⁵⁷

Nagytiszteletű Sariputra, úgy, mint ahogy nem érezzük a ricinus illatát a magnóliaerdőben, csak a magnólia virágokét; ebben a házban élve, amely a Buddha-tulajdonságok érényeitől illatos, nem érezni a tanítványok, és a magányos bölcsék illatát sem. Nagytiszteletű Sariputra, a Sakrák, a Brahmák, a Lokapalák, a devák, a nagák, a yaksák, a gandharvák, asurák, garudák, kimnarák, és mohagorák, akik ebben a házban élnek, és a Dharmát e szent ember szájából hallják, és a Buddha-tulajdonságok elcsábították őket, a megvilágosodás szelleme felé haladnak.

Nagytiszteletű Sariputra, már tizenkét éve vagyok ebben a házban, és nem hallottam olyan beszédet, ami a tanítványokat, vagy a magányos bölcséket illette volna, csak olyat hallottam, ami a hatalmas szeretetről, könyörületességről, és a Buddha elképzelhetetlen tulajdonságairól szólt.

Nagytiszteletű Sariputra, nyolc különös és csodálatos dolog nyilvánvaló ebben a házban. Mi az a nyolc?

Állandóan aranyszínű fény sugárzik, olyan fényes, hogy nehéz megkülönböztetni éjjelt és nappalt. Sem a hold, sem a nap nem süt ide láthatóan. Ez a ház első csodája.

Nagytiszteletű Sariputra, aki belép a házba, attól a pillanattól kezd-

ve nem gyötrik a szenvedélyek. Ez a második különös és csodás dolog.²⁵⁸

Nagytiszteletű Sariputra, a Sakra, Brahma, a Lokapalák, és a buddha-mezők bodhisattvái sosem hagyják el e házat. Ez a harmadik különös és csodás dolog.

Nagytiszteletű Sariputra, ebből a házból sosem hiányzik a Dharma hangja, amely a hat transzcendenciáról beszél, és a Dharma visszafordíthatatlan kerekéről. Ez a negyedik különös és csodás dolog.

Nagytiszteletű Sariputra, mindig hallatszik az istenek és emberek ritmusa, dalai, és zenéje. Ebből a zenéből folyamatosan a Buddha végtelen Dharmája visszhangzik. Ez az ötödik különös és csodás dolog.

Nagytiszteletű Sariputra, ebben a házban mindig itt van a négy kimeríthetetlen kincs,²⁵⁹ tele minden élkövel, amelyek sosem csökkennek, bár minden szegény és nyomorult annyit kap, amennyit kér. Ez a hatodik különös és csodás dolog.

Nagytiszteletű Sariputra, e jó ember kívánságára mind a tíz irányból eljöttek a Tathagaták, mint: Tathagata Sakyamuni, Amitabha, Ak-sobhya, Ratnasri, Ratnarcis, Ratnacandra, Ratnavyuha, Dusprasaha, Sarvartasiddha, Ratnabahula, Simhakirti, Simhasvara, és így tovább; és amikor eljönnek, a Dharma ajtaját tanítják, amit a „Tathagaták titkának” hívnak, és aztán elmennek.²⁶⁰ Ez a hetedik különös és csodás dolog.

Nagytiszteletű Sariputra, az istenek lakhelyeinek és a Buddhák mezőinek nagyszerűsége beragyogja ezt a házat. Ez a nyolcadik különös és csodás dolog.

Nagytiszteletű Sariputra, ez a nyolc különös és csodás dolog látható ebben a házban. Ezt látva ki hinne a tanítványok tanításában?

– Istennő, mi akadályoz meg abban, hogy levedd női alakodat?²⁶¹

– Bár már tizenkét éve keresem ezt az alakot, még nem találtam meg. Nagytiszteletű Sariputra, ha egy varázsló varázslattal akarna egy nőt inkarnálni, megkérdeznéd a nőtől: „Mi akadályoz meg abban, hogy levedd női alakodat?”

– Nem! Ilyen nő nem létezik valójában, ezért mi lenne, amit át lehetne alakítani?

– Ugyanígy, nagytiszteletű Sariputra, a dolgok sem léteznek valóban. Gondolnád-e: „Mi akadályozza meg azt, akinek természete csodás reinkarnáció, attól, hogy levesse női alakját?”

Ekkor az istennő, csodás erejével, Sariputrát a saját, önmagát pedig

Sariputra alakjában jelentette meg. Az istennő, Sariputra alakjában, azt mondta Sariputrának, aki istennő-alakban állt ott:

– Nagytiszteletű Sariputra, mi akadályoz meg abban, hogy levedd női alakodat?

Sariputra női alakban válaszolt:

– Már nem férfialakom van, hanem női! Nem tudom, mit változtassak át!

– Ha te át tudsz alakulni, minden nő képes megváltoztatni az alakját. Minden nő női alakban jelenik meg, ugyanúgy, mint ahogy neked is női alakod van. Míg valójában nem nők, nőalakban jelennek meg. Ezzel a gondolattal a fejében mondta a Buddha: „semmi sem nő vagy férfi”.

Az istennő visszavonta csodás hatalmát, és mindketten visszaváltak eredeti alakjukba. Akkor azt mondta:

– Nagytiszteletű Sariputra, mit csináltál a női alakoddal?

– Nem hoztam létre, és nem változtattam meg.

– Ugyanígy semmi sem kialakított, és megváltoztatott, és ez a Buddha tanítása.²⁶²

– Istennő, hol születesz újjá, amikor lelked elvándorol a haláloz után?

– Ott fogok újjászületni, ahol a Tathagata csodás inkarnációi születnek újjá.

– De a Tathagata sugárzó inkarnációinak lelke nem vándorol, és nem születik.

– Minden dolog és élőlény ugyanolyan. Nem vándorolnak, és nem születnek.

– Milyen hamar éred el a Buddha tökéletes megvilágosodását?

– Amikor te még egyszer megkapod egy hétköznapi ember tulajdonságait, én akkor érem el a Buddha tökéletes megvilágosodását.

– Istennő, lehetetlen, hogy még egyszer egy hétköznapi ember tulajdonságait kapjam.

– Ugyanígy, nagytiszteletű Sariputra, az is lehetetlen, hogy elérjem a Buddha tökéletes megvilágosodását. Miért? Mert a tökéletes megvilágosodás alapja a lehetetlen. Mivel lehetetlen, senki sem éri el a Buddha tökéletes megvilágosodását.

– De a Tathagata kijelentette: „a Tathagaták, akik olyan számosak, mint a Gangesz homokszemei, elérték a Buddha tökéletes megvilágosodását, elérik azt, és továbbra is el fogják érni.”

– Nagytiszteletű Sariputra, a kifejezés: „a Buddhák a múlt, jelen, és jövő” egy szokványos kifejezés, amely szótagokból áll. A Buddhák nem a múlt, sem a jelen, sem a jövő. Megvilágosodásuk áthatol a három időn! De mondd, te elérted a szentséget?

– Elértem, mert nincs eléérés.

– Ugyanígy, van tökéletes megvilágosodás, mert nincs olyan, hogy: „a tökéletes megvilágosodás eléérése”.

A licchavi Vimalakirti azt mondta a nagytiszteletű Sariputrának:

– Nagytiszteletű Sariputra, ez az istennő már kilencvenkét-millió milliárd Buddhát szolgált. Játszik a nagy tudással. Minden fogadalmát betartotta. Elérte a dolgok újjá nem születésének toleranciáját. Elérte a visszafordíthatatlanságot. Ott élhet, ahol akar fogadalma hatalmából: fejleszti az élőlényeket.

8.

A Tathagaták családja²⁶³

A koronaherceg, Manjusri, azt mondta a licchavi Vimalakirtinek:

– Nemes uram, a bodhisattva hogyan követi az utat, amelyen eléri a Buddha tulajdonságait?

– Manjusri – felelte Vimalakirti –, amikor a bodhisattva a rossz utat követi, azt az utat követi, amelyen elérheti a Buddha tulajdonságait.

– A bodhisattva hogyan követi a rossz utat?

– Még ha elköveti is az öt halálos bűnt, akkor sem rosszindulatú, erőszakos, és nem gyűlölködik. Még ha lekerül a poklokra, akkor is mentes marad a szenvedélyektől. Még ha állatalakot is ölt, akkor is mentes marad a sötétségtől és a tudatlanságtól. Még ha az asurák alakját ölti, akkor is mentes marad a büszkeségtől, önteltségtől, gőgtől. Amikor a halál urának birodalmába száll, összegyűjti az érdemeket és bölcsességet. Amikor a mozdulatlanság és anyagtalanság birodalmába száll, akkor sem foszlik szerte.

Követheti a vágy útjait, mégsem ragaszkodik a vágy örömeihez. Követheti a gyűlölet útjait, mégsem érez gyűlöletet semmilyen élőlény iránt. Követheti a butaság útjait, mégis mindig a megértés bölcsessége van tudatában.

Követheti a kapzsiság útjait, mégis odaad minden belső és külső dolgot, még a saját életére sincs tekintettel. Követheti az erkölcstelenség útjait, mégis, látva még a legkisebb bűn szörnyűségét is, az aszketikus gyakorlatok és az egyszerűség szerint él. Követheti a gonoszság és harag útjait is, mégsem rosszindulatú, és a szeretet szerint él. Követheti a lustaság útjait, erőfeszítései mégis töretlenek, amint az eredményeket gyakorolja. Követheti az érzéki csalódást, elmélkedését mégsem zavarja, mert az természetesen koncentrált. Követheti a hamis bölcsesség útjait, mégis, mivel elérte a bölcsesség transzcendenciáját, a világi és transzcendentális tudományokban is jártas. Követheti az álokoskodás és vita útjait, mégis mindig a végső jelentés tudatában van, és tökéletesítette a megszabadító technikát. A büszkeség útjait mutathatja, mégis minden ember számára hídként és létraként szolgál. A szenvedély útjait mutathatja, mégis teljesen szenvedélymentes

és természetesen tiszta. Követheti a Marák útjait, mégsem fogadja el tekintélyüket a Buddha-tulajdonságok ismerete tekintetében. Követheti a tanítványok útjait, mégis engedi, hogy a tanítványok hallják azt a tanítást, amit nem hallottak még.²⁶⁴ Követheti a magányos bölcsek útjait, mégis a hatalmas könyörület irányítja, hogy fejlessze az élőlényeket.

Követheti a szegények útjait, mégis kezében a kimeríthetetlen gazdagság ékkövét tartja.²⁶⁵ Követheti a nyomorékok útjait, mégis gyönyörű, és csodálatosan díszített a kedvező jelek által. Követheti az alacsony származásúak útjait, mégis – az erények és bölcsesség összegyűjtésével – a Tathagaták családjába született. Követheti a gyengék, visszataszítóak és nyomorultak útjait, mégis szép, és teste olyan, mint Narayanáé.

Mutathatja a betegek és boldogtalanok útjait, mégis teljesen legyőzte a haláltól való félelmet.

Követheti a gazdagok útjait, mégsem kapzsi, és sokszor elmélkedik a nem maradandóság fogalmán. Mutathatja, hogy háremhölgyekkel való táncsal a elfoglalva, mégis ragaszkodik a magányhoz, mert átjutott a vágy ingoványán.

Követi a némák és zavartak útjait, mégis – mert varázserővel rendelkezik – sokszínű az ékesszólása.²⁶⁶ Követi a hitetlenek útjait anélkül, hogy maga hitlenné válna. Követi az egész világ útjait, mégis változtatja a lét állapotait. Követi a megszabadulás útjait anélkül, hogy abbahagyná a világ fejlesztését.

Manjusri, így követi a bodhisattva a rossz utat, ezzel követve a Buddha-tulajdonságok útját.

A licchavi Vimalakirti azt kérdezte Manjusritól, a koronahercegtől:

– Manjusri, mi a „Tathagaták családja”?

– Nemes uram, a Tathagaták családja az alapvető egoizmusból áll; tudatlanságból és a lét iránti szomjúból; vágyból, gyűlöletből, butaságból; a négy félreértésből; az öt akadályból; a hat érzékből; a tudat hét lakhelyéből; a nyolc hamis ösvényből; a bosszúság kilenc okából; a tíz bűn ösvényéből.²⁶⁷ Ilyen a Tathagaták családja. Röviden, nemes uram, a hatvankét meggyőződés alkotja a Tathagaták családját.

– Mi alapján mondd ezt?

– Nemes uram, aki a nem teremtett víziójának szilárd elhatározásánál marad, az nem képes elképzelni a tökéletes megvilágosodás szellemét. Viszont aki a teremtett dolgok közt él, a szenvedélyek ölen, az nem látja az igazságot, és nem képes elképzelni a tökéletes megvilágosodás szellemét.

Nemes uram, a virágok, mint a kék lótusz, a vörös lótusz, a fehér lótusz, a vízililiom, és a holdliliom, nem a vadon száraz talaján nőnek, hanem a mocsaras vízpartokon. Ugyanígy, a Buddha-tulajdonságok sem nőnek olyan emberben, aki a nem teremtettre rendeltetett, hanem abban nőnek, aki olyan, mint a szenvedélyek mocsaras partja. Hasonlóképpen, a magok sem az égben nőnek, hanem a földben, ezért a Buddha-tulajdonságok sem nőnek abban, aki az abszolútra rendeltetett, csak abban, aki – miután a Sumeru-hegy nagyságához mérhető egoista nézeteket vall – megérzi a megvilágosodás szellemét.²⁶⁸

Nemes uram, ezeken a gondolatokon keresztül megérthetjük, hogy minden szenvedély a Tathagaták családjához tartozik. Például, nemes uram, anélkül, hogy a hatalmas óceánba merülnénk, lehetetlen értékes igazgyöngyöt találni. Ugyanígy, anélkül, hogy a szenvedélyek óceánjába merülnénk, lehetetlen elnyerni a mindentudás értelmét.

Mahakasyapa megdicsérte a koronaherceget:

– Jó! Jó, Manjusri! Nagyon jól mondtad! Úgy van! A szenvedélyek alkotják a Tathagaták családját. Hogyan is tudnánk mi, a tanítványok, megérteni a megvilágosodás szellemét, vagy teljesen megvilágosodni a Buddha-tulajdonságok tekintetében? Csak az öt halálos bűnben vétkezők tudják megérteni a megvilágosodás szellemét, és elérni a Buddháságot, ami a Buddha-tulajdonságok elérése. Például, a vágy öt tárgy²⁶⁹ nem hat azokra, akik képességek híján vannak, még a Buddha-tulajdonságok sincsenek hatással a tanítványokra, akik levetették ragaszkodásukat. Így a tanítványok sosem tudják értékelní ezeket a tulajdonságokat.²⁷⁰

Ezért, Manjusri, a hétköznapi ember hálás a Tathagatának, de a tanítványok nem. Miért? A hétköznapi emberek – mikor megismerik a Buddha erényeit – megértik a megvilágosodás szellemét, azért, hogy biztosítsák a Három Ékkő örökségének folyamatosságát. A tanítványok, bár hallhatnak akár életük végéig is a Buddha tulajdonságairól, hatalmáról, és bátorságáról, mégsem képesek befogadni a tökéletes megvilágosodás szellemét.

Sarvarupasamdsana bodhisattva, aki jelen volt a gyülekezetben, megszólította a licchavi Vimalakirtit:

– Uram, hol van az apád, anyád, gyermekeid, feleséged, szolgálád, szolgálólányaid, munkásaid, kísérőid? Hol vannak a barátaid, rokonaid? Hol vannak a szolgálád, lovaidd, elefántjaid, kocsijaid, testőreid?

Vimalakirti a következő versszakokat adta válaszul:

– Az igaz bodhisattvák
Anyja a bölcsesség transzcendenciája,
Apja a megszabadító technika;²⁷¹
A vezetők ilyen szülőktől születnek.

Feleségük a Dharma öröme,
Szeretet és könyörület a lányuk,
A Dharma és az igazság a fiuk;
Otthonuk az üresség jelentésén való gondolkodás.

A szenvedélyek mind a tanítványaik,
Akaratuk irányítja.
Barátaik a megvilágosodás segítői;
Így valósítják meg a megvilágosodást.²⁷²

Kísérőik, kik mindig velük vannak,
A hat transzcendencia,
Hitvesük az egységesítés eszközei,²⁷³
Zenéjük a Dharma tanítása.

A varázsigék a kertjeik,
Amelyek a megvilágosodás tényezőinek virágaival,
A Dharma hatalmas gazdagságának fáival,²⁷⁴
A megszabadulás gnózájának gyümölcseivel pompáznak.

Medencéjük a nyolc megszabadítás,
Amelyet a koncentráció tölt meg vízzel,
A hét tisztaság fed be lótuszokkal,²⁷⁵
Aki megfürdik bennük, szeplőtlené válik.

Kísérőik a hét nagy tudás,
Szekeik az összehasonlíthatatlan Mahayana,
Vezetőjük a megvilágosodás szelleme,
Ösvényük a nyolcágú béke.

Díszük a kedvező jelek,
És a nyolcvan jel,
Virágfüzérük²⁷⁶ az erényes törekvés,
Ruhájuk a jó lelkiismeret és megfontolás.

Gazdagságuk a szent Dharma,
Foglalkozásuk ennek tanítása,
Bevételük a tiszta gyakorlat,
Ami a megvilágosodásnak szentelt.

Ágyuk²⁷⁷ a négy elmélkedés,
Takarójuk a tiszta megélhetés,
Ébredésük a gnózis,
Ami folyamatos tanulás és meditáció.

Ételük a tanítások ambróziája,²⁷⁸
Italuk a megszabadulás nedűje.
Fürdőjük a tiszta törekvés,
Az erény az ő írójuk és illatuk.

Miután legyőzték a szenvedélyeket,
Legyőzhetetlen hősök.
Miután legyőzték a négy Marát,
Felemelik zászlójukat a megvilágosodás mezején.

Önként megmutatják a születést,
Mégsem születnek, és nincs eredetük.
A Buddhák mezőin ragyognak,
Mint a felkelő nap.

Bár Buddhák millióit szolgálják
Minden elképzelhető ajándékkal,
Sosem fejtegetik a legkisebb különbséget
A Buddha és maguk között.

Beutazzák a Buddha-mezőket,
Hogy jót tegyenek az emberekkel,
De üresnek látják azokat a mezőket,
És mentesek még az „élőlény” fogalmától is.²⁷⁹

Egy bátor bodhisattva egyetlen pillanat alatt
Bármit kinyilvánít,
Minden élőlény viselkedésének
Formáját, hangjait, erkölceit.²⁸⁰

Bár felismerik a Marák tetteit,
Még ezekkel a Marákkal is jóban vannak,
Mert még ilyen cselekedeteket is meg tud valósítani az,
Aki a megszabadító technikában tökéletesedett.

Illuzórikus megnyilatkozásokkal játszanak,
Hogy fejlesszék az élőlényeket,
Öregnek és betegnek mutatva magukat,
Még saját halálukat is megmutatják.²⁸¹

Megmutatják a föld égését
A világvége emésztő lángjai közt,
Azért, hogy a nem állandóságot láttassák
Az állandóság fogalmával.²⁸²

Élőlények százezrei által meghívva,
Mind ugyanabban az országban,
Részt vesznek mindenki felajánlásában,
És mindent a megvilágosodásnak szentelnek.²⁸³

Kitűnnek az ezoterikus tudományokban,
És sok másban,
Minden élőlény
Boldogságát okozzák.²⁸⁴

Szerzetesként a világ furcsa részeinek
Szentelve magukat
Mindazokat fejlesztik,
Akiik ragaszkodnak a dogmatikus nézetekhez.²⁸⁵

Nappá és holddá, Indrákká,
Brahmákká, vagy teremtmények uraivá válhatnak,
Tűzzé, vízzé, földdé vagy széllé²⁸⁶
Változhatnak.

A bajok rövid eónjai alatt
A legjobb szent orvoságok;
Meggyógyítják és boldoggá teszik az embereket,
Megszabadulásukat előidézik.²⁸⁷

Az éhség rövid eónjai alatt
Ételle és itallá válnak.
Először éhet és szomjúságot csillapítanak,
Majd a Dharmát tanítják mindenkinek.²⁸⁸

A kardok rövid eónjai alatt
A szereteten meditálnak,
Megmutatva az emberek százmillióinak
Az erőszakmentességet.²⁸⁹

Nagy csaták közben
Pártatlanok maradnak;
Mert a hatalmas erejű bodhisattvák
A baj megoldásában lelik örömüket.²⁹⁰

Azért, hogy segítsenek az embereken,
Önként alászállnak a poklokra,
Amelyek az elképzelhetetlen
Buddha-mezőkhöz kapcsolódnak.²⁹¹

Az állatvilág minden fájában
Manifesztálják életüket,
A Dharmát tanítva mindenütt.
Ezért hívják őket vezetőeknek.²⁹²

Az anyagi embernek érzéki örömeket nyújtanak,
Az elmélkedőnek transzot.
Teljesen legyőzik a Marákat,
Esélyt sem adva nekik az érvényesülésre.²⁹³

Csakúgy, ahogy megmutatható, hogy
A lótusz nem élhet a tűz közepén,
Megmutatják az örömök és a transz
Végső irrealitását.²⁹⁴

Szándékosan kurtizánná válnak, hogy
Legyőzzék a férfiakat,
És miután a vágy horgára akadtak,
A Buddha-gnózisba helyezi őket.²⁹⁵

Azért, hogy segítsék az élőlényeket,
Mindig törzsfőkké, kapitányokká,
Papokká, miniszterekké,
Sőt, miniszterelnökké válnak.²⁹⁶

A szegényekért
Kimeríthetetlen kinccsé válnak,
Eljuttatva a megajándékozottakhoz
A megvilágosodás szellemét.²⁹⁷

Legyőzhetetlen bajnokokká válnak
A büszkékért és hiúkért,
És büszkeségüket legyőzve
Elindítják őket a megvilágosodás keresésének útján.²⁹⁸

Mindig ott állnak azok mögött,
Akkik félnek,
És bátorságot öntve beléjük
A megvilágosodás felé segítik őket.²⁹⁹

Nagyszerű, szent emberekké válnak
A nagy tudással és tiszta önmegtartóztatással,
Így vezetve az élőlényeket
A tolerancia, a kedvesség és fegyelem erkölcsössége felé.³⁰⁰

Itt, a világban bátran figyelik azokat,
Akiiket szolgálni kell,
Szolgáik, vagy rabszolgáik lesznek,
Vagy tanítványaikként szolgálják őket.³⁰¹

A megszabadító technikában képzettek,
Bemutatnak minden tevékenységet, ami
Valaha is az emberek eszköze lehet
A Dharma örömének élvezetében.³⁰²

Gyakorlataik végtelenek,
Hatásuk tere végtelen,
Végtelen, tökéletes bölcsességükkel
Emberek végtelen sorát szabadítják meg.³⁰³

Még magának a Buddhának is
Nehéz lenne – egymillió eón,
Vagy akár százmillió eón idő alatt –
Kifejteni erényeiket.³⁰⁴

Kivéve néhány alsóbbrendű élőlényt,
Amelyeknek semmi intelligenciájuk,
Van bárki, egy kis ítélőképességgel, aki,
Hallva e tanítást,
Nem vágyik a megvilágosodásra?

9.

A nondualitás Dharma-ajtaja

A licchavi Vimalakirti megkérdezte a bodhisattvákat:

– Jó uraim, kérem, magyarázzák el, a bodhisattvák hogyan lépnek be a nondualitás ajtaján.³⁰⁵

Dharmavikurvana³⁰⁶ bodhisattva azt mondta:

– Nemes uram, teremtés és pusztítás két dolog, de ami nincs megteremtve, és nem jelenik meg, azt nem lehet elpusztítani. Így a dolgok újjá nem születése toleranciájának elérése³⁰⁷ a nondualitás bejárata.

Srigandha bodhisattva folytatta:

– Az „én” és az „enyém” két dolog. Ha nem feltételezzük az egyént, nincs birtoklás. Így a feltételezés hiánya a nondualitás ajtaja.

Srikuta bodhisattva azt mondta:

– A „tisztátalanság” és a „megtisztulás” két dolog. Amikor tudunk a tisztátalanságról, akkor nem vagyunk önhittek a megtisztulás miatt. Az önhittség legyőzéséhez vezető minden ösvény a nondualitás bejárata.

Bhadrajyotis bodhisattva azt mondta:

– A „figyelmetlenség” és a „figyelem” két dolog. Ahol nincs figyelmetlenség, ott nincs figyelem, nincs gondolkodás, és nincs szellemi intenzitás. Így a szellemi intenzitás hiánya a nondualitás bejárata.

Subahu bodhisattva azt mondta:

– A „Bodhisattva-szellem” és a „tanítvány-szellem” két dolog. Amikor mindkettő egy illuzórikus szellemre hasonlít, nincs bodhisattva-szellem, sem tanítvány-szellem. Így a szellem természetének azonosága a nondualitás bejárata.

Animisa bodhisattva azt mondta:

– A dolgok „megragadása” és „nem megragadása” kettő. Amit nem ragadunk meg, azt nem érzékeljük, amit nem érzékelünk, azt nem feltételezzük, és nem tagadjuk meg.³⁰⁸ Így a nem cselekvés és részt nem vétel a nondualitás bejárata.

Sunetra bodhisattva azt mondta:

– A „különlegesség” és a „személytelenség” két dolog. Ha nem feltételezzük, vagy teremtünk valamit, nem alapozzuk meg sem külön-

legességét, sem személytelenségét. E kettő egyenlőségének megértése a nondualitás bejárata.³⁰⁹

Tisya bodhisattva azt mondta:

– A „jó” és a „gonosz” két dolog. Ha nem keressük sem a jót, sem a gonoszt, akkor a lényeges és lényegtelen nondualitásának megértése a nondualitás bejárata.

Simha bodhisattva azt mondta:

– A „bűnösség” és a „büntelenség” két dolog. A gyémántszerű bölcsesség segítségével – amely átjárja azt, aki gyors – nem lekötöttek, és nem megszabadultnak lenni a nondualitás kapuja.

Simhamati bodhisattva azt mondta:

– Ha azt mondjuk, hogy „Ez tisztátalan”, vagy „Ez szeplőtlen”, a dualitás felé haladunk. Aki, a nyugalom elérése érdekében, nem alkot fogalmat a tisztátalanságról, és szeplőtlenségről, mégsem utasítja el teljesen a fogalmakat – az nyugodt, a nyugalom elérése nélkül. Belép a fogalmi kötelekek hiányába, így belép a nondualitásba is.

Suddhadhimukti bodhisattva azt mondta:

– Ha azt mondjuk: „Ez boldogság”, vagy „Ez szenvedés”, az dualizmus. Aki mentes minden számítástól, a gnózis tisztaságán keresztül, annak elméje távoli, mint az űr; így belép a nondualitásba.³¹⁰

Narayana bodhisattva azt mondta:

– Azt mondani, hogy „Ez evilági”, vagy „Ez transzcendentális”, az dualizmus. Ebben a világban benne van az üresség, tehát nincs transzcendencia, sem magában foglalás, sem haladás, sem állás. Így a nondualitás bejárata: nem felülemelkedni, nem belekeveredni, nem menni, nem megállni.

Dantamati bodhisattva azt mondta:

– Az „élet” és a „megszabadulás”³¹¹ kettős. Aki látta az élet természetét, nem tartozik hozzá, és nem is végleg megszabadult. Ennek megértése a nondualitás bejárata.

Pratyaksadarsana bodhisattva azt mondta:

– Az „elpusztítható” és „elpusztíthatatlan” kettős. Ami elpusztult, végleg elpusztult. Ami végleg elpusztult, nem pusztult el; így elpusztíthatatlannak hívjuk. Ami elpusztíthatatlan, az pillanatnyi, és ami pillanatnyi, az elpusztíthatatlan. Ennek megtapasztalását nevezzük a „nondualitás elve bejáratának”.³¹²

Parigudha bodhisattva azt mondta:

– A „lényeg” és „lényegtelenség” kettős. Mivel a lényeg létezése

érzékelhetetlen, mi lehetne a lényegtelen? E nondualitás megértése a nondualitás bejárata.

Vidyudeva bodhisattva azt mondta:

– A „tudás” és „tudatlanság” kettős. A tudatlanság és a tudás természete ugyanaz, mert a tudatlanság meghatározatlan, kiszámíthatatlan, és minden gondolat felett áll. Ennek felfogása a nondualitás bejárata.

Priyadarsana bodhisattva azt mondta:

– Az anyag maga üres. Az üresség nem következik az anyag megsemmisítéséből, hanem az anyag természete az üresség. Ezért egyrészről ürességről, másrészről anyagról érzékelésről, intellektusról, motivációról, tudatosságról beszélni dualisztikus. A tudatosság maga üresség. Az üresség nem következik a tudatosság megsemmisítéséből, hanem a tudatosság természete maga az üresség. Az öt megrögzött csoport megértése, és tudása a gnózis segítségével, a nondualitás bejárata.³¹³

Prabhaketu bodhisattva azt mondta:

– Azt mondani, hogy a négy fő elem egy dolog, és az éteri űr-elem egy másik, az dualisztikus. A négy fő elem az űr természete. Maga a múlt is az űr természete. Maga a jövő is az űr természete. Hasonlóképpen, maga a jelen is az űr természete. A gnózis, ami ilyen módon megérti az elemeket, a nondualitás bejárata.³¹⁴

Pramati bodhisattva azt mondta:

– A „szem” és a „forma” kettős. Ha helyesen megértjük a szemet, és nem ragaszkodunk, nem idegenkedünk, nem vagyunk zavartak, tekintettel a formára, azt hívjuk békének. Hasonlóan, a „fül” és „hang”, „orr” és „illat”, „nyelv” és „íz”, „test” és „érintés”, „ész” és „jelenség” – mind kettős. Viszont ismerve az eszet, mégsem ragaszkodva, idegenkedve, zavartan, tekintettel a jelenségre, ezt békének hívjuk. Ilyen békében élni – a nondualitásba belépni.³¹⁵

Aksayamati bodhisattva azt mondta:

– A nagylelkűség, a mindentudás elérése érdekében, kettős. A nagylelkűség természete maga a mindentudás, és a mindentudás természete maga az elkötelezettség. Hasonlóképpen, kettős a moralitásnak, toleranciának, erőfeszítésnek, meditációnak, és bölcsességnek való elkötelezettség a mindentudás kedvéért. A mindentudás a bölcsesség természete, és a teljes elkötelezettség a mindentudás természete. A különlegesség eme elvének értése a nondualitás bejárata.

Gambhíramati bodhisattva azt mondta:

– Dualisztikus azt mondani, hogy az üresség egy dolog, a jeltelenség egy másik, és a lemondás egy harmadik. Ami üres, annak nincs jele. Aminek nincs jele, nem kíván. Ahol nincs kívánság, nincs gondolatmenet, ész, vagy tudatosság. Látni egy megvilágosodás ajtajában minden megvilágosodás ajtaját – ez a nondualitás bejárata.

Santendriya bodhisattva azt mondta:

– Dualisztikus azt mondani, hogy „Buddha”, „Dharma”, „Sangha”. A Dharma maga a Buddha természete, a Sangha maga a Dharma természete, és egyik sem összetett. A nem összetett: végtelen űr; és minden dolog fejlődése egyenlő a végtelen űrrel. Az ehhez való alkalmazkodás a nondualitás bejárata.

Apratihatanetra bodhisattva azt mondta:

– Dualisztikus „csoportokról”, és a „csoportok megszűnéséről” beszélni. A csoport maga a megszűnés. Miért? A csoportok egoisztikus nézetei, mivel nincsenek létrehozva, végül is nem léteznek. Ezért ilyen nézetek valójában nem alkotnak olyan fogalmakat, hogy „Ezek csoportok”, vagy „Ezek a csoportok megszűnnek”. Végül is nincsenek ilyen megkülönböztető fogalmaik. Ezért az ilyen nézetek magukban hordozzák a megszűnést. Az elő nem fordulás és az el nem pusztítás a nondualitás bejárata.

Suvinita bodhisattva azt mondta:

– A fizikai, verbális és szellemi fogadalmak dualisztikusan nem léteznek. Miért? Ezeknek a dolgoknak természetük a tétlenség. A test tétlensége ugyanaz, mint a beszéd tétlensége, ami ugyanaz, mint az ész tétlensége. Szükséges megismerni és megérteni minden dolog végső tétlenségét, mert ez a tudás a nondualitás bejárata.

Punyaksetra bodhisattva azt mondta:

– Dualisztikus a cselekedeteket dicséretesnek, bűnösnek, vagy semlegesnek²¹⁶ gondolni. Nem belekezdeni dicséretes, bűnös, vagy semleges cselekedetekbe – ez nem dualisztikus. Minden ilyen tett lényege az üresség, ahol végül nincs sem érdem, sem bűn, sem semlegesség, sem maga a cselekvés. Az ilyen tettek nem teljesítése a nondualitás bejárata.

Padmavyuha bodhisattva azt mondta:

– A dualizmus a magunkkal való megszállottságból ered, míg a magunk igaz megértése nem eredményez dualizmust. Aki elviseli a nondualitást, annak nincsenek ideái, és az ideák hiánya a nondualitás bejárata.

Srígárbha bodhisattva azt mondta:

– A dualitást az érzéki megnyilvánulások alkotják. A nondualitás a tárgynélküliség. Ezért a nem ragaszkodás és a nem elutasítás a nondualitás bejárata.

Candrottara bodhisattva azt mondta:

– A „sötétség” és a „világosság” dualisztikus, míg ezek hiánya a nondualitás. Miért? A megszűnésben való feloldódáskor³¹⁷ nincs se sötétség, se világosság, úgy, mint a dolgok minden természete sincs. E nyugalom a nondualitás bejárata.

Ratnamudrahasta bodhisattva azt mondta:

– Dualisztikus megtagadni a világot és élvezni a megszabadulást, viszont sem megtagadni a világot, sem élvezni a megszabadulást – ez nondualitás. Miért? A megszabadulás ott van, ahol szolgaság van, de ahol nincs szolgaság, ott ki kívánna megszabadulni? A koldus, aki se nem szolgál, se nem megszabadult, nem érez rokon- vagy ellenszenvet, belépést nyer a nondualitásba.

Manikutaraja bodhisattva azt mondta:

– Dualisztikus jó és rossz ösvényről beszélni. Aki az ösvényen jár, nem gondolkodik jó és rossz ösvényen. Ilyen érdektelenségben élve nem alkot fogamat „ösvényről”, vagy „nem ösvényről”. A fogalmak megértésével elméje nem foglalkozik a dualitással. Ez a nondualitás bejárata.

Satyarata bodhisattva azt mondta:

– Dualisztikus „igazról”, vagy „hamisról” beszélni. Amikor valaki igazul lát, az nem látja az igazságot,³¹⁸ ezért hogyan is láthatná a hamisat? Miért? Amikor valaki nem a fizikai szemével lát, akkor a bölcsesség szemével néz. A bölcsesség-szemmel akkor lát, amennyiben nincs látás és nem-látás. Ott, ahol nincs látás és nem-látás, ott van a nondualitás bejárata.

Amikor a bodhisattvák mind megadták válaszukat, megszólították Manjusrit, a koronaherceget:

– Manjusri, mi a bodhisattva bejárata a nondualitásba?

– Jó urak – válaszolta Manjusri –, mind jól szóltatok. Mindazonáltal válaszaitok dualisztikusak. Nem ismerni egy tanítást sem, nem kifejezni semmit, nem mondani semmit, nem megmagyarázni semmit, nem bejelenteni semmit, nem javasolni semmit, nem kijelölni semmit – ez a nondualitás bejárata.

Manjusri azt mondta a licchavi Vimalakirtinek:

– Mindannyian elmondtuk véleményünket, nemes uram. Elmagyaráznád a nondualitás bejاراتának tanítását?

A licchavi Vimalakirti hallgatott, nem szólt semmit.³¹⁹

Manjusri helyeselt:

– Kiváló! Kiváló, nemes uram! Valóban ez a bodhisattvák nondualitásának bejاراتa. Itt nincs hasznuk a szavaknak, hangoknak, és ideáknak.

Amikor ezt kijelentette, ötezer bodhisattva lépett be a nondualitás Dharma-ajtaján, és érte el a dolgok meg nem születésének toleranciáját.

10.

A kisugárzott inkarnáció-hozta ünnep

A nagytiszteletű Sariputra azt gondolta: „ha ezek a hatalmas bodhisattvák nem mennek el még dél előtt, mikor fognak enni?”³²⁰

A licchavi Vimalakirti, telepatikusan meghallva a nagytiszteletű Sariputra gondolatait, így szólt hozzá:

– Nagytiszteletű Sariputra, a Tathagata megtanította a nyolc megszabadulást. Ezekre kellene koncentrálnod, figyelni a Dharmára, az anyagi dolgoktól függetlenül elmédet. Várj egy percet, nagytiszteletű Sariputra, és olyan ételt ehetsz, amelyet még sosem ízleltél.

A licchavi Vimalakirti koncentrált, és olyan csodát tett, hogy a bodhisattvák és nagy tanítványok láthatták a Sarvagandhasugandha univerzumot,³²¹ amely a zenit irányában található, annyi buddha-mezőn túl, amennyi homokszem a Gangesz negyvenkét folyójában van. Ott lakik, él a Sugandhakuta Tathagata.³²² Abban az univerzumban a fák olyan illatot bocsátanak ki, amely tútesz a tíz irány buddha-mezőinek minden más emberi és isteni illatán. Abban az univerzumban még a „tanítvány” és „magányos bölcs” szavak sem léteznek, és a Sugandhakuta Tathagata kizárólag bodhisattváknak tanítja a Dharmát. Abban az univerzumban a lovak, az utak, a parkok, és a paloták is mind különféle illatokból állnak, és a bodhisattvák által elfogyasztott étel illata számtalan univerzumon áthatol.

Ekkor a Sugandhakuta Tathagata bodhisattváival éppen asztalhoz ült, hogy elfogyasszák étküket, és a Gandhavyuhahara istenek, akik a Mahayana hívei voltak, szolgáltak fel. Vimalakirti házában mindenki tisztán látta ezt az univerzumot, ahol a Sugandhakuta Tathagata és bodhisattvai ettek.

A licchavi Vimalakirti megszólította a bodhisattvákat:

– Jó uraim, van valaki köztetek, aki szeretne hozni egy kis ételt abból a buddha-mezőből?

Manjusri természetfeletti ereje visszatartotta őket.

A licchavi Vimalakirti azt kérdezte a koronahercegtől:

– Manjusri, nem szégyellsz ilyen gyülekezet tagja lenni?

– Nemes uram – válaszolt Manjusri –, nem azt mondta-e a Tathagata, hogy „aki tanulatlan, azt ne vessük meg”?

A Licchavi Vimalakirti, anélkül, hogy felemelkedett volna az ágyáról, kisugárzott egy inkarnáció-bodhisattvát, akinek teste aranyszínű volt, és a kedvező jelekkel díszített, és olyan külsővel rendelkezett, hogy túlragyogta az egész gyülekezetet. A Licchavi Vimalakirti megszólította:

– Nemes fiam, menj a zenit irányába, és amikor áthaladtál annyi buddha-mezőn, amennyi homok van a negyvenkét Gangesz-folyóban, eléred a Sarvagandhasugandha univerzumot, ahol a Sugandhakuta Tathagata eszik. Menj oda hozzá, és miután földig hajoltál előtte, kérdezd meg: a Licchavi Vimalakirti százezerszer meghajol lábaid előtt, ó, uram, és egészséged iránt érdeklődik. Van-e akárcsak egy kis bajod, kellemetlenséged, nyugtalan vagy-e. Erős vagy-e, jól vagy-e, és nincs-e panaszod, a legnagyobb boldogságban élsz-e?

Miután mindezt megkérdezted, mondd neki: Vimalakirti arra kér, hogy add nekem ételed maradékát, amivel teljesíthetjük a Buddha munkáját a Saha univerzumban. Így az alacsonyrendű élőlények fennkölt törekvéssel töltődnek fel, és a Tathagata nevét³²³ ünnepelni fogjuk.

Az inkarnált bodhisattva azt mondta: „jól van”, és engedelmessé vált Vimalakirtinek. A bodhisattvák látványára arcát az ég felé fordította és már ott sem volt.³²⁴ Amikor elérte a Sarvagandhasugandha univerzumot, meghajolt a Sugandhakuta Tathagata lábai előtt, és azt mondta:

– Uram, Vimalakirti bodhisattva, lábaid előtt meghajolva, üdvözölve téged üzeni: van-e akár egy kis bajod, kellemetlenséged, nyugtalan vagy-e? Erős vagy-e, panasz nélkül élsz-e a legnagyobb boldogságban? Kér téged, lábaid előtt százezerszer meghajolva: lennél-e olyan nagylelkű, és odaadnád-e ételed maradékát, hogy teljesítsük a Buddha munkáját a Saha univerzumban. Akkor azok az élőlények, akik alacsonyrendű utakon járnak, elnyerhetnék az intelligenciát, hogy a Buddha Dharmája után vágyakozzanak, és a Buddha nevét ünnepelnék.

A Sugandhakuta Tathagata buddha-mezejének bodhisattvái meglepődtek, és megkérdezték Sugandhakuta Tathagatát:

– Uram, hol van ilyen hatalmas lény? Hol van a Saha univerzum? Mit ért azon, hogy „azok, akik alacsonyrendű utakra vágnak”?³²⁵

– Nemes uraim, a Saha univerzum a mélypont irányában van annyi

buddha-mezőn túl, amennyi homokszem van a Gangesz negyvenkét folyójában. Ott a Sakyamuni Tathagata tanítja a Dharmát az élőlényeknek, akik alacsonyrendű utakra áhítoznak abban a buddha-mezőben, amit megfertőzött az öt romlottság. Vimalakirti bodhisattva, aki az elképzelhetetlen megszabadulásban él, tanítja a Dharmát a bodhisattváknak. Elküldte ezt az inkarnáció-bodhisattvát, hogy ünnepelje nevem, hogy megmutassa eme univerzum előnyeit, és hogy azokban a bodhisattvákban növelje az erény gyökereit.

A bodhisattvák felkiáltottak:

– Milyen hatalmas lehet maga az a bodhisattva, akinek az inkarnációja ilyen természetfeletti hatalommal, erővel és bátorsággal rendelkezik.

A Tathagata azt mondta:

– Annak a bodhisattvának a nagysága olyan, hogy csodás inkarnációkat küld a tíz irány buddha-mezeibe, és ezek az inkarnációk teljesítik a Buddha munkáját minden élőlényben.³²⁶

A Sugandhakuta Tathagata beleöntött egy kis ételt, átítatva minden illattal, egy illatos üvegcsébe, és odaadta az inkarnáció-bodhisattvának. Annak az univerzumnak a kilencvenmillió bodhisattvája mind vállalkozott arra, hogy elmegy vele: „uram, mi szintén szeretnénk elmenni abba az univerzumba, hogy lássuk, tiszteljük, és szolgáljuk Sakyamuni Buddhát, és lássuk Vimalakirtit, és a bodhisattvákat.”

A Tathagata kijelentette:

– Nemes fiaim, menjetek, ha úgy gondoljátok, ez a megfelelő idő. De nehogy azok az élőlények megőrüljenek illatotoktól, vagy megmérgezzétek őket, illataitok nélkül menjetek. Nehogy a Saha élőlényei féltékenyek legyenek rátok, változtassátok meg a testeteket, hogy elérjétek szépségét. Ne vessétek meg azt az univerzumot, és ne irtózatok tőle. Miért? Nemes fiaim, egy buddha-mező a tiszta úr tere, de a Buddhák, hogy fejlesszék az élőlényeket, nem fednek fel egyszerre mindent a Buddha-birodalomról.

Akkor az inkarnáció-bodhisattva elvette az ételt, és elment a kilencvenmillió bodhisattvával, majd a Buddha hatalmával és Vimalakirti természetfeletti műveletével eltűnt a Sarvagandhasugandha univerzumból, és újra Vimalakirti házánál állt a másodperc töredéke alatt. A licchavi Vimalakirti kilencvenmillió olyan oroszlán-trónt teremtett, mint amilyen állt már ott, és a bodhisattvák leültek.

Az inkarnáció-bodhisattva átadta Vimalakirtinek az étellel teli üveg-

csét, és az étel illata elterjedt Vaisali egész városában, és édes illata száz univerzumban áradt szét. Vaisali városában a brahmanok, férfiak, még a licchavi törzsfő, Candracchattrá is, megérezve az illatot lenyűgözve, csodálkozva állt. Olyannyira megtisztult a testük és az eszük, hogy azonnal Vimalakirti házához mentek a nyolcvannégyezer licchavival együtt.

Látva a magas, széles és gyönyörű oroslán-trónon ülő bodhisattvákat, csodálattal és örömmel teltek el. Mind meghajoltak a nagy tanítványok és a bodhisattvák előtt, majd oldalt leültek. A föld, a vágyvilág, az anyagi világ istenei az illattól lenyűgözve szintén Vimalakirti házához gyűltek.

Akkor a licchavi Vimalakirti azt mondta Sariputrának és a nagy tanítványoknak:

– Nagytiszteletűek, egyétek a Tathagata ételét! Ambrózia, a hatalmas könyörülettel illatosítva. De ne gondoljatok szűklátókörű cselekedetekre,³²⁷ nehogy képtelenek legyetek befogadni ajándékát.

A tanítványok közül néhány viszont máris ezt tette: „hogyan tud ilyen nagy tömeg megenni ilyen kis mennyiségű ételt?”

Az inkarnáció-bodhisattva azt mondta ezeknek a tanítványoknak:

– Ne hasonlítsátok, nagytiszteletűek, saját bölcsességeitek és érdemeitek a Tathagata bölcsességével és érdemeivel! Miért? Például, a négy hatalmas óceán kiszáradhat, de ez az étel sosem fogy el. Ha minden élőlény enne egy eónig a Sumeru-heggyel megegyező mennyiséget ebből az ételből, akkor sem merülne ki. Miért? Mivel a kimeríthetetlen moralitásból, koncentrációból és bölcsességből ered, Tathagata ételének maradéka, ami ebben az üvegben van, nem fogyhat el.

Valóban, az egész gyülekezet jóllakott abból az ételből, és az nem lett kevesebb. Miután megették az ételt, a bodhisattvák, tanítványok, Sakrák, Brahmák, Lokapalák, és más élőlények testében olyan öröm gyúlt ki, mint a Sarvasukhamandita univerzum bodhisattvainak öröme. Bőrük minden pórusából az az illat szállt, amely a Sarvagandhasugandha univerzum fáiból is száll.³²⁸

A licchavi Vimalakirti szándékosan megszólította azokat a bodhisattvákat, akik a Sugandhakuta Tathagata buddha-mezejéből jöttek:

– Nemes uraim, Sugandhakuta Tathagata hogyan tanítja a Dharmát?

– A Tathagata – válaszolták – nem a hang és nyelv eszközeivel tanítja a Dharmát. Kizárólag illatokkal tanítja a bodhisattvákat. Minden

illat-fa tövében egy bodhisattva ül, és a fák illatot bocsátanak ki. Mikor megérik az illatot, a bodhisattvák elérik azt a koncentrációt, amit „a bodhisattva-erény forrásának” nevezünk. Attól kezdve, hogy elérték ezt a koncentrációt, minden bodhisattva-erény megvalósul bennük.

Ezek a bodhisattvák megkérdezték a licchavi Vimalakirtit:

– A Sakyamuni Buddha hogyan tanítja a Dharmát?

– Jó uraim, ezeket az élőlényeket nehéz tanítani. Ezért úgy tanítja őket, hogy az megfeleljen a vadak és civilizálatlanok tanítására. Hogyan tanítja a vadakat és civilizálatlanokat? Milyen előadás a megfelelő? Ilyenek:

Ez a pokol. Ez az állatvilág. Ez a halál urának világa. Ezek a szerencsétlenségek. Ezek az újjászületések sérült képességekkel. Ezek a fizikai bűnök, és ezek a fizikai bűnök büntetései. Ezek a verbális bűnök, és ezek a verbális bűnök büntetései. Ezek a szellemi bűnök, és ezek a szellemi bűnök büntetései. Ez az ölés. Ez a lopás. Ez a házasságtörés. Ez a hazugság. Ez a rágalmazás. Ez a nyers beszéd. Ez a léha beszéd. Ez a vágyakozás. Ez a rosszindulat. Ez a hamis nézet.³²⁹ Ezek a büntetései. Ez a fősvénység, és ez a hatása. Ez a halhatatlanság. Ez a gyűlölet. Ez a tunyaság. Ez a tunyaság gyümölcse. Ez a hamis bölcsesség, és ez a hamis bölcsesség gyümölcse. Ezek a szabályok megszegései. Ez a személyes megszabadulás kötelezettségei. Ezt meg kell tenni, azt nem kell megtenni. Ez helyes, azt abba kell hagyni. Ez zavaros, az nem zavaros. Ez bűn, az a bűn fölé emelkedik. Ez az ösvény, az a rossz ösvény. Ez erény, az pedig rossz. Ez feddést érdemlő, az feddhetetlen. Ez tisztátalan, az tiszta. Ez világi, az földöntúli. Ez összetett, az nem összetett. Ez szenvedély, az megtisztulás. Ez élet, az megszabadulás.³³⁰

Így képzi a Dharma sokszínű magyarázatával a Buddha azoknak az embereknek az elméjét, akik olyanok, mint a vadlovak. Mint a vadlovak, vagy vad elefántok sem lesznek szelídek, hacsak az ösztöke bele nem hatol a velejükbe, ezért az embereket, akik vadak, és nehéz őket civilizálni, csak a szenvedésekről szóló előadásokkal lehet tanítani.

A bodhisattvák azt mondták:

– Ez a Sakyamuni Buddha nagyságának alapja! Bámulatos, hogyan civilizálja a vadakat – elrejtve csodás hatalmát –, akik szegények és alacsonyrendűek. A bodhisattvákban, akik ilyen nehézségek buddhamezejében élnek, biztosan elképzelhetetlenül hatalmas könyörület lakozik!³³¹

– Úgy van, jó uraim! – felelte a licchavi Vimalakirti – Úgy van, ahogy mondjátok. Azoknak a bodhisattváknak a könyörületessége, akik ide születnek újjá, hatalmas. Ebben az univerzumban egy élet alatt nagyon sokat tesznek az emberekért. Olyan sok jót Sarvagandhasugandha univerzumában százezer éón alatt sem lehet tenni az élőlényekért. Miért? Jó uraim, ebben az univerzumban van tíz erényes gyakorlat, ami semmilyen más buddha-mezőben nem létezik. Ezek: megnyerni³³² a szegényeket a nagylelkűséggel; megnyerni az erkölcssteleneket az erkölccsel; megnyerni a gyűlölködőket a toleranciával; megnyerni a lustákat az erőfeszítéssel; megnyerni az elméjükben zavartakat a koncentrációval; megnyerni a hamis bölcseket az igazi bölcsességgel; megmutatni a nyolc szerencsétlenségtől szenvedőnek, hogyan emelkedjenek bajaik fölé; a Mahayanát tanítani azoknak, akik szülőkörűek;³³³ megnyerni azokat, akikben nincsenek meg az erény gyökerei, az erény gyökereivel; fejleszteni az embereket anélkül, hogy megzavarnánk őket, az egységesítés négy eszközével. Olyanok, akik ezzel a tíz erénnyel foglalkoznak, nem léteznek más buddha-mezőben.

A bodhisattvák megkérdezték:

– Hány tulajdonsággal kell egy bodhisattvának rendelkeznie ahhoz, hogy épségben átjusson egy tiszta buddha-mezőbe, miután elvándorol a halállal a Saha univerzumból?

Miután elvándorol a halállal a Saha univerzumból – felelte Vimalakirti –, egy bodhisattvának nyolc tulajdonsága kell, hogy legyen, hogy épségben elérjen egy tiszta buddha-mezőt. Mi az a nyolc? El kell határozni: jót kell tennem minden élőlényvel, anélkül, hogy magamnak a legkisebb jót keresném. El kell viselnem minden ember szenvedését, és minden embernek oda kell adnom összegyűjtött erényeimet. Nem szabad haragudnom senkire sem. Örvendeznem kell minden bodhisattvának, mintha ők lennének a Tanító.³³⁴ Nem szabad figyelmen kívül hagynom semmilyen tanítást, akár hallottam már őket, akár nem. Irányítanom kell az eszemet, anélkül, hogy megkívnám mások előnyeit, és anélkül, hogy büszke lennék a sajátjaimra. Meg kell vizsgálnom saját hibáimat, és nem szabad hibáztatnom másokat az ő hibáikért. Örülöm kell annak, hogy tudatos vagyok, és mindig erényesnek kell lennem.

Ha egy bodhisattvában mind a nyolc erény megtalálható, amikor a

halállal elvándorol a Saha univerzumból, épségben fog megérkezni egy tiszta buddha-mezőbe.

Amikor a licchavi Vimalakirti és Manjusri elmondta a Dharma e tanítását az odagyűlt tömegnek, százezer ember érezte az összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodást, és tízezer bodhisattva érte el a dolgok újjá nem születésének toleranciáját.

11.

Az elpusztítható és az elpusztíthatatlan tanítása

Eközben Amrapali kertje, ahol az Úr a Dharmát tanította, nagyobb és nagyobb lett, és az egész gyülekezet aranyos színben pompázott. A nagytiszteletű Ananda megkérdezte a Buddhát:

– Uram, Amrapali kertjének növekedése és a gyülekezet arany színben pompázása – mit jövendőnek ezek a kedvező jelek?

– Ananda – felelte a Buddha –, ezek a kedvező jelek azt jövendőlik, hogy a licchavi Vimalakirti és Manjusri, nagy tömeg kíséretében, a Tathagata elé járul.

Abban a pillanathban a licchavi Vimalakirti így szólt a koronaherceghez:

– Manjusri, menjünk ezekkel az emberekkel az Úr elé, hogy lássák a Tathagatát, és meghajoljanak előtte.

– Nemes uram – válaszolt Manjusri –, küldd őket, ha úgy érzed, itt az idő.

A licchavi Vimalakirti csodát tett, és az egész gyülekezetet, a trónokkal együtt, a jobb kezére tette, majd varázslattal a Buddha előtt megjelent, és a földre helyezte őket. Meghajolt a Buddha lábainál, és összetett kézzel jobb felé hétszer körüljárta, majd félrehúzódvá leült.

A bodhisattvák, akik a Sugandhakuta Tathagata univerzumából jöttek, leszálltak oroszlán-trónjaikról, és meghajolva a Buddha lábainál, hódolatuk jeléül összetették kezüket, és félrehúzódtak. A többi bodhisattva, nagy szellemi hősök, és a tanítványok szintén leszálltak trónjaikról, és hasonlóképpen meghajoltak a Buddha lábainál, és félrehúzódtak. Ugyanígy az Indrák, Brahmák, Lokapalák, és istenek meghajoltak a Buddha lábainál, és félrehúzódtak.

Akkor a Buddha, elragadtatva a bodhisattvákat üdvözlésével, azt mondta:

– Nemes fiaim, üljetek trónjaitokra!

Buddha parancsára leültek.

A Buddha azt mondta Sariputrának:

- Sariputra, láttad a bodhisattvák, a legjobb élőlények csodáit?
- Láttam, uram.
- Mit éreztél?
- Uram, az elképzelhetetlenséget éreztem. Cselekedeteik olyan elképzelhetetlenek voltak számomra, hogy nem voltam képes rájuk gondolni, megítélni, még elképzelni sem őket.

A nagytiszteletű Ananda azt kérdezte a Buddhától:

- Uram, mi ez az illat, amihez foghatót nem éreztem még?
- Ez az illat ezeknek a bodhisattváknak a pórusaiból száll.
- Nagytiszteletű Ananda – tette hozzá Sariputra –, ugyanez az illat árad a mi pórusainkból is!

- Honnan jön ez az illat?

- A licchavi Vimalakirti kapott egy kis ételt a Sarvagandhasugandha univerzumból, a Sugandhakuta Tathagata buddha-mezejéből, és ez az illat árad azoknak a testéből, akik ettek az ételből.

A nagytiszteletű Ananda megszólította a licchavi Vimalakirtit:

- Meddig marad meg ez az illat?
- Amíg megemésztk.
- Mikor emésztk meg?
- Negyvenkilenc nap alatt emésztk meg, és az illat még hét napig árad, de akkor sem lesznek emésztkési zavarai. Nagytiszteletű Ananda, ha a szerzetesek, akik nem léptek a végső elhatározásba,³³⁵ megeszik ezt az ételt, akkor emésztk meg, amikor belépnek abba az elhatározásba.³³⁶ Amikor olyasvalaki eszik belőle, aki belépett a végső elhatározásba, addig nem emésztk meg, amíg elméje teljesen meg nem szabadul. Ha olyan ember eszik belőle, aki még nem érezte az összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodás szellemét, csak akkor emésztk meg, amikor elérte a tökéletes megvilágosodást.³³⁷ Ha olyan ember eszik ebből az ételből, aki befogadta a tökéletes megvilágosodás szellemét, nem emésztk meg addig, míg el nem érte a toleranciát.³³⁸ Ha az eszik ebből az ételből, aki elérte a toleranciát, nem emésztk meg addig, amíg el nem éri a bodhisattvaságot, ami egy életre van a Buddháságtól. Nagytiszteletű Ananda, ez olyan, mint az az orvosság, amit finomnak nevezünk, amely eléri a gyomrot, de addig nem emésztk meg, amíg minden méreg meg nem semmisült. Nagytiszteletű Ananda, ez az étel sem emésztk meg addig, míg a szenvedélyek mérge mind meg nem semmisül, csakis akkor.

A nagytiszteletű Ananda azt mondta a Buddhának:

– Uram, csodálatos, hogy ez az étel hogyan teljesíti a Buddha munkáját!

– Az, bizony, Ananda! Úgy van, ahogy mondd! Vannak buddha-mezők, amelyek bodhisattvák révén teljesítik a Buddha munkáját; vannak, amelyek fényekkel; vannak, amelyek a megvilágosodás fájával; vannak, amelyek fizikai szépséggel, és a Tathagata jeleivel; vannak, amelyek vallási köntőssel; vannak, amelyek étellel; vannak, amelyek vízzel; vannak, amelyek kertekkel; vannak, amelyek palotákkal; vannak, amelyek kastélyokkal; vannak, amelyek csodás inkarnációkkal; vannak, amelyek az úrral; vannak, amelyek az ég fényeivel. Miért van ez így, Ananda? Mert e különböző eszközökkel az élőlényeket tanítják. Hasonlóképpen, vannak buddha-mezők, amelyek úgy teljesítik a Buddha munkáját, hogy az embereknek megtanítják a szavakat, definíciókat, példákat, mint „álmok”, „képzetek”, „a hold képe a vízben”, „visszhangok”, „illúziók”, „káprázat”; és olyanok, amelyek úgy teljesítik a Buddha munkáját, hogy érthetővé teszik a szavakat. Vannak olyan tiszta buddha-mezők is, ahol mindezt beszéd nélkül, hallgatással, kifejezhetetlenséggel, taníthatatlansággal teszik. Ananda, a Buddhák cselekedetei, élvezetei, gyakorlatai között nincs olyan, amely ne teljesítené a Buddha munkáját, mert mind tanítja az élőlényeket. Végül, Ananda, a Buddhák a négy Marával, és a szenvedélyek nyolcvannégyezer fajtájával is teljesítik a Buddha munkáját.

Ananda, ez az a Dharma-ajtó, amit úgy nevezünk: „bevezetés a Buddha-tulajdonságokba”. A bodhisattva, aki belép ezen az ajtón, nem tapasztal sem örömet, sem büszkeséget, amikor szembe találja magát egy buddha-mezővel, amit a nemes tulajdonságok nagyszerűsége díszít, és nem érez sem bánatot, sem idegenkedést, amikor olyan buddha-mezővel találja magát szembe, amit nem díszítenek ezek a nagyszerűségek, hanem minden esetben mély hódolatát fejezi ki a Tathagatának. Valóban csodálatos, hogy a Buddhák, akik megértik a dolgok egyenlőségét, hányféle buddha-mezőt teremtenek, hogy tanítsák az embereket!

Ananda, éppúgy, ahogy a buddha-mezők sokfélék jellegzetes tulajdonságaikra nézve, de abban nem különböznek, hogy ugyanaz az ég fedi őket, ugyanígy a Tathagaták is sokfélék fizikai testüket illetően, viszont nem különböznek akadálytalan gnózisukban.

Ananda, minden Buddha ugyanolyan, ami a Buddha-tulajdonságaik tökéletességét illeti, amelyek: alakjuk, színük, kisugárzásuk, tes-

tük, jeleik, nemességük, erkölcsösségük, koncentrációjuk, bölcsességük, megszabadulásuk, a megszabadulás gnóziisa és meglátása, erejük, bátorságuk, különleges Buddha-tulajdonságaik, hatalmas szeretetük, hatalmas könyörületük, segítőkészségük, cselekedeteik, gyakorlataik, ösvényeik, életük hosszúsága, a Dharma tanítása, az emberek fejlesztése és megszabadítása, a buddha-mezők megtisztítása. Ezért mindegyiküket Samyaksambuddhának, Tathagatának, Buddhának hívják.³³⁹

Ananda, még ha egy éonig is tartana az életed, akkor sem tudnád pontosan megérteni ennek a három névnek a jelentését és pontos verbális értelmét. Ha ennek a milliárd-világú univerzumnak minden lakója olyan lenne, mint te – a legelső a tanultak közt, és a legelső azok közt, akik emlékezettel és varázsigékkel³⁴⁰ vannak megáldva – és még ha egy éonig lennének is hívők, akkor sem lennének képesek teljesen megérteni ennek a három szónak – Samyaksambuddha, Tathagata, Buddha – a pontos jelentését. Ananda, a Buddha megvilágosodása mérhetetlen, és a Tathagata bölcsessége és ékesszólása elképzelhetetlen.

Akkor a nagytiszteletű Ananda megszólította a Buddhát:

– Uram, ettől a naptól kezdve nem nevezem magam a legtanultabbnak.

– Ne bátortalanodj el, Ananda. Miért? A legtanultabbnak nyilvánítottalak, de a tanítványok között, nem a bodhisattvákhöz viszonyítva. Ananda, nézz a bodhisattvákra. Még a legbölcsebb ember sem tudja felmérni őket. Megmérhetjük az óceán mélységét, de a bodhisattvák bölcsességének, gnózisának, emlékezetének, varázsigéinek, vagy ékesszólásának mélységét nem. Ananda, meg kell maradnod a nyugalomban, tekintettel a bodhisattvák tetteire. Miért? Ezekre a csodákra, amelyeket a licchavi Vimalakirti egyetlen reggel tett, a csodás hatalommal rendelkező tanítványok és magányos bölcsék sem képesek, még ha inkarnációjuk és átalakulásuk minden erejét szánják is rá, százezermillió éon idő alatt.

A Sugandhakuta Tathagata buddha-mezejéből jött bodhisattvák hódolatukban összetették kezüket, és a Sakyamuni Tathagatának tisztelegve megszólították:

– Urunk, amikor először ebbe a buddha-mezőbe érkeztünk, negatív képzetünk volt róla, de most elhagyjuk ezt a rossz gondolatot. Miért? Urunk, a Buddhák birodalma és képességeik a megszabadító technikát

illetően elképzelhetetlenek. Azért, hogy fejlesszék az embereket, ilyen és ilyen mezőt teremtenek, hogy azok megfeleljenek az ilyen és ilyen emberek vágyainak. Urunk, adj nekünk olyan tanítást, amellyel emlékezhetünk rád, amikor visszatértünk Sarvagandhabugandhába.

– Nemes fiaim – válaszolta a Buddha –, van a bodhisattváknak egy megszabadulásuk, amit „elpusztíthatónak és elpusztíthatatlannak” neveznek. Ebben a megszabadulásban kell képeznetek magatokat. Mi ez? „Elpusztítható” – ez az összetett dolgokra utal.³⁴¹ „Elpusztíthatatlan” – ez a nem összetett dolgokra utal. Viszont a bodhisattvának nem szabad elpusztítania az összetettet, sem pihennie a nem összetetben.³⁴²

Az összetett dolgok el nem pusztítása áll: a hatalmas szeretet el nem vesztéséből; a hatalmas könyörület fel nem adásából; a mindentudó ész el nem felejtéséből, amit a szilárd elhatározás okoz; az emberek fejlesztésében való el nem fáradásból; az egységesítés eszközeinek el nem hagyásából; a test és élet feladásából, hogy fenntartsuk a szent Dharmát; sosem elégszünk meg az erény összegyűjtött gyökereivel; örömről leljük az elkötelezettségben; nem vagyunk lusták a Dharma keresésében; a Dharmát önző hallgatagság³⁴³ nélkül tanítjuk; nem sajnáljuk az erőfeszítést a Tathagaták látogatásában és szolgálataiban; bátrak vagyunk az önkéntes reinkarnációban; nem vagyunk büszkéek sikereinkre, de nem hajlunk meg kudarc esetén; nem vetjük meg a tanulatlanokat, és tiszteljük a tanultakat, mintha maga a Tanító lennének; mérsékelte tesszük, akinek szenvedélyei túlzottak; örömről leljük a magányban, de nem ragaszkodunk hozzá; nem vágyunk saját boldogságunkra, de vágyódunk mások boldogsága után; befogadjuk a transzot, meditációt, nyugalmat, mintha ezek lennének az Avici pokol; befogadjuk a világot, mintha a megszabadulás kertje lenne; a koldusokat szellemi tanítóknak tekintjük; minden vagyon odaadását a Buddháság megértésének tekintjük; az erkölcsteleneket megmentőknek tekintjük,³⁴⁴ a transzcendenciákat szülőknak tekintjük; a megvilágosodás segítőit szolgálóknak tekintjük; sosem hagyjuk abba az erény gyökereinek gyűjtését; minden buddha-mező erényeit a saját buddha-mezőnkbe helyezzük; határtalan, tiszta áldozatokat ajánlunk fel, hogy eleget tegyünk a kedvező jeleknek; tartózkodunk a bűnöktől, így ékesítjük testünket, beszédünket, eszünket; mérhetetlen sok éonig reinkarnálódunk, míg megtisztítjuk testünket, beszédünket, elménket; szellemi hősiességgel kerüljük az elbátortalanodást,

amikor a Buddha mérhetetlen erőneit megtudjuk; a hölcesség éles kardját úgy forgatjuk, hogy mérsékeljük az ellenséget: a szenvedélyeket; jól ismerjük a csoportokat, az elemeket, az érzéseket, hogy el tudjuk viselni minden ember terhét; energiától ragyogunk, hogy legyőzzük a démonok seregét; keressük a tudást, hogy elkerüljük a büszkeséget; elégedettek vagyunk egy kis vággal, hogy fenntartsuk a Dharmát; nem érintkezünk világi dolgokkal, hogy örömlünket leljük minden emberben; mindencselekedetünkben hibátlanok vagyunk, hogy hasonlóvá váljunk minden emberhez; megvalósítjuk a nagy tudást, hogy teljesítsük a jótétemény kötelességét; elsajátítjuk a varázsigéket, emlékezetet, tudást, hogy megőrizzünk minden tudást; ismerjük az emberek szellemi tevékenységeinek fokát, hogy elűzzük minden élőlény kétségeit; legyőzhetetlen csodás tetteket hajtunk végre, hogy a Dharmát tanítsuk; ellenállhatatlanul beszélünk a határtalan ékesszólás elsajátításával;³⁴⁵ megízleljük az emberi és isteni sikert az erény tíz ösvényének megtisztításával; megalapozzuk Brahma tiszta államának ösvényét a négy mérhetetlen gyakorlásával;³⁴⁶ a Buddhákat hívjuk, hogy tanítsák a Dharmát, örvendünk nekik, dicsérjük őket, ezzel hallhatjuk a Buddha dallamos hangját; képezzük testünket, beszédünket, elménket, így biztosítjuk a folyamatos szellemi fejlődést; nem ragaszkodunk semmihez, így elsajátítjuk a Buddha viselkedését; összegyűjtjük a bodhisattvák parancsait,³⁴⁷ hogy az embereket a Mahajanához vonzzuk; mindig tudatosak vagyunk, nehogy bármilyen jó tulajdonság a figyelmünkön kívül maradjon. Nemes fiaim, egy bodhisattva, aki így alkalmazkodik a Dharmához, nem rombolja le az összetett birodalmat.

Mi az, hogy „nem pihen a nem összetettben”? Egy bodhisattva gyakorolja az ürességet, de nem valósítja meg. Gyakorolja a lemondást, de nem valósítja meg. Gyakorolja a nem-megvalósítást, de nem valósítja meg. Ismeri a nem-állandóságot, de nem önelégült az erőnevei miatt. Figyelembe veszi a szenvedést, de nem reinkarnálódik szándékosan. Ismeri a lényegtelenséget, de nem veszi el magát. Figyelembe veszi a békét, de nem keresi a szélsőséges békét. Kedveli a magányt, de nem kerül a szellemi és fizikai erőfeszítést. Figyelembe veszi a nyugtalanságot, de nem hagyja el a jó cselekedetek helyét. Figyelembe veszi a fel nem tűnést, de felvállalja minden ember terhét. Figyelembe veszi a tisztaságot, de követi a világ haladását. Figyelembe veszi a mozdulatlanságot, de mozog, hogy fejlessze az élőlényeket. Figyelembe veszi a

lényegteleniséget, mégis könyörületes minden élőlényhez. Figyelembe veszi a meg nem születést, mégsem esik a tanítványok végső elrendelésébe. Figyelembe veszi a hiúságot, értelmetlenséget, lényegteleniséget, függőséget, helynélküliséget, mégis érdemei nem hiabavalóak, tudása nem értelmetlen, gondolatai nem lényegtelenek, küzd a független gnózis felszenteléséért, és a Buddha-családért.³⁴⁸

Így, nemes fiaim, egy bodhisattva, aki ilyen Dharma után vágyakozik, nem pihen a nem összetettben, és nem rombolja le az összetettet.

Továbbá, hogy megvalósítsa az érdemeket, egy bodhisattva nem pihen a nem összetettben, és, hogy megvalósítsa a bölcsességet, nem rombolja le az összetettet. Azért, hogy teljesítse a hatalmas szeretetet, nem pihen a nem összetettben, és, hogy teljesítse a hatalmas könyörületet, nem rombolja le az összetett dolgokat. Azért, hogy fejlessze az élőlényeket, nem pihen a nem összetettben, és, hogy törekedjen a Buddha-tulajdonságokra, nem rombolja le az összetett dolgokat. Azért, hogy tökéletesítse a Buddhaságot, nem pihen a nem összetettben, és, hogy tökéletesítse a mindentudás gnózisát, nem rombolja le az összetett dolgokat. A megszabadító technika elemei miatt nem pihen a nem összetettben, és, bölcsességének alapos analízisén keresztül nem rombolja le a nem összetett dolgokat. Azért, hogy megtisztítsa a buddha-mezőt, nem pihen a nem összetettben, és a Buddha kegyelmének hatalmával nem rombolja le az összetett dolgokat. Mert érzi az élőlények szükségét, nem pihen a nem összetettben, és azért, hogy a Dharma értelmét hűen tükrözze, nem rombolja le az összetettet. Erényének gyökerei miatt nem pihen a nem összetettben, és az erény gyökerei iránti ösztönös lelkesedése miatt nem rombolja le az összetett dolgokat. Azért, hogy teljesítse imáit, nem pihen a nem összetettben, és mivel nincsenek vágyai, nem rombolja le az összetett dolgokat. Pozitív gondolatának tisztasága miatt nem pihen a nem összetettben, és szilárd elhatározásának tisztasága miatt nem rombolja le az összetett dolgokat. Azért, hogy használja az öt hatalmas tudást, nem pihen a nem összetettben, és a buddha-gnózis³⁴⁹ hat hatalmas tudása miatt nem rombolja le az összetett dolgokat. Azért, hogy teljesítse a hat transzcendenciát, nem pihen a nem összetettben, és, hogy teljesítse az időt,³⁵⁰ nem rombolja le az összetett dolgokat. Azért, hogy összegyűjtse a Dharma kincseit, nem pihen a nem összetettben, és mert nem szeret semmilyen szűklátókörű tanítást,³⁵¹ nem rombolja le az összetett dolgokat. Mivel a Dharma minden orvosságát össze-

gyűjti, nem pihen a nem összetettben, és, hogy megfelelően alkalmazza a Dharma orvosságait, nem rombolja le az összetett dolgokat. Azért, hogy megerősítse elkötelezettségét, nem pihen a nem összetettben, és, hogy ezen elkötelezettségek hibáit kijavítsa, nem rombolja le az összetett dolgokat. Azért, hogy kifőzze a Dharma elixírjeit, nem pihen a nem összetettben, és, hogy a szövevényes Dharma nektárját szétossza,³⁵² nem rombolja le az összetett dolgokat. Mivel ismeri a szenvedélyek minden betegségét, nem pihen a nem összetettben, és, hogy minden élőlény betegségét meggyógyítsa, nem rombolja le az összetett dolgokat.

Igy, nemes fiak, a bodhisattva nem rombolja le az összetett dolgokat, és nem pihen a nem összetettben, és ez a bodhisattva megszabadulása, amit „lerombolhatónak és nem lerombolhatónak” nevezünk. Nemes fiak, nektek is ezért kellene küzdeni.

Akkor a bodhisattvák, ezt hallván, elégedettek, boldogok és áhítatosak lettek. Elméjük örömmel telt el. Azért, hogy szolgálják a Sakyamuni Buddhát, a Saha univerzum bodhisattváit, és ezt a tanítást, az egész milliárd-világos univerzumot vastagon beborították illatos porral, tömjénnel, virággal. Megvendégelve a Tathagata kíséretét, fejet hajtottak a Buddha előtt, jobb felé hétszer körüljárták, és himnusszal dicsérték. Ezután eltűntek ebből az univerzumból, és a másodperc töredéke alatt már a Sarvagandhasugandha univerzumban voltak.

12.

Az Abhirati univerzum és az Aksobhaya Tathagata

A Buddha azt mondta a licchavi Vimalakirtinek:

– Nemes fiam, ha látnád a Tathagatát, hogyan néznéd?

– Uram – felelte a licchavi Vimalakirti –, amikor meglátnám a Tathagatát, nem látnám őt. Miért? Mert nem született a múltban, nem lesz a jövőben, és nincs a jelenben sem. Miért? Ő a lényeg, ami az anyag valósága,³⁵³ de nem az anyag. Ő a lényeg, ami az érzékelés valósága, de nem az érzékelés. Ő a lényeg, ami az intellektus valósága, de nem az intellektus. Ő a lényeg, ami a motiváció valósága, de nem a motiváció. Ő a lényeg, ami a tudatosság valósága, de nem a tudatosság. Mint az úr elemei, ő sem lakozik a négy elemben. Mivel túllépi a szem, fül, orr, nyelv, test, ész terét, nem jelenik meg a hat érzékben. Nem található a három világban, mentes a három tisztátalanságtól, kapcsolatban van a hármasság megvilágosodással, övé a három tudás, elérte azt, ami elérhetetlen.

A Tathagata elérte a dolgoktól való függetlenséget, mégsem a valóság határa. A végső valóságban lakozik, még sincs kapcsolat a valóság és őközte. Nem okokból teremtett, és nem függ a feltételektől. Nem mentes a jellegzetességektől, de nincsenek jellemzői. Nem egyszerű a természete, de nem is változatos. Nem egy eszme, nem egy szellemi képződmény, de nem is nem-eszme. Nem a túlsó part, nem az innenső, de nem is a kettő közt. Nincs itt, nincs ott, nincs sehol. Sem ez, sem az. A tudatosság nem fedezheti fel, és nem is rejlik a tudatosságban. Nem a sötétség, és nem a világosság. Nem név, és nem jel. Nem gyenge, és nem erős. Nem él semmilyen országban, és irányban.³⁵⁴ Nem jó, és nem gonosz. Nem összetett, sem nem-összetett. Nem magyarázható el, hogy lenne jelentése egyáltalán.

A Tathagata nem nagylelkűség, és nem kapzsiság; nem erkölcs, és nem erkölcstelenség; nem tolerancia, és nem rosszindulat; nem erőfeszítés, és nem lustaság; nem koncentráció, és nem nyugtalanság; nem bölcsesség, és nem butaság. Kifejezhetetlen. Nem igazság, és nem hamisság; nem a világtól való menekülés, de nem a világtól való menekülés kudarca; nem oka a világba való belemertülésnek, sem nem

oka a világba való belemerülésnek; ő minden elmélet és gyakorlat megszűnése. Nem tere az érdemeknek, sem nem tere az érdemeknek; nem érdemes az adományokra, sem nem érdemes az adományokra. Nem tárgy, ezért nem lehet kapcsolatba lépni vele. Nem egy egész, sem egy rész. Felülmúl minden számítást. Egészen pártatlan, nem egyenlő a dolgok végső valóságával. Egyedülálló, főleg erőfeszítésben. Minden mértéket felülmúl. Nem megy, nem marad, nem halad túl semmin. Nem látható, nem hallható, nem kíváló, nem ismert. Nem bonyolult, mert elérte a mindentudás nyugalját. Minden dologgal szemben pártatlan, nem tesz különbséget köztük. Nem vádol, nem túloz, nem romlott, nincsenek elképzelései és intellektusa. Mentés a cselekvéstől, születéstől, nem fordul elő, nincs eredete, teremtése, nemteremtése. Nincs benne félelem, sem tudatalatti;³⁵⁵ szomorúság, öröm, feszültség. Szavakkal nem fejezhető ki.

Ilyen a Tathagata teste, és így kell nézni. Aki így nézi, az igazat látja. Aki másképp nézi, az tévesen látja.

A nagytiszteletű Sariputra megkérdezte a Buddhától:

– Nemes Vimalakirti melyik buddha-mezőben halt meg, mielőtt ebbe a buddha-mezőbe inkarnált?

– Sariputra, kérdezd közvetlenül ezt a jó embert, hogy hol halt meg.

– Nemes uram, honnan inkarnálódtál ide?

– Van olyan dolog, ami szerinted meghal, vagy újjászületik?

– Semmi sem hal meg, és születik újjá.

– Hasonlóképpen, nagytiszteletű Sariputra, ahogy semmilyen dolog nem hal meg és nem születik újjá, miért kérdezed, hogy „Hol haltál meg, mielőtt ide inkarnálódtál?” Nagytiszteletű Sariputra, ha valaki azt kérdezné egy varázsló által teremtett férfitől vagy nőtől, hogy hol halt meg, mit gondolsz, mit válaszolnának?

– Nemes úr, a csodás teremtmények nem halnak meg, és nem születnek újjá.

– Nagytiszteletű Sariputra, nem jelentette-e ki a Tathagata, hogy minden dolog csodás módon teremtett?

– De, nemes uram, ez így van.

– Nagytiszteletű Sariputra, mivel minden dolog csodás módon teremtett, miért kérdezed, hogy „Hol haltál meg, mielőtt ide inkarnálódtál?” Nagytiszteletű Sariputra, a halál feladatunk teljesítésének vége, az újjászületés pedig a folytatása. Noha egy bodhisattva meghal, erénye gyökereinek nincs vége, és, noha újjászületik, nem ragaszkodik a bűnök folytatásához.

A Buddha azt mondta a nagytiszteletű Sariputrának:

– Sariputra, ez a szent ember az Aksobhya Tathagatától, 356 az Abhirati univerzumból jött ide.

– Uram – válaszolt Sariputra –, csodálatos, hogy ez a szent ember, aki elhagyott egy olyan tiszta buddha-mezőt, mint az Abhirati, egy olyan tökéletlen buddha-mezőt élvezhessen, mint ez a Saha univerzum!

– Sariputra – felelt a licchavi Vimalakirti –, mit gondolsz, a napfény elkíséri a sötétséget?

– Természetesen nem, nemes uram!

– Akkor nem járnak együtt?

– Nemes úr, ez a kettő nem jár együtt. Amint felkel a nap, a sötétség megszűnik.

– A nap miért emelkedik a világ fölé?

– Azért, hogy megvilágítsa a világot, és, hogy megsemmisítse a sötétséget.

– Ugyanígy, nagytiszteletű Sariputra, egy bodhisattva szándékosan a tisztátalan buddha-mezőbe inkarnálódik, hogy megtisztítsa az élőlényeket, hogy a bölcsesség ragyogjon, hogy eltűnjön a sötétség. Mivel nem kerülnek kapcsolatba a szenvedélyekkel, elűzik minden élőlény szenvedélyének sötétjét.

Az egész gyülekezet arra vágyott, hogy megnézhesse az Abhirati univerzumot, az Aksobhya Tathagatát, bodhisattvát, és nagy tanítványait. A Buddha, tudván ezt, így szólt a licchavi Vimalakirtihez:

– Nemes fiam, ez a gyülekezet látni kívánja az Abhirati univerzumot és az Aksobhya Tathagatát – mutasd meg nekik!

A licchavi Vimalakirti azt gondolta: „anélkül, hogy felkelnék az ágyamról, jobb kezembe kellene vennem az Abhirati univerzumot, minden tartalmával együtt: bodhisattvák százezreivel; a devákkal, nagákkal, yaksákkal, gandharvákkal, asurákkal; folyóival, tóival, forrásaival, patakjaival, óceánjaival, és más vizekkel; a Sumeru-heggyel, más hegyekkel és hegyláncokkal; holdjával, napjával, csillagaival; Brahmájával és kíséretével; falvaival, városaival, tartományaival, királyságaival, férfiaival, nőivel, és házaival; bodhisattváival, tanítványaival; az Aksobhya Tathagata megvilágosodásának fájával; az Aksobhya Tathagatával, magával, aki hatalmas gyülekezet körében ül, és a Dharmát tanítja. A lótuszokkal együtt, amelyek beteljesítik a Buddha küldetését az élőlények közt; a három ékkövel díszített létrákkal, amelyek a föld-

ről a Trayastrimsa-mennybe nyúlnak, amely létrákon az istenek leereszkednek a földre, hogy lássák, tiszteljék, és szolgálják az Aksobhya Tathagatát, hogy hallják a Dharmát, és amely létrán az emberek felmásznak a Trayastrimsa-mennybe, hogy meglátogassák az isteneket. Mint a fazekas a korongjával, lekicsinyítem ezt az univerzumot, megszámlálhatatlan erényeivel együtt, apróra, mint egy virágfüzér, és elhozom ebbe a Saha univerzumba, hogy megmutassam a gyülekezetnek."

Ekkor a licchavi Vimalakirti erős koncentrációba kezdett, és csodát tett: lekicsinyítette az Abhirati univerzumot, jobb kezébe vette, és elhozta a Saha univerzumba.

Az Abhirati univerzumban a tanítványok, bodhisattvák, és akik még rendelkeztek az isteni szem tudásával, felkiáltottak:

– Uram, elvisznek bennünket! Sugata, elvisznek! Ments meg minket!

Az Aksobhya Tathagata, hogy fegyelmezze őket, azt mondta:

– Vimalakirti bodhisattva visz el benneteket. Nem az én dolgom.

Ami a többi embert és istent illeti, ők nem voltak tudatában annak, hogy elviszik őket.

Bár az Abhirati univerzum átkerült a Saha univerzumba, a Saha univerzum nem lett kisebb, sem nagyobb; nem préselődött össze, nem akadályozott benne semmit. Az Abhirati univerzum belseje sem csökkent, és mindkét univerzum ugyanolyannak tűnt, mint azelőtt.

A Sakyamuni Buddha megkérdezte a sokadalmat:

– Barátaim, nézzétek az Abhirati univerzum, az Aksobhya Tathagata nagyszerűségét, e buddha-mező rendjét, és a tanítványok és bodhisattvák nagyszerűségét!

– Látjuk, Urunk!

– Azok a bodhisattvák, akik ilyen buddha-mezőt szeretnének, azoknak az Aksobhya Tathagata bodhisattva-gyakorlatait kell végezniük.

Amíg Vimalakirti csodás hatalmával megmutatta ezt az univerzumot és az Aksobhya Tathagatát, a Saha univerzum száznegyvenezer élőlény fogadta be az összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodás szellemét, és mind azért imádkozott, hogy az Abhirati univerzumban szülessen újjá. A Buddha megígíolta, hogy mindannyian ebben az univerzumban születnek újjá. A Licchavi Vimalakirti, miután így fejlesztette az élőlényeket, visszatért az Abhirati univerzumba, az előző helyére.

Az Úr azt mondta ekkor a nagytiszteletű Sariputrának:

– Sariputra, láttad az Abhirati univerzumot és az Aksobhya Tathagatát?

– Láttam, Uram! Minden élőlény ilyen nagyszerű buddha-mezőben éljen! Minden élőlénynek olyan csodás hatalma legyen, mint a licchavi Vimalakirtinek!

Sokat kaptunk azért, hogy egy ilyen szent embert láthattunk. Sokat kaptunk azért, hogy a Dharma tanítását hallhattuk, akár él a Tathagata, akár elérte a végső megszabadulást. Nincs szükség arra, hogy megemlítsük azoknak a hasznát, akik hallották, elhitték, számitanak rá, befogadják, emlékeznek rá, olvassák, mélyére hatolnak; hitet találva benne tanítják, ismétlik, megmutatják másoknak, és ennek alapján medítálnak.

Azok az élőlények, akik helyesen megértik a Dharma eme tanítását, elnyerik a Dharma kincseit.

Azok, akik a Dharmát helyesen tanulják, a Tathagata társai lesznek. Azok, akik tisztelik és szolgálják e tan értőit, a Dharma igaz védelmezői lesznek. Azok otthonaiba, akik leírják, tanítják, szolgálják a Dharma tanításait, a Tathagata látogat el. Azok, akik örömeiket lelik a Dharma tanításaiban, a jóra érdemesek. Azok, akik másoknak tanítják, akár egy versszaknyit, akár egy összefoglaló mondatot, nagy Dharmáldozatot hoznak. Azok, akik toleranciájukat, buzgalmukat, intelligenciájukat, ítélőképességüket, nézeteiket, törekvésüket szentelik a Dharma tanításának, elérhetik a Buddháságot!

Epilógus

A Szent Dharma előzménye és továbbadása³⁵⁷

Sakra, az istenek hercege, azt mondta a Buddhának:

– Uram, eddig tanítások százezreit hallottam a Tathagatától és Manjusritól, aki a bölcsesség koronahercege, de még sosem hallottam ilyen lenyűgöző tanítást, mint ez, amely az elképzelhetetlen átalakulások bejáratát mutatta meg.³⁵⁸ Uram, azok az élőlények, akik hallva a Dharma eme tanítását elfogadják, emlékeznek rá, olvassák, és mélyen megértik, kétség nélkül a Dharma igaz edényei; nem szükséges említeni azokat, akik ennek alapján gyakorolják a meditáció jógáját. Ők minden lehetőségét elvágják a boldogtalan életeknek, megnyílik előttük a boldog élet felé vezető út, minden Buddha gondoskodni fog róluk, minden szerencsétlenségen túljutnak, minden gonoszt legyőznek. A bodhisattvák ösvényét gyakorolják, elfoglalják helyüket a megvilágosodás trónján, bebocsátást nyernek a Tathagaták birodalmába. Uram, a nemes fiakat és lányokat, akik tanítani és gyakorolni fogják a Dharma eme magyarázatát, tisztelni és szolgálni fogom követőimmel együtt. Minden faluba, városba, államba, királyságba, fővárosba el fogok menni követőimmel együtt, ahol a Dharma eme tanítását alkalmazzák, tanítják, megmutatják, hogy halljuk a Dharmát. A nem hívőket hittel töltöm el, és megígérem, hogy segítem és védem azokat, akik hiszik és fenntartják a Dharmát.

Ezekre a szavakra a Buddha azt mondta Sakrának:

– Kiváló! Kiváló, istenek hercege! A Tathagata örömét leli szavaiddal. Istenek hercege, a múltbeli, jelen és jövő Buddhák megvilágosodása rejlik ezekben a szavakban. Ezért, istenek hercege, amikor a nemes ifjak és lányok elfogadják, ismétlik, megértik, leírják, és könyvet készítte belőle, tisztelik, akkor leróják hódolatukat a múlt, a jelen, és a jövő Buddháinak.

Tegyük fel, hogy ebben a milliárdvilágú univerzumban olyan sok Tathagata él, mint amennyi cukornád, rózsabokor, bambuszsnád, gyógynövény borítja, és a nemes fiaknak és lányoknak tisztelni, hódol-

ni, imádni kell őket, mindenféle jót és ajándékot ajánlva nekik egy eónig, vagy még tovább. Tegyük fel, hogy ezek a Tathagaták elérték a végső megvilágosodást, az emberek mindegyiküket tisztelték, testüket kegyelettel egy sztupában³⁵⁹ őrizve, amelyek értékes kövekből készültek, mindegyik olyan nagy, mint a világ a négy hatalmas kontinenssel együtt, olyan magas, mint a Brahma világa, és napernyőkkel, zászlókkal, lobogókkal és lámpákkal díszítettek. Végül tegyük fel, hogy ezen sztupák felépítése után egy eónt szentelnek annak, hogy virágokat, illatszereket, lobogókat, zászlókat ajánlanak a Tathagatáknak, míg dobolnak és zenélnek. Ezután mit gondolsz, istenek hercege? Ezen tevékenységek eredményeképp sok érdemben részesülnének e nemes fiak és lányok?

– Igen, sokban, Uram! Még ha eónok százmillióit is töltenénk ennek mérlegelésével, akkor sem tudnánk megállapítani, hogy a nemes fiak és lányok mennyi érdemet gyűjtenének.

– Hígy, istenek hercege, és értsd meg ezt: aki elfogadja a Dharma magyarázatát, amit úgy nevezünk: „az elképzelhetetlen megszabadulás útmutatója”,³⁶⁰ hirdeti és megéri, az még azoknál is több érdemet gyűjt, akik az általad elmondottakat cselekszik. Miért van így? Azért, istenek hercege, mert a Buddhák megvilágosodása a Dharmából ered, és az ember nem agyagi szolgálattal, hanem a Dharma szolgálatával tisztelheti őket.³⁶¹ Ez a tanítás, és meg kell értened.

Egyszer régen, istenek hercege, több eónnal azelőtt, amit megszámlálhatatlannak, mérhetetlennek, elképzelhetetlennek mondunk, a Bhaisajjaraja Tathagata³⁶² megjelent a világban: egy szent, tökéletesen és teljesen megvilágosodott, tudással megáldott, boldog, a világ ismerője, a kímélésre szoruló emberek legjobb ismerője, istenek és emberek, tanítója, egy Úr, egy Buddha.³⁶³ A Vicarana eónban és a Mahavyuha univerzumban jelent meg.

A tökéletesen, teljesen megvilágosodott Bhaisajjaraja Tathagata élete húsz rövid eónig tartott. Kíséretében harminchatmillió-milliárd tanítvány és tizenkétmillió-milliárd bodhisattva volt. Ugyanitt, istenek hercege, élt egy egyetemes uralkodó, Ratnacchatra, aki a négy kontinens felett uralkodott, és birtokolta a hét ékkövet. Ezer hős fia volt, hatalmasak, erősek, akik képesek legyőzni az ellenséges seregeket. Ratnacchatra öt eónig tisztelte a Bhaisajjaraja Tathagatát és kíséretét nemes ajándékokkal. Ezután Ratnacchatra azt mondta a fiainak:

„– Mivel uralkodásom alatt szolgáltam a Tathagatát, nektek is ugyanezt kell tennetek.”

Mind az ezer herceg beleegyezett, és engedelmeskedve a királynak még öt éonig hódoltak a Bhaisajjaraja Tathagatának kitűnő ajándékokkal. Volt köztük egy herceg, Candracchattra, aki magányba vonult és azon gondolkodott: „nincs más, nemesebb módja a hódolatnak?”

Akkor, a Bhaisajjaraja Buddha természetfeletti hatalmából, az istenek így szóltak hozzá:

„– Jó ember, a legjobb szolgálat a Dharma-szolgálat.”

„– Mi a Dharma-szolgálat?” – kérdezte Candracchattra.

„– Jó ember, menj el a Bhaisajjaraja Tathagatához, és kérdezd meg tőle, mi az. Majd ő megmagyarázza.”

Candracchattra elment a Tathagatához, a szenthez, a tökéletesen megvilágosodotthoz, meghajolt lábai előtt, jobb felé hétszer körüljárta, és félrehúzódt. Akkor megkérdezte:

„– Uram, hallottam egy bizonyos Dharma-szolgálatról, amely minden más szolgálatot felülmúl. Mi az?”

„– Nemes fiam, – válaszolt a Tathagata – a Dharma-szolgálat az, amit a Tathagata tanításainak szentelünk. Ezek az előadások a megvilágosítást tekintve mélyek, alaposak. Nem alkalmazkodnak a világi dolgokhoz, és nehéz őket megérteni, látni, felfogni. Ezek a tanítások szövevényesek, szabatosak, és végül megfoghatatlanok. Írásként a bodhisattvák kánonjaiban találhatóak,³⁶⁴ a varázsígék és tanítások királynak jelével megbélyegezve.³⁶⁵ Feltárják a Dharma visszafordíthatatlan kerekét, a hat transzcendenciából erednek, mentesek minden hamis fogalomtól. A megvilágosodás segítő elemeivel megáldottak, és megtestesítik a megvilágosodás hét tényezőjét. Az élőlényeknek megmutatják a hatalmas könyörületet, és a hatalmas szeretetet. Megsemmisítik a Marák hitét, és megmutatják a valóságot. A lényegtelenység, „élőlénytelenség” (living-beinglessness), élettelenység, üresség, személytelenység, jeltelenység, lemondás, nem cselekvés, nem teremtés, nem előfordulás üzenetét tartalmazzák. Lehetővé teszik a megvilágosodás ülésének elérését, és működésbe hozzák a Dharma kerekét. Az istenek, nagák, yaksák, gandharvák, asurák, garudák, kimnarák, mahoragák vezetői is elismerik és tisztelik ezeket a tanításokat. Töretlenül fenntartják a szent Dharma örökségét, a Dharma kincseit, reprezentálják a Dharma-szolgálat csúcspontját. Minden szent fenntartja ezeket a tanításokat, amelyek a bodhisattva-gyakorlatokat tanít-

ják. Segítenek tévedések nélkül megérteni a Dharma végső értelmét. Bebizonyítják, hogy semmi sem tart örökké, minden csak szenvedés, lényegtelen, háborgó, így foglalják össze a Dharmát.³⁶⁶ A kapzsiság, halhatatlanság, rosszindulat, lustaság, hanyagság, butaság, és féltékenység, hamis meggyőződések, a tárgyakhoz való ragaszkodás, és minden ellenállás elhagyását eredményezik. Minden Buddha tiszteli ezeket a tanításokat, amelyek a világi élet gyógyszerei, és hitelesen megmutatják a megszabadulás hatalmas boldogságát. A Dharma-szolgálat: helyesen tanítani, fenntartani, felfedezni, megérteni az ilyen Írásokat, így foglalva saját életünkbe a szent Dharmát.

Továbbá, nemes fiam, a Dharma-szolgálat tartalmazza a Dharma elhatározását a Dharma szerint; a Dharma alkalmazását a Dharma szerint; a valósággal való harmóniát; a szélsőséges nézetektől való mentességet; a végső újjá nem születés toleranciájának elérését, és a dolgok nem létezését; a lényegtelenség és „élőlénytelenység” felismerését; az okoktól és feltételektől vita nélkül való tartózkodást; a nem birtoklást; az egoizmustól való mentességet; a jelentésre és nem a szóra való támaszkodást; a gnózisra és nem a tudatosságra való támaszkodást; a meghatározó alapvető tanításra való támaszkodást, és a megmagyarázható felszínes tanításoktól való tartózkodást; a valóságra való támaszkodást, és a személyes tekintélyből eredő véleményektől való tartózkodást;³⁶⁷ a Buddha valóságának helyes felismerését; minden alapvető tudatosság hiányának felismerését; a végső talajhoz való ragaszkodás elhagyását. Végül, tartalmazza: a béke elérését azzal, hogy megállítunk mindent a tudatlanágtól az öregkorig, halált, bánatot, siránkozást, szenvedést, izgatottságot és bajt; annak felismerését, hogy az élőlények nem vetnek véget a tizenkét köteléknek, ami a függő eredethez köti őket; nemes fiam, amikor nincs semmilyen nézeted, azt nevezzük Dharma-szolgálatnak.³⁶⁸

Istenek hercege, amikor Candracchattra herceg meghallgatta a Tathagatától a Dharma-szolgálat eme meghatározását, elérte a végső újjá nem születés toleranciáját; fogta palástját és díszeit, és a Bhaisajyaraja Buddhának ajánlotta őket:

„– Amikor a Tathagata eléri a végső megszabadulást, én kívánom megvédeni és szolgálni szent Dharmáját. A Tathagata ajándékozzon meg engem természetfeletti áldásával, hogy képes legyek legyőzni a Marát és minden szerencsétlenséget, és élhessek a Buddha Dharmájával.”

A Bhaisajjaraja Buddha, ismervén Candracchattra szilárd elhatározását, megjövendölte, hogy később, valamikor a jövőben, ő lesz a szent Dharma városának védelmezője, őre. Ekkor a herceg, a Tathagatában való hit segítségével, elhagyta addigi életét, hogy megkezdje a szerzetes otthontalan életét, és ezután az erény eléréseért élt. Erőfeszítéseinek eredményeképpen, erényeinek alapján, megszerezte az őt hatalmas tudást, megértette a varázsigéket, és legyőzhetetlen ékesszólást kapott. Amikor a Bhaisajjaraja Tathagata elérte a végső megszabadulást, Candracchattra, tudásának, varázsigéinek erejével megforgatta a Dharma kerekét, úgy, mint a Bhaisajjaraja Tathagata tette, és folytatta is ezt tíz rövid éonig.

Istenek hercege, amíg Candracchattra szerzetes így fáradzott a szent Dharma megvédésével, élőlények milliói érték el a visszafordíthatatlanság fokát az összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodás ösvényén. Tizennégymillió élőlény tanult a tanítványok és magányos bölcsek szekerén, és számtalan élőlény született újjá az emberi és mennyei birodalmakban.

Talán csodálkozol, vagy kételkedsz, hogy akkor Ratnacchattra király nem maga a Ratnarcis Tathagata volt-e.³⁶⁹ Ne képzeld, mert a mostani Ratnarcis Tathagata abban az időben Ratnacchattra egyetlen uralkodó volt. Ami Ratnacchattra király ezer fiát illeti, ők a mostani áldott éon bodhisattvái, amely idő alatt ezer Buddha fog megjelenni a világban. Közülük Krakucchanda, és mások már megszülettek, és akiknek még meg kell születni, Kakutsundától Roca Tathagatáig, aki utolsóként születik meg.³⁷⁰

Talán azt kérded magadtól, hogy abban az életben, időben, Candracchattra, aki fenntartotta a Bhaisajjaraja Tathagata Szent Dharmáját, nem más-e, mint én magam. Ne képzeld, mert én abban az időben Candracchattra herceg voltam. Így szükséges tudnod, hogy minden szolgálat közül a Dharma-szolgálat a legjobb. Igen, jó, kiváló, kítűnő, felülmúlhatatlan, összehasonlíthatatlan. Ezért, istenek hercege, ne szolgálj engem anyagi dolgokkal, csak Dharma-szolgálat! Ne tisztelj anyagi dolgokkal, csak a Dharmát tisztelve tisztelegj előttem!

Sakyamuni azt mondta Maitreya bodhisattvának:

– Átadom neked, Maitreya, ezt az összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodást, amit én számtalan éon alatt elértem, hogy később, egy másik életben egy hasonló Dharma, amit a te természetfeletti hatalmad véd, elterjedjen a világban. Miért? Maitreya, a jövőben lesznek

nemes fiak és lányok, devák, nagák, yaksák, gandharvák, asurák, akik, az erény gyökereivel, megteremtik az összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodás szellemét. Ha nem hallják a Dharma eme tanítását, elvesztik határtalan előnyeiket, és elpusztulnak. Ha hallanak ilyen tanítást, örülnek, hisznek, és elfogadják azt. Ezért, hogy megvéded ezeket a jövőbeli nemes fiakat és lányokat, így kell terjesztened a tanítást!

Maitreya, a bodhisattváknak kétféle viselkedésük van.³⁷¹ Mik ezek? Az első: elhinni minden kifejezést és szót; a második: félelem nélkül, pontosan megérteni a Dharma alapelvét. Ez a bodhisattvák kétféle viselkedése. Maitreya, tudnod kell, hogy a bodhisattvák, akik hisznek minden kifejezésben és szóban, és ehhez mérten viselkednek, kezdők, nem tapasztaltak a vallási gyakorlatokban. Viszont azok a bodhisattvák, akik olvassák, hallgatják, hiszik és tanítják ezt az alapvető tanítást, kifogástalan kifejezéseivel, amelyek kibékítik az ellentéteket, és a fejlődés állomásainak elemzésével együtt – azok már tapasztaltak.

Maitreya, két ok van, amivel a kezdő bodhisattvák megsértik magukat, és nem koncentrálnak a Dharmára. Mik ezek? Hallva ezt a tanítást, amit még sosem hallottak, megijednek, és kétségeik támadnak, nem örvendenek, és elutasítják, azt gondolva: „honnan jön ez a tanítás, amit még sosem hallottam?” Ekkor meglátnak más nemes fiakat, akik elfogadják a tanítást, edényei lesznek, tanítják e tanítást, akkor nem barátkoznak velük, nem becsülik őket, nem tisztelik őket, és végül még bírálják is őket. Ez az a két ok, amivel a kezdő bodhisattvák megsértik magukat, és nem fogadják be a Dharmát.

Két ok van, amivel azok a bodhisattvák, akik vágnak a Dharmára, megsértik magukat, és nem érik el a dolgok végső újjá nem születésének toleranciáját. Mi ez a kettő? Ezek a bodhisattvák megvetik és vádolják a kezdő bodhisattvákat, akik csak rövid ideje gyakorolnak, valamint nem vezetik be és nem segítik őket a tanításban. Mivel nem tisztelik a tanítást, nem figyelnek a szabályaira. anyagi eszközökkel segítik az élőlényeket, és nem a Dharma eszközeivel. Ezek az okok, amelyekkel azok a bodhisattvák sértik meg magukat, akik a Dharmára vágnak, és nem érik el a dolgok újjá nem születésének toleranciáját.

Így kitanítva, Maitreya bodhisattva azt mondta a Buddhának:

– Uram, a Tathagata gyönyörű tanításai csodálatosak és igazán kiválóak. Uram, mostantól elkerülöm az ilyen tévedéseket, megvédem és fenntartom a Tathagata összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodásának elérését számtalan millió éonon keresztül! A jövőben e

szent tanítást azon nemes fiak és lányok kezébe teszem, akik méltó edényei a szent Dharmának. Beléjük csepegtetem az emlékezés hatalmát, amivel – ha elhitték e tanítást – megőrzik, továbbadják, mélyére hatolnak, tanítják, hirdetik, leírják azt mások számára.

Így vezetem őket, Uram, és talán közismert lesz abban az időben, hogy azokat, akik hisznek ebben a tanításban, és mélyére hatolnak, Maitreya bodhisattva természetfeletti áldása kíséri.

A Buddha helyeselt:

– Kitűnő! Kitűnő! Jól szóltál! A Tathagata örül ígéretednek, és dicséri azt.

A bodhisattvák azt mondták:

– Uram, a Tathagata végső megszabadulása után mi is eljövünk buddha-mezőinkből, hogy elterjesszük a tökéletes Buddha, a Tathagata megvilágosodását. Minden nemes fiú és lány higgye el!

A négy Maharaja, a negyedik hatalmas királyai,³⁷² azt mondták a Buddhának:

– Uram, minden városban, faluban, királyságban, palotában, ahol a Dharma e tanítását gyakorolják, fenntartják, helyesen tanítják, mi, a négy király, elmegyünk seregeinkkel, fiatal harcosainkkal, kíséretünkkel, hogy halljuk a Dharmát. Megvédjük a Dharma eme tanítóit, hogy senkinek, aki bármi rosszat tervez a tanítók ellen, ne legyen esélye megsérteni őket.

A Buddha azt mondta a nagytiszteletű Anandának:

– Fogadd, Ananda, a Dharma e tanítását. Emlékezz rá, és tanítsd helyesen mindenhol, mindenkinek!

– Megjegyeztem, Uram, a Dharma tanítását. De mi a neve? Hogyan emlékezzek rá?

– Ananda, a Dharma e magyarázatának neve: *Vimalakirti tanítása*,³⁷³ vagy *Az ellentétek kibékítése*,³⁷⁴ vagy *Az elképzelhetetlen megszabadulás részlete*.³⁷⁵ Így emlékezz rá!

Ezt mondta a Buddha. A licchavi Vimalakirti, Manjusri, a nagytiszteletű Ananda, a bodhisattvák, a nagy tanítványok, az egész gyülekezet, és az egész univerzum isteneivel, embereivel, asuráival, gandharváival egyformán örült. Mind szívből dicsérte az Úr ezen kinyilatkoztatását.

Rövidítések

- K. kínai nyelv
Fej. fejezet
H. a VKN kínai verziója Hsüan Tsang szerint
k. Karika (vers szkt. munkákban)
Ku. a VKN kínai verziója Kumarajiva szerint
Lamotte Étienne Lamotte, *L'Enseignement de Vimalakirti* (Louvain, 1962)
Lótusz H. Kern, *Saddharma-Pundarika, vagy Az igaz törvény lótusza*, A kelet szent könyvei, XXI. köt. (London, 1884)
Luk Charles Luk, *A Vimalakirti Nirdeśa Szútra* (Berkeley, Kalifornia, 1972)
MMK Nagarjuna, *Prajna nama mulamadhyamakakarika* (ld. K. Inada, *Nagarjuna* [Buffalo, N. Y. 1970], szkt. és fordítás)
Mvy. *Mahavyutpatti*, szkt.-tib. lexikon, kiadó: Sakaki (Kiotó, 1916)
l. lábjegyzet
no. szám
o. oldal
Pancavimsati Pancavimsatisahasrikaprajnaparamitasutra, kiadó: N. Dutt (London, 1934)
Prasannapada Candrakīrti, Prasannapada nama mulamadhyamakavrtti, szkt. kiadó: L. de la Vallée Poussin, Bibliotheca Buddhica IV (St. Petersburg, 1903-1913)
SN *Samdhinirmocana sutra*, Lamotte, tib. szöveg és francia fordítás (Louvain, 1935)
Satasahasrika Satasahasrikaprajnaparamitasutra, kiadó: P. Ghosa, Bibliotheca Indica (Kalkutta, 1914)
Sikṣasamuccaya Santideva, *Sikṣasamuccaya*, kiadó: P.L. Vaidya, Buddhista szkt. szövegek, no. 11. (Darbhanga, 1961)
szkt. szanszkrit nyelv
T. a VKN tib. fordítása Dharmatasila szerint (tib. Chos Nid Tshul Khriṃs)
tib. tibeti nyelv
TKSB *Tson Khapai gSun' Bum* (Tson Khapa összegyűjtött munkái)
VKN *A Vimalakirti Nirdeśa Szútra*
köt. kötet
VV Nagarjuna, *Vigrahavyavartani*, szkt. kiadó: P.L. Vaidya, Buddhista szkt. szövegek, no. 10. pp. 227-295. (Darbhanga, 1960)

1. szószedet: szanszkrit szavak, kifejezések

- Abhidharma:** A tudományos módon előadott Buddhista tanítások általános neve, amelyek gondosan kidolgozott transzcendentális filozófiák. A Canon egyik ága, így a bölcsesség tanítása (a Szútrák a meditáció, a Vinaya a moralitás tanítása). Az ~ a „tisza bölcsesség, egyenlő szellemi funkcióival” (*prajnamala sanucara*), Vasubandhu szerint.
- Abhidharmakosa:** Vasubandhu egyik fontos munkája, feltehetőleg a negyedik századból, az Abhidharmikus tudományok kritikai kivonata.
- Abhirati:** (lit. „nagy öröm”) Az Aksobhya Tathagata univerzuma, vagy buddha-mezeje, amely számtalan galaxison túl, kelet felé fekszik, ahonnan Vimalakirti inkarnálódott a mi Saha univerzumunkba.
- Acintya vimoksa:** A bodhisattvák elképzeltetlen megszabadulása, az *Avatamsakasutra* neve, a VKN alcíme.
- Ajita Kesakambala:** Sravastinál a Buddha által legyőzött hat heterodox tanító egyike.
- Akanistha:** Az alaki világ legmagasabb mennyországa, ahol a Buddha megkapja a végső bölcsesség felkenését, a Boddhi-fa alatti megvilágosodás üléséből kerül ide a szelleme.
- Aksayamati:** Egy bodhisattva a Vimalakirti házában lévő gyülekezetből, gyakran szerepel más Mahajana szútrákban, főleg az *Aksayamatinirdesasutra*-ban.
- Aksobhya:** Az Abhirati univerzum Buddhája; más tantrikus munkában is fontos személy, mint az öt Dhyani Buddha, vagy Tathagata egyike.
- Amitabha:** A határtalan világosság Buddhája; a tantrizmus öt Tathagatájának egyike; Vimalakirti egyik látogatója az istennő beszámolója szerint.
- Amrapali:** Vaisali egyik kurtizánja, aki kertjét a Buddhának és kíséretének adta, ahol a szútra eseményeinek idején tartózkodtak.
- Ananda:** A Buddha egyik fő tanítványa, személyes kísérője.
- Anantagunaratanavyuha:** Ratnavyuha Buddha egy univerzuma, szintén említett a *Lalitavistarasutra*-ban.
- Anuruddha:** A Buddha egyik tanítványa és unokafivére, aki meditatív erejéről és tudásáról volt híres.
- arhat:** A Buddhista tradíció szerint az, aki legyőzte az ellenséges szenvedélyeket (*klesa-ari-hata*), és elérte a legfőbb tisztaságot. Ld. 3. Szószedet, „szent”.
- arya:** „Szent” a Buddhizmusban; „nemes” az indiai szövegekben.
- Aryadeva:** Az indiai Buddhizmus egyik nagy mestere. Nagarjuna fő tanítványa, az időszámítás korai századaiban élt, és számos fontos munkát írt a Madhyamika filozófiáról.
- aryasanga:** Nagy indiai filozófus, a negyedik században élt, és a Vijnanavada („csak-tudatosság”), a Mahajana Buddhizmus egyik iskolájának megalapítója.
- aryasravaka:** Szent tanítvány; a Hinajana tanítás követője.
- Asoka:** Univerzum, ahonnan Sikhin Brahma jött.
- asura:** titán (ld. 2. Szószedet, „a létezés öt állapota”).
- Atisa:** (982-1055) Az indiai Buddhizmus talán utolsó nagy kiküldött mestere, nagy hatás-

- sal volt a tibeti Buddhizmusra, mivel utolsó tizenhét évét Tibetben töltötte. A korábban lefordított tanításokhoz sok fontos adatot és segítséget adott.
- Avalokitesvara:** Egy bodhisattva, a hatalmas könyörület jelképe; nagy fontosságú Tibetben, mint az ország és Kína vallási életének védelmezője. Női alakban: Kwanyin, a nők, gyerekek és állatok védelmezője.
- Avatamsakasutra:** Ez a hatalmas Mahajana Szútra a Mahajana csodás oldalával foglalkozik. Fontos a VKN-nel való kapcsolata, mivel ez utóbbi ötödik fejezete, az „Elképzelhetetlen megszabadulás”, az előbbi tanításának rövidített változata.
- Avici pokol:** A legalsó pokol.
- Bhaisajjaraja:** (lit. „a gyógyítás királya”) A Mahavyuha univerzum Tathagatája, a Vicarana éon idejében, aki Candracchatra herceget (a Sakyamuni Buddha egy előző élete) megtanította a Dharma-szolgálatra. A későbbi Buddhizmusban erről a Buddháról hiszik, hogy a gyógyítás természetfeletti patrónusa.
- Bhavaviveka:** (i.sz.: 400) Egy fontos indiai filozófus, a Buddhizmus Madhyamika iskolájának mestere, aki megalapította a Svatantrika aliskolát.
- bhiksu:** (lit. koldus) Kolduló Buddhista szerzetes; *bhiksuni* a női megfelelője.
- bodhimanda:** A megvilágosodás ülése, ahol a megvilágosodás koncentrálódik, ahogy Vimalakirti leírja Prabhavyuhának (4. fej.).
- bodhisattva:** Egy élőlény, aki létrehozta magában a megvilágosodás szellemét, és aki állandó elkötelezettségével, életről életre, eléri a Buddháság összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodását.
- Bodhisattvapitaka:** Van egy ilyen nevű Mahajana Írás, de a szó többnyire a Mahajana Írások egész gyűjteményére (*pitaka*) utal, hogy megkülönböztesse a Hinajana Három Gyűjtemény-étől (*Tripitaka*).
- Brahma:** Egy univerzum teremtő ura, amiből annyi van, ahány univerzum, melyek megszámlálhatatlanok. A Buddhista hitben ez az olyan istenség neve, aki egy univerzumban elérte a felsőbbiséget, személynévként nem jellemző. Például az Asoka univerzum Brahmájának személyneve Sikhin, hogy meg lehessen különböztetni más Brahmáktól.
- Buddha:** (lit. „megvilágosodott”) Annak a neve, aki elérte az élők legmagasabb fokát. „A Buddha” gyakran jelöli Sakyamunit, mert ő az a Buddha, aki felelős a mi Saha univerzumunk buddha-mezejéért.
- Gaya Buddha:** A Bihar tartományban lévő város ősi neve, ahol a Buddha elérte a legmagasabb megvilágosodást egy Bodhi-fa alatt. A modern név: Bodh Gaya.
- buddhagotra:** (lit. „család” vagy „a Buddha családfája”) Mindenki a bodhisattva első fokán lesz a tagja.
- Buddhapalita:** (4. század) Egy nagy Madhyamika mester, akire később mint a Prasangika aliskola megalapítójára utalnak.
- Cakravada:** Ebben és sok más szútrában hegy; a rendszerezett Buddhista kozmológiában a hegylánc neve, ami körülveszi a világot.
- Candracchatra:** Ratnacchatra király fia (ld. Epilógus).
- Candracchatra:** a licchaviak vezére.
- Candrakirti:** (6. század) Nagarjuna és Aryadeva után a legfontosabb filozófus, aki az iskola módszereit finomította olyan mértékben, hogy a későbbi követők a legmagasabb hatalomnak tekintették a valóság alapvető természetének alapján.

- Ch'an*: Kínai szó a *dhyána*-ra, amely egy Mahajana gyakorlat neve, Bodhidharma alapította, és később Zen-ként vált híressé nyugaton.
- Chos Nid Tshul Khrims*: A VKN tibeti fordítója a 9. században, szintén jól ismert a *Mahavyutpatti* (szkt.-tib. szótár) megszerkesztésében való részvételért.
- Cittamatra*: A Mahajana buddhista filozófia egyik iskolájának (*Vijnanavada*) neve.
- deva: általános kifejezés minden istenre és istenségre.
- Dharma*: A Három Ékkő közül a második, a Buddha tanítása.
- Dusprasa*: A Marici univerzum Buddhája, hatvanegy univerzummal messzebb van; más Mahajana tanokban is említik, azzal az érdekes egybeeséssel, hogy épp akkor hagyta abba a tanítást, amikor Sakyamuni elkezdett tanítani Benares-en.
- Gandhamadana*: Hegy, amely tömjénfáiról ismert.
- gandharva*: (lit. „illatevő”) Egy mennyei zenész.
- Gandhavyuhahara*: Istenségek, akik kiszolgálják a Buddhát a Sarvagandhasugandha univerzumban.
- garuda*: Csodás madár, amely megvéd a kígyóktól.
- Guhyasamajatantra*: Az indiai buddhista tantrizmus talán legelső írása (3. század), amelynek néhány tana meglepően hasonló a VKN „ellentétek kibékítésé”-hez.
- Himadrī*: Hegy.
- Hinajana*: A „Kis szekér”, amelyet a Buddha azoknak tanított, akik nem voltak képesek azonnal befogadni a megvilágosodás szellemét, annak eszköze, hogy elérjék a személyes megvilágosodást. Természetesen használatos a Mahajana írásokban is, mint a saját „Nagy szekerek” ellentéte, amely a fennkölt vágyak eszköze, hogy elérjük a magunk és mások megszabadulását (Buddhaság) a bölcsesség és könyörület tökéletesítésével.
- Hsiian Tsang*: (7. század) A világtörténelem egyik legnagyobb fordítója, bejárta Indiát, ahol sok évig élt, a szanszkrit nyelvet és napjainak tudományágait tanulmányozva. Kínába visszatértekor fontos filozófiai és vallási művet fordított le. A VKN-t 650-ben fordította le.
- Indra*: A védikus panteon egyik főistene, fontossága csökkent, amikor a védizmus hinduizmussá alakult az időszámítás utáni korai századokban. A Buddhista Írásokban újra visszahelyezték, mint az istenek királyát, és mint a Buddha egy tanítványát, valamint a Dharma és híveinek védelmezőjét.
- Jagatimaldhara*: Vaisali egy laikusa, akit Vimalakirti mentett meg attól, hogy a Mara becsapja, amint Indrának mutatta magát.
- Jambudvīpa*: „A rózsa-alma kontinens”, az emberi világ egy neve az ősi indiai kozmológiában, fordíthatjuk még „ez a föld”, sőt, „India” kifejezésekkel is.
- Jina*: (lit. „Hódító”) A Buddha egyik neve.
- Kakuda Katyayana*: A hat heterodox tanító egyike.
- Kakkutsunda*: A „jó eón” (*bhadra kalpa*) hatodik Buddhája, a mi Sakyamunink a negyedik volt, Maitreya pedig az ötödik kívánt lenni.
- Kalapavata*: Hegy.
- karma*: Általában a jelentése „munka” vagy „cselekedet”, a Buddhista filozófia fontos fo-

- galma, mint az előző cselekedeteket összegyűjtő ereje, ami meghatározza a jelen tapasztalatait és a jövő létezését.
- Kausika:** Az Indra másik neve.
- kimbara:** Mitikus lény lőfejjel és emberi testtel.
- Krakucchanda:** A mi univerzumunk jó előnjában az ezer Buddha közül az első.
- Lalitavistarasutra:** „A nagy játék írása”, amelyben a Buddha életét jegyezték le.
- Lankavatarasutra:** „A ceyloni látogatás írása”, a Buddha Ravanának szóló tanításait tartalmazza. Ravana Ceylon királya. A Vijnanavada iskola fontos írásos forrása.
- Licchavi:** A törzs és a köztársaságpárti városállam neve, amelynek fővárosa Vaisali volt, itt élt Vimalakirti, és a VKN fő eseményei is itt történnek.
- Lokapalák:** (lit. „világvédők”) Ugyanazok, mint a négy Maharaja, a világtájak nagy királyai, akiknek az a feladatuk, hogy a Trayastrimsa menny isteneinek beszámolójának az emberek cselekedeteiről, és ők a Dharmahívók védelmének elkötelezettei.
- Lotsvaba:** Tibeti szó a fordítóra, a szanszkrit *lokacaksuh*-ból ered, aminek jelentése „az emberek szeme”, vagy „a világ szeme” (mint a görög *cosmos*, a szkt. *loka* egyszerre jelenti a világot és az embert). Tibetben a fordítók a „kozmosz szem” címet kapták, mert tudományuk és munkájuk képessé tette az embereket arra, hogy India szent földjének tanításait hallják.
- Madhyamika:** A Középut tanítása.
- Madhyamika:** A Madhyamikán alapuló iskola és követői.
- Madhyantavibhaga:** „A Közép és a Szélsőség analízise”, Vijnanavada filozófiájának fontos munkája, amiről azt mondják, hogy a jövő Maitreya Buddha megkönnyebbülés-ként fogadta a tudóstól és szenttől, Aryasangától, tizenkét év meditáció után.
- Mahacakra:** Hegy, néha hegylánc.
- Mahakasyapa:** A Buddha legelső tanítványa; a Parinirvana után ő örökölte Sangha vezetését.
- Mahakatyayana:** A Buddha egy tanítványa, aki ügyes volt a Buddha előadásainak értelmezésében, és ő az Abhidharma megalapítója.
- Mahanucilinda:** Hegy.
- Mahasiddha:** A „Nagy Varázsló”, a Mahajana Buddhizmus ezoterikus tanításainak és gyakorlatainak mestere.
- Mahavyuha:** Az 1. fej. gyűlekezetében az egyik bodhisattva neve. Szintén így nevezik a régmúlt egy univerzumát, ahol a Bhaisajjaraja Buddha uralkodott, és Chadracchatra hercegnek tanította a Dharma-szolgálatot (ld. Epilógus).
- Mahajana:** A Buddhizmus „Nagy Szekere”, azért „nagy”, mert minden élőlényt eljuttat a Buddháság megvilágosodásához. A Hinajánától a következőkben különbözik: Sravakayana (Tanítvány Szekér) és Pratyekabuddhayana (Magányos Bölcs Szekér), amelyek csak azt a személyt viszik el, aki a saját megszabadulásáig utazik.
- mahoraga:** Mitikus mérges kígyó-faj.
- Maitreya:** Egy bodhisattva, aki az egész szútrában jelen van, akinek azt jövendölték, hogy csak egy születésre van a Buddháságtól, akét Sakyamuni korunk ezer Buddhája követőjének, a következő Buddhának nevezett ki. A tradíció szerint a Tusita mennyben lakik, és arra vár, hogy a megfelelő időben visszatérjen a földre.
- mandala:** Misztikus diagram, általában egy körben elhelyezkedő négyzet. Arra használják, hogy meghatározzon egy szent irt a beavatás és felszentelés ezoterikus rituálé

- lénak összefüggéseiben, amelyek megelőznek bizonyos haladó meditációs gyakorlatokat.
- Marjusri:** Az örökké fiatal koronaherceg (*kumarabhuta*), azért hívják így, mert azonos a *Prajnaparamitával*, vagy a bölcsesség transzcendenciájával. Mint a Bölcsesség hercege, ő a Buddha kíséretének egyetlen tagja, aki vállalkozik arra, hogy meglátogassa Vimalakirti, és Vimalakirti fő párja az Írás párbeszédeiben.
- Mara:** Az ördög, vagy gonosz, aki a vágy-világ isteneinek seregét vezeti, hogy megkísértse és elcsábítsa a Buddhát és tanítványait. Vimalakirti szerint valójában bodhisattva, aki az elképzelhetetlen megszabadulásban lakozik, és gonoszságokat cselekszik, hogy megerősítse és megszilárdítsa minden bodhisattva elhatározását.
- Marici:** A Dusprasaha Buddha univerzuma.
- Maskarin Gosaliputra:** A hat heterodox tanító egyike.
- Maudgalyayana (Maha-):** A fő tanítványok egyike, Sariputra párja.
- Meruduhaja:** Buddha-mező annyi buddha-mezővel messzebb, mint a harminchat Gangesz homokszemeinek száma, a Merupradiparaja Buddha irányítja, ahonnan Vimalakirti azokat az oroszlán-trónokat kapta, amire a bodhisattvákat ültette.
- Merupradiparaja:** a Meruduhaja univerzum Buddhája.
- Mucilinda:** Hegy.
- naga:** Az óceán egyik ura, sokfejű tengeri sárkány.
- Nagarjuna:** A Buddhista India szentje, tudósa, misztikusa, a Buddha után kb. 400 évvel; a Mahajana Írások felfedezője, és az alapvető Madhyamaka írója.
- Narayana:** Az indiai tanokban Visnu inkarnációja, alának ereje legendás volt (ld. *Abhidharmakosa* VII. pp. 72-74.)
- Nirgrantha Jnatiputra:** A hét heterodox tanító egyike.
- nirvana:** A szenvedéstől való végső megszabadulás. A Hinajanában úgy hiszik, hogy elérhető az élőlények világától való elfordulással, és azzal, ha meditációval túllépünk minden szenvedésen és önzésen. A Mahajanában úgy hiszik, hogy csak a Buddháság elérésével érhető el, az élet és a megszabadulás ketté nem oszthatóságának megértésével, és mindenható könyörülettel, ami minden élőlényt egyszerre szabadít meg.
- Palí:** A ceyloni Buddhisták hivatalos nyelve, amiről azt gondolják, nagyon hasonlít arra a társalgási nyelvre, amit Sakyamuni Buddha beszélt.
- parinirvana:** Egy hangsúlyosabb szó a nirvanára, amikor egy Buddha testének elmúlására utalunk.
- Prabhavyuha:** Egy bodhisattva, aki jelen van a gyülekezetben, és később elmondja Vimalakirtivel folytatott párbeszédét, aki a megvilágosodás üléséről beszél neki.
- Prajnaparamita:** Transzcendentális bölcsesség, a végső valóság, vagy üresség, vagy relativitás, vagy minden dolog nonduális megértése; megszemélyesítve istennő, „minden Buddha anyja” (*Sarvajinamala*).
- Prajnaparamitasutra:** Az Írás, amelyben a transzcendentális bölcsesség tanítása található. Tizenkilencféle hosszúságban létezik. A *Szto Írás* néhány oldal, a leghosszabb a *Szózezer*. Ezekről az Írásokról rengeteg információt találhatunk dr. Edward Conze munkáiban.
- Prajnaparamitopadesa:** A *Prajnaparamitasutrák* kommentárja, Kumarajiva állította össze, Nagarjunától származó szóbeli tradíciókból, és dr. Etienne Lamott részben

- kínaira fordította (*Traité de la Grande Vertu de la Sagesse*, Louvain, 1944-1949., Bibliothèque du Muséon, 18.)
- Prasangika:** A Madhyamika iskola aliskolája, Buddhapalita alapította és Candrakirti fejlesztette tovább.
- Prasannapada:** Candrakirti legfőbb kommentárja Nagarjuna *Alapvető versek a bölcseségről* c. művéről.
- pratityasamutpada:** Relativitás, vagy függő eredet.
- pratyekabuddha:** Magányos bölcs, a Hinajana híve.
- Priyadarsana:** Fiatal licchavi, aki a tibeti hit szerint Nagarjuna előző élete volt (a *Suvarnaprabhasasutra* alapján).
- Purana Kasyapa:** A hét heterodox tanító egyike.
- Purnamaitrayaniputra:** A Buddha egy tanítványa, aki a Hinajana kiváló prédikátora volt, leginkább a párbeszédekben és a fiatal szerzetesek képzésében ügyes.
- Rahula:** A Sakyamuni Buddha saját fia, aki különleges tanítvány volt.
- Ratnabahu:** A Vimalakirti házában összegyűlt Buddhák egyike, akik ezoterikus gyakorlatokat tanítottak, az istennő szerint (7. fej.).
- Ratnacandra:** A Vimalakirti házában összegyűlt Buddhák egyike, akik a Tathagatagyakokat tanították, az istennő szerint.
- Ratnacchattra:** A Dharma kerekének egyik forgatója, király, a Buddha szerint Ratnacris Buddha egy előző inkarnációja.
- Ratnakara:** Gazdag licchavi nemes, aki azt a küldöttséget vezeti, amelyik a Buddhának az értékes emyőket viszi.
- Ratnaparvata:** Hegy.
- Ratnacris:** Az egyik Buddha, aki Vimalakirti házában ezoterikusan megjelenik.
- Ratnasri:** Az egyik Buddha, aki Vimalakirti házában ezoterikusan megjelenik.
- Ratnavali:** Nagarjuna egyik fontos munkája, amelyben röviden összefoglalja a Mahajana etikai, pszichológiai és filozófiai tanításait.
- Ratnavyuha:** Az eredeti gyűlekezetben az egyik bodhisattva neve; egy Buddha neve is, aki az Anantagunaratnavyuha univerzumban lakik, és Vimalakirti könyörgésére házába megy, hogy részt vegyen az ezoterikus tanításokban. Azonosítható Ratnasambhava Tathagatával, a *Guhyasamajatantra* öt fő Buddhájának egyikével.
- Roca:** Buddha említette, ennek az éonnak az utolsó Buddhája.
- Saha:** Univerzum és Sakyamuni buddha-mezeje; a mi világunk.
- Sakra:** A Buddhista szövegekben Indra, az istenek királyának neve. Mint a Brahma esetében, ez is cím, vagy státusz, nem személynév. Minden univerzumnak van Sakrája.
- Sakya:** Az Észak-Indiában élő törzs neve, ahol Gotama, vagy Sakyamuni Buddha született Siddhartha herceg néven.
- Sakyamuni:** A „Sakyák bölcse”, a mi korunk Buddhájának neve, aki i.e. 563-483-ig élt.
- samadhi:** A teljes szellemi nyugalom koncentrációja, amely olyan erős mentális állapot, hogy csodás eredményeket is elérhet.
- Samdhinirmocanasutra:** A „Belső vágy megkönnyebbülésének írása”, ez volt a legfontosabb Mahajana Írás Aryasanga és a Vijnanavada iskola számára.
- Samjayin Vairatiputra:** Az egyik a hat heterodox tanító közül.
- samsara:** A születés és halál körforgása; az az élet, amelyet az élőlények a tudatlanság hatása alatt érzékelnek, nem egy külső, objektív világ.
- Samtusita:** A Tusita-menny isteneinek királya.

- Samyaksambuddha:** (lit. lökéletes Buddha) A Buddha neve.
- Sangha:** A Buddhizmus Három Ékkövének egyike: A Buddha, a Tanítás, a Közösség. Néha a koldusok közösségének nevezik, a laikusok is beleérthetők.
- Santideva:** (8. század) A Madhyamika mestere, a „Bevezetés a megvilágosodás gyakorlatába” (*Bodhicaryavatara*) című munkájáról híres.
- Sariputra:** A nagy tanítványok egyike, Maudgalyana párja, Buddha szerint az első a bölcsek között; Vimalakirti támadásainak leggyakoribb célpontja, amelyek a tanítványokat és általában a Hinajanát érik.
- Sarvagandhasugandha:** A Sugandhakuta Buddha univerzuma; egy univerzum, ahol a Dharmát illatokon keresztül tanítják.
- Sarvarthasiddha:** A Vimalakirti házában feltűnő egyik Buddha, aki a *Tathagataguhya-kát* tanítja, az istennő szerint.
- Sarvarupasamdarsana:** Ez a bodhisattva kérdezi arról Vimalakirtit, hogy hol a családja, így buzdítva Vimalakirti rendkívüli versét, amely minden bodhisattva családjáról és felszereléséről szól (8. fej.).
- Sarvasukhamandita:** Egy univerzum, buddha-mező, ahol a bodhisattvák állandó boldogságban élnek.
- sastra:** Egy indiai vallási, filozófiai és tudományos munka, amelynek jelentősége nem a vallás, hanem a különleges problémák és technikák szisztematikus tanulmányozása.
- Sikhsamuccaya:** A „Tanok kivonata”, amelyben Santideva összegyűjti a Mahajana Írások találó idézeteit, és a szisztematikus gyakorlatnak megfelelő formában mutatja be. A VKN-ből idézettek az eredeti szkt. VKN egyedül megmaradt részletei.
- Simhakirti:** Az egyik Buddha, aki a *Tathagataguhya-kát* tanítja Vimalakirti házában.
- Simhasvara:** Az egyik Buddha, aki megjelenti Vimalakirti házában.
- sravaka:** (lit. hallgató) A Buddha tanítványa, és a Hinajana tanítás követője.
- Sravasti:** Kosala királyságának fővárosa, uralkodója a Buddha egyik királyi támogatója, Prasenajit, ahol a Buddha gyakran megszállt a Jetavana-ligetben, ami sok Mahajana írás helyszíne.
- Sthiramati:** (4. század) A Vijnanavada iskola egyik fontos mestere, fontos magyarázókat írt Vasubandhu és Aryasanga munkáihoz.
- Subhavyuha:** Egy másik univerzum főbb istene, vagy Brahmája, aki meglátogatja a mi univerzumunkat, hogy Aniruddhával az isteni szemről beszéljen, de ehelyett Vimalakirti tanítja (3. fej.).
- Subhuti:** Egy tanítvány, aki az ürességet illető alapos koncentrációjáról híres; a Buddha beszélgetőtársa, a *Prajnaparamitasutrák* fő alakja.
- Suddata:** (Anathapindada) A Buddha egy laikus követője, nagylelkűségéről híres.
- Sugandhakuta:** A Sarvagandhasugandha univerzum Buddhája, akitől Vimalakirti inkamáció-bodhisattvája ambróziával teli edényt kap, amely csodás módon jóllakatta az egész gyülekezetet anélkül, hogy kevesebb lenne.
- Sugata:** (lit. „aki a boldogság felé megy”, a szkt. *sukham gatah* összevonása) A Buddha egy neve.
- Sumeru:** A hegyek királya; a lapos világ hegye az exoterikus kozmológiában.
- sunyata:** üresség; pontosan az abszolút anyag, igazság, identitás, valódi realitás üressége, vagy a relatív világ élőlényeknek és dolgainak lényege, ami ellentétes bármilyen abszolút semmivel. (ld. 3. Szószedet, „üresség”)
- sunyatanyata:** Az üresség üressége, egy fontos fogalom, amely minden kifejezés –

- még az alapvetők is – fogalmiságát jelzi, hogy elkerülje a végső abszolutizálásának hibáját.
- szutra*: Az indiai használatban egy szó a tömör versekre, amelyek a gondolat különleges iskolájának alapvető szövegei. A Buddhizmusban egy Írás, amely rögzíti a Buddha, vagy az általa megírt beszédét.
- Suvarnabhasasutra*: „Az arany fény írása”, híres a törvény, királyság és más témák megvitatásáról, amelyek fontosak a nemzetek politikai életében. (Más néven *Suvarnaprabhasasutra*)
- Tantra*: Általánosan módszert jelent, a Buddhizmusban az irodalom egy fontos részére utal, amely a haladó meditációk, rituálék, varázsigék, elképzelések változatos technikáival foglalkozik. Ezeket ezoterikusnak nevezik, amíg gyakorlójuk az etikai és filozófiai fejlettség egy bizonyos fokára le nem ér.
- Tarkajvala*: „Az értelem ragyogása”, Bhavaviveka egy fontos tanulmánya, amelyben napjainak főbb filozófiai nézeteit vitatja meg.
- Tathagata*: (lit. „Így-ment” vagy Így-jött”, aki mindig a végső valóság tudatával mozog) A Buddha egy neve.
- Trayastrimsa*: A Harminchat közül egy menny a Buddhista kozmológiában.
- Tson Khapa (1357-1419)*: Minden tibeti láma közül az egyik, szentségét bizonyították önzetlen tettei, amelyek a tibeti reneszánszot eredményezték, gondolkodásának szövevényessége és alaposága, nagyvonalúsága és terjedelme írásainak tisztasága.
- Tusita*: Egy menny, a Buddha utolsó megállója a földre való visszatérése és reinkarnációja előtt. Jelenleg a jövőbeli Maitreya Buddha lakhelye.
- Upali*: Tanítvány; eredetileg a Sakya hercegek borbélyja, velük együtt a Vinaya tudója.
- Vaisali*: A Buddha idejében nagyváros, a Licchavi köztársaság központja; jelenleg Basarh városa, Muzaffarpur kerület, Tírhuban, India Bihar megyéjében.
- Vajrapani*: Fontos bodhisattva, a „Mennykő forgatója”, kinek könyörülete nagyszerű módon nyilvánul meg, hogy megvédje a Dharma gyakorlóit a káros befolyásoktól.
- Vasubandhu*: (4. század) Aryasanga öccse, a Buddhista történelem egyik legnagyobb tudósa, az *Abhidharmakosa* szerzője, ami az Abhidharma legfontosabb munkája; a Vijñanavada filozófiáról számos fontos írása született.
- Veda*: A Brahmanizmus szent Írásainak neve, amelyek közül a leghíresebb a *Rg Veda*.
- Vicarana*: Egy rég elmúlt éon neve, amelyben Bhaisajyara Buddha a Mahavyuha buddha-mezőben lakott.
- Vigrahavyavartani*: Nagarjuna egy fontos munkája, amelyben megcáfolta azt, hogy a logika nem segít a végső valóság helyes nézetének elérésében.
- Vijnanavada*: A „Csak-tudatosság” iskolája, Maitreya és Aryasanga alapította, amely megegyezik a Madhyamikával a Mahajana filozófiai technikáit illetően, de különbözik az üresség, vagy a végső valóság alapvető értelmének értelmezésében.
- Vinaya*: A Buddhista kánonban a három *Pitaka*, vagy „Kosár” egyike; a kolostori fegyelem törvényeivel foglalkozik.
- yaksa*: Erdei démon.
- yamakavyatyastahara*: Az ellentétek kibékítése.
- Zen*: A k. Ch'an japán kiejtése, elmélkedést (dhyana) jelent, és annak az iskolának a neve, amely hangsúlyozza a megvilágosodás meditáción keresztül való elérését.

2. szószedet: numerikus kategóriák

- Egy út v. ösvény:** (*ekanayamarga, ekayanamarga*) A Mahajana tanokra utal, ahol a tanítványok és magányos bölcsek szekere csak ideiglenes, és nem vezet el a végső célig. Mindenkinek az ösvényen a bodhisattva Nagy szekeréhez kell csatlakozni, hogy elérje a Buddha tanításainak célját: a Buddha összehasonlíthatatlan, tökéletes megvilágosodását.
- Két bizonytalanság:** (*avaranaadvaya*) A szenvedélyek bizonytalansága (*klesavarana*) és az objektív bizonytalanság (*jneyavarana*); az előbbit a bizonyos szinten álló arhatok és a bodhisattvák is meg tudják semmisíteni, míg az utóbbit csak a Buddhák.
- Két lényeg:** (*atmadvaya*) A személyi lényeg (*puḍgalatma*) és érzékelési lényeg (*dharmatma*), amelyek a nem létező tárgyak, amelyekről azt hisszük, hogy a személyekben és tárgyokban érzékeljük, mint lényeg.
- Két lényeg nélkülség:** (*nairatmyadvaya*) A személyi lényegtelenség (*puḍgalanairatmya*) és érzékelési lényegtelenség (*dharmanairatmya*), mindkettő a végső realitás leírása, amely a „két lényeg” hiánya, és amelynek tudatosodása a „transzcendentális bölcsesség” (*prajnaparamita*).
- Két csoport:** (*punyajnanasambhara*) Az érdemek és a bölcsesség; a bodhisattvák minden tettét ez a két dolog irányítja, amelyek a Buddha két testében – az alak teste és a végső test – tetőznek.
- Két igazság:** (*satyadvaya*) A felszínes igazság (*samvrttisatya*) és a végső igazság (*paramarhasatya*), vagy a relatív és abszolút igazság, vagy a konvencionális és legfőbb igazság.
- Három rossz vándorlás:** (*durgati*) A pokolban, az éhes szellemek börtönében, vagy az állatvilágban való vándorlás.
- A Buddha három teste:** (*trikaya*) A „végső test” (*dharmakaya*), „boldogság-test” (*sambhogakaya*), „inkarnáció-test” (*nirmanakaya*).
- Három tisztátalanság:** (*mala*) Nincs döntő bizonyíték, hogy ez a három mérge romlottságára, vagy a három beszennyeződésre utal – a vágyak, létezés, vagy tudatlanság által. „Mentes a három tisztátalanságtól” (*trimalagivata*) a Buddha egyik jelzőjeként gyakran használatos.
- A cselekvés három ajtaja:** (*karmamukha*) Test (*kaya*), beszéd (*vak*), tudat (*citta*).
- A megszabadulás három ajtaja:** (*vimoksamukha*) Üresség (*sunyata*), jeltelenség (*animitata*), lemondás (*apranihata*).
- Három Ékkő:** (*Triratna*) A „Szentháromság”, vagy a Buddhizmus három értéke: a Buddha, a Dharm (az Ő tanítása), a Sangha (a tanítás gyakorlóinak közössége).
- Három tudás:** (*vidya*) A hat nagy tudásból három: az előző és jövőző életek tudása (*purvanivasanusmrtijana*), a csodás tettek tudása (*rdhividhijnana*), a születés és pusztulás végének tudása (*ulpadasravaksajjana*).
- Három megszabadulás:** ld. „a megszabadulás három ajtaja”.
- Három meditáció:** (*samadhi*) A hőszi meditáció (*suramgama*), az illuzórikus meditáció (*mayopama*), a gyémántkeménységű meditáció (*vajropama*).

Három méreg: (*visa*) Vágy (*kama-raga*), gyűlölet (*dvesa*), butaság (*moha*); a három alap-szenvedély, ami a világ szenvedését okozza.

Három birodalom: ld. „három világ”.

A Dharma kerekének három fordulata: (*dharmacakratrpariwartam*) Mindhárom a Négy Szent Igazságra vonatkozik, mert ezeket az Éleslátás Ösvényének (*dharsana-marga*), a Meditáció Ösvényének (*bhavanamarga*), a Tudás Ösvényének (*asaik-samarga*) szempontjából tanítják. (ld. 1. fej.)

Három szekér: (*yana*) A tanítványok szekere (*sravakayana*), a magányos bölcsek szekere (*pratyekabuddhayana*), a bodhisattvák szekere (*Mahajana*).

Három világ: (*tridhatu*) A vágy-világ (*kamadhatu*), az anyagi vagy alakú világ (*rupadhatu*), anyagtalan vagy alakatlan világ (*arupyadhatu*).

Négy elmélyedés: (*samapatti*) Elmerülés a végtelen űr szféráiban (*akasanantyayatana*), a végtelen tudatban (*vijnananantyayatana*), a semmiben (*akimcanyayatana*), és sem a tudatban, sem a nem-tudatban (*naivasamijnanaivasamjnyayatana*).

A csodás erők négy alapja: (*rdhdhipada*) Az első az akarat koncentrációjának tudatos gyakorlásának energiája alkotja (*chandasamadhiprahanasamskarasamanvagatah*). A második a tudat koncentrációjának tudatos gyakorlásának energiája alkotja (*citta*-). A harmadikat az erőfeszítés koncentrációja alkotja (*virya*-). A negyediket az elemzés koncentrációja alkotja (*mimamsa*-). Ez a négy dolog a megvilágosodás harmincnincyolc segítő elemének egy része.

Négy elmélkedés: (*dhyana*) Az első az öröm és boldogság elérése (*pritisukha*), amely a magányból valamint a vágyaktól és bűnöktől való mentességből ered. A második a következtető gondolkodás megszűnéséből eredő öröm és boldogság elérése. A harmadik a nyugalom elérése a gondossággal, tudatossággal, fizikai kényelemmel együtt, de túl mindenfajta örömről. A negyedik a nyugalom tiszta tudatosságának elérése élvezet vagy fájdalom, emelkedettség vagy lehangoltság nélkül. Ez a négy elmélkedés a négy elmerüléssel és a végső megszűnéssel – amely a kilenc állapotot (*anupurvavihara*) alkotja – a legmagasabb megszabaduláshoz vezet.

Négy földrész: (*dvipa*) A korai Buddhista kozmológia lapos földjének négy kontinense, amely megfelelt az akkori India uralkodó világnézetének: Purvavideha keleten, Jambudvipa délen (megegyezik a mi földünkkel), Aparacama nyugaton, Uttakuru északon.

A Dharma négy kivonata: ld. „négy ismertetőjel”.

Négy bátorság: (*vaisaradya*) A Buddhának és a bodhisattvákknak van. A Buddha négy bátorsága: minden dolog megértését illető bátorság; minden tisztátalanság megszűnésének tudását illető bátorság; előrelátás bátorsága az akadályok fennmaradásának tudásán keresztül; a legfőbb sikerhez vezető ösvény helyességében való bátorság. A bodhisattva bátorsága: bátorság a jelentős tanításában, amelyet tanulás és gyakorlás során sajátított el; a fizikai, verbális és szellemi cselekedetek tisztaságának megtartásából eredő bátorság – anélkül, hogy mások kedveségére támaszkodna, de természeténél fogva hibátlan a lényegtelenesség megértésén keresztül; nincs akadály erőnye, tanítása és az élőlények megszabadítása előtt, mert bölcsessége és megszabadító technikája tökéletes, mert nem felejt el, és fenntartja a tanításokat; bátorság abban, hogy elérje a mindentudás tökéletességét – romlás, és a nélkül, hogy más tanítások felé fordulna – és minden élőlény céljának teljesítését.

A gondosság négy célja: (*smrtyupasthana*) Ezek a testtel, érzékszervekkel, tudattal, és dolgokkal szembeni gondosságok. Ez a négy alkotja a megvilágosodás harmincnincyolc segítő elemének egy részét.

- Négyes közösség:** (*catusparisad*) Tartalmazza a szerzeteseket (*bhiksu*), apácákat (*bhiksunī*), laikus férfiakat (*upasaka*), laikus nőket (*upasika*).
- Négy szent Igazság:** (*aryasatya*) A szenvedés (*dukkha*), annak eredete (*samudaya*), megszűnése (*nirodha*), és a megszűnéshoz vezető ösvény (*marga*).
- Négy mérhetetlen:** (*apramana*) A mérhetetlen szeretet: annak kívánása, hogy minden élőlény boldog legyen. A mérhetetlen könyörület: annak kívánása, hogy minden élőlény mentes legyen a szenvedéstől, és a szenvedés okától. A mérhetetlen öröm: annak kívánása, hogy semmilyen élőlény ne maradjon ki a megszabadulás legfőbb boldogságából. A mérhetetlen pártatlanság: mentesség minden vonzalomtól és ellen-szenvtől. (ld. 1. fejt.)
- A Dharma négy ismertetőjele:** (*dharmamudra* vagy *dharmoddana*) Minden összetett dolog véges (*anityah sarvasamskarah*). Minden tisztátalan dolog szenvedés (*dukkah sarvasaravah*). Minden dolog lényeg nélküli (*anatmanah sarvadharmah*). A nirvána béke (*santam nirvanam*).
- Négy Maharaja:** A négy világrész hatalmas királyai, a Lokपालák. Bár ezt a négyet általában csoportként említik, nevük: keleten Dhrtarastra király, délen Virudhaka király, nyugaton Virupaksa király, északon Vaisravan (vagy Kuvera) király.
- Négy fő elem:** (*mahabhuta*) A föld (*prthivi*), víz (*ab*), tűz (*teja*), levegő (*vayu*).
- Négy Mara:** Ezek a kínozó (*klesamara*), felhalmozó (*skandhamara*), halál (*mrtumara*), mennyei (*devaputramara*) démonok.
- Az egységesítés négy eszköze:** (*samgrahavastu*) Annak a négy módnak a neve, amelyekkel egy bodhisattva összegyűjti az embereket, hogy a Dharmát gyakorolják: adakozás (*dana*), kellemes beszéd (*prtyavadita*), mások céljainak elérése a Dharma tanításával (*arthacarya*), a tanítás és viselkedés összhangja (*samanarthata*).
- Négy félreértés:** (*viparyasa*) Ez a tartós és nem tartós dolgok összekeverése; a lényeg nélküli és a lényeggel bíró összekeverése; a tisztátalan és a tiszta összekeverése; a szenvedés és boldogság összekeverése.
- Négy bizalom:** (*pratisarana*) A végső megvilágosodás érdekében egy bodhisattvának a jelentésre és nem a kifejezésre kell támaszkodnia (*arthapratīsarānena bhāvītavayam na vyanjanapratīsarānena*); a tanításra és nem a tanítóra (*dharmapratīsarānena bhāvītavayam na pudgalapratīsarānena*); a gnózisra és nem a hétköznapi tudásra (*jñānapratīsarānena bhāvītavayam na vijñānapratīsarānena*); a végső jelentés előadására és nem az értelmezhető jelentés előadására (*nītarthasūtrapratīsarānena bhāvītavayam na nēyarthasūtrapratīsarānena*), e szútra sorrendje szerint. Az általános sorrend: „tanítás-bizalom”, „jelentés-bizalom”, „végső-jelentés-bizalom”, „gnózis-bizalom” úgy tűnik, jobban megfelel a gyakorlatok fokainak.
- Négy helyes erőfeszítés:** (*samyakprahana*) Ezek: erőfeszítés, amely nem vezet be a bűnöket, amik még nem tűntek fel; erőfeszítés, ami megsemmisíti a bűnöket, amik már feltűntek; erőfeszítés, ami bevezeti az erényeket, amik még nem jelentek meg; erőfeszítés a már megjelent erények konszolidációjára, fokozására, de nem megrontására. Ez a négy a megvilágosodás harmincnegyedik elemének részét alkotja.
- Öt alapszabály:** (*sikṣapada*) Ezek minden Buddhista számára (szerzetesekre és laikusokra egyaránt) kötelezőek: ne öl, ne lopj, ne paráználkodj, ne hazudj, ne részegeskedj.
- Öt megrögzött aggregátum:** (*upadanaskandha*) Anyag (*rupa*), érzékszervek (*vedana*), intellektus (*samjāna*), motiváció (*samskara*), tudat (*vijñāna*), amelyek együttesen alkotják a legtöbb élőlényt.
- Öt romlottság:** (*kasaya*) Bonyolult korunk öt negatív jellemzője, név szerint: az élet

- (*ayuh*), a nézetek (*drsti*), szenvedélyek (*klesa*), élőlények (*sattva*), kozmikus éra (*kalpa*) romlottsága.
- Öt halálos bűn: (*anantarya*) (lit. azonnali megtorlás bűne) Mind az öt azonnali pokolbeli újjászületést eredményez, ezek: az apa meggyilkolása, az anya meggyilkolása, egy szent meggyilkolása, a Sangha feltörése, gonosz szándékkal a Tathagata vérének fakasztása.
- Öt szem: (*caksu*) Tartalmazza az öt különböző nézetet: fizikai szem (*mamsacaksu*), isteni szem (*divyacaksu*), bölcsesség-szem (*prajnacaksu*), a Dharma-szem (*dharmacaksu*), a Buddha-szem (*buddhacaksu*).
- Öt akadály: (*nivarana*) Az az öt mentális akadály, ami hátráltatja a meditációt: a vágy akadály (*kamacchanda*), rosszindulat (*vyapada*), lehangoltság és tunyaság (*styana-middha*), vadság és izgatottság (*auddhatyaukrtya*), kétség, vagy zavarodottság (*vicikitsa*).
- Öt gát: ld. „öt akadály”.
- Öt szenvedély: (*klesa*) Az ötös szám itt döntő, mivel más szövegekben három, hat, sőt, húsz is szerepel. A tantrákban a következő öt felel meg az öt Tathagata-családnak: büszkeség (*abhimana*), irigység (*irsya*), vágy (*kama*), gyűlölet (*dvesa*), butaság (*moha*).
- Öt ösvény: (*marga*) Ezek a Buddhizmus bármely gyakorlójának fejlődési fokait szemléltetik sorban. A gyűjtés ösvénye (*sambharamarga*), alkalmazás (*prayogamarga*), éleslátás (*darsanamarga*), meditáció (*bhavanamarga*), alapos ismeret (*asaiksamarga*).
- Öt tiszta aggregátum: (*dharmaskandha*) A Buddha dharmakayájának öt aggregátuma: moralitás (*sila*), koncentráció (*samadhi*), bölcsesség (*prajna*), megszabadulás (*vimukti*), a megszabadulás nézete és tudása (*vimuktijnanadarsana*).
- Öt szellemi képesség: (*indriya*) Analógiailag képességeknek nevezzük ezeket, mert fejleszteni kell őket: a hit szellemi képessége (*sraddha*), erőfeszítés (*virya*), gondosság (*smrti*), koncentráció (*samadhi*), bölcsesség (*prajna*). Ezek is a megvilágosodás harmincnolc segítő eleme közé tartoznak.
- A lét öt állapota: (*gati*) Ezek az élőlények kategóriáira utalnak, gyakran nem öt, hanem hat állapot: pokol-lakó (*maraka*), szellem (*preta*), vadállat (*tiryanca*), ember (*manusya*), titán (*asura*), istenség (*deva*). A hatot úgy kapjuk, ha a titánoktól elkülönítjük az istenségeket.
- Öt erő: (*bala*) Ugyanazok, mint az öt szellemi képesség, csak a fejlődés egy magasabb pontján.
- Öt tudás: (*abhijna*) Gyakran hat: isteni szem, vagy bölcsesség (*divyacaksu*), isteni halás (*divyasrotra*), telepátia (*paracittajnana*), előző és jövőendő életek ismerete (*purvaparaniivasanuamrtijnana*), csodás tettek (*rdhividhijnana*), a tisztátalanságok megszüntetésének tudása (*asravaksayajnana*). A tudósok általában egyetértenek abban, hogy az ötöt úgy kapjuk, hogy nem számítjuk a csodás tetteket.
- Hat emlék: (*anusmrti*) Az a hat dolog, amit észben kell tartanunk: a Buddha, a Dharma, a Sangha, moralitás (*sila*), nagylelkűség (*tyaga*), és az istenségek (*devata*).
- Hat érzékszerv: (*indriya*) Szem (*caksu*), fül (*srotra*), orr (*ghrana*), nyelv (*jihva*), test (*kaya*), tudat (*manas*).
- Hat érzék: (*ayatana*) Ez a függő eredet tizenkét kapcsának ötödik eleme. Beletartozik az Abhidharmikus osztályozás tizennyolc eleme, és mind a hat érzéket hármas szerkezetűnek véli (képesség, tárgy, tudatosság).

Az érzékelés hat tárgya: (visaya) Színek (*rupa*), hang (*śabda*), illat (*gandha*), íz (*rasa*), anyag (*sprastavya*), jelenségek (*dharma*).

Hat heterodox tanító: (*līrthikasastr*) Ez a hat vetélkedni akart a Buddhával; Purana Kasyapa, aki tagadta a cselekedetek, a jó és a rossz hatását; Maskarin Gosaliputra, aki a véletlenszerűség teóriáját; Samjayin Vairatiputra, aki agnosztikus volt bármilyen vélemény visszautasításában; Kakuda Katyayana, aki materializmust tanított, amelyben nem volt gyilkos, vagy meggyilkolt, csak az elemek átalakulása; Ajita Kesakambala, aki egy szélsőséges nihilizmust tanított, amiben a négy alapelemről nem volt szó; Nirgrantha Jnatiputra, vagy Mahavira, a Jainizmus megalapítója, aki az indeterminizmus (*śvadvada*) tanát tanította, minden dologról a „talán” értelmében beszélt.

Hat tudás: ld. „öt tudás”

Hat transzcendencia: (*paramita*) Ezek a bodhisattvák tetteinek fő kategóriái: adakozás (*dāna*), morálitás (*śīla*), tolerancia (*ksanti*), erőfeszítés (*vīrya*), meditáció (*dhyāna*), bölcsesség (*prajña*).

A tudat hét lakhelye: (*vijñānasthiti*) Ez az élőlények hét kategóriájára utal, ahogy az *Abhidharmakośā*-ban szerepel. A tudat hét lakhelye áll: élőlényekből, akik fizikailag és intellektuálisan különböznek; élőlényekből, akik fizikailag hasonlóak, de intellektuálisan hasonlóak; élőlényekből, akik fizikailag hasonlóak, de intellektuálisan különböznek; és az anyagtalan lények három fajtájából (*nanatvakayasamjnas ca nanakayaika-samjñināḥ / viparyaya caikakayasamjnas caruṇas trayāḥ // vijñānasthityaḥ sapta...*). Vasubandhu szerint az első kategória tartalmazza az embereket, a vagybirodalom hatféle istenét, az elmélkedés első birodalmának (*brahmavihāra*) istenit, kivéve azokat, akik magasabb birodalmakból estek ide (*prathambhīnīrvṛta*); a második kategória tartalmazza a bukott isteneket (*prathambhīnīrvṛta*), akiknek más a testük, de tudatuk egyszerűen tisztában van azzal, hogy Brahma teremtményei; a harmadik kategória tartalmazza az elmélkedés második birodalmának istenit – az *abhasvara* (tisztá fény) isteneket, a *paritābha* (sugárzó) isteneket, az *apramānabha* (mérhetetlenül ragyogó) isteneket – akiknek hasonló fénylő testük van, de a gondolataik különbözőek, akik mindent megtesznek az örömkért és az érzéketlenségért; a negyedik kategória tartalmazza a *subhaktisna* (tisztá egész) isteneket, akik intellektusa a boldogságra való koncentrációban egyesült; az ötödik kategória tartalmazza az anyagtalan élőlényeket, amelyek a végtelen űrben laknak; a hatodik kategória tartalmazza az anyagtalan élőlényeket, amelyek a végtelen tudatban lakoznak; a hetedik kategória tartalmazza az anyagtalan élőlényeket, amelyek a semmi birodalmában laknak. (Ld. Mvy, no.2289-2295.)

A megvilágosodás hét tényezője: (*sambodhyānga*) Ezek az emlékek (*smṛti*), a dolgok megkülönböztetése (*dharmaṇvaya*), erőfeszítés (*vīrya*), öröm (*prīti*), extázis (*prasarādhi*), koncentráció (*samadhi*), nyugalom (*upekṣa*). Ezek is a megvilágosodás harmincnegyzetítő elemei közé tartoznak.

Az eltérés nyolc hamis ösvénye: (*mīthyatva*) A szent ösvény nyolc ágának ellentétei.

Nyolcágú ösvény: (*astāngikamārga*) Ld. „A szent ösvény nyolc ága.”

Nyolc béke: (*astāngasanta*) Ez a nyolcágú ösvényre utal, amelynek minden ága maga a béke a bodhisattva számára, aki a nem-érezékelés jógáját (*anupalabdhi*) gyakorolja, vagy az elképzelhetetlen megszabadulással megáldott.

Nyolc megszabadulás: (*vimokṣa*) Az első tartalmazza azt, hogy akinek van alakja, látja

az alakot; a második tartalmazza azt, hogy aki a belső alaktalanság fogalmának tudatában van, lássa a külső alakot; a harmadik tartalmazza a kellemes megszabadulás fizikai realizációját és annak sikeres megszilárdítását; a negyedik tartalmazza az úr végtelenségébe való teljes belépést a dolog fogalmán való túllépésen keresztül, valamint az ellenállás fogalmának hanyatlásán és a diverzitás fogalmának kétségbe vonásán keresztül. Az ötödik tartalmazza a tudat végtelenségébe való teljes belépést, az úr végtelenségén túlhaladva; a hatodik tartalmazza a semmi szférájába való teljes belépést, a tudat végtelenségén túlhaladva. A hetedik tartalmazza a sem tudat, sem nem-tudat szférájába való teljes belépést, a semmi szféráján túlhaladva; a nyolcadik tartalmazza a szenvedés teljes megszűnését, a tudat és nem-tudat szféráján való túllépés után. Az első három megszabadulás különleges kapcsot formál az érzéki világgal; a negyedikről hetedikig megegyezik a négy elmélyedéssel; a nyolcadik pedig a legmagasabb megszabadulást jelenti.

A bosszúság kilenc oka: (*aghatavastu*) Ezek a különböző mentális zavarokból állnak: „Rosszat okozott, okoz, és okozni fog nekem. Rosszat okozott, okoz, és okozni fog valakinek, aki kedves nekem. Szolgáltá, szolgálja, és szolgálni fogja az ellenségeimet.”

Kilenc állapot: (anupurvavihara) ld. „négy elmélkedés”

Tíz irány: (*dasadik*) Ez az iránytű nyolc irányra, valamint a fel, és a le. Mint konvencionális formula, megegyezik a „minden irány”-nyal.

Tíz hatalom: (*bala*) Két különböző fajta hatalom létezik – a Buddháé és a bodhisattváké. A Buddháé: a jó és rossz megkülönböztetésének hatalma (*sthanasthanajnabala*); a cselekedetek következményének hatalma (*karmavipakajjana*–); az élőlények különböző vágyainak ismerete (*nanadhimuktijnana*–); az élőlények különböző fajtáinak ismerete (*nanadhatujjana*–); az élőlények képességeinek ismerete (*indriyavavatipaljnana*–); az akadályok, ragaszkodás ismerete, és az elmélkedések, meditációk, megszabadulások, koncentrációk, elmélyedések megtisztításának hatalma (*sarvadhanavimoksasamadhisamapattisaklesavyavadanavyutthanajnana*–); a halálok és jövendő életek ismeretének hatalma (*cyutyutpattijnana*–); a tisztátalanságok megsemmisítésének ismerete (*asravaksajnana*–). A másik csoport a bodhisattvák hatalma: pozitív gondolat (*asayabala*); szilárd elhatározás (*adhyasaya*–); az alkalmazás hatalma (*prayoga*–); a bölcsesség hatalma (*prajna*–); az ima hatalma (*pranidhana*–); a szeker hatalma (*yana*–); a cselekedetek hatalma (*carya*–); a kűsgárgzás hatalma (*wikurvana*–); a megvilágosodás hatalma (*bodhi*–); a Dharma kerekének forgatása (*dharmacakrapravartana*–).

Tíz bűn: (*akusala*) Ezek a tíz erény ellentétei: gyilkolás, lopás, paráználkodás, hazugság, kemény beszéd, rágalmazás, frivol beszéd, kívánás, rosszindulat, hamis nézetek.

Tíz állapot: (*bhumi*) Ezek azok az állapotok, amelyeken keresztül a bodhisattva a Buddháságig emelkedik: Örömteli (*pramudita*), Tiszta (*vimala*), Ragyogó (prabhakari), Sugárzó (*arcismati*), Legyőzhetetlen (*sudurjaya*), Szembeszálló (*abhimukhi*), Messze-érő (*duramgama*), Mozdíthatatlan (*acala*), Pozitívan intelligens (*sadhumatí*), a Dharma Felhője (*dharmamegha*). Soka Mahajana írásban kidolgozták ezeket, és minden állapotot társítottak egy transzcendencia gyakorlataival.

Tíz transzcendencia: (*paramita*) Ez a hat transzcendenciát tartalmazza a következőkkel együtt: megszabadító technika (*upayakausalya*), ima vagy elkötelezettség (*pranidhana*), hatalom (*bala*), gnózis (*jnana*).

Tíz erény: (*kusala*) A tíz bűn ellentétei, vagyis tartózkodni azoktól a cselekedetektől,

amelyek a tíz bűnnel kapcsolatban vannak, és az ellentétüket tenni. Három fizikai erény: életmentés, adakozás, nem paráználkodás. Négy verbális erény: igazmondás, vitapartnerek kibékítése, szelíd beszéd, vallásos beszéd. Három mentális erény: szerető, nagylelkű viselkedés, helyes nézetek. Összefoglaló neve „a jócselekedetek tízes ösvénye” (*dasakusalakarmapatha*).

Tizenkét aszketikus gyakorlat: (dhütäguna) 1. Rongyos viselet (*pamsukulika*), 2. három vallásos köntös (*traicivarika*), 3. nemz-öltözék (*namantika*), 4. alamizsna-étel evése (*paindapatika*), 5. egyszerű mabracon ülni (*aikasanyika*), 6. nem enni délután (*khalu pascad bhaktika*), 7. egyedül élni az erdőben (*aranyaka*), 8. egy fa tövében élni (*vrksamulika*), 9. a szabadban élni (*abhyavakasika*), 10. temetkezőhelyek látogatása (*smasanyika*), 11. ülte aludni – meditáló helyzetben (*naisadika*), 12. bármely ülő póz elfogadása (*yathasamstarika*).

A függő eredet tizenkét kapcsa: (nidana) Tudatlanság (*avidya*), egységbe foglaló cselekvés (*samskara*), tudat (*vijnana*), név-dolog (*namarupa*), hat érzék (*sadayatana*), kapcsolat (*sparsa*), érzet (*vedana*), vágyakozás (*trsna*), funkció (*upadana*), lét (*bhava*), születés (*jati*), öregség, halál, stb. (*jjamarana*).

Tizenkét érzék: (ayatana) Szem-médium (*caksurayatana*), alak-médium (*rupa-*), fül-médium (*srotra-*), hang-médium (*abda-*), orr-médium (*ghrana-*), illat-médium (*kaya-*), anyag-médium (*sprastavya-*), mentális médium (*mana-*), jelenség-médium (*dharmayatana*). Az „ayatana” szót általában „alap”-nak fordítják, de a szkt., tib., k. szavak mind azt jelentik „valami, amin keresztül az érzékek működnek”, nem pedig egy alap, amelyen működnek; ezért használjuk a médium szót.

Tizennyolc elem: (dhatu) Ez tartalmazza a tizenkét érzék hat párját, mint a tapasztalat elemei, hozzáadva minden párhoz egy harmadikat: a tudat- vagy érzék-elemet (*vijnana*). Így az első pár a hármasszem-elem (*caksurdhatu*), alak-elem (*rupadhatu*), és szem-tudat-elem, vagy szem-érzék-elem (*caksurvijnanadhatu*) – és így tovább a többi öt elemmel; az utolsó az ész-elem (*manodhatu*) – jelenség-elem (*dharmadhatu*), mentális-érzék-elem (*manovijnanadhatu*).

A bodhisattva tizennyolc különleges tulajdonsága: (avenikabodhisattvadharmas) Tartalmazza a bodhisattva természetes nagylelkűségét, moralitását, toleranciáját, erőfeszítését, meditációját, bölcsességét. Tartalmazza: minden élőlény egységességét az egységesség négy elemének segítségével, ismervé az elkötelezettséget (erény a megvilágosodáshoz), példamutatást a megszabadító technika tudásával, a Mahajana pozitív eredményeivel; amint megfelelnek minden élőlény viselkedésmódjának. A Mahajanától el nem térését, megmutatva a samsara és nirvána bejáratát. Tudását az ellentétek kibékítésében; minden életének feddhetetlen fejlődésében, amit a bölcsesség irányít bármilyen feltételes cselekvés nélkül; a test, beszéd és ész végső cselekedetének birtoklásában, amit a jó cselekedetek tisztázó ösvénye irányít; az élőlények birodalmának el nem hagyásában, mert minden szenvedés toleranciájával áldott, és aminek kimutatása örömmel tölti el az élőlényeket; a mindentudás megőrzésében, ami olyan szilárd, mint az erényből nőző kívánságot teljesítő ékkövek fája, még az infantilis emberek és a szülőkörű hívő tanítványok között is; és a Buddha Dharmájának gyémántkeménységű keresésében, a csodás megszentelés eléréséért, míg átruházza a megszabadulás technikáját, ami áthatol mindenben.

A Buddha tizennyolc különleges tulajdonsága: (avenikabuddhadharma) Sosem hibázik; sosem heves; sosem felejt; koncentrációja sosem bizonytalan; nincs fogalma a változatosságról; nyugalma a megfontolás hiányának köszönhető; gondossága so-

sem bizonytalan; sosem hagyja abba a koncentrációt; bölcsessége sosem csökken; megszabadulása sosem vall kudarcot; minden fizikai tettét bölcsesség előzi meg, és az követi; minden verbális cselekedetét bölcsesség előzi meg, és az követi; minden mentális cselekedetét bölcsesség előzi meg, és az követi; tudása és nézetei érzékelik a múltat, ragaszkodás és akadályozás nélkül; tudása és nézetei érzékelik a jövőt, ragaszkodás és akadályozás nélkül; tudása és nézetei érzékelik a jelent, ragaszkodás és akadályozás nélkül.

A hatalmas lény harminkét jele: (*mahapurusalaksana*) Fején turbánalakú kiemelkedés található a koronán; haja jobb felé göndörödik; homloka széles és szabályos; szemöldökei közt fehér a szőr; szeme nagyon sötét, hosszú szempillákkal; negyven foga van; fogai szabályosak és nagyon fehérek, rések nélkül; jó ízlése van; egy oroszlán állkapcsa az övé; nyelve hosszú és keskeny; kiváló hangja van; vállai gömbölyűek és szabályosak; hátán hét kerek hajlat van (ülep, combok, vállak, hát); törzse zömök; bőre sima és aranyszínű; karja a térdéig ér, amikor áll; törzse olyan, mint egy oroszláné; testének arányai, mint a fűgefáé; testszöve jobb felé göndörödik; felfelé áll; pénisze rejtve van; combjai gömbölyűek; bokacsontjai nem állnak ki; tenyere és talpa puha és finom; kéz- és lábujjai úszóhártyásak; ujjai hosszúak; tenyerén és talpán kerék-nyomok vannak; lábai biztosak; hajlatai szélesek és magasak; lábikrája, mint egy antilopé.

A megvilágosodás harminchét segítő eleme: (*bodhipaksidharma*) Tartalmazza a gondosság négy célját, a négy helyes erőfeszítést, a csodás hatalom négy alapját, az öt spirituális képességet, az öt hatalmat, a megvilágosodás hét elemét, és a szent ösvény nyolc ágát.

A hatvankét nézet: (*drstigata*) A Brahmajalasutrában és a Dighanikayában is felsorolják ezeket, amelyek minden más, ami nem tartozik a helyes nézetek közé. Mind a hatvankettő a „két szélsőség” kategóriájába tartozik: vagy az eternalizmusba (*sasvata-vada*), vagy a nihilizmusba (*ucchevada*).

A hatalmas lény nyolcvan jele: (*aruvyanjana*) Együtt járnak a harminkét jellel, és tartalmaznak még: az ujj körmeinek színe, a sárgaré, fényesek és hosszúak; ujjai gömbölyűek; ujjai hosszúak; ujjait jól szét tudja tární; erei nem kidagadók, és nem kuszák; bokái vékonyak; lábfeje szabályos; testtartása, mint az oroszláné; testtartása, mint az elefánté; testtartása, mint a hattyúé; testtartása, mint a bikáé; testtartása jobb felé dől; testtartása kecses; testtartása biztos; teste tiszta, arányos, lágy, tökéletes; ivarszervei kifejlettek; combjai szélesek és térdei gömbölyűek; járása szabályos; arca fiatalos; testtartása nem görnyedt; testtartása kiegyensúlyozott; végtagjai és ujjai szabályosak; tekintete tiszta; izületei nem kiállóak; hasa laza, arányos, nem kövér; köldöke mély és jobb felé áll; csinos; minden cselekedetében tiszta; bőre nem foltos; kézfeje lágy, mint a gyapot; tenyerének vonalai mélyek, tiszták, hosszúak; arca nem túl hosszú, és fényes, mint a tükör; nyelve lágy, hosszú és piros; hangja, mint az elefánté, vagy mennydörgésé, mégis édes és kellemes; fogai kerek, élesek, szabályosak, fehérek; ora hosszú, egyenes; szeme tiszta és tág; szempillája sűrű; pupillája és szemfehérje tisztán elválík, és irisze, mint a lótusz-szirom; szemöldöke hosszú, lágy, finom hajlású; füle hosszú-cimpájú és szimmetrikus; hallása kitűnő; homloka magas és széles; feje nagy; haja fekete, mint a méh, sűrű, lágy, nem kusza, illatos; lábfején és kézfején kedvező jelek vannak.

3. szószedet: szakkifejezések

- Aggregátum:** (*skandha*) A szkt. szó erna fordítása jól megalapozott, bár néhányan jobban szeretik a „csoport” szót. Fontos tudni, hogy az eredeti szónak van „halom” értelme is, amely azt a konnotációt is hordozza, hogy valaminek hiányzik a belső szerkezete, vagy dolgok egymásra halmozásából áll; így a „csoport” hamis konnotációt hordozhat a struktúráról és elrendezésről. Az öt megörögzött aggregátumnak nagy jelentősége van az Abhidharmában, mint az introspektív meditáció alapjának, ahol tökéletes precizitással vannak megfogalmazva. Az öt szót: *rupa*, *vedana*, *samjna*, *samskara*, *vijnana*, nagyon nehéz lefordítani, sokan nem is próbálják meg, de a szútrában, ahol egyszerűen a relatív élőlényt reprezentálja (a vágy-birodalomban), meg kell adni a megfelelőjüket. Így *rupa* – dolog, és nem alak; *vedana* – érzék; *samjna* – intellektus; *samskara* – motiváció; *vijnana* – tudatosság.
- Dichotómia:** (*yamakavyatyasta*) Ellentétpár. Az, aki nem ragaszkodik a szavakhoz, és nincs ellenérzése sem irántuk, az az „ellentétek kibékítése” szerint él. Ez a lehetőség benne rejlik abban a tényben, hogy a szóbeliség dualizmusa és érzékelési szokásai nem felelnek meg a valóságnak, mert amikor valaki kikerül a szóbeliség börtönéből, minden lehetséges lesz.
- Dualitás, dualizmus:** (*dvaya, dvayagraha*) A „dualitás” magát magyarázza. Amit itt kihangsúlyozok, az a kapcsolat a dualizmus és a szóbeliség között, amennyiben a dualizmus benne rejlik a nyelv struktúrájában, amelyben a dolgokat ellentétekkel fogalmazzuk meg. Vimalakirti rámutat erre Manjusri segítségével, amikor hallgat a nondualitás témájáról.
- Egoista nézetek:** (*satkayadrsti*) Tartalmazza a húsz hamis nézetet. Az öt megörögzött aggregátum a lényeggel kiadja a húsz hamis nézetet. Például, az első négy hamis nézet: a dolog a lényeg, ami olyan, mint birtokosa (*rupam atma svamivat*); a lényegben benne van a dolog, mint a dísz (*rupavan atma alankaravat*); a dolog a lényeghez tartozik, mint egy szolgáló (*atmiyam rupam bhrtjyavat*); a lényeg az anyagban lakik, mint egy edényben (*rupe atma bhajanavat*). A többi megörögzött aggregátum is ugyanilyen módon párosítható a lényeggel.
- Elképzelhetetlenség:** (*acinlyata*) Annak elképzelhetetlen, akinek gondolkodása fogalmi dolgokhoz kötött. Lényegében az érthetlenség színönimája.
- Elkötelezettség:** (*parinamana*) A bodhisattva állandó gondosságára utal azt illetően, hogy minden cselekedete megfelel abbéli céljának, hogy elérje a megvilágosodást saját és mások érdekében.
- Elmélyedés:** (*samapatti*) A négy elmélyedést a 2. szójegyzékben felsoroltam. Az „elmélyedést” meditációnak, elmélkedésnek, elérésnek is fordíthatjuk, mindegyik megfelel. A probléma az, hogy megfelelő szót találjunk a fontos szkt. szavakra: samapati, dhyana, samadhi, bhvana, stb. úgy, hogy megőrizzük az eredeti jelentését. Ezért használom az elmélyedés, elmélkedés, koncentráció, ráébredés, gyakorlás szavakat, a meditáció szót megtartva általános használatra, ráébredés, gyakorlás szavakat, hanem általában az ész működésére utalok.

Élet: (*samsara*) Azért ezt használom, mert jól kifejezi az élőlények átalakulásának érzetét; a modern olvasó számára még az élőlények egész világát is jelenti.

Érthetlenség: (*anupalabdhatva*) A dolgok végső természetére utal, amelyet nem lehet megérteni, megragadni, stb. a hétköznapi, feltételes, szubjektív ésszel. Lényeges, hogy az erre való ráébredést ne fogalmazzuk meg a megértés, nézel fogalmaival, inkább a toleranciával, mint ahogy a megragadó tudat nem tudja felfogni, hogy nem képes semmit megragadni; csak ennek a képtelenségnek a toleranciáját tudja gyakorolni.

Fogalomalkotás: (*vikalpa*) Egy másik fontos szócsoporthoz hoz elő: *vikalpa, parikalpa, samaropa, adhyaropa, kalpana, samjna, prapanca*. Mindegyik mentális funkciókra utal, amelyek a (relatív, vagy végső) valóságra egy kitalált valóságot helyez, amit a szubjektív tudat talál ki. Néhány fordító a „csapongó gondolkodás” címkével látta el ezeket, ami ahhoz a félrevezető fogalomhoz vezet, hogy minden gondolat rossz, valamit meg kell semmisíteni, és a pusztá gondolatatlanság jelenti a megvilágosodást. A Buddhista tudósok szerint a gondolat magában egyszerűen egy funkció, és csak a gondolat kapcsolódik saját tartalmához a relatív tárgy felett. A szkt. szavak megfelelői ezért: fogalomalkotás, képzelet, feltételezés, túlzás, építés, koncepció, fogalom, alkotás. Ez nem jelenti azt, hogy ezek a szavak nem cserélhetők fel, vagy nem lehet jobbat találni helyettük bizonyos összefüggésben.

Gnózis: (*jnana, aryajnana*) Ez a nem fogalmi és transzcendentális tudása, amelyet csak a magasabb fokot elérték valósítanak meg.

Hatalmas könyörület: (*mahakaruna*) Ez a Buddha, vagy bodhisattva két központi tulajdonságának egyikére utal: az érzés, ami annak kívánása, hogy minden élőlény szenvedésektől mentes legyen, és elérje a legfelső boldogságot. Fontos megjegyezni, hogy ennek a hatalmas könyörületnek semmi köze szentimentális érzésekhez. Éppen ellenkezőleg, a hatalmas könyörület tiszta tudatosság kísérő, hogy végül a valóságban nincs olyan, hogy élőlény, szenvedés, stb. Így az érzékenység az, amiben nincs benne a szubjektum és objektum nondualitása; ilyen határtalan érzékenységet leginkább empátiának nevezhetünk.

Identitás: (*svabhava, nihsvabhava*) A *svabhavai* rendszerint lényeg-természetnek, saját-lénynek fordítják, aminek bizonyos szó szerinti érvénye van. Mindazonáltal egyik kitalált terminusnak sincs felidézhető ereje az olvasó számára, aki nem ismeri az eredeti kifejezést, és egy meghatározásnak olyannak kell lenni, hogy az olvasó azonnal a saját világához tudja kapcsolni. A mi azonosságaink világában (nemzeti, népcsoport, vallási, személyes, szexuális...) az „identitás” része elrendezéseinknek; így, amikor minden dolog és ember azonosságának végső hiányáról hallunk, könnyű azonosítani, ami feltételezetten hiányzik, és megpróbálni megérteni, ami ezzel jár.

Jeltelenség: (*animittata*) A végső valóságban nincs jel, ami jelez valamit valakinek, és így kibogozhatatlanul összefonódik a relatív világgal. Olyannyira kondicionálva vagyunk a jelek által, hogy úgy tűnik, mintha a saját hangjukon szólnának hozzánk. Az „A” betű szinte megszólal, amint látjuk, és a stoptábla pedig ránk kiált. Az áthúzott két ferde vonalnak magában semmi köze sincs a szánk és a nyílt pozíció által képzett jelenséghez, az „a” hanghoz. Az ilyen analízis minden jelle való kiterjesztésével sejtethjük, hogy mit értünk jeltelenségen, ami végül megegyezik az ürességgel és lemondással. Az üresség, jeltelenség és lemondás a megszabadulás három ajtaját alkotja.

- Kellem:** (*adhithana*) A természetfeletti hatalom, amellyel a Buddhák megtartják a bodhisattvák hatalmas erőfeszítését az élőlényekért.
- Kisugárzott inkarnáció:** (*nirmana*) A Buddha és a bodhisattvák csodás hatalmára utal, hogy az élőlényeket fejlődésükben segítsék és tanítsák. Ez a hatalom a *nirmanakaya*-ban tetőzik, az „inkarnált testben”, amely a Buddha három testének egyike, és magába foglalja minden Buddha fizikai formáját, beleértve Sakyamunit is, akinek egyedüli funkciója inkarnációként az élőlények fejlesztése és megszabadítása.
- Lemondás:** (*apranihata*) A megszabadulás három ajtajának harmadik eleme. Objektíven megégyezik az ürességgel; szubjektíven az üresség szent gnózisának következménye, mint annak realizálása, hogy nincs semmi, amit kívánhatnánk, még maga az üresség sem, vagy a Buddháság. Ld. „üresség”.
- Lényeg:** (*atma*) Fontos megérteni a lényeg jelentését azelőtt, hogy a lényegtelenséggel foglalkoznánk. Mielőtt felfedeznénk a hiányt, tudnunk kell, mit keresünk. A Mahajanában ott van az emberek és a dolgok lényege, amit az élőlények is feltételeznek, és ezért ez informatív az érzékelésükről. Ha ezek a „lényegek” úgy léteznének, ahogy feltételezzük őket, szubsztanciális, önfenntartó létezés a dolgokban, vagy mint a dolgok igazi valósága, vagy mint a dolgok igazi identitása – állandó, önálló, nem viszonylagos, stb. Az ilyen lényeg fel nem fedezése a változó, relatív, függő személyekben és dolgokban a végső valóság, vagy a lényegtelenség realizálása.
- Lényegtelenség:** (*anatma, nairatmya*) A valóságot írja le: végül nincs maradandó ember vagy dolog, mivel az emberek és dolgok csak a relatív, konvencionális, felszínes értelemben léteznek, nem pedig a végső, vagy abszolút értelemben. Ahhoz, hogy helyesen értsük a Buddhista tanítást, tisztában kell lennünk a két érzékkel (konvencionális/végső, vagy relatív/abszolút), mivel a végső lényeg tagadásának összetévesztése a konvencionális lényeggel nihilizmushoz vezet. A konvencionális lényeg megerősítésének összetévesztése a végső lényeg megerősítésével abszolútizmushoz vezet. A nihilizmus és abszolútizmus meggátol minet a megvilágosodás elérésében, tehát el kell kerülnünk.
- Meg nem ragadás:** (*anupalambha*) Arra a szellemi nyitottságra utal, amit az a bodhisattva gyakorol, aki a valóság természetének tudatosságát elérte, és nem akar semmilyen tárgyat megragadni; ehelyett kiűz minden megrögzött feltételezést elméjéből, hogy megragadott bármilyen igazságot, meggyőződést, nézetet.
- Meghatározó jelentés:** (*nitārtha*) A Buddha azon tanításaira utal, amelyek a végső valóságban vannak kifejezve, ezek az „értelmezhető jelentések”, mert további értelmezést kívánnak, mielőtt a végsőt indikálnák számunkra. A meghatározó jelentés az ürességre vonatkozik, és semmilyen relatív világra vonatkozó kijelentés nem lehet definitív, még a Buddha kijelentése sem. Ez leginkább a Madhyamika tanaiban fontos, így Vimalakirti tanításaiiban, mert folyamatosan kijavítja a tanítványokat és bodhisattvákat, akik a Tathagata értelmezhető kijelentéseit meghatározóként fogadják el, s így az egyoldalú megközelítést is elfogadva.
- Megszabadító technika:** (*upaya*) Ez a kifejezés a Buddha és a bodhisattvák hatalmas könnyűletére – fizikai, verbális és mentális. Ebből következik, hogy aki empátikusan az élőlények szenvedésének tudatában van, saját túlélése érdekében kitalálja a leghatásosabb technikát a bajok megszüntetésére, és az élőlények gondjai csak akkor szűnnek meg végleg, ha az emberek elérik a megszabadulást. A „technikát” választottam a szokásos „módszer” vagy „eszköz” helyett, mert technikai világunkban

sokkal erősebben fejezi ki a hatásosságát; a Buddhizmusban a megszabadító technikát azonosítják a hatalmas erővel, energiával, hatásossággal, mint az a *vajrá*-ban is szimbolizált (gyémánt jogar). A kifejezés fontosságára ebben a szútrában az világít rá, hogy Vimalakirti maga is az Elképzzelhetetlen megszabadulás technikája c. fejezetben jelenik meg; ez jelzi, hogy ő, mint a *nirmanakaya* (inkarnáció-test) – ahogy a Buddha is – a megszabadító technika inkarnációja, és életének minden tette az élőlények fejlődéséért és megszabadulásáért van.

Megvilágosodás: (*bodhi*) Ez a kifejezés túl sok magyarázatot kíván, és valójában az egész szútra – és az egész Buddhista irodalom – csak ennek a magyarázata.

A megvilágosodás szellemének befogadása: (*bodhicittotpada*) Ez egy szellemi tevékenység, amikor egy élőlény a Buddha – vagy csodás inkarnációi – tanításainak kitéve, egyszerre érzékeli saját kondicionált tudatlanságát; annak lehetőségét, hogy elérheti a tudatosság felsőbb szintjeit; ennek szükségességét azért, hogy másokat is megszabadíthasson. Miután ráébredt erre, intenzív ambíció kerüti hatalmába, amit a „megvilágosodás szellemének befogadása”-nak nevezünk.

Mindentudás: (*sarvajnata*) A Buddha gnózisára utal, amellyel nincs semmi, amit ne tudna. Ne tévesszük össze a „mindentudást” a mindentudó isten istenhívő fogalmával. A „minden” itt a világi élet kellemetlenségeinek eredetéről minden és e világ felsőbbségének módjáról minden a megszabaduláson keresztül. Mivel a „minden” csak egy elvont fogalom különleges utalás nélkül, és ha egyszer tisztában vagyunk a végtelenség implikációival, már nem utal semmilyen végső teljességre, mivel a teljesség csak relatív lehet. Ahogy Dharmakirti megjegyezte: „nem kérdéses, hogy a Buddha tudja-e, hogy hány hal van az óceánban”, tehát mivel végtelen sok hal van a világok és univerzumok végtelenségében levő óceánok végtelenségében. A Buddha mindentudása ismeri, hogyan kell fejleszteni és megszabadítani bármilyen óceánban bármilyen halat, mint ahogy minden élőlényt is.

Nézel: (*drsti*) Mentális meggyőződés, vagy vélemény, ami szabályozza a tudatot és meghatározza, hogyan látja a valóságot.

Nondualitás: (*advayatva*) A valóság, az üresség szinonimája. Emlékeznünk kell arra, hogy a nondualitás nem feltétlenül jelenti az egységet, mivel az egység csak egy része az egység-dualitás párnak; ezért a nondualitás nem-egységet is jelent.

Pozitív gondolat: (*asaya*) Ez az első gondolat a bodhisattva tudatában, ami a megvilágosodás elérésére hajtja őt. (ld. „szilárd elhatározás”)

Reinkarnáció: (*punarjati, punarbhava*) Meg kell különböztetnünk az „újzülést” és a „reinkarnációt”. Az előbbi az élőlények halálát követő normális folyamat, míg az utóbbi a tudatos és szándékos átköltözés egy bodhisattva vagy a Buddha testébe, akit, mert megszabadult a szenvedélyek és cselekedetek kötelékeitől, nem kényszerít semmi, tehát azért inkarnálódik, hogy fejlessze és megszabadítsa a többi élőlényt.

Relativitás: (*pratityasamutpada*) Ezt a szkt. terminust általában „függő eredet”-nek fordítják, ami bizonyos kontextusokban megfelel. A Madhyamika kontextusban, ami ebben a Szútrában fontos, a – a végső valóságot írja le. Egyenlő a *sunyatá*-val, ürességgel, a meg nem születés természetével; így az „eredet” valahogy oda nem illő, mivel végül semmi sem ered sehonnan. A „relativitás”, amit T. Stcherbatski (A Buddhista nirvána központi fogalma, Leningrád, 1927) használt az üresség kiterjesztésére használt, ideálisnak tűnik ahhoz, hogy azt a jelentést hordozza, hogy semmi sem létezik mástól függetlenül; ezért nincs állandó, abszolút, független ön-

fenntartó dolog – csak dolgok, amelyek konvencionálisan, verbális és intellektuális rendeltetésüktől függően léteznek.

Rendeltetés: (*prajnapti*) Az axiomatikus Madhyamika-leírásokban fordul elő: a dolgok a „puszta rendeltetés” (*prajnaptimatra*) erényéből léteznek.

Szellemi nyugalom, vagy transz: (*samatha*) A „szellemi nyugalom” mindenféle szellemi gyakorlatra, meditációra, elmélkedésre, koncentrációra vonatkozó általános terminus, amely kifejeleszi az ész egypontúságát, valamint a béke állapotához és a tárgyakkal való kapcsolattól mentességhez. Párosítható a „transzcendentális analízissel”, „éleslátással”, amely kombinálja az analitikus képességet az egypontúsággal, hogy elérje a magas szintű felismeréseket, mint a lényegtelenség. (ld. E. Obermiller: *Prajna Paramita Doctrine, as Exposed in the Abhisamayalamkara* of Mairaya, in: *Acta Orientalia*, XI. költ., Heidelberg, 1932)

Szent: (*arhat*) Így nevezzük azt, aki a szenvedélyek mocskától megtisztult; a szent szó etimológiailag is kötődik a tisztasághoz.

Szilárd elhatározás: (*adhyasaya*) Ez a megvilágosodás-szellem befogadásának egyik álmomása. A pozitív gondolatot követi, vagy elérésének vágyát, ahol a bodhisattva fennkölt elhatározással töltődik fel, amivel eléri a megvilágosodást, mert ez az egyetlen módja, hogy megoldja saját és mások gondjait is. A szilárd elhatározás legtisztább, amikor a bodhisattva egyidejűleg eléri az Éleslátás Ösvényét és az Öröm Állapotát.

Tolerancia: (*ksantī*) A hat transzcendencia egyike. Itt a „dolgok meg nem születésének toleranciájával foglalkozunk (*anutpattikadharmaksantī* vagy *anupalabdhidharmaksantī*). Ha a *ksantī* tudásnak, vagy meggyőződésnek fordítanánk, az nem juttatná érvényre a szkt. használatot, és annak értelmét: a meg nem születés, vagy érthetelenség tekintetében a hétköznapi tudás és főleg a meggyőződés teljesen elveszik. Azért, mert a tudat elveszti objektivitását, és nincs semmi, amit megragadhatna. A tolerancián keresztül a tudat eléri azt a fokot, ahol el tudja viselni a fontosság hiányát, a szélsőséges nyíltságot, a meggyőződések hiányát, stb. Az ilyen toleranciának három foka van: verbális (*ghosanuga*), alkalmazkodó (*anulomikī*), és teljes.

Transzcendentális analízis: (*vipasyana*) Párba állítható a „szellemi nyugalommal”. Általánosan a meditációt túl gyakran értelmezik úgy, mint kvietizmus – amely tartózkodik a tárgyaktól, tanulástól, elemzéstől, megkülönböztetéstől stb., és csak időszakos békéhez és egypontúsághoz vezet. Azért, hogy elérjük a magas szintű felismerést, mint személyes lényegtelenség, jelenségek lényegtelensége, vagy üressége, a transzcendentális analízis nélkülözhetetlen. Az analízis „transzcendentális”, mert nem fogad el semmit olyanannak, amilyennek az tűnik. Ehelyett az analitikus vizsgálat segítségével annak mélységeibe hatol, addig, míg a toleranciát el nem éri. Minden, szemre önfenntartó dologon át lehet látni, és igazságukat vissza lehet utasítani – először fogalmilag, végül érzékielg, a Buddháságban. Ezért a hatásos meditációnak magába kell foglalnia a szellemi nyugalmat (*samatha*) és a transzcendentális analízist (*vipasyana*) is.

Tudatosság: (*apramada*) Ez a gyakorlati élet látszólag leglényegtelenebb aspektusainak tudatosságára utal, egy olyan tudatosságra, ami a valóság végső természetének legmagasabb realizálásának eredménye. Ahogy az *Anavataptapariprcchasutránban*: „Aki realizálja az ürességet, az tudatos.” A „végső realizálás”, messze attól, hogy kitörölje a relatív világot, különleges, álmféle aspektusból látatja azt.

Újja nem születés, vagy meg nem születés: (*anutpadatva*) Ez a valóság végső természetére utal, arra, hogy végül semmi sem született, és nem is fog soha, mivel a szü-

letés és teremtés csak a relatív, felszínes szinten lehetséges. Ezért az újja nem születés szinonimája az ürességnek, realitásnak, abszolútnak, végsőnek, végtelenségnek...

Úr: (*Bhagavan*) Az „Úr” szót választottam, hogy a *bhagavan* címet lefordítsam, mert ez a legnagyobb tisztelet kifejezése a mi „szent” nyelvünkben. A szkt. *bhagavan* címet a Buddhának adták, bár az akkori nem Buddhista indiaiaknál az istenségek tiszteletet sugárzó címe is volt. Ahogy a Buddhát a Szútrák „Istenek és Emberek Legfelső Tanítójaként” írják le, kicsi az esély arra, hogy összetévesztük bármilyen istenséggel eme terminus használatával.

Üresség: (*sunyata*) A szkt. terminust rendszerint ürességnek fordítják. Tiszta tagadása bármi végső létének, vagy a Buddhista terminológiában az „ürességnek, tekintettel a személyes és jelenségi lényegre”, vagy „tekintettel az identitásra”, vagy „tekintettel a valódi természetre”, vagy „tekintettel a lényegi anyagra”, vagy „tekintettel a valódi identitás által megalapozott létezésre”, vagy „tekintettel a végső igazság-státuszra” stb. Így az üresség egy koncepció, amely leírja a végső valóságot minden tiszta tagadásával, amit valósnak gondolunk. Hiány, tehát magában nem létezik. Szinonimája a végtelenségnek, abszolútnak stb. – amelyek maguk is negatív szavak (vég + telen = nem véges, ab + szoldt = nem összetett). Verbálisan kondicionált mentális funkcióink hozzá vannak szokva, hogy a szavakat dolgokhoz kapcsoljuk, ezt a nagy hibát akkor küszöbölhetjük ki, ha megértjük az „üresség ürességét”, ami az elképzelhetetlenség toleranciájához vezet el minket.

Varázsigé: (*dharani*) Szó szerint varázsigé, amely hangok sorozatából áll, és bizonyos hatása van, mert tartalmazza az alapos tudás és tapasztalat lényegét, mag alakjában. Egy bizonyos szinten levő bodhisattva varázsol, hogy tejesítse az élőlények fejlesztését, ezért azt mondjuk, hogy birtokolja a varázslás hatalmát. Különösen hasznosak arra, hogy rögzítsék a bodhisattva tanításainak emlékét.

Vágy: (*vasana*) A pszichoszomatikus konglomerátum tudatalatti tendenciái és részrehajlása. Ez a nyilvánvaló szó ritkán használt ebben a kontextusban, azért, mert a tudósok hezitálnak a „tudományos” terminológiát használni.

Valóság-határ, vagy realitás-határ: (*bhutatokif*) A végső realitás szinonimája. A Mahájána Szútrákban negatív melléke van, mert a Hinajána statikus nirvána-elméletét juttatja eszünkbe. Sihiramati meghatározása: „A realitás a torzítatlan igazság. A határ az, amin túl semmi nincs, amit tudni kellene.” (*bhutam satyam aviparitamityartha / kotih paryanto yatah parena-nyajnyam nasti..*)

Végső: (*paramartha*) Ez a szó inkább kedvelt, mint az „abszolút”, mert kevesebb konnotációt hordoz – amit, ha logikusan megértünk, szintén korrekt. Ellentéte a „felszínes” (*wyavahara*) vagy „relatív” (*samvrtti*), ha az igazság két fajtáját akarjuk megadni. Szinonimája a végső valóság, nem összetett, üresség, realitás, realitás-határ, abszolút, nirvána, végső megszabadulás, végtelenség, állandóság, örök, függetlenség stb.

Végső birodalom: (*dharmadhatu*) Ez az összetétel metaforikus értelmű, legalább két értelmezéssel, a *dhatu* szó kétértelműsége miatt. A *dhatu* a *kamadhatu* (vágy-világ) kifejezésben birodalmat jelenthet; vagy elemet, mint a tízenyolc elemben, ahol fémként magyarázzák, mint pl. a réz. Így a Dharma birodalma a Dharmakaya, a Dharma tiszta forrása és szférája. A Dharma eleme olyan, mint egy bánya, amelyből a verbális Dharma, a buddha-tulajdonságok, és a szentek és bodhisattvák bölcsességét nyerjük. Ez metaforikus, ahogy Vimalakirti figyelmeztetne minket, mert a

Dharma, a végső, *végső soron* nem egy hely; benne rejlik minden helyben, mivel minden dolog valósága és végső feltétele.

Végső elhatározás: (niyama, samyaktvaniyata) Ez a Hinajana követői által elért állapot, ahol elhatározzák, hogy elérik a megszabadulást (nirvána), olyan módon, hogy sosem térnek el céljuktól. A bodhisattvák ebben az állapotban elérik az éleslátás szent ösvényét. (ld. „öt ösvény” 2. szószedet)

Jegyzetek

Bevezető

- 1 Pancavimsati, 38. o. Satasahasrika, 118, 812, 930. o. Lamotte, 309. o. na sunyataya rupam sunyam / nanyatra rupacchunyata / rupam eva sunyata / sunyataiva rupam.
- 2 VV, k. 72; yah sunyatam pratitya samutpadam madhyamam pratipadam ca / ekartham nijagada pranamami tam apratimasambuddham
- 3 Ld. Ku. Inada, The Mulamadhyamikakarikas of Nagarjuna (Buffalo, 1970).
- 4 MMK, XXIV k. 1, 29. yadi sunyamidam sarvam...és yadysunyamidam sarvam...
- 5 Tson Khapa felállítja a dilemmát és a megoldását: „Aki látja minden dolog mindennapiságát a samsarában és a nirvánában, valamint lerombolja az objektivitás meggyőződéseit, rálep az ösvényre, és örömmel tölti el a Buddhát. A nyilvánvaló elkerülhetetlenül relatív, és az üres pedig megfosztott minden meggyőződéstől – amíg valakiben ez a két dolog külön merül fel, az még nem értette meg a Buddhát. Viszont amikor együtt jelennek meg, az elkerülhetetlen relativitás pusztá látványára, a tudás teljesen megsemmisíti az objektív mentális szokást, és a helyes nézet analízise beteljesül.” (TKSB, Fej. pha, 250.)
- 6 Ratnavali, IV. k. 94-96. yathaiva vaiyakarano matrkamapi pathayet / buddho avadat tatha dharmam vineyanam yathaksamam // kesamcidavadad dharmam papebh-yovinivrttaye / kesamcipunyasiddhyartam kesamcid dvayanisritam // dvayanisritam ekesam gambhīram bhīrubhisanam / sunyatakārunagarbham ekesam bodhisad-hanam//.
- 7 Szkt. acintyavimoksa. Ld. Epilógus.
- 8 Ld. Lamotte, Appendice, Note III. 407-413. o.
- 9 Szkt. upayakausalya.
- 10 Ld. 11. fej.
- 11 Ld. Lamotte, bár a retorikai jelentést hangsúlyozza, nem a viselkedési jelentést. (Lamotte, Introduction, 33-37. o.)
- 12 Tson Khapa meghatározza, hogyan haladjunk „a helyes nézet analízisének elérése” után: „Továbbá, míg a megjelenés megsemmisíti az abszolutizmust és az üresség pedig a nihilizmust, amikor valaki tudja, hogy az üresség okként és hatásként manifesztálódik, az szélsőséges nézeteket fog vallani.” (TKSB. pha, 250.)
- 13 Ld. 6. jegyz. (sunyata karuna garbham).
- 14 Ld. 5. fej.
- 15 Ld. 8. fej.
- 16 Ld. 6. fej.
- 17 Guhyasamajatantra (szkt. S. Bagchi [kiadó] Buddhist Sanskrit Texts, No. 9, Darbhanga, 1965.) Általában a legkorábbi szisztematikus Tantrikus szövegnek tartják, értelmezi a filozófiailag tiszta Középut nondualitását, valamint pontos tanítást ad az ellentétek kibékítéséről, valamint egy kidolgozott meditációs módszert, alkalmazva a szent előírásokat (mantra), rituáákat, látványokat.
- 18 A Tantrikus gyakorlat a jögi azon elképzelésével kezdődik, hogy az univerzumot tisztának látjuk, ami köré van rendezve, mint egy Vajradhara Buddha köré. Meg van töltve Buddhák és bodhisattvák istenalakjaival, amelyeket ő maga sugárzott ki, mint az ezoterikus tanítás szemtanúit. Ld. Guhyasamaja, 1. fej.

- 19 Az ékszerék, a Buddhák, szent univerzumok (mandala) meditációja, amint teljes egészben léteznek egy mustármagban, egy jógi orra hegyén. Ez egy jellemző gyakorlat a Guhyasamájában, pl. 3. fejt.
- 20 Ld. 2. fejt. Különösen helyénvaló, a korai Tantrikus tradíciók fényében, mivel Vimalakirti, mint laikus, hozzáértő személy.
- 21 Ld. 8. fejt., ahol Vimalakirti megállapítja, hogy a „rossz út” a Buddhásághoz vezet, Manjusri megállapítja, hogy minden szenvedély a Tathagata-családot alkotja (egy fontos Tantrikus nézet), és Mahakasyapa megállapítja, hogy csak az öt bűn elkövetői fogadhatják be a megvilágosodás szellemét. Guhyasamaja, 5. fejt, k. 4. megállapítja: „Még azok is, akik az öt halálos bűnt elkövették, csatlakozhatnak a Buddhászékérhez, a Mahajana hatalmas óceánjában.”
- 22 Ld. 8. fejt. A Guhyasamaja Tantrikus férfi-nő szimbolizmusában a női felet „Bölcsesség”-nek (prajna), a férfit „Megszabadító Techniká”-nak (upaya) hívják, valamint a csengő (ghanta) és a gyémánt jogar is (vajra) a nőt és a férfit szimbolizálják.
- 23 Ld. 6. fejt. A jóga eme ereje úgy osztályozott, mint egy kevesebb elérés (siddhi), a felsőbbrendű elérés a Buddháság minden Tantrikus metodológiában.
- 24 Ld. 7. fejt. A Guhyasamaja kidolgozza az „Öt Tathagata” szimbolizmusát, a Tathagata-család vezetőit, akiket Vairocanának, Amitabhának, Aksobhyának, Ratnasambhavának, Amoghasiddhinek hívnak, és így megfelelnek az istennő által felsorolt Tathagatáknak. Ezen kívül „Tathagataguhyaka” a Guhyasamaja alcíme.
- 25 Vimalakirti különleges kapcsolata Aksobhya Tathagatával igen jelentős, mivel Aksobhya központi személy az Öt Tathagata közt, az ezoterikus metodológiában a szív helyét foglalja el, míg a másik négy a fennmaradó négy fontos szerv helyén található.
- 26 Ezek a kapcsolatok – és mások, amiket a hozzáértő olvasó magától is megtalál – Vimalakirti és az ezoterikus Tantrikus metodológia között érdekesek, mert feltárják a Mahajana-gyakorlatának teljességét, amely minden embert más módszerrel tanít. A tudósoknak is ad egy kis szünetet, akik, míg imádják a Mahajana Szútrákat, hajlamosak a Tantrikus metodológiára mint hanyllóra mutatni, ami nincs összhangban a Középpúttal. A könyvben található utalásokból világos, hogy a Tantra nem több, mint az „ellentétek kibékítésének” rendszerezett gyakorlata, ami egy módszert kínál, amellyel az összekapcsolódó buddha-mezők képzelt glóriáit észrevehetjük, ahogy a dramatikus Mahajana Szútrákban is megfigyelhetők, elvezetve hősies követőjét a Mahajana-tanítások végső céljához: a Buddhásághoz. Nem kevésbé nyilvánvaló az sem, hogy ezek a Tantrikus metodológiák elválaszthatatlanul az alapos és szövevényes Középpúton alapulnak, amelyet világosan kell látnunk, mielőtt alkalmaznánk. Nem szerethetjük igazán a Bölcsességet addig, míg nem láttuk!

1. fejezet

- 27 Szt. buddhaksetra. Durván az „univerzum” szimonimája, bár a Buddhista kozmológia sok különböző univerzumot és dimenziót tartalmaz. A „buddha-mező” arra utal, hogy bármilyen világ legyen is az, de egy bizonyos Buddha befolyása alatt áll. Részletesen ld. Lamotte, Appendice, I. jegyzet.
- 28 Szt. bhagavan buddha. Az „Úr” jelölést választottam, mert ez a legmegtisztelőbb cím, így megfelel a bhagavannak. (ld. 3. Szószedet, „Úr”.)

- 29 Ez a Buddha idejének fontos városa volt, a Licchavi Köztársaság fővárosa. (Ld. Lamotte, 80-83, 97. o.)
- 30 Szkt. arhat. A „szent” a latin sanus (tisztá) szóból ered, találoán írja le a Buddhista arhatot, aki megtisztította magát minden szenvedélytől és tudatlanságtól.
- 31 A szent tanítványok (aryasravaka) tulajdonságainak eme listája hiányzik a kínai Ku. és H. műveiből. Viszont a Mahajana szútrákban sűrűn megtalálható. (Ld. Lamotte, 98. o.)
- 32 Szkt. mahasattva. Ez a fordítás a tib. sems dpa chen po-t követi (hatalmas szellemi hős), amely fordítás a szanszkrit lo tsva ba's-ból (=sattva) ered, amely inkább hőst, mint lényt jelent.
- 33 Szkt. mahabhijna. Ezekből öt vagy hat van (ld. 2. Szószedet).
- 34 Szkt. buddhadhishthana (=a Buddha lámogatása). Ez a Buddha csodás energiájára utal, amely a bodhisattvákat segíti miriád kísérletükben.
- 35 Ez a kifejezés hiányzik a T.-ből, de a Ku.-ban és H.-ban benne van.
- 36 Szkt. kayanamitra (=erényes barát). Egy Mahajana-tanítót barátának vagy jótévőnek nevezünk, amely utal arra, hogy a bodhisattva-életpálya az ő saját erőfeszítéseim múlik, és amit a tanító tehet, az mindössze az, hogy inspirál, példát mutat, és kijelöli az utat.
- 37 Szkt. dharani. Ezek a varázslatok emlékezőerősítő formulák, amelyekkel a haladó bodhisattvák rendelkeznek. Tartalmazzák a bodhisattvák eléréseinek esszenciáit – tehát nem csupán csodás varázslatok. (Ld. 3. Szószedet „varázslat”)
- 38 A tíz transzcendencia (dasaparamitah), amelyek megfelelnek a bodhisattva tíz állapotának (dasabhūmayah). (Ld. 2. Szószedet)
- 39 Szkt. anupalabdhidharmaksanti). Ld. 3. Szószedet „érthetlenség” és „tolerancia”.
- 40 Szkt. avaiartikadharmaalakra. Az a tény, hogy a Dharma nem csupán egy egyszerű dogma, törvény, hanem ehelyett technikák átvehető rendszere, amely minden élő-lény számára elérhető segítséget nyújt a megszabaduláshoz – ez a metafora ezt hangsúlyozza. Úgy mondják, ez a kerék az élőlények vágyinak energiájával működik, és forgása automatikusan átváltja a negatív energiákat (vágy, gyűlölet, tudatlanság) pozitív energiákká (nem ragaszkodás, szeretet, bölcsesség).
- 41 Szkt. punyajnanasambhara. A bodhisattva által összegyűjtött két csoport: érdemek, amelyek az első három transzcendencia gyakorlásából származnak, és a bölcsesség, amely az utolsó két transzcendencia gyakorlásából ered. (Ld. 2. Szószedet) „két csoport”)
- 42 Szkt. laksananuvyanja. A felsőbbrendű lény harminckét jele és nyolcvan jele. (Ld. 2. Szószedet)
- 43 Szkt. pratyasamutpada. A legtöbb szövegben „függő eredetnek” fordítják. A Madhyamika kontextusban, ahol minden dolog végső eredetnélkülisége hangsúlyozott, a „relativitás” jobban hordozza az üzenetet, miszerint a dolgok csak a szóbeli elnevezésre vonatkoztatva léteznek, és semmi sem létezik függetlenül, még a természetfeletti szinten sem. (Ld. 3. Szószedet „relativitás”)
- 44 Tib. mtha dan mtha med par lta bai bag chags kyi mtshams sbyor ba kun bcod pa; Szkt. antanantadrstivasanabhisamdhisamucchedaka. „A végesség meggyőződése”, utal a szélsőségessé, abszolutizmus, nihilizmus két fajtájára, valamint „a végtelenség meggyőződése” utalnak azokra a meggyőződésekre, amelyek feltételezik az

- ürességet mint önmagától létezőt. A bodhisattvákrol azt mondják, hogy ezt felismerték, még a tudatalatti szinten is, a dolgok ürességét, és az üresség ürességét.
- 45 Szkt. dasabalani, catvarivaisaradyani, astadasavenikabuddhadharmah. Ld. 2. Szószedet.
- 46 Szkt. durgati. A három rossz vándorlás: pokollakók, a pretaloka pokla tornácának lakói, ahol a lakók kielégíthetetlen éhséggel és szomjúsággal bolyonganak, és az átlatok, akik a kölcsönös felfelatas csapdájába estek. (tib. gcig la gcig za). Ld. 2. Szószedet.
- 47 Kimerítő tájékoztatásért ld. Lamotte, 100-102. A kínai listák Ku-ban és H-ban kissé különböznek; ld. Luk, 3-4. o. Ku-ról, és Lamotte, 102. o. H-ról. A jól ismert bodhisattvák kapcsolatban ld. 1. Szószedet.
- 48 A népszerű Buddhista kozmológiában a Brahma egy bizonyos univerzum teremtő istene, amely így megfelel az akkori indiai hedelmeknek. Az a Mahajana nézet, miszerint rengeteg univerzum létezik, bebizonyítható a tízezer isten létével, akik mind egy-egy univerzum irányítói, vezetőjük Sikhin, aki az Asoka (bánat nélküli) univerzumból jött.
- 49 Egy Sakra, vagyis Indra, egy bizonyos univerzumban a vágyvilág (kamadhatu) isteneinek királya; így alacsonyabb státuszban van, mint egy Brahma, aki a tiszta anyag (rupadhatu) birodalmának tetején ül.
- 50 A Lokapalák, alias Maharajak, a világ védelmezői, akik a négy negyed őrzői, név szerint: Vaisravana, Dhrtarastra, Virudhaka, Virupaksa. Különösen fontosak a Suvarnabhava szútrában, ahol megesküsznek, hogy fenntartják a Dharmát, védelmezik tanítóit és híveit.
- 51 A deváktól a mahoragáig tartó felsorolásban azoknak a természetfeletti lényeknek a neveit találjuk, akik mindig jelen vannak a Buddha hallgatóságában: istenek, jönnudulatú sárkányok, redei démonok, tündérek, titánok, sasszerű csodás madarak, hegyi teremtmények, mint a lófejű emberek, kígyószerű lények (devanagayak-sagandharvasuragarudakimnaramahoraga).
- 52 A bhiksuok szerzetesek, akik koldulásból élnek, és a bhiksunik a hasonló női szerzetesek. A laikus férfiak és nők (upasaka, upasika) emberek, akiket bizonyos esküjük ekválasztja a többi embertől.
- 53 Tib. dkon mchog 'byun gnas (=ékkő-bánya). A kínai verziókban „Ékkő-sugár” (Ratnarasi), bár a szkt. Ratnakara támogatott sok más Mahajana szútrában való megjelenésével, ahol szintén licchaviként különböztetik meg, egy kereskedő fiaként, és egy tizedik szinten álló bodhisattvaként. További részletekért ld. Lamotte, 103. o.
- 54 Az ékszeres aranyból, ezüstből, gyöngyből, zafírból, rubinból, smaragdból, gyémántból voltak, bár különböző forrásokban ez némileg változhat.
- 55 Szkt. trisahasramahasasralokadhatu (=háromezer-sokezer világú birodalom). Ezek mindegyike ezer birodalomból áll, amelyek szintén ezer birodalomból állnak, amelyek mindegyike ezer birodalomból áll = ezer a harmadik hatványon = egymilliárd világ. A „galaxis” terminust azért választottam, hogy érzékeltessem az elképzelhetlenséget, amit az eredeti szkt. szó kifejez, mivel ilyen kozmológiai szavak nem célozták a materiális precizitást, hanem inkább az elképzelhetetlen kozmikus hatalmasság szemléltetését.
- 56 A hegyek e felsorolása, Lamotte szerint (104. o.), más Mahajana szútrákban is megjelenik, de nem felel meg az általános Buddhista kozmológiának, kivéve azt, hogy

- az elsőnek említett Sumeru van a középpontban, és a Cakravada-hegyet, vagyis hegláncot is elműti, ami körülveszi a négy kontonens világot.
- 57 Tib. zi gnas pha rol phyin mchog brnes; szkt. samathaparamitapraptā. A Samathát „mentális nyugalomnak” is fordíthatjuk, amikor általában utal a Mahajana meditáció két fő fajtájára; a másik a „transzcendentális analízis”, vagy „analitikus bepilantás” (vipasyana). Ebben a változatban Ratnakara a végső elérés aspektusából utal rá; a „transz” közvetlítő lejjöbban a tudat egy pontra való fixációjának jelentését.
- 58 Tib. skyes bui khyu mchog; szkt. purusarsabha. A Buddha eme köznapi jelzője tartalmazza azt a hasonlatot, amely egy szarvasmarhacsorda vezérbikájához hasonlítja erejét és magasztosságát miatt.
- 59 Tib. 'chi med 'gro; szkt. amṛtaga (a halhatatlanság felé menő). A Buddha tanításai a nirvánába vezetnek; a nirvánában nincs születés, és ahol nincs születés, nincs halál sem.
- 60 A finom különbség a T. és Ku. között említésre méltó. T. a „dolgok mély analízisét” (dharma-pravicaya) azok végső jelentésének tanításához kapcsolja, amely megegyezik az indo-tibeti „transzcendentális analízissel” (vipasyana), mint ami nélkülözhetetlen a dolgok végső természetének felismeréséhez. A Ku. ezt a kettőt szembeállítja egymással, mondván: „Tapasztalt vagy a dolgok természetének elemzésében, de mozdíthatatlan a végső jelentés tekintetében, mivel már elérted a korlátlan hatalmat minden dolog tekintetében.”
- 61 Ami leginkább zavarba ejtette az ősi kritikusokat a Buddhista tanokkal kapcsolatban az volt, hogy a karma oka és hatása bármilyen ego-elv nélkül munkál, hogy a cselekvőt és a karmikus hatások tapasztalóit összekapcsolja.
- 62 Szt. tirthika. Bár a „heterodox” talán kevésbé ismerős, mint az eretnek, kevésbé terhes a fanatizmus konnotációjával; ilyen konnotációk nem kapcsolhatók a Buddhizmushoz, ez nem pusztán egy hit, amit hiszünk, vagy nem hiszünk. A tibeti nyelvtan kétértelműen fejezi ki, hogy az érzések stb. hiánya a megvilágosodásra, vagy a hitelenségére utal-e. Ku. és H. az előbbire utal, de én az utóbbit választottam, hogy elkrüljem a megvilágosodás pusztán „nem gondolkodás”-ként való kategorizálását, mivel nyilvánvalóan áthatol minden szélsőségen. Továbbá, összhangban van a Szútra törekvésével, hogy tegyünk különbséget a megvilágosodás és még a legmagasabb samadhí elérése között is.
- 63 Tib. lan gsum bzlas pa chos kyi 'khor lo mam man po. Bár T. nem említi az aspektusokat mint „tizenkettőt”, Lamotte kipótolja más Szútrákból, ahol a három fordulat megfelel az Éleslátás (darsanamarga), Meditáció (bhavanamarga), és a Tudás (asaiksamarga) ösvényeivel, minden fordulatnak három aspektusa van, amelyek megfelelnek a Négy Szent Igazságnak. Az első fordulat tartalmazza az igazság felismerését, a második az alapos tudását, a harmadik a teljes felismerését. Ld. Lamotte, 107. o. Mivel T. nem említi a „tizenkét aspektust” (Ku. és H. sem), hanem inkább a „sok aspektust”, lehetséges, hogy a Buddha három tanára utal a Samdhinirmocanasutrában, mely „A Dharma kerekének három fordúata” címen is ismert. A három tan: a Néhy Szent Igazság Hinajana-tanítása, a Transzcendentális Bölcsesség Madhyamika-tanítása, és a „Lét és nemlét közti megkülönböztetés” Vijnanavada-tanítása. (Ld. SN, VII. 30. 85, 206. o.)
- 64 Ez után a versszak után két versszak van a Ku.-ban és H.-ban, de a T.-ben nem. A Ku.-beliket ld. Luk, 7. o. 3-10. sor; a H.-beliket ld. Lamotte, 108. o. Mivel H. hajlamos inkább T.-vel megegyezni, így fordítom: „A milliárd-világú galaxis istenek és

- sárkányok birodalmaival együtt, megjelenik az Úr által adott ernyőkön; így meghajlunk nézetei, tudása, és erényei előtt. Az Úr ezzel a csodával megjeleníti a világokat előttünk – olyanok, mint a fény játéka. Engedelmeskedünk a tíz hatalom Urának, aki a tudással megáldott.”
- 65 Szkt. avenikabuddhadharma. Ez és a két következő versszak (3. fejj.) illusztrál néhány buddha-tulajdonságot. (ld. 2. szöszedet)
- 66 Ez a versszak a T.-ben két Ku.-beli és H.-beli versszak összevonása: „Az Úr egy hangon beszél, de minden lény, saját magukhoz mérten értik, és azt gondolják, hogy az Úr a saját nyelvükön beszél hozzájuk. Ez A Buddha egy különleges tulajdonsága. Az Úr egy hangon beszél, de minden lény, saját képességeihez mérten engedelmeskedik, és övé lesz ennek előnye. Ez a Buddha egy különleges tulajdonsága.” Ku: ld. Luk, 7. o. A Buddha beszédét ld. Lamotte, 109-110. o.
- 67 Ez és a két megelőző versszak a megszabadulás három ajtajának elérését a Buddhénak tulajdonítja. (ld. 2. Szöszedet)
- 68 Tib. byan chub sems dpa mams kyi sans rgyas kyi zin yons su dag pa; szkt. bodhisattvanam buddhaksatraparisodhana (vagy parisuddhi). Bár a Buddha által adott magyarázatok nyilvánvalóvá teszik a kifejezés megbeszélésének szükségességét, érdemes megjegyezni, hogy ez a fogalom a bodhisattva megvilágosodást illető nézeteinek logikus folyománya: el kell érni minden lény és saját maga miatt is. Így a bodhisattva megvilágosodás-keresésénem csak a saját fejlesztését tartalmazza, bár az az elsődleges; de tartalmaznia kell az élőlények teljes világának kultiválását is, azokét, akik végzeté a karmikus kapcsolat révén összefonódik az övével, ugyanabban a világban élnek, stb. Ezért a buddha-mező általa való megtisztítása egy módja annak, hogy kifejezze törekvését az egész világ, vagy univerzum kultiválására, míg magát kultiválja, hogy ő és mezejének élőlényei egyszerre értsék el a megvilágosodást.
- 69 Tib. 'phags pa lta bui dban po; szkt. aryendriyani vagy pancendriyani. At öt szellemi képesség. (ld. 2. Szöszedet).
- 70 H. és Ku. itt nagyon különböznek. H: „Például, fiaim, ha valaki egy palotát szeretne építeni egy lakatlan helyre és aztán feldíszíteni, meglehetné akadályozás nélkül, de ha egy üres helyre szeretné építeni, nem sikerülne. Ugyanígy a bodhisattva, bár tudja, hogy minden dolog olyan, mint az üres tér, tiszta tulajdonságokat alakít ki az élőlények fejlesztésére és előnyére. Ez a buddha-mező. Megragadni egy buddha-mezőt ilyen módon nem olyan, mint egy üres teret építeni.” Ku: „Olyan, mintha valaki egy lakatlan helyen akarna házat építeni – minden nehézség nélkül meglehetné. De ha egy üres térben akarna ugyanezt, nem sikerülne. Hasonlóképpen egy bodhisattva, hogy kímélje az élőlényeket, egy buddha-mezőt akar magáévá tenni. Aki így egy buddha-mezőt kíván magáévá tenni, nem teszi azt üres térben.”
- A fordító első indítéka a K. változatokhoz folyamodni az egyszerűség és könnyedség érdekében, mivel a hasonlat itt sokkal világosabb: üres telek = élőlények, üres tér = bármilyen materialista fogalom a buddha-mezőről; tehát az élőlények szilárd szükségleteire építeni sikeres, minden más út kudarc. A Buddha mit akar közvetíteni számunkra ezzel a példával? Az emberek és szükségleteik, céljaik nem üresek, mint minden dolog? Az élőlények haszna nem sértené meg a bölcsességgel integrált megszabadító technikát, amelyet maga Vimalakirti adott (ld. 5. fejj.)? Nem megfelelőbb úgy érteni a Buddhát, hogy azt mondja, ne konkretizáljunk semmilyen világi célt, akármilyen előnyös is, viszont a bodhisattva hatalmas könyörületének mindig

- ragaszkodni kell a bölcsességhez, ami látja minden konstruált vagy konstruktív fogalom mulandóságát? Amikor elvállalunk valamit, amiről tudjuk, hogy lehetetlen, a könyörület pusztá intenzitásával, nem lépünk be az elképzelhetetlenség birodalmába? Végül, a Buddha nem lehet, hogy összhangban beszél saját csodás tetteivel, amint demonstrálja a lehetőségeket, ami nem kevesebb, mint az űrkorszak technológiája: a buddha-mező építése a végső üresség üres terében?
- 71 Tib. bsam pa; szkt. asaya. A pozitív gondolatok segítenek a megvilágosodás szellemének befogadásában és a transzcendenciák kultiválásában; általánosan: örömteli segíteni az élőlényeknek és gyakorolni az erényeket. Továbbiakért ld. 3. Szószedet és Lamotte, Appendice, III. jegyzet.
- 72 H. megváltoztatja e négy sorrendjét: befogadás, pozitív gondolat, erényes alkalmazás, szilárd elhatározás. Bármelyik sorrend elfogadható, mivel a négy együtt működik a bodhisattva életében.
- 73 Tib. yan dag pa nid du nes pa; szkt. samyaktvanīyata. Ez általában olyan valakit ír le, aki elérte a szent ösvényt mind a Mahajana, mind a Hinajana gyakorlatban (ld. 3. Szószedet, Lamotte, 115. o.).
- 74 Szkt. catvāryapramāṇani. A mérhetetlenek, másképp „tisztá lakhelyek” (brahmavihāra). Egy közismert tibeti imában így áll: A mérhetetlen szeretet abból ered, hogy minden élőlénynek boldogságot kívánunk. A mérhetetlen könyörületesség abból ered, hogy azt kívánjuk, hogy minden élőlény mentes legyen a szenvedéstől, és annak okaitól. A mérhetetlen öröm abból ered, hogy az élőlényeket semmi se válassza el a megszabadulás mindenek feletti boldogságától. A mérhetetlen pártatlanság abból ered, hogy az előző háromban – szeretet, könyörületesség, öröm – minden élőlénynek egyformán része legyen a barátokhoz való ragaszkodás és az ellenség gyűlölete nélkül. Ld. 2. Szószedet.
- 75 Ezekből az alapszabályokból öt van a laikusok számára: ne ölj, ne lopj, erkölcsösség, igazmondás, kábítószerek kerülése. Szerzetesek számára még hárommal vagy öttel több van; ezek elkerülése: illatszerek, arcfestés, kenőcsök, virágfüzerek, magas ágyak, délutáni étkezés.
- 76 Ku.-ból származik (hiányzik H.-ből és T.-ből), mert kikerekíti a tíz erény felsorolását, az egyik bűn „frivol beszéd” ellentéte. „Cselszövéstől mentesek és ügyesek a felek kibékítésében” alapvetően egy erényt ír le, a „rágalmazás” ellentétét (ld. 2. Szószedet, „tíz erény” és „tíz bűn”).
- 77 A fejlődés eme lépése beletartozik a haladásba Ku. és H. szerint is, és mivel világosabbá teszi az átmenetet a megszabadító technika és maga a buddha-mező között, ide is betettük, bár nincs benne a T.-ben.
- 78 Tib. ye ses sgrub pa; szkt. jñānasādhana (= gyakorlat a tudáson keresztül). Transzcendentális gyakorlat, mint az szembe van állítva egy korábbi fokon.
- 79 Sariputra a Buddha egyik legelső tanítványa volt, leginkább a Hinajana szövegekben híres bölcsességéről; a „legelső bölcsnek” nevezték (prajnavatam agra). Ebben a szútrában, mint más Mahajana írásokban is, ő a „bukott”, mivel gyakran a Hinajana nézőpontot fejezi ki, amit a Buddha, vagy Vimalakirti, vagy egy bodhisattva kereken visszautasít. Emellett gyakran megjegyzi, hogy a jelentéktelen gondolatok, amelyek megjelennek elméjében, amelyekért szigorúan bírálják, a Buddha vagy Vimalakirti csodás befolyására kerülnek oda, hogy valami, amire sokan gondolhatnak a gyülekezetben, elhangozzék, és nyíltan vissza lehessen utasítani. Sariputra a

tanítvány-személyiség őstípusa, és nincs szükség arra, hogy megvessük, mint kivételesen tompa személy.

- 80 Szkt. paranirmitavasavartin. A vágyvilág hatodik szintjének istenségei kísajátítják és élvezik mások teremtetését; így nevük szó szerint „kik átveszik mások kísajátításának irányítását”. Lakhelyük tartalmaz minden máshol létrehozott csodát, és ezekre úgy utalunk, mint a nagyszerűség mintáira.
- 81 Szó szerint a Buddha „Ékkő sugara”, univerzuma „az ékkő-tulajdonságok végtelen sugara”.
- 82 A „Harminchárom” mennyország, a vágyvilág második szintje, a Sumeru-hegy tetején helyezkedik el a Buddhista kozmológia szerint.
- 83 Tib. rjes su 'thun pai bzod pa; szkt. anulomiki ksantih. Ez a hatodik bodhisattva-állomáson elért tolerancia, a „konfrontáció” állomása (abhimukhi).
- 84 Szkt. Sravakayana. A tanítványok tanítása.
- 85 Szkt. dharmacaksu. Az „öt szem” egyike, reprezentálja a Buddhák és a bodhisattvák magas szintű éleslátását. (Ld. 2. Szószedet)
- 86 Szkt. bodhicittotpada. Ez egy nagyon fontos momentumra utal az élőlények életében: kijelöli a Mahajana bejáratát – a bodhisattva „Nagy szekere”. A fizikai fejlődés fordulópontja, ahol a lény egyszerre ismeri fel, hogy 1. „normális” tudata tudatlanság, mint az alvás az éber tudatossággal összehasonlítva; 2. lehetséges, kívánatos és alapvető, hogy felébredjen nyomorult tudatlanságának álmából; 3. más élőlények is ugyanebben a csapdában vannak, és őket neki kell felébreszteni, miután ő is felébredt. Röviden, valaki befogadja a Buddháság lehetőségét, és vágyik elérni azt. Ez több, mint a „tudat megvilágosodásra ébredése”. Ez megfogánás, mivel az élet így kezdődik, egy magasabb szellem megfogánása, ami inspirálja az életet és a tudatot, a megvilágosodás a célja, mert maga a megvilágosodás manifesztációja. A Mahajana értekezés ennek részletezésével kezdődik.

2. fejezet

- 87 Tib. mi 'jigspa; szkt. vaisaradya. Ld. 2. Szószedet, „négy bátorság”,
- 88 Viselkedése és tudása megfelelt a hat transzcendenciának.
- 89 Minden univerzum három birodalma (tridhatavah) (ld. 2. Szószedet, „három világ”).
- 90 Tib. slas; szkt. sahacari. Női szolgák, akik a gazdag földbirtokos feleségét szolgálták.
- 91 Tib. 'jig rten dan 'jig rten las 'das pai gsan snags dan bstan bcos; szkt. laukikalokotaramantrasastra. Ez valószínűleg utalás a Tantrikus gyakorlatokra, de hiányzik a Ku.-ból és a H.-ből is, amelyek csak a „világi gyakorlatokat” említi.
- 92 Vimalakirti itt az „ellentétek kibékítése”-gyakorlatnak a megtestesülése.
- 93 Ez a mondat hiányzik a Ku.-ból és a H.-ből.
- 94 A Ku. és a H. is írja, ehelyett: „mert megtanította nekik a lojalitást és gyermeki elkötelezettséget.”
- 95 Ezek a hasonlatok egyaránt híresek a Hinajanában és a Mahajanában. A Hinajanában való jelenlétüket a Prasangka filozófusok (Buddhapalita, Candrakirti) is használták, hogy bizonyítsák, a jelenségek lényegtelenességét vagy anyagtalanságát (dharmamanairatnya) a Hinajana tanította. Ld. Lamotte, 132. o.
- 96 Lamotte szerint a négyszáz-négy betegség a négy alapelemből származik (százegy mindegyikből). Viszont a tibeti és indiai orvoslás „nyolc ága” szerint (astanga) a

- három testnedvből erednek: vayu, pita, praseka (létfontosságú levegő, epe, nyálka), amikor ezek egyensúlya megbomlik.
- 97 Szkt. skandhadhatvayatanani. A személyek filozófiai elemeinek eme osztályozásai alapvetőek a Buddhista tanokban, mivel megmagyarázzák az ego nélküli élőlény működését. Ld. 2. szöszedet „öt aggragátum”, „tizenkét érzékszerv”, „tizennyolc elem”. Összehasonlításukat a gyilkosokkal, kígyókkal, és üres városokkal hagyományos. Ld. 4. fejelet, Lamotte, 136. o.
- 98 Szkt. Dharmakaya. Végső test.
- 99 A tib.-ben egyszerűen „érdemekből és jótékonyaságból született”. Én Ku.-t követtem. Az erény a Sambhogakájában (a Boldogság Teste) tetőzik, és a bölcsesség a Dharmakájában (Végső Test) tetőzik.
- 100 Szkt. sila, simadhí, prajna, vimukti, vimuktijnanadarsana az öt Dharma-aggregátum. Ld. Lamotte, 139. o., 2. Szöszedet, „öt aggragátum”.
- 101 Ez a Mahajana meditáció két fő fajtája. Az előbbi megfelel az ötödik transzcendenciának, és bagában foglal minden gyakorlatot, ami kultiválja a tudat egypontúságát; az utóbbi megfelel a hatodik transzcendenciának, főleg a személyes és jelenségi lényegtelenesség vagy üresség felismerésében (pudgalanairatmya, dharmanairatmya). Az utóbbi nem olyan ismert, mint az előbbi, amelyet a meditáció fő fajtájának tartanak: nem csapongó, egypontú, stb. Mindkét Szútrában benne áll, hogy mindkét meditáció gyakorlása nélkül nem érhető el a megvilágosodás magasabb fokai. Ld. 3. Szöszedet, „szellemi nyugalom”, „transzcendentális analízis”.
- 102 Tib. bag yod; szkt. apramada. A tudatosság eme különleges fajtája az üresség felismeréséből születik: „Aki felismeri az ürességet, az tudatos.” (yah sunyatam janati so ’ pramattah. Anavataptahradapasamkramanasutra – idézet a Prasannapadából, 13. fejelet.)

3. fejezet

- 103 A T.-ben a 3. és 4. fejezet egyben van, de én Ku.-t és H.-t követtem, ezért itt két külön fejezetre osztottam ezeket.
- 104 Szkt. utsahate. Ezt leginkább „alkalmasság, képesség” szavakkal fordítják, ahogy mindegyik szerzetes és bodhisattva ugyanúgy felel arra, hogy meg kellene látogatniuk Vimalakirtit: „Nem vagyok alkalmas...” vagy „Nem vagyok képes...” A tibeti sprog ba használatából – ami lelkest, felvidítotat, inspiráltat jelent – én inkább a lelkes jelentést választottam, amely tagadásként „Nem vagyok lelkes...” vagy „Vonakodom...” Azért, mert egyik Buddha által megkérdezett sem azt tettei, hogy nem képes meglátogatni Vimalakirtit; csak hajlandóságuk hiányára, bátortalanságukra hivatkoznak, hogy kimentsék magukat a Buddha parancsának teljesítése alól.
- 105 Szkt. tridhatavah. A három birodalom világa: vágy, tiszta anyag, anyagtalanság (ld. 2. Szöszedet, „három világ”).
- 106 Szkt. nirodha. A harmadik Szent Igazság, megegyezik a nirvánával (ld. 2. Szöszedet, „Négy szent Igazság”).
- 107 Vimalakirti összezavarja Sariputrát azzal, hogy az ellentétek kibékítésének gyakorlati alkalmazását kéri tőle. Elutasítja Sariputra Hinajana-veleményét, és azt várja tőle, hogy kövesse a bodhisattvák útját. Sariputra ugyanúgy viselkedik ebben és a következő fejezetben, mint a többi szerzetes és bodhisattva: megsemmisült, nem jut

- szóhoz, mégis felismeri Vimalakirti állításainak igazságát. Nem tudja elfogadni ezeket és gyakorlatba ültetni, viszont elutasítani sem tudja őket. (Ld. Lamotte, 142. o.)
- 108 Maudgalyayanát úgy ismerték mint a „csodás erővel bírók közt az elsőt” (rddhitamam agrya), és Sariputrával állították párba mint a Buddha két vezető tanítványa. Vimalakirti megbünteti, mert nem használja a „bölcesség-szemet”, telepátiját (paracittajnana), hogy eldöntse, hallgatói hajlandóak és képesek tanulni és megérteni a Mahajana tanítását a valóság alapvető természetéről, valamint, hogy nem a Hinajanát tanítsa nekik a világmegtagadás egyoldalú hangsúlyozásával.
- 109 Tib. rabs thams cad dan bral ba; szkt. sarvatarangavirahita. Szó szerint: „minden hullámtól mentes”.
- 110 Szkt. dharmadhatu. Ez nem a dharmadhatu (jelenség-elem), ami a tizennyolc elem közé tartozik (ld. 2. Szószedet). Ez az üresség öt színönimája közül az egyik, Maitreya Madhyantavibhagájában, I, 15 – lathata bhutakotisca 'nimitam paramarhata / dharmadhatasca paryayah sunyatayah samasatah // – ahol szokatlan módon úgy elemzik: „ a Dharma eleme, amelyből a szentek szent tulajdonságai erednek...” A tib. dbyins viszont a dhatu fordítására az űr, birodalom stb. szavakat sugallja, nem pedig az elemet; ezért annak feltételezésével, hogy ez az üresség színönimája, „végső birodalomnak” fordítottam. Ld. 3. Szószedet, „végső birodalom”.
- 111 Szkt. bhutakoti. Szintén az előző pontban megadott színönimák közt található, ld. 3. szószedet, „valóság-határ”.
- 112 Ez a rész igen pontosan követi H-,t, de Ku. néhány részletben különbözik (ld. Luk, 21-22. o.)
- 113 Azokra a tanításokra utal, amelyeket a Buddha a legjobb képességű tanítványainak tartogat, ezek meghatározó tanítások (nitarthavacana), szemben állnak azokkal a tanításokkal, amelyek a tanítványok fejlesztésére szolgálnak (addig, míg képesek megérteni a meghatározó tanításokat), ezeket értelmezhető tanításoknak hívjuk (neyarthavacana). Ld. 3. Szószedet, „meghatározó jelentés”.
- 114 Mahakasyapa úgy ismert mint az „aszketikus gyakorlatok legelső fenntartója” (dhutagunavadinam agrah), és a Buddha utóda volt, mint a Sangha vezetője a Parinirvána után. Itt a tizenkét aszketikus gyakorlat egyikével van elfoglalva (ld. 2. Szószedet), az alamizsnáért való koldulással (paindapatika). Eközben szidja le Vimalakirti, rámutatva arra, hogy az ilyen gyakorlatok lényegében értéktelenek és csak akkor hasznosak, ha összekapcsolja az igaz nyugalommal, amit a bölcességen keresztül ér el, amellyel felismeri az ürességet.
- 115 Szkt. ekadesamaitri. Kasyapa előnyben részesíti a szegényeket, megfosztva a gazdagokat az alamizsna adásától.
- 116 Tib. ril por 'dzin pa; szkt. pindagraha (=a tömeg fogalma). Ami rendszerint gúzsba köt minket: a dolgok „objektív” szilárdságának és fizikai realitásának érzése.
- 117 Szkt. buddhagotra. Minden élőlény ehhez a magasztalt családhoz tartozik, mert mindannyian rendelkezünk a megvilágosodásra ébredés képességével, befogadva szellemét és így megvalósítását keresve. (Ld. 8. fejelet és 1. szószedet)
- 118 Szkt. Yasya na svabhavaparabhavau tad na jvalati, yad na jvalati tad na samyate. Ez a látszólag lényegtelen rész, amely Vimalakirti Katyajanához intézett beszédében fordul elő, valójában nagyon is lényeges a Hinajanában: a világ szenvedésének égése, amelyben, úgy hiszik, az ember helyzete olyan, mint azé, aki izgatott (szó szerint: feje lángokban ég). Ezért fő gondjuk eme tűz kioltása, úgy, mint ahogy egy égő ember keresi a vizet, hogy megmentse magát. Így Vimalakirti elmondja Maha-

- kasyapának és Katyayanának, hogy mivel nincs lényegi anyaguk, valójában nem is léteznek, és ezért nem is tudnak égni a világ szenvedésével, és a megszabadulásban nincs semmi, amit ki kellene oltani (a nirvána szó szerint kioltást jelent).
- 119 Ld. 2. Szószedet, „a szent ösvény nyolc ága” és az „eltérés nyolc hamis ösvénye”.
- 120 Subhuti jó tulajdonságainak egyike: „az ajándékokra legérdemesebb” (daksineyanam agraph) (ld. Lamotte, 154. o.) Vimalakirti ponosan ilyen szempontból kísérti meg, próbának veti alá Subhuti nyugalmát, megijeszti és összezavarja őt annak felismerésével, hogy mennyire ragaszkodik a dualitásokhoz, mint pl. jó és rossz.
- 121 Tib. 'jig lta vagy 'jig tshogs la lta ba; szkt. kayadrsti vagy satkayadrsti. Ld. 3. Szószedet, „egoista nézetek”.
- 122 Tib. mtshams med lna (=az öt bűn, amelyek megtorlása azonnali a halál után). Ld. 3. Szószedet.
- 123 Ezek az igazságok mind a Mahajanában, mind a Hinajanában érvényesek, de értelmezésük különbözik. Ld. 2. Szószedet.
- 124 A gyümölcscsel Vimalakirti a felismerés bármelyik tetőző állomását érti, amelyet azok érnek el, akik gyakorolják a tanításokat, úgy, mint a négy szent ösvény, a ketős lényegtelenesség stb.
- 125 Ez a ha ta Buddha jól ismert ellenfele, a nihilizmus, szofizmus, determinizmus, aszkelizmus stb. tanítói. Kihívás nélkül hirdethették tanait a Sravasti-beli híres gyülekezetig, ahol a Buddha felülmúlta őket csodáival és tanításával. Részletek: 2. szószedet, „a hat heterodox tanító”.
- 126 Tib. non mons pa med pa (=a szenvedélyek hiánya). Ku. és H. a „nem-vita” (szkt. arana) kifejezést használja, ami megfelel a szenvedélymentességnek, mivel a „harc”, vagy „vita” belső, annak harca, aki a vágykhoz imádkozik. Ez talán megfelelőbb itt, mivel Subhuti erről az állapotáról volt híres (ld. Lamotte, 154. o.)
- 127 Ku. és H.: „ha azok, akik ajándékokat adnak neked, nem találnak meg az érdemek mezején”.
- 128 A Buddha Három Teste (főleg az Inkarnáció-test) csodás természetének Mahajana-értelmezése szerint, Vimalakirti egy igen valószínű jelöltja ezeknek. Aki átítattott a Mahajana-hittel, úgy látja őt itt, mint aki körmönfont játékot űz Subhutival. Ld. 3. Szószedet, „inkarnáció-test”.
- 129 Tib. yi ge de dag thams cad ni yi ge med pa ste / mram par grol ba ni ma gtogs so / chos thams cad ni mram grol bai mtshan nid do. Ku. és H. különböznek itt, de lényegében ugyanúgy értelmezik: „a nyelvnek nincs független természete. Amikor nincs többé, az a megszabadulás.” Más szavakkal: a független természet = végleg nem létező; nincs többé = amikor a végsőt felismerjük; megszabadulás = amikor még a szavakat is megszabadulásnak tartjuk, nincs többé dualitás, ez a felismerés. K. hangsúlyozza az üresség tiszta gnózisának tapasztalását. Tib. ezt a gnózist nondualis, később elért bölcsességével (prsthalabdhajana) együtt fejezi ki. Ez Vimalakirti utolsó szava a nondualitásról, hogy vezesse Subhuti.
- 130 Puria, „Maitrayani fia”, így volt ismert: „a Dharma legelső értelmezője (dharmakathikanam agraph; ld. Lamotte, 160. o.). A Páli források szerint ez az eset úgy végződött, hogy ötszáz fiatal szerzetes elérte a szentséget. Feltételezhető, hogy Purnát gyakran megbízták fiatal szerzetesek tanításával, és ez éppen egy ilyen alkalom volt, amikor Vimalakirti megjelent. Szemrehányásai ugyanazon a vonalon mozognak, mint amelyeket Maudgalyayának adott, csak pontosabbak.
- 131 Azt jelenti, hogy elérték a nyolcadik bodhisatva-állapotot, amit „visszafordíthatat-

- lannak" hívnak, amely előtt még visszaeshetnek, akár annyira is, hogy elfelejtik a már megértett megszabadulás szellemét, ahogy ezek a szerzetesek is.
- 132 Katyayanát úgy ismerték, mint az Abhidharma tradíció megújítóját. A Buddha nevezte ki, a Páli források szerint, a „velős kijelentések legelső részletes értelmezőjének” (aggo sankhittena bhasitassa vittharena addham vibhajantanam). Ehhez híven Vimalakirti éppen ilyen tevékenység közben talál rá. (Ld. Lamotte, 162. o. és 1. Szószedet)
- 133 Ezeket a „Dharma négy ismertetőjelének” (dharmamudra), vagy „négy kivonatnak” hívnak (ld. 2. Szószedet).
- 134 Ku. és H. még beteszi: „A dolgok nem léteznek az üresség jelentésében.”
- 135 Ld. 16. jegyzet.
- 136 Aniruddháról azt mondták: „az isteni szem legelső birtokosa” (agro divyacak-sukanam). Ld. Lamotte, 167. o. és 1. Szószedet.
- 137 Szt. divyacaksu. Ez a neve annak a természetfeletti képességnek, hogy végtelen távolságra lát el valaki, megláthat eseményeket más világokban, átlát a hegyeken stb. Ld. 36. jegyzet, alább.
- 138 Szt. pancabhijnah. Az isteni szem ezek egyike (ld. 2. Szószedet, „öt tudás”), a heterodox jógik, a Buddhista szentek és bodhisattvák is elérhetik.
- 139 Ez a dilemma nagyon zavarbaejtő volt Aniruddha számára, mivel logikusan válaszolhatta volna azt, hogy isteni szeme összetett, mint az okos heterodoxoké. Vimalakirti kritikájában büszkeségét érintette, ezért a dilemma csak felszínesen hasonlít a Madhyamika dialektikára.
- 140 Upali a Vinaya tudójaként volt ismert, ami a szerzetesi fegyVERN szabálykönyve, és fő szerkesztője volt Parinirvana után (vinayadharanam agra).
- 141 Tib. the tson sol te bdag gnis ltun ba las phyun sig (=szabadíts meg kétségeinktől és kihágásunktól). Az abszolúció áll: a vezető szerzetes meghallgatja gyónásukat és bátorítja őket arra, hogy nem kövessék el még egyszer azt a kihágást. Nem garantálja a felmentést a büntetés alól, csak megadja a lehetőséget számukra, hogy más megvilágításban lássanak – ez egy tradicionális Buddhista tanítás.
- 142 Az „ész természet” az üressége, vagy lényegtelensége.
- 143 A „tisztaság” bekerült Ku. és H. után, hogy még világosabbá tegye a „valós természet”.
- 144 Szt. Vinayadhara. Vimalakirti, ahogy mindig, a tanítvány „saját földjén” érvel: Upalit a „tanok legelső fenntartójaként” ismerték (vinayadharanam agra), ahogy a következő fejezetben két szerzetes említi.
- 145 Rahula volt valójában a Buddha fia, és a Sanghában imádták mint lemondót és elkötelezettet, mert elhagyta a trónt, hogy csatlakozzon a Sanghához, apja alatt. A Páli források így nevezik: „a tanulásra legéhesebb” (sikshakamanam agra). Ld. Lamotte, 177. o. és 1. Szószedet.
- 146 Tib. thog mai dan tha mai mthar lta ba dan bral bao. Ku. és H. ehelyett: „A lemondás ezen, azon túl van, és ezek között, mivel a hatvankét hamis nézethez tartozik.”
- 147 Tson Khapa néhány verse így foglalja össze a Mahajana „lemondás elméjét”: „Semmisítsd meg az érdeklődést az élet iránt úgy, hogy újra és újra átgondolod, hogy a Dharma gyakorlásának lehetőségét és szórakozását nehéz megtalálni, és hogy az élet nem végtelen. Semmisítsd meg az élet iránti érdeklődést úgy, hogy folyamatosan meditálsz a karma engesztelhetetlenségén és a világ szenvedésén. Ilyen koncentrációval, még ha a legkisebb ambíciód sincs, még a másodperc töredékéig sem,

- a tudat megtagadása megtörtént." Ld. G. Wangyal, Door of Liberation (New York, Girodias, 1973), V. fej.
- 148 Még a magyarázata után is, a fiatalok még mindig összekeverik a megtagadást, szellemi koncentrációt a szerzetesség megkezdésének világi cselekedetét. Vimalakirtinek ezért emlékeztetni kell őket, hogy a megvilágosodás szellemének befogadása az igazi lemondás, nem pedig a ruhák és szokások megváltoztatása.
- 149 T.-ben 3200 van, de Ku.-ban és H.-ban harminckettő, ami ésszerűbbnek tűnik.
- 150 Ananda sokmindenről híres volt: tanulás, gondosság, állhatatosság stb. és a Sangha második vezetője volt, Mahakasyapa után. Vimalakirti hibát talál benne, amikor a Buddha nyivánvaló szükségleteit elégíti ki, ahogy tette huszonöt évig hűségesen.
- 151 Ld. Lamotte, 183. o. , és a Vatsasutrában.
- 152 Tib. gzan mu stegs can spyod pa pa dan kun tu rgyu dan gcer bu pa dan tsho ba pa dag; szkt. anyatirhika caraka parivrajaka nirgrantha jivika. Én egyszerűen a „heterodox szektákat” használtam, hogy ne terheljem felesleges nevekkel az olvasót. (Ld. Lamotte, 186. o.)
- 153 A Mahajana szútrákban nem szokatlanok az égből jövő hangok.
- 154 Ld. Lamotte, 186. o.

4. fejezet

- 155 Maitreyának Sakyamuni azt jósolta, hogy ő lesz a következő Buddha a földön; uralkodásra a Tusita-mennybe neveztetett ki, ahonnan minden Buddha aláereszkedik a földre, míg inkarnációjaisz. u. 4456-ban megjelenik. Karakterében egy bizonyos naivitás található, de Vimalakirti nem engedi, hogy a babérjain üljön.
- 156 Tusita a vágyvilág mennyeiinek negyedik szintje.
- 157 Szkt. nyamavakranti. Ld. 1. fej. és 3. Szószedet, „végső elhatározás”.
- 158 Ku.-ban és H.-ban eltérő: „Maitreya, akkor hogyan kaptad meg a jóslatot arról, hogy eléred a Buddhaságot egy születés múlva? A születés valóságaként, vagy a halál valóságaként kaptad? At előbbi esetben a valóság nem létezik, az utóbbiban nem hal meg.” Mint mindig, K. kevésbé elvont, mint a tib. de mindkettő megegyezik abban, hogy a fő szándék Vimalakirti cáfolata azt illetően, hogy a jóslat elfogadása a valóság végső szintjén (paramarthasalyata) érvényes. Erről bővebben ld. Lamotte, 189. o.
- 159 Vimalakirti instrukciójának ereje az, hogy „megvilágosodottnak lenni” és „nem megvilágosodottnak lenni” csak az igazság felszínes, elnevezett, relatív szintjén érvényes. A „diszkriminatív konstrukció” az a szellemi folyamat, amely abszolúttá akar tenni egy relatív dolgot úgy, hogy a tudatlanságot és megvilágosodást valóságnak veszi. Így a megvilágosodás minden következő vitatásában a „végső szinten” kifejezés elhárítja a nihilista értelmezést. Ld. Bevezető.
- 160 Szkt. dharmadhatu. Ld. 3. fej.
- 161 Szkt. bhutakoti. Ld. 3. fej.
- 162 Szkt. sadayatanani. Ld. 2. Szószedet, „hat érzék”.
- 163 Tib. mam par rig pa med pa; szkt. avijnapti (=megértés eszközei nélkül). Mindezek az állítások a „végsőt” minősítik (paramarthena).
- 164 = „Fénysugár”. Az első fejezet bodhisattvái közt található.
- 165 Tib. byan chub kyi snin po (=a megvilágosodás esszenciája); szkt. bodhimanda. Harihadrá így határozza meg: „egy hely, amelyet ülésre használnak, ahol a manda (itt esszencia) jelen van.” Ld. Lamotte, 198. o. A megvilágosodás fő trónja a

- Buddhagayánál levő fa alatt van. Nem keverendő össze a bodhimandalával, ami a „megvilágosodás köre”.
- 166 Ez a rész összefüggésbe hozza a megvilágosodás trónját a hat transzcendenciával.
- 167 Ez a rész összefüggésbe hozza a megvilágosodás trónját a négy mérhetetlennel.
- 168 Szkt. abhijna.
- 169 Szkt. samgravastu. Ld. 2. Szószedet, az „egységeseítés négy eszköze”.
- 170 Tib. nes par sems pa. Analitikus koncentráció, amely belelát a valóság természetébe, színönimája a „transzcendentális analízisnek” (vipasyana); ld. 3. Szószedet.
- 171 Szkt. bodhipaksidharma. Ld. 2. Szószedet, „a megvilágosodás harminckét segítő eleme”.
- 172 Ku. és H.: „Ez az egymástól függő eredet trónja, mert olyan, mint a végtelen űr.” K. így a pratyasamutpadát a sunyatával egyenlőnek veszi, amely helyes végső természetét tekintve. Vimalakirti utal az eredet tizenkét kapcsolatának „megszűnés-parancsára”: a tudatansá megállítása megállítja az egységbe foglaló cselekvést; ennek megállítása megállítja a tudatosságot; ennek megállítása megállítja a nevet-alakot; ennek megállítása megállítja a hat érzéket; ennek megállítása megállítja a kapcsolatot; ennek megállítása megállítja az érzékelést; ennek megállítása megállítja a vágyakozást; ennek megállítása megállítja a megragadást; ennek megállítása megállítja a létezést; ennek megállítása megállítja a születést; ennek megállítása megállítja az öregedést és a halált. Ez a tizenkettes láncfelismerése a megvilágosodás elérése közben, a megvilágosodás trónján.
- 173 Szkt. saddharmasamgraha. „Egyesítés” abban az értelemben, hogy a bodhisattva egyesül a Buddhával életének minden pillanatában.
- 174 Tib. 'gro kar 'dzin pa. Ez a bodhisattva már megjelent a Mvy-ben, no.728, és a Ratnakuta Szútra Rastrapalapariprcca részében. Ld. Lamotte, 204. o.
- 175 Kausika, Sakra, Indra – mindegyik ugyanarra az istenre utal, aki a Védákban központi személy, aki a Buddhista kozmológiában a vágyvilág isteneinek királya.
- 176 Szkt. Sakyaputriya. Jagatimdhara, egy laikus, aki Sakyamuni bodhisattva-parancsa szerinti szüzességet fogadott.
- 177 Vimalakirti itt a Buddha egy kúsugárzása, aki szintén összetalálkozott ugyanezekkel a csábító istennőkkel a bodhi-fa alatt töltött éjszaka közben, és legyőzte őket. Most Vimalakirti nem csupán legyőzi őket, hanem megérteli velük a megvilágosodás szellemét.
- 178 Ld. 2. fej.
- 179 A Buddha és minden nagy Buddhista filozófus, mint Nagarjuna, megfigyelte már, hogy sokan megijednek, amikor az üresség alapvető tanítását hallják, mert félreértik a leggyógyítóbb fogalmakat.
- 180 Szkt. dharmamukha. Bizonyos tanításokat „Dharma-ajtónak” hívunk, mivel rajtuk bejuthatunk a Dharma gyakorlatába.
- 181 Tib. drin gzo ba, vagy byas gzo ba; szkt. krtajnah. Ez a megvilágosodás szelleme, a szeretet és könyörület meditációjának egyik fontos témája. A Tathagata kedves tettei ezekből állnak: megjelenik a világban, hogy megmentse az élőlényeket, ahogy egy anya még az életét is feláldozná szeretett gyermeke életéért. Ezt a kedvességet visszafizethetjük, ha ugyanezt a könyörületet érezzük minden élőlény iránt, és befogadjuk a megvilágosodás szellemét.
- 182 Suddatát egyszerűbben anathapindadának hívják; ő volt Sravast nahy filantrópja, a „legelső adakozó” (aggo dayakanam). Ld. Lamotte, 211. o.

- 183 Szkt. mahayajna. A nagy áldozat egy ősi indiai szokás volt, amely a Védikus időkben a Brahmanikus vallás központi rituáléja volt. Tartalmazta a különböző anyagi áldozatok bemutatását az isteneknek. A Buddha idejére ez átalakult a papoknak, aszketikusoknak, koldusoknak való adakozásá.
- 184 Az utolsó rész a Ku. és H. egyesítése.
- 185 Az utolsó rész a Ku. és H. egyesítése.
- 186 Meggyezik a harmadik mérhetetlennel. Ld. 2. Szószedet.
- 187 Szkt. jivitendriya. Az egyik nem szellemi motiváció, az élet ereje, az Abhidharma koncepciója. Ld. T. Stcherbatski, *Central Conception of Buddhism* (London, 1923).
- 188 H. követi T.-t, de Ku.-ban: „a test, élet, gazdagság szilárdságának felismerése a három elpusztíthatatlanban tetőzik”. Ezek: a végtelen test, végtelen élet, határtalan gazdagság (ld. Luk, 46. o.), de ez a koncepció nyilvánvalóan nem található meg a szkt. vagy tib.-ben.
- 189 Egy későbbi munkában ezt mint a Tantrikus jóga nyilvánvaló utalásának vennénk, de itt ezt a jógát a bodhisattva legmagasabb jógájaként is értelmezhetjük, az elképzelhetetlen megszabadulás jógájaként. Ld. 6. feje.
- 190 Suddata itt nem vesz figyelembe egy dolgot, és ahelyett, hogy az áldozat fogalmát átértékelné, megint az anyagi áldozathoz nyúl.

5. fejezet

- 191 Manjusri Kumarabhutát a legbölcsebb bodhisattvának tartják. A tibeti tradícióban ő „rgyal bai yab gcig”, a Buddhák egyedüli atyja. Ő hordozza jobbáiban a bölcsesség kardját, és a Prajnaparamitasutra egy példányát a másokban. Mindig fiatalos, mint egy tizenhat éves fiú.
- 192 Szkt. yamakavyatayaharakusala. A bodhisattva tizennyolc különleges tulajdonsága közül a tizenkettedik. Ld. 2. Szószedet, „a bodhisattva tizennyolc különleges tulajdonsága”.
- 193 Vimalakirti utal az igazság két szintjének egyidejűségére: a végső szinten senki sem jön, látható, hallható; viszont a felszínes szinten ott van, látható, hallható. Nincs konfliktus a kettő között, mivel a néző nem látja a nézőt, a nézés és a nézett ürességét – mindhárom üresség már magában.
- 194 Vimalakirti azt mondja, hogy a buddha-mezők üresek, mert ez a végső természetük, nem, mert meggyeznek az üresség ürességével.
- 195 Manjusri arra utal, hogy Vimalakirti lagadja a felszínes realitás (samvrtisatya) érvényességét, mivel elfogadva, hogy az alapvető természet az üresség, ez azt jelenti, hogy bármilyen felszínes dolog, még a buddha-mező is üres?
- 196 Vimalakirti figyelmen kívül hagyja az utalást, és megismétli állítását a dolgok alapvető valóságáról, csak mentális szerkezeteket (parikalpa) említ a buddha-mezők helyett.
- 197 Manjusri kétségbe vonja azt, ahogyan Vimalakirti használja az üresség alapvető természetét, hátha meghatározza az ürességet, mint ami szellemileg megkonstruálható vagy megfogalmazható.
- 198 Vimalakirti visszautasítja ezt a lehetőséget, végül bevezetve az „üresség üressége” fogalmát.
- 199 Szkt. drstigata. Ld. 2. Szószedet, „hatvankét nézet”.
- 200 Ku.: „A betegség nem a föld eleme, de nincs is külön tőle; ugyanez vonatkozik a

- többi elemre is. A élőlények betegségei a négy alapelemből származnak, és én az ő betegségük miatt vagyok beteg.”
- 201 T.: nes bar spyod pathams cad bstan pa ste / ' pho bas ni ma yin no. Ku. és H.: „de ne vegyük figyelembe, hogy beléptek a múltba.” Tib. 'pho ba jelentheti a halálba való vándorlást, vagy átruházást is, mint a bűn átruházását másra, aki áldásával feloldozza a bűnöst. Ez nem gyakorlat a Buddhizmusban, tehát semmilyen feloldozás sem hatásos: a karmikus hatásokat nem lehet elkerülni.
- 202 Szkt. purvanatabhuta. Ez a Buddhista érvelésre utal, hogy nem lehet az időnek kezdete, mert valami nem jöhet létre a semmiből; ezért amikor nem volt semmi, nem volt idő sem.
- 203 A két gondolat a két lényegtelenség meditációját követi: személyi és jelenségi lényegtelenség. Röviden Vimalakirti egyenlővé teszi a betegséget a bodhisattva világban való létével, és a gyógyszere a világ szenvedésének gyógyszere.
- 204 A konklúzió a Ku.-val megegyezik. A központi Madhyamika tan szerint minden dolog csak „puszta megnevezés” (prajnaptimatra) által létezik.
- 205 A Ku. és H. egyesítéséből származik.
- 206 A tárgyak észlelésében tudat alatt hozzájárulunk nyilvánvaló, önálló, alapvető létezésükhöz, és így megerősödünk velünk született jelenségi egoizmusunkban. Ennek a samsarikus életnek az egyetlen ellenszere az üresség tudatosítása.
- 207 Szkt. anupalabdhí vagy analambana. Erről a fontos módszerről Bhavaviveka azt mondta (Tarkajvala, IV): „Ahhoz, hogy megszüntessük ragaszkodásunkat az anyaghoz, hozzá kell szoknunk a nem-érzékeltés gyakorlásához. Így téve minden dolog valóságának még egy pillanatig tartó torzítatlan, spontán felismerése is megsemmisíti a vágyakat és okait, mivel ezek a hajlamok az objektív megjelenés összetartó erői. Amikor nem érzékelünk tárgyakat, nincs alkalom arra, hogy az ösztönök megjelenjenek. Ez a Mahajana módszer.”
- 208 Ez a példa megmagyarázza a „bodhisattva” szót, ami bizonyíték arra, hogy a „satt-va” inkább „hőst” vagy „harcost” jelent, mint pusztán élőlényt. Így a tib. byan chub sems dpa, „megvilágosodás-tudat-hős” is kedvező színben tűnik fel.
- 209 Szkt. anunayadrstikaruna (=érzelmi meggyőződés könyörületessége). Ez hamis könyörület a Mahajana szerint, mivel nincs egységben a bölcsességgel, így nem hatásos az élőlények szenvedéseinek megsemmisítésében. Ld. 3. Szószedet, „hatalmas könyörület”.
- 210 A „reinkarnáció” itt a „szándékos újjászületés” értelmében használatos, hogy meg lehessen különböztetni a bodhisattva földre jövetelét egy közönséges élőlény születésétől.
- 211 A kifejezés Ku.-ból való, mivel pontosabbá teszi a két gyakorlat közti különbséget.
- 212 Ez a kifejezés szintén Ku.-ból származik.
- 213 Tib. bag la nal ba; szkt. anusaya. Ez megegyezik a vasana-val (ösztönös részrehajlás), és a Buddhista pszichológiában a tudatalatti szokásokra utal, amelyek alapjai az érzelmi válaszoknak, mint például vágy és gyűlölet.
- 214 A bölcsesség-megszabadító technika integrációja (prajnapayadvaya) a Mahajana-ösvény alapformája. Ez a fő ellentét-kibékítés, amivel a bodhisattvának meg kell birkóznia. A Tantra szimbolizmusa átveszi ezt, ahol a bölcsesség=csengő=nő, technika=vajra=férfi. Ennek az integrációnak a legmagasabb szimbóluma a Buddha Tantrikus ábrázolásában található: nő és férfi egy egységben.
- 215 Ku. és H.-ban még egy élet van: „ahol a gyakorlat nem tiszta és nem tisztátalan”.

- 216 Ku.-ban: „transzcendentális tudás”; ez nem lenne paradoxon, összhangban ennek a leírásnak az általános formájával, ahol a „transzcendencia” azt az elméletet közvetíti, hogy a bodhisattva minden élőlényért és saját magáért teljesíti a transzcendenciákat.
- 217 Ld. 2. Szószedet, „öt tudás”.
- 218 Ku. leírja a helyet.
- 219 A megelőző állítások a megvilágosodás harmincnegyedik elemé (a gondosság négy célja, a négy helyes erőfeszítés, a csodás hatalom négy alapja, az öt szellemi képesség, az öt hatalom, a megvilágosodás hét tényezője, a nyolcas ösvény).
- 220 Az eredeti szkt. Santideva siksasamuccaya-jában, 145. o.: saddharmacakra-parvartana-mahaparinirvana-samdarsanagocarasa ca bodhisattvacaryaparityagagocarasa ca samam api bodhisattvasya gocarah.

6. fejezet

- 221 Az öt aggregátum, ami a vágyvilág élőlényeit alkotja, ld. 2. Szószedet.
- 222 Szkt. skandhadhatvayatana. A „három dharma”, amely a valóság Abhidharmikus analízisének alapja, mivel mind a samsarában, mind a nirvánában benne van. Ld. 2. Szószedet, „öt aggregátum”, „tizennyolc elem” és „tizenkét érzék”.
- 223 Ezek alkotják a Négy Szent Igazságot, amely az utasításokkal együtt a Hinajana tanítások alapja.
- 224 A Hinajana követők elleni közvetlen támadás.
- 225 A nirvána teremtése és a tisztátalanságok elpusztítása.
- 226 Megmutatja Vimalakirti megfogalmazásának igaz értelmét a Buddhizmusról. Bármilyen személyes érdek (önző érdek), még a Dharma, nirvána, stb. is, önző érdekek, és a Dharma is csak az önző érdekek hiányát érheti el.
- 227 A teleportálás csodás hatalmával.
- 228 Körülbelül India, bár a kozmológia nem felel meg teljesen a modern földrajznak.
- 229 A Buddhista tradíció fényében a hallgatóság trónra emelése lenyűgöző, mivel az határozottan tiltja a Dharma tanítását olyasvalakinek, aki akár csak néhány centiméterrel is a tanító felett ül. Ez a Tantrikus színezet egy másik példája, hogy a beavatottat szimbolikusan trónra emeli a tanító, hogy meg legyenek szentelve.
- 230 Az „elképzeltetlen megszabadulásról” később azt mondják, hogy egy elképzeltetlenül hatalmas tanítás egy része. Ahogy Lamotte rámutat (250. o.), ez valószínűleg az Avatamsakasutra tanítására utal. Ez kiemeli Vimalakirti különlegességét, aki összefoglalja a Prajnaparamita és az Avatamsaka főbb tanításait; előbbi a bölcsességet, utóbbi a megszabadító technikát hangsúlyozza.
- 231 Ezek az istenségek a Sumeru-hegy négy oldalán és a tetején laknak.
- 232 Emlékeztető, hogy mindezek a csodás tettek csak az élőlények tanítására szolgálnak. Csak azok értik meg Vimalakirti elképzeltetlen tanításait az elképzeltetlen megszabadulásban, akik érzékenyek a dimenziók torzítására.
- 233 Ku. rövidebben ír, a három mondat közül csak a középsőt adva. Pontosabb, mint T.
- 234 Szkt. vatamandala. az ősi kozmológia azt állította, hogy a kozmoszt felfoghatatlan erősségű szelek veszik körül. (Ld. Lamotte, 255. o.)
- 235 Kétséges, hogy ez az Avatamsaka ugyanilyen tanítására utal-e. Az is kérdéses, hogy

- említ-e valamilyen szöveget, mint a tib. bstan pa (szkt. nirdesa): „tanítás”, vagy inkább „szöveg”, mint a Vimalakirtinirdesában.
- 236 Kasyapa egy érdekes pontot említ: a Mahajana nézőpontjából a Hinajana szentjei kevésbé szerencsések, mint akár a kezdő bodhisattvák, mert mivel megsemmisítettek személyes szenvedésüket, nem tudnak könnyen együtt érezni a többi élőlényel, és ezért nehezen érinti meg őket a hatalmas könyörület. Emiatt a szentségtől a Buddháságig való haladásuk sokkal lassabb, mint egy bodhisattváé. Ez a veszteség okozza a „sajnálát kiáltásait”.
- 237 Noha Vimalakirti könyörtelennek tűnhet, hogy így lerombolta Mahakasyapa gonoszról alkotott fogalmát (merev dualizmusa, ami a Marát a megszabadulás és az erény ellentettjeként tartja számon), de, amikor a nagy tanítvány kétségbeesett attól, hogy elégtelennek érezte magát az elképzelhetetlenség tanítására, Vimalakirti bátorítja. A dolgok, még a Marák is, nem azok, amiknek látszanak, és ha a Mara bodhisattva lenne, a nagy tanítvány valószínűleg könnyebben eljutna a Mahajanához, mint ahogy szokásos fogalmai gondolkodni engednek.

7. fejezet

- 238 Az aggregátumok húsz nézete, mint az „én” és az „enyém”. (Ld. 3. Szószedet, „egoista nézetek”)
- 239 Ez a könyörületesség legmagasabb fokának meghatározása: „nem érzékelő hatalmas könyörület” (anupalambhamakaruna). Az ilyen könyörület tiszta érzékenység, ami nélküli minden dolog és személy megragadását, mint erős érzésének azonosítható tárgyát. (Ld. 3. Szószedet, „hatalmas könyörület”)
- 240 Szkt. mahamaitri. Ama erőfeszítés közben, hogy a fordítók megtartsák a Buddhizmus és a kereszténység közti különbségeket, az eufémizmus minden formáját felhasználták erre az alapfogalomra. Ez nem a hétköznapi szeretet, hanem az emberbaráti szeretet, ami Krisztus és a Mahajana legjobb tanítása.
- 241 Manjusri felteszi a kérdést a bodhisattva hatalmas szeretetéről és könyörületéről: látva, hogy az élőlények nem léteznek, hogyan tud szeretetet és könyörületet érezni irántuk? Ahogyan Vimalakirti utal rá, a bodhisattva szeretete nem pusztán szánalom, hanem örömeinek és megkönnyebbülésének állandó túlsordulása a valóság sugárzó természetének megértéséért. Bár nem ragadja meg az élőlényeket, mivel maga üres, a végsőig érzékeny az élőlények mások iránti érzéseinek elnyomó erejére, és szeretete ezek igaz természetének tudatától túlsordul.
- 242 Az arhat népi etimológiája arinam hantr – „ellenségek gyilkosa” (vágyak és tudatlanság).
- 243 Ku.: „...mert ok nélküli”.
- 244 Ku. és H.: „...mert mindig alkalom van rá.”
- 245 Ku. és H.: „Áldás adása, viszonzásra számtás nélkül.”
- 246 Szkt. samsara=élet=az életek és halálok körforgása (ld. 3. Szószedet, „élet”)
- 247 A Buddha védelmét nem pusztán abban találjuk, hogy számítunk rá, hanem a saját pozitív gondolkodásunk kisugárzásában.
- 248 Ennek a híres párbeszédnek a szkt. eredetije megmaradt a Siksamuccayában, 80-81. o.: „samsarabhayabhitena kim pratisartavyam / aha samsarabhayabhitena manjusri bodhisattvena buddhamahatmyam pratisartavyam / aha buddhamahatmyas- thatukamena kutra sthatavyam / aha buddhamahatmye sthatukamena sarvasattva-

- samatayam sthatavyam / aha sarvasattvasamatayam sthatukamena kutra sthatavyam / aha sarvasattvasamatayam sthatukamena sarvasattvapramoksa sthatavyam.”
- 249 Tib. 'jig tshogs; szkt. satkaya. Az egoista vagy materialista nézet tárgya (satkayadrsti).
- 250 At eredeti szkt., Siksamucchaya, 140. o.: abhutaparikalapasya kim mulam / aha viparyasta samjna mulam / aha viparyastayah samjnayah kim mulam / aha apratisthanam mulam / aha apratisthayah kim mulam / aha yan manjusrir apratisthanam na tasya kircinmulam iti hyapratisthanamulapratisthitah sarvadharmah. Santideva ezzel a megjegyzéssel vezeti be az idézetet: „Ha a felszínes valóság alaptalan, hogyan lehet érvényes, vagy érvénytelen? Érvényességét az ember illúzióhoz lehet hasonlítani, amelyek megjelennek még egy jelzőoszlop megléte nélkül is. Hol van az üresség védelmezője, aki megengedi egy jelzőoszlop meglétét, ami az ember hamis érzékelésének alapja lesz? Így minden dolog gyökértelen, mert a gyökér nem a valóságban van.
- 251 A szerzeteseknek nem szabad virágfüzéreket, illatszereket, stb. viselni.
- 252 Mivel a bodhisattvák megtisztították tudatalattijukat az érzelmek ösztöneitől, nem félnek a szenvedélyek felszíni manifesztációjától, amely elkerülhetetlen a világi életben, de nem érinti őket mélyen.
- 253 Ku.: „A megszabadás sem kívül, sem belül, sem ezek között nincs.”
- 254 Sariputra hallgatása sikertelen itt, ahol Vimalakirti híres hallgatása sikeres volt. Maga a hallgatás nem mutatja valaki bölcsességét.
- 255 A Hinajana-hívők, a bodhisattva nézőpontjából.
- 256 Szkt. Sravakayana, pratyekabuddhayana, mahayana. Ld. 2. Szószedet, „három szekér”.
- 257 Ld. Lamotte, 127. o.
- 258 Az eredeti szkt. Siksayamucchaya, 143. o.: Punaraparam bhandata sariputra ye pravisantidam grham tesam samanantarapravistanam sarvaklesa na badhante yam dvitiya ascaryadbhuto dharmah. Santideva így vezeti be az idézetet: „a bodhisattva örömeinek tisztasága mások és a saját jólétéért van.”
- 259 Lamotte szerint (278.o.) ez a híres kincsekre utal, amelyeket egy hatalmas nagakirály őriz; Pingala Kalingánál, Panduka Mithilánál, Elapatra Gandharánál, Sankho Kasinál (Benares).
- 260 Lamotte (220., 228. o.) Ku.-t és magyarzóit követi a Dharma-ajtó azonosításában a Tathagatacintyaguhyanirdesa szútrával. Nem látszik biztosnak, hogy olyan sok Tathagata kellene ugyanannak a szövegnek a magyarázatához. Inkább úgy tűnik, hogy a Tathagaták erre gyülekezete a kozmikus mandalára utal, ahogy a Guhyasamajatantra első fejezetében áll, és a „Tathagata titkai” lenne az általános neve minden Tantrikus tanításnak. Ez megerősítene Vimalakirti leírását, mint aki megérti a „világi és transzcendentális tudományokat, és az ezoterikus gyakorlatokat”; és mint aki áthatol „a bodhisattvák és a Buddha minden ezoterikus misztikumán”. A Buddhista tradíciók hívő tudósai nem értenének egyet ezzel.
- 261 Sariputra bizonyítja azt a hitét, hogy a megvilágosodást csak a férfiak érhetik el, a nőknek előbb férfivá kell reinkarnálódni, hogy ezt elérjék. Ezért nem tudja megérteni, hogy az istennő miért nem használja a hatalmát, hogy férfi legyen.
- 262 Ez az eset nagyon hasonló ahhoz, ami Sariputra és Sagara, a nagakirály lánya közt

történik a Lótusz szútrában. A nőkkel szembeni általános Buddhista előítéletet és annak Madhyamika tagadását ld. Lamotte, 280. o.

8. fejezet

- 263 Tib. de bzin gsegs pai rigs. Ez a kifejezés az élőlények végzet szerinti osztályozásából ered: tanítvány-család, magányos-család, Buddha-család, stb. A Madhyamika iskola és a szútrák az alapjai, és azt vallják, hogy minden élőlény a Buddha-családhoz tartozik, hogy a Hinajana-nirvána nem a végső cél, és hogy a szenteknek végül rá kell lépni a Mahajana ösvényére. Manjusri szélsőséges ebben, mert minden világi dologban a Tathagata-családot találja. Ld. 8. fej. és Lamotte, Appendice, VII, jegyzet.
- 264 A csodás Mahajana.
- 265 A megvilágosodás szellemének ékköve.
- 266 T.: „Követi az elemek és az érzékek útját, de...” ez homályos.
- 267 Ezek a felsorolások mind a Buddha-tulajdonságok ellentettjei, megtalálhatók a 2. Szószedetben.
- 268 Az eredeti szkt. kifejezés a Siksamucchajából, 7. o.: sumerusamam satkayadrstim utpadaaya bodhiccittam utpadyate / tatasca buddhadharma virohanti.
- 269 Szkt. pancakamagunah. A láthatók, hangok, illatok, ízek, tapinthatók.
- 270 A tanítványok megfosztottak az inspirációval, vágyakozással, stb. kapcsolatos érzelmektől, amelyek szükségesek ahhoz, hogy bármi eléréséhez elég szilárd elhatározást érezzenek. A bodhisattva nem érti meg ezeket, csak ha eléri a nyolcadik szintet (acala), a mozdíthatatlant.
- 271 Ez megfelel az „Apa-Anya Buddha” szimbolizmusának (tib. sans rgyas yab yum), ami központi szerepű a Tantrákban, az oltalmazó istenség alakjában (szkt. idam devata; tib. yi dam). Az anya a bölcsesség (prajna), az apa a megszabadító technika (upaya).
- 272 Ld. 2. Szószedet, „a megvilágosodás harminchét segítő eleme”.
- 273 Ld. 2. Szószedet, „az egységesítés négy eszköze”.
- 274 Ku.: „A tiszta tulajdonságokkal mint fákkal.”
- 275 T.-ben: „Tiszta lótuszokkal borított.” Ku.: „hét tisztaság” – (1) a test és a hang, vagy moralitás, (2) tudat, (3) önuralom, vagy nézet, (4) a kétségek feloldásának, (5) az ösvények megkülönböztetésének, (6) a szolgaság tudásának és meglátásának, (7) a nirvána tisztasága. Ld. Lamotte, 294. o.
- 276 Követi Ku.-t és H.-t.
- 277 Követi Ku.-t és H.-t.
- 278 Követi Ku.-t és H.-t.
- 279 Ku. és H.: „Bár tudja, hogy a buddha-mező üres, mint az élőlények, gyakorolja a buddha-mezők megtisztítását, hogy tanítsa és civilizálja az élőlényeket.”
- 280 Az eredeti szkt. szöveg a Siksamucchajából, 172. o.: sarvasattvana ye rupa rutaghasasca iritah / ekaksanena darsenti bodhisattva visaradah.
- 281 Szkt. te jirnavadhita bhonti mrtamatnana darsayi / sattvanam paripakaya mayadharmavikriditah.
- 282 Szkt. kalpoddaham ca darsenti uddahitva vasumdharam / nityasamjinnina sattvanam anityamiti darsayi.

- 283 Szkt. sattvaih satasahasrebhirekastre nimantritah / sarvesam gr̥ha bhunjanti sarvannamanti bodhaye.
- 284 Szkt. ye kecin mantravidya va silpasthana bahuvīdhāh / sarvatra paramipraplah sarvasattvasukhavahah.
- 285 Szkt. yavanto loka pasandah sarvatra pravrajanti te/ nanadrstigatam praptams te sattvan paripacati.
- 286 Szkt. candra va bhonti surya va sakrabrahma prajesvarah / bhavanti apas tejasca prthivi marutas tatha.
- 287 Szkt. rogantarakalpesu bhaisajyam bhonti utamah / yena te sattva mucyante sukhi bhonti anamayah.
- 288 Szkt. durbhiksantarakalpesu bhavanti panabhojanam / kusdhapipasam apaniya dharmam desenti praninam.
- 289 Szkt. sastrantarakalpesu maitridhyayi bhavanti te / avyapade niyojenti sattvakotisatan bahun. Az idő e három periódusa a Buddhista világ evolúciójának része. A nagy eón (mahakalpa) négy eónt tartalmaz (kalpa). Mindegyik tartalmaz húsz köztes eónt (antarakalpa). A mi világunk húsz ilyen köztes eónig tart. Mindegyik köztes eón végén, kivéve az első és a huszadikat, három időperiódus van, amelyek alatt különböző szerencsétlenségek érik az élőlényeket. Az első a kardok ideje, ami hét napig tart, az emberek megőrülnek, és megölik egymást. A második a betegségek ideje, hét hónapig és hét napig tart, amikor az embereket járványok sújtják. A harmadik hét év, hét hónapig, hét napig tart, az emberek szárazságtól és éhezéstől szenvednek. (Ld. Abhidharmakosa III, 207. o; Lamotte, 296. o.)
- 290 Szkt. mahasamgramamadhye ca samapaksa bhavanti te / sandhisa,agri rocenti bodhisattva mahabalah.
- 291 Szkt. ye capi nirayah kecid buddhaksetresvacintisu / samcintya tatra gachanti sattvanam hitakaranat.
- 292 Szkt. yavantyo gatayah kascit tiryaگونau prakasitah / sarvatra dharmam desenti tena ucyantī nayakah.
- 293 Szkt. kamabhogams ca darsenti dhyanam ca dhyayinam tatha / vidhvastamaram kurvanti avataram na denti te.
- 294 Szkt. agnimadhye yatha padmam abhutam tam vinirdiset / evam kamams ca dhyanam ca abhutam te vidarsayi.
- 295 Szkt. samcintya ganikam bhonti pumsam akarsanaya te / ragankuram ca samlobhya buddhajnane sthapayanti te.
- 296 Szkt. gramikas ca sada bhonti sarthavahah purohitah / agramatyatha camatyah sattvanam hitakaranat.
- 297 Szkt. daridranam ca sattvanam nidhana bhonti aksayah / tesam danani datva ca bodhicittam janenti te.
- 298 Szkt. manastabdhesu sattvesu mahanagna bhavanti te / sarvamanasamudghatam bodhim prartheni uttamam.
- 299 Szkt. bhayarditanam sattvanam samtisthante 'gratah sada / abhayam tesu datva ca paripacanti bodhaye.
- 300 Szkt. pancabhijnas ca te bhutva rsayo brahmacarinah / sile sattvan niyojenti ksantisauratyasamyame.
- 301 Szkt. upasthanagurun sattvan pasyantīha visaradah / ceta bhavanti dasa va sisyatvam upayanti ca.

- 302 Szkt. yena yenaiva cangena sattvo dharmarato bhavet / darsenti hi kriyah sarva mahopayususiksitah.
- 303 Szkt. yesam ananta siksa hi anantas capi gocarah / anantajnanasampanna anantapranimocakah.
- 304 Szkt. na tesam kalopakotibhih kalopakotisatair api / buddhair api vadadbhis tu gunantah svaco bhavet.

9. fejezet

- 305 „Nondualitás” (advayatva) = „Középső Ösvény” (madhyamapratipat) = a lét és a semmi szélsőségeitől való mentesség (antadvayavivarjita). Ld. Lamotte, 301-302. o.
- 306 Az itt megnevezett bodhisattvák nem jól ismertek más szövegekben, a Priyadarsana és az Aksayamati kivételével, aki Buddha beszélgetőpartnere a fontos Aksayamatinirdesasutrában.
- 307 Ld. Bevezető.
- 308 Szkt. samaropa és apavada. Ezek megfelelnek a „realizmusnak” és a „nihilizmusnak” a Samdhinirmocana rendszerében, amit Aryasanga dolgozott ki a „csaktudat” filozófiában. A realizmus magába foglalja a fogalmilag konstruált zavarát és a relatívot, a nihilizmus pedig magába foglalja a három természet megtagadását a relatív megtagadásán keresztül, és a foglamilag konstruáltat is.
- 309 Ku. és H. apró különbségei nem érintik a jelentést. A „különlegesség” megfelel a realizmusnak, hogy minden dolognak van valamilyen különleges tulajdonsága mint lényeg. A „karakternélküliség” a nihilizmusnak felel meg.
- 310 Ku. és H. különböznek: „A teremtés (szkt. samskrta) és a nem-teremtés (szkt. asamskrta) dualisztikus...” Valójában, ami samskrta, az szenvedés, ami asamskrta, az nirvána, vagyis boldogság. Így a különbség nem lényeges.
- 311 Samsara és nirvána.
- 312 H.: „Az elpusztítható és az elpusztíthatatlan dualisztikus. Tudva, hogy nincs olyan, ami elpusztult, és ami nem pusztult el, a bodhisattva elpusztíthatónak hívja azt, ami végleg elpusztult. Ami végleg elpusztult, az nem elpusztítható. A rombolás pillanatnyi, mégis sincs teremtés vagy rombolás egy pillanat alatt, ezért az elpusztíthatatlan. Mivel a valóságban nincs pusztulás, nincs elpusztíthatatlanság sem. Természet szerinti ürességük felismerése a bejárata...” Ku. tömörebb, de lényegében hasonló. Az elpusztítható = relatív, és az elpusztíthatatlan = abszolút. Pratyaksadarsana megerősíti, hogy a felszínes a végső, stb. Ld. 11. fej.
- 313 Ld. Bevezető.
- 314 Ku.: „A négy elem és az üresség kettő. De a négy elem természete az üresség természete. A múlt és a jövő üres, ezért a jelen szintén az. Az elemek természetének ismerete ezért a bejárat...”
- 315 A nondualitás alkalmazható a tizenkét érzékhez: hat érzékszerv (szem, fül, orr, nyelv, test, tudat) és ezek hat tárgya (alak, hang, illat, íz, anyag, jelenség). Ld. 2. Szószedet, „hat érzékszerv”, „érzékelés hat tárgya” és „tizenkét érzék”.
- 316 Szkt. aninjya. Cselekedetek, amelyek sem jók, sem rosszak, nincs se jó, se rossz karmikus hatásuk, semlegesek.
- 317 Szkt. nirodhasamapatti. A végső megszűnésben, vagy nirvánában való feloldódás.
- 318 Az üresség egyik szinonimája az „igazságnélküliség” (tib. bden par med pa), az

igazság relativ érvényű, és a végső az igazságon és a harmison is túl van. Az utolsó két mondat H.-t követi.

- 319 Ez a Szútra leghíresebb része: Vimalakirti hallgatása a nondualitással kapcsolatban. Érdemes megjegyezni, hogy Vimalakirti más alkalmakkor sokat beszél a végsőről; itteni hallgatásának az azt megelőző mondatok miatt van nagy hatása. Ezért nem minden hallgatást lehet alapvető tanításként felfogni, csak olyat, ami különleges összefüggésben áll a végsőt illető alapvető gondolatokkal. Például, a 3. fej.-ben a tanítványok hallgatása nem alapvető; nem alapvető Sariputra hallgatása sem, amikor az istennővel beszél a 8. fej.-ben.

Candrakirti azt mondja a Prasannapadában (57. o.) a Megvilágosodottak érveiről: „Ki tudja megmondani, hogy a Szentek logikus érveket hoznak-e fel? A végső benne rejlik még a Szentek halgatásában is. Mi készíthetne minket arra, hogy azon gondolkodjunk, logikus érvek vannak, vagy nincsenek?” Fontos megjegyezni, hogy a végsőt egyenlővé tenni a Szentek hallgatásával, semmi esetre sem zárja ki beszédük végsőségét. Ahogy az istennő mondja Sariputrának: „... ne mutass a megszabadulásra hallgatással! Miért? A szent megszabadulás minden dolog egyenlősége!”

A hallgatás és a beszéd dualisztikus. Ahogy a beszéd végül értelmetlen, a hallgatás nem létezik, csak a beszéddel kontrasztban. A hallgatás és beszéd egyenlőségébe való hatolás a bejárat... (ld. Lamotte, 317-318. o.)

10. fejezet

- 320 Azok a bodhisattvák, akik szerzetesek, vagy aszketikusok, csak délelőtt ehetnek; máskülönben vágniuk kell másnap hajnalig.
- 321 Lamotte szerint 319. o., ezt az univerzumot a Siksamucchayában, Lankavatarában és a Prasannapadában említik.
- 322 A Prasannapada szerint ezt az univerzumot Samantabhadra irányítja, nem Sugandhakuta (ld. Lamotte, 320. o.)
- 323 Tib. de bzin gsegs pa'i mtshan; szkt. tathagatanama. A tib. mtshan-t értelmezhetjük mtshan nid-nek (szkt. laksana), ú.m. „a Tathagata jelei”. Ez viszont homályos jelentésű, mivel a tib. mtshan a min (név) megtisztelő alakja is, és ez már érthető, mert a Mahajana szövegekben gyakran előfordul, hogy a Buddha pusztá nevének hallása, kiejtése is jót hoz.
- 324 Ku. és H. szerint az égbe emelkedett; de T. szerint ez a sebesség láthatatlanul gyors volt.
- 325 Mivel ott nincs Hinajana, és köznapi emberek, nem is tudhatják, mi az, hogy „alacsonyrendű utakra vágyni”.
- 326 Vimalakirtit magasztalják, mert birtokolja a nirmakaya (a Buddha inkarnáció-teste) működésének irányítását.
- 327 Tib. ni tshé ba'i spyod pa; szkt. pradesakarīn. Ez a kifejezés a korlátozott, elfogult, szűklátókörű Hinajana-gyakorlatokra utal, amelyet szkt. pradesikayanának („korlátozott, szűklátókörű szekér”) hívnak. Szűklátókörű, mert a létezés elemeinek valóságát érzékelhetőnek tekintik, és mert csak a személyes megszabadulásra vágyik, nem a Buddhaság elérésére. Vimalakirti azt mondja a tanítványoknak, hogy tegyék félre előítéleteiket, amíg az áldott ételt eszik.
- 328 Az eredeti szkt. a Siksamucchayából, 144. o.: atha tato bhojanat sarvavati sa parsat

- trpta bhuta / ná ca tad bhojanam ksiyate / yais ca bodhisattvaih sravakais ca sakrabrahmalokapalais tadanyais ca sattvais tad bhojanam bhuktam tesam tadrsam sukham kaye 'vakranlam yadrsam sarvasukhamanditayam lokadhatau bodhisattvanam sukham / sarvaromakupebhyas ca tesam tadrso gandhah pravati tad yathapi nama tasyam eva sarvagandhasugandhayam lokadhatu vrksanam gandhah.
- 329 A rossz karmikus cselekedet tíz ösvénye (ld. 2. Szószedet, „tíz bűn”).
- 330 Vimalakirti összefoglalja a bodhisattváknak a Dharma Első Kerekének tanításait: a Négy Szent Igazság, a Hinajana-gyakorlat alapjai, az Abhidharma-filozófia.
- 331 Ennek a résznek a stílusát H. segítségével módosítottam.
- 332 Tib. sdud pa; szkt. samgraha. (=összegyűlni) ú.m. A mahajanába gyűlni.
- 333 Ld. 8. jegyzet.
- 334 Szkt. Sastr, vagyos a Buddha.

11. fejezet

- 335 Szkt. niyama. A végső elem végzete, az arya szinten érhető el. (Ld. 1. fej.)
- 336 Az eredeti szkt. a Siksamucchayából, 144. o.: yais ca bhadanta ananda bhiksuhiranavakrantaniyamair etad bhojanam bhuktam tesam evavakrantaniyamanam parinamsyati.
- 337 Az eredeti szkt. a Siksamucchayából, 140. o.: yair utpaditabodhicittaih sattvaih paribhuktam tesam utpaditabodhicittanam parinamsyati.
- 338 Az eredeti szkt. a Siksamucchayából, 140. o.: yair utpaditabodhicittair bhuktam tesam prailabdhsantikanam parinamsyati.
- 339 „A Tökéletesen Megvilágosodott”, „Felébredt”.
- 340 Ananda a „legelső a szolgák közt” (ld. 3. fej.), de a Buddha nevezi még a „tanultak közt legelső”-nek (szkt. bahusrutanam agryah) és a „memóriával és varázsigékkel megáldottak közül az első”-nek is (szkt. smrtidharanipraptanam agryah). Ő volt az, aki emlékezett a Szútrák hatalmas tömegére, és felmondta őket a Sútra Pitaka első gyűjtésekor, a Buddha végső megszabadulása után.
- 341 Az elpusztítható (szkt. ksaya) = összetett (szkt. samskrta) = felszínes (szkt. samvrtti) = samsara. Az elpusztíthatatlan (szkt. aksaya) = nem összetett (szkt. asamskrta) = végső (szkt. paramartha) = nirvána.
- 342 A bodhisattva nem fejezi be maga a samsarát, sem nem keres pihenést a Hinajana nirvánában. A következő instrukció reprezentálja a Buddha összegzését a bodhisattvák ellentétek kibékítéséről, amit Vimalakirti magyaráz végig a szútrában.
- 343 Szkt. acaryamusti. = Az els rossz tanító.
- 344 Az erkölcstelen emberek, akik más élőlényekkel együtt erkölcstelen tetteiktől szenvednek, a bodhisattvának lehetőséget kínálnak arra, hogy vezekeljen a rossz karmán keresztül, és gyakorolja a nagylelkűséget, toleranciát, stb. és végül a tanításba gyűjtse az erkölcstelen embereket.
- 345 Szkt. apratihapatribhana. Egy másik színönimája a Buddhaságnak, mert csak azon a szinten lesz a Dharma kerekének forgása automatikus, erőfeszítésmentes, ellenállhatatlan.
- 346 Ld. 1. fej. és 2. Szószedet.
- 347 Szkt. bodhisattvasangha. A harmadik Ékkő, a Sangha, két módon határozható meg: a Tanítvány-parancs (sravakasangha), és a Bodhisattv-parancs (bodhisattva-

- sangha). A Mahajana nézőpontból nem csak a Hinajana szerzetesek, de a bodhisattvák is beletartoznak a Sanghába.
- 348 Szkt. nitartha.
- 349 A hatodik tudást (asravaksayajnana) csak a szentek érik el, akik közül a Buddha a legelső.
- 350 Nem kívánja saját végső megszabadulását, míg itt nincs az ideje minden élőlény megszabadulásának.
- 351 Hinajana-tanítások.
- 352 Tib. chos kyi rsti ba thams cad sgrub pai phyir 'dus ma byas la mi gnas so / 'di tar chos chun nui sman sbyor bai phyir 'dus byas zad par mi byed do. Ez a mondat hiányzik Ku.-ból és H.-ból. A chos chun nui sman kifejezés problematikus, de szövevényesnek fordítottam.

12. fejezet

- 353 Szkt. rupatathatasvabhava. Ú.m. üresség, a lényeg, ami a valóság – a lényegtelen-ség (nihsvbavata) eufémizmusa. Így a Tathagata az anyag üressége, ú.m. anyag a végső értelemben, nem pusztán relatív anyag, stb. Ld. még Lamotte, 354. o. A megadott utalást érdemes itt s megismételni (Prasannapada, 435. o.): „Azok, akik az alakomat látják, vagy a hangok eszközeivel követnek – mind hamis nézetek rabjai, és sosem fognak látni engem. A Buddhákat a végső valóság eszközeivel lehet látni, mivel ezek a vezetők Dharma-testek, és a végső valóságot nem ismerjük, mivel az nem tárgya az ítélőképességnek.”
- 354 Ku. és H.: „Nem él semmilyen helyen, és nem él nem-helyen sem.”
- 355 Tib. kun gzi; szkt. alaya, azonos ar alayavijnanával.
- 356 Abhirati Buddhája, aki a keleti irányban lakik. A Tantrában az egyik Tathagata (ld. Lamotte, 360-362. o.).

Epilógus

- 357 T.-ben ez a tizenkettedik fejezet.
- 358 Szkt. Acintyavikurvananayapravesanirdesa. Ez leírás, nem a szútra címe, nem említett az utolsó oldalon, ahol a Buddha a címeket adja Anandának.
- 359 Tib. mchod rten. Egy domb alakú szobor, amelyet a Buddha tudatának emlékére emeltek, szent írásokkal, amelyek beszédét reprezentálják, valamint tradicionális szobrokkal, amelyek a testét reprezentálják.
- 360 Szkt. Acityavimoksanirdesa.
- 361 Szkt. Dharmapuja. Ld. Epilógus.
- 362 Szó szerint: „A gyógyítók királya”, az orvoslás patronáló Buddhája. Ez az „előző élet” történet (zataka) Sakyamuni előző életeit és őseit tárja fel.
- 363 A Buddha ezen nevei egy tradicionális litánia részét alkotják, ami nyolcvan névből áll. Ld. Mvy.
- 364 A bodhisattvapitaka a Hatalmas Szútrák gyűjteményére utal, amit természetfeletti módon gyűjtött össze a Maitreya, Manjusri, Vajrapani által vezetett bodhisattva-gyülekezet.
- 365 Vajrapani.

- 366 Ezt a négyet a „Dharma összegzésének” (dharmamoddana) vagy a „Dharma ismeretőjeleinek” (dharmamudra) nevezik. Ld. 2. Szószedet.
- 367 Ezeket a „négy bizalomnak” hívják, bár általában más sorrendben szerepelnek. Ld. 2. Szószedet.
- 368 Ld. 5. fej.
- 369 Ratnacris annak a húsz Tathagatának egyike volt, akik gyakran jöttek Vimalakirti házába; és a Prajnaparamita szerint az Úpasanta univerzum Buddhája. (Ld. Lamotte, 384, o.)
- 370 Az ezer Buddha áldott előnjának hite szerint Sakyamuni a negyedik, Maitreya az ötödik, Kakutsunda a hatodik, aki ebbe a Saha univerzumba inkarnálódik. Maitreya nem említett itt, mert már jelenlevőnek vélt, amint Sakyamuni áthelyezi rá a tanítás hatalmát.
- 371 Viselkedés (mudra): jellemző attitűd.
- 372 A Lokapalák.
- 373 Szkt. Vimalakirtinirdesa.
- 374 Szkt. Yamakavyatyastabhinirhara.
- 375 Szkt. Acintyavimoksaparivarta. ezen címek tekintetében ld. Bevezető.